

KALEVALA

**SZEMELVÉNYEK
A FINNEK NAIV EPOSZÁBÓL**

**VÁLOGATTA
OTTO KUUSINEN**

**FORDÍTOTTA
VIKÁR BÉLA**

**A SZEMELVÉNYES KIADÁSHOZ
SZÜKSÉGES FORDÍTÁSI IGAZÍTÁSOKAT
ÉS KIEGÉSZÍTÉSEKET
KORMOS ISTVÁN
VÉGEZTE**

TARTALOM

MITOLÓGIA

A VILÁG KEZDETE ÉS VEJNEMÖJNEN SZÜLETÉSE
A FÖLD MEGMŰVELÉSE
AZ ELSŐ ÁRPAVETÉS
A MEDVE EREDETE
A TŰZ EREDETE
A VAS EREDETE
A SÖR EREDETE
A HÁRFA EREDETE

EPIKA

AZ ÉNEKVERSENY
JOUKAHAJNEN BOSSZÚJA
LOUHI A SZAMPÓT KÖVETELI ZÁLOGUL
POHJA LEÁNYA
ILMARINENT POHJOLÁBA KÜLDIK
A SZAMPÓ ÁCSOLÁSA
KÜLLIKKI ELRABLÁSA
LEMMINKEJNEN HARCBA INDUL
SZARVASÚZÉS
HATTYÚVADÁSZAT
ANYJA MEGMENTI LEMMINKEJNENT
VEJNEMÖJNEN ALVILÁGI ÚTJA
VEJNEMÖJNEN VIPUNEN GYOMRÁBAN
KETTEN EGY LEÁNYÉRT
A KÉRŐK MEGÉRKEZÉSE
ILMARINEN HŐSTETTEI
LAKODALOM
LEMMINKEJNEN MÁSODIK ÚTJA POHJOLÁBA
LEMMINKEJNEN LEGYŐZI A POHJOLAI GAZDÁT
LEMMINKEJNEN MENEKÜLÉSE
A SZIGETI LÁNYOKKAL MULATOZIK
AZ ELPUSZTÍTOTT OTTHON
KULLERVÓ, KALERVÓ MAGZAT
KULLERVÓ ÁTKA
KULLERVÓ MEGTALÁLJA SZÜLEIT
KULLERVÓ ÉS HÚGA
KULLERVÓ BOSSZÚJA ÉS HALÁLA
AZ ARANY MENYASSZONY
A HŐSÖK FÖLKEREKEDNEK A SZAMPÓ MEGHÓDÍTÁSÁRA
A NAGY CSUKA ÉS A KÜLÖNÖS HÁRFA
VEJNEMÖJNEN MUZSIKÁJA
A SZAMPÓ ELRABLÁSA
VESZEDELMEK A TENGHEREN
KÜZDELEM A SZAMPÓÉRT
LOUHI BETEGSÉGEKET BOCSÁT KALEVALÁRA
MEDVETOR
HARC A VILÁGOSSÁGÉRT
MARJATTA FIAT SZÜL. VEJNEMÖJNEN BÚCSÚJA

LÍRAI ÉNEKEK

DALOK, BALLADÁK
LAKODALMAS ÉNEKEK
PÁSZTORIGÉK
VADÁSZIGÉK
SZÓMAGYARÁZATOK

MITOLÓGIA

A VILÁG KEZDETE ÉS VEJNEMÖJNEN SZÜLETÉSE

Egymaga ér az éjjel hozzánk,
A nap egymaga köszönt ránk,
Egymaga termett Vejnemőjnen,
Nőtt a nótafa oly fönnen,
Kave asszony kebeléből,
Imatár anya öléből.

Vala ím egy szűz, ég leánya,
Kave, szép teremő tündér,
Nagy szentségben élt az égben,
Mind szüntelen szüzességben -
Égi szérúsudvarokon,
Egyarányos avarokon.

Idejét már unja igen,
Egész élte oly idegen,
Olyan egyedüli, árva,
Örök szüzességre szánva -
Égi szérúsudvarokon,
Pusztá széles parlagokon.

Immár alább ereszkedik,
A habokra helyezkedik,
Le a tenger tág terére,
Végphetetlen víz ölére;
Ihol szélvész támad elő,
Tenger tükrít fölkeverő,
Nagy habokat hányó-vető.

Szél a szűzet elringatja,
Végtelen vizeken hajtja,
Környül a kéklő víz mezején,
Tajtékzó habok tetején;
Szélfűvás teherbe ejti,
Tenger dombossá teremti.

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának nehéz teljét,
Hordja hétszáz álló évig,
Kilenc emberöltőn végig,
Mégse szülhet, nem fiazhat,
Nem lesz meg a létlen magzat.

Kacsa jön, kecses madárka,
Kóvályogva, karingálva,
Földet néz, hol fészkelhetne,
Helyet, hol lakása lenne.

Száll keletre, napnyugtára,
Száll északi, déli tájra,
Fészekföldet csak nem kaphat,
Helyet, bárha legrosszabbat,
Fészket, ahol felüthesse,
Lakát hova helyheztesse.

Ott szálldogál, repdesődik,
Tanakodik, tépelődik:
„Szobámat ha szélen rakom,
Habokon ha lészen lakom,
Szél szobámat feldöntheti,
Hab a házam előnetheti.”

Hát akkor a Vízasszonya,
Vízasszonya, ég leánya
Térdit, tengerből emelé,
Hogy a réce ott fészkelne,
Lakóhelyre jóra lelne.

A kecses kacsamadárka
Ott repesve, szálldogálva,
Észreveszi kék víz tükrén
Vízasszonya térdit tüstént,
Véli: pástos emelkedő,
Gyepesedő kis dombtető.

Csak repesget, csak szálldogál,
A térdőre lassan leszáll,
Fészket rajta meg is rakja,
Aranytojást tojik abba.

Kotlik, ül, tojásit költve,
Azt a térdőt melengetve,
Ül egész nap, másnap is ül,
Harmadnap is azonfölül:
Már akkor a Vízasszonya,
Véli, térde lánggra lobban,
Minden íze olvadóban.

Itt a térdén egyet rándít,
Tojás mind a vízbe szédül,
Tenger habjai közé dül,
Cserepekre hull csörögve,
Száz darabra zúzik össze.

Mutatnak a morzsák szépet.
A cserepek csínos képet:
Tört tojásnak alsó fele
Válik alsó földfenékké,
Tört tojásnak felső fele
A felettünk való éggé,
Sárgájának felső fele
Fényes nappá fenn az égen,

Fehérjének felső fele
A halovány holddó léssen;
Tojáson mi tarka rész volt,
Égen csillag lesz belőle,
Tojáson mi feketés volt,
Lesz belőle ég felhője.

Az idők így múlt-on-múlnak,
Öreg évek elvonulnak,
Nap fiatal fényeskedvén,
Hold fiatal ékeskedvén:

Úszik ám a Vízasszonya,
Vízasszonya, ég leánya
Ma csendes nagy vizeken,
Hallgatag habok hegyiben,
Előtte a vékony víz-ség,
Megette a merő mennyég.

A tizedik nyárra kelve
Fölüti fejét a vízből,
Homlokát a habok közül,
Akkor alkotásit kezdi,
Teremtéseit teremti
A sík tenger tág mezején,
A temérdek víz tetején.

Hol kezét kanyarította,
Földfokot szakajt ki ottan,
Ahol lába földet ére,
Halas vermet vájt helyére;
Hol alá-alábukott volt,
Oda mélységeket módolt.

Földnek fordul oldalaslag,
Alacsony martok ott maradnak,
Lába földnek fordultába,
Lazacos hely lesz ott utána
Fejjel föld felé fordultan
Kis öblöket alkot ottan.

Úszik el a földtől aztán,
Majd megáll a tenger síkján,
Szirtezi a tenger színét,
Zátonyokat szór szanaszét,
Hajók tönkretételéül,
Hajósok halóhelyéül.

Szigetek immár megteremtve,
Szirtek téve tengerekbe,
Rakva oszlopi az égnek,
Földek és vizek ím készek,
Mégsem lesz meg Vejnemőjnen,
Az ős költő nincs jelennen.

Vízanyaként forog úszva,
Napkeletre, napnyugotra,
Úszva éjen, úszva délen,
Valamennyi világszéli,
Tüzes baj a méhebeli,
Teste kemény kínnal teli.

Nosza könnyűi peregnek:
„Jaj nékem, jaj bús fejemnek,
Én pórul járt gyászos gyermek!
Most jutottam jó vég alá,
Mindétig a mennyég alá,
Hogy szelek ringáljanak,
Hogy a habok himbáljanak.”

„Jobb maradtam volna bárcsak
Levegőég leányának,
Mintsem most a vízen járjak,
Vízanyának irongáljak:
Oly hideg van itten élnem,
Vajmi bajos itt henyélnem.”

„Ó, te fõlsõ Isten, Ukkó,
Te az egész eget tartó!
Jövel hozzám én nagy jómra,
Hajolj hozzám hívó szómra,
Szabadítsd a szüzet szükségétõl,
Hajadont hasa hevétõl,
Kelj hamar, siess ugyancsak,
Szánjad meg a rád szorultat!”

Komoly öreg Vejnemõjnen
Anyja méhét rója régen,
Harminc nyara, hogy azt rója,
Éppen annyi télszak óta
Ama csöndes nagy vizeken,
Hallgatag habok hegyiben.

Tanakodik, tépelõdik,
Mi lesz véle, hogy lesz élte
Sötét rejtekhely zugában
Itt e szörnyû szûk szobában,
Hol a holdra sohse néz fel,
Napvilágot sohsem észlel.

Fõlemelé szóra száját,
Megereszté mondókáját:
„Hozz ki, hold, nap, szabadíts meg,
Vigy a levegõre, Göncöl,
E szorító fészekházból,
Szörnyû szûk szobák zugából!
Tedd a földre már az utast,
Emberfiát fényre juttasd,

Ég holdját szemügyre venni,
Ég csillagit észlelgetni.”

Hogy a hold se hozta volt ki,
Nap se jött el szabadítani,
Érzi idejét idegennek,
Életét is kietlennek,
Ujjával a vár kapuján
Nagyot lök a nevendékkal,
Ama csoda csontlakaton,
Bal lábujja rést üt azon,
A küszöbön átkel körme,
Tornácajtón térdre tör be.

A tengerbe dől be arccal,
Keze harcol a habokkal;
Marad tenger ótalmában,
Hős a habok hatalmában.

Ott evezve öt esztendőt,
Vagy ötöt, vagy hatot eltölt,
Hét esztendőt, nyolcat is tán,
Oszt’ megáll a tenger síkján,
Névtelen kis félszigeten.
Fátalan kis földszeleten.

Földrül legitt föl is térdel,
Kapaszkodik két kezével,
Kél a holdat szemre venni,
Napvilágon vígan lenni,
A Göncölt kikémlelgetni,
És csillagit észlelgetni.

Ez vala Vejnemöjnen lette,
A legkülönb költő kelte
Kave asszony kebeléből,
Anyja, Ilmatár öléből.

A FÖLD MEGMŰVELÉSE

Nosza itt most Vejnemöjnen
Gyalog a mezőre mengyen,
Tengerháti szép szigetre,
Fátalan kis földszeletre.

Ott van egy-két esztendőn át,
Tovább éli ott világát,
Ama szótlán szögeleten,
Fátalan kis földszeleten.

Tanakodik, tépelődik,
Azon föl a feje váltig:
Ki fog földjén magot vetni,
Vetést sűrűt rávezetni?

Pellervojnen, mezőn termett,
Szampsza nevű pici gyermek,
Az fog földjén magot vetni,
Vetést sűrűt rávezetni.

Hajladoz a magot hintve,
Hint mezőre, lápra szinte,
Hint a porló parlagföldbe,
Hint kopár köves helyekre.

Felföldekre vet ím fenyvet,
Hús halmokon vet szömörkét,
Hint homokmezőbe hangást,
Horhásokba gyöngé hajtást.

Nyírfát vet a nyirkos völgybe,
Égerfát meg könnyű földbe,
Vizenyősbe zelnicét vet,
Friss zöldbe meg kecskefüzet,
Berkenyefát szent helyekre,
Fűzfát rendel rakott földbe,
Gyatra földbe gyalogfenyvet,
Tölgyet folyók mentiben vet.

Már a fa mind szálasodik,
Gyöngé hajtás gyarapodik,
A bokrétás szömörke nő,
Borul a telepe fenyő,
Kél a nyírfa nyirkos völgyben,
Égerfa is könnyű földben,
Gazdag földben barkóca nő,
Gyatra földben gyalogfenyő,
Gyalogfenyőn szép kis bogyó,
Zelnicének gyümölcse jó.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Most megindul, látni mégyen,
Szampsza veteménye mint áll,
Pellervojnen miként munkál?

Látja, fejlett mindenik fa,
Gyöngé hajtás gyarapodva,
Meddön csak a tölgy maga van,
Isten fája meg nem fogan.

Lát legitt leánykát, négyet,
Vízben öt fejércselédet;
Füvet vág az öt fejérnép,
Pusztítják a harmatperjét
Párás földszeletnek orrán,
Ködös félszigetnek ormán.

Tengerből ím, Turszász jó fel,
Hab közül a hős előkel,
Az a szénát tűzbe nyomja,
Lángra szítja, lobogóra,
Elhamvasztja ízre-porra,
Felpörköli végig sorra.

Hamu ottan nagy halomban,
Szárak por egész egy domb van;
Reászalla gyöngylevélke,
Gyöngylevélke, tölgyemakk véle,
Abból szép csemete zsendül,
Viruló zöld vessző serdül,
Kél a földből, mint eperje,
Két sudárba szökken egybe.

Ágasodik-bogasodik,
Terebélye tornyosodik,
Már teteje tör az égre,
Messzi terjed terebélye,
Elfedi a napnak fényit,
Holdvilágnak veti végig.

Unja már önéletét,
Úszó hálnak a víz setét,
Nap fénye ha el van fedve,
Holdvilágnak vége vetve.
Sehol olyan igazi hős,
Sehol ember olyan erős,
Azt a tölgyet, hogy elejtse,
Száztetejét elveszejtse.

Már az öreg Vejnemöjnen
Szónak ered, szól esennen:
„Kave, én anyám, nevelőm,
Teremtő szűz, lelkem szülőm!
Vedd elő a víz erejét,

Van erő a vízben elég,
Ezt a tölgyet megdönteni,
Gonosz fát legörbíteni,
Hogy napos nap legyen újra,
Holdvilágnak szabad útja!”

Tengerből egy ember jó fel,
Hab közül a hős előkel;
Nem nagyon nagy volt a fickó,
Nem is éppen aprón apró:
Emberhüvelyk hosszúságú,
Asszonyarasz magasságú.

Rézsüvegje vállán villog,
Rézcsizmája lábán csillog,
Réz a kesztyűje kezének,
Rézöv oldalára öltve,
Rézöve mögött a fejsze,
Egy hüvelyknyi hosszú nyéllel,
Egy körömnyi magas éllel.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Immár szót fogott emelni:
„Milyen emberfajta vagy te,
Milyen hősök alja vagy te,
Holt embernél kissé ha jobb,
Kiszenvedtnél szemrevalóbb?”

Alig ennyit elmondhatott,
Még csak egyet pillanthatott,
Emberét, ím, változottan,
Látta hősét újhodottan:
Lába földön tib-láb neki,
Feje fenn a felhőt szegi,
Szeme köze ölnyi téres,
Nadrágszára egy öl széles.

Fejszóját, ím, fenni kezdi,
Sima élit élezgetni
Kemény hátú hat fenőbe,
Hét köszörű kovakőbe.

Tovalendül lóbálózva,
Lép hosszúkat himbálózva,
Egy léptével uccu libben
Szép finom fővényes térre,
Más léptével lendül egyben
Májszín földek fővényére,
Harmadikkal ott van éppen
A tündevény tölgy ölében.

Hozzá vág a fejszéjével,
Nekisújt a sima éllel,
Vág egyszerit, másodszorit,
Megkísérti harmadszor is;
Szikrát szór a fejsze belé,
A tölgyfából tűz tör elé.

Harmadszor is vágja most hát,
Úgy teremti le a tölgyfát,
Töméntelen törzsét törvén,
Száz fejét a földhöz vervén;
Tővel dönti támadatnak,
Csúcsát ejti napnyugatnak,
Terebélyét tágas délnek,
Ágas-bogát éjszak-félnek.

Ha ki vette bár egy ágát,
Vette örök boldogságát:
Aki tetejéből tört le,
Büverőt bírt mindörökre;
Ki leveles lombját tépett,
Szerzett örök kedvességet.

Ami forgács volt belőle,
Szállott a tenger terére,
Tornyos hullám tetejére.
Azt rengeti szelek szárnya,
Terelgeti tenger árja.
Vitte a szél föl Pohjolába,
Pohjolai kisleányka
Keszkenőt mos, ütögeti,
Mosókövön, mart szegélyén,
Jó hosszúkás földfok szélén.

Forgácsot a vízbe' látja,
Teszi nyírhéj tarsolyába,
Tarsolyban haza is hozza,
Födelesben udvarukra,
Bűbajosnak nyílhegyéül,
Vadásznak lövő szeréül.

Mihelyt megdől a remek tölgy,
Féktelen fa mihelyt megtört,
Napos nap lett nyomban újra,
Szabad lett a holdnak útja,
Felhő bátran futkozhatott,
Égnek íve boltozhatott.

Dísznek ered minden berek,
Örömet nő minden erdő,
Fára levél, földre fű kél,
Fára madár, dalcsicsergő,
Szól a rigó víg füttye már,
Kakukkol a kakukkmadár.

AZ ELSŐ ÁRPAVETÉS

Pompáz a föld bogycskákkal,
Aranyos a rét virággal,
Mezőn minden fűszál kihajt,
Megered a sok fajta rajt.
Meddőn csak az árpa van meg,
Drága dugvány nem fogan meg.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Lépdelődik, tépelődik
Kékszín tenger martja mentén,
Világbíró víz vonultán;
Hát ím, hat szemecskét lel ott,
Hét igen szép életmagot
Tenger martja lementében,
Finom földön a fővényben,
Teszi nyestnek irhájába,
Nyári mókus lábszárába.

Tér immár a magot vetni,
Szemet széjjelhintegetni,
Kalev kútja környékére,
Oszmó földje ormójára.

Ím a fán egy cinke cseveg:
„Nem nől Oszmó árpája meg,
Nem zöldell Kalevnek zabja,
Földje míg be nincs aljazva,
Irtása míg sorra nem dől
S el nem hamvad égő tüztől.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Éles fejszét rendel itten,
Végig a nagy irtást vágja,
Messze földön megaljázza.

Fák szebbjein sem könyörül,
Csak egy nyírfát hagy egyedül
Menedékül madaraknak,
Dalló székül a kakukknak.

Száll egy sas a mennyen által,
Szép madár az égen szárnyal,
Jött e munkát megnézdetni:
„Mi végre van itten hagyva,
Letörtetlenül a nyírfá,
Ez a szép szál ki nem irtva?”

Válaszol az öreg Vejnő:
„Avégre van itten hagyva,
Menedékül madaraknak,
Ülőszékül égi sasnak.”

Szól a szép sas, ég madara:
„Biza tőled jó tett vala,
Ezt a nyírfát le nem törnöd,
A szép szálfát tovább tűrnöd,
Menedékül madaraknak.
Ülőszékül jó magamnak.”

Tüzet támaszt ég madara,
Lángot lobbant irtásira,
Éjszak fúj az irtástűzre,
Északkelet szítja szinte,
Fölégeti fáját porra,
Egy üszökké elhamvasztja.

Itt az öreg Vejnemöjnen
Fogja mind a hat magocskát
Szedi mind a hét szemecskét
Az egy nyestnek irhájából,
Nyári evet lábszárából.

Megyen földjeit bevetni,
Szemet széjjelhintegetni,
Maga szóval igyen szólal:
„Te alsóvilági néne,
Föld asszonya, Száraz vénje!
Fakassz immár pástot, zöldet,
Űzd immár az erős földet!
Ezrivel emeld a szálat,
Szélessz ágat száz meg százat
Én szántásom-vetésemért
Véle volt vesződségemért.”

„Ó, Ukkó, te felső Isten
Futó föllegek királya,
Bolygó burhanyók birája!
Hullass esőt nagy egedből,
Csurgass mézet föllegedből,
Hogy a gabna lábra kapna,
Sűrű vetés jól suhogna!”

S íme, Ukkó fölső Isten,
Mi urunk atyánk a mennyben,
Napkeletről felhőt gerjeszt,
Éjszakáról is indít terhest,
Küld hozzá még napnyugtárul,
Futtat egyben déli tájrul,
Oldalukkal összelöki,
Széllel egymás közé szegi,
Hullat esőt nagy egéből,
Csurgatja hasas föllegéből,
Hogy a gabna lábra kapna,
Sűrű vetés jól suhogna.

Hát ím, másodnapra kelve,
Éj is kettő-három telve,
Komoly öreg Vejnemőjnen
Megyen, megnézi a munkát,
Szántására, vetésire,
Volt vesződsége helyire,
Lám, vetése virít vala,
Egy kalásznak hat oldala,
Egy-egy száron csomó három.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Nézelődik, forgolódik,
Hát kakukk jó, szép tavaszi,
Ama nyírfát észreveszi:
„Mi végre van itten hagyva,
Letöretlen ez a nyírfa?”

Válaszolt az öreg Vejnő:
„Avégre van itten hagyva,
Letöretlen ez a nyírfa,
Dallószékül te számodra;
Kedves kakukk, itt kiáltgass,
Zengj, homokszín mellű szárnyas,
Itten szólj ezüstszavadon,
Hallasd cinhangod szabadon!”

„Itt kakukkolj reggel-este,
Délben is szólj néha közbe,
Hadd váljék világom szebbé,
Mind ez erdők kedvesebbé,
Mind e partok pénzzel bővé,
Mind e földek dús termővé!”

A MEDVE EREDETE

Hol született Otszó almánk,
Hol nőtt nagyra pénzes bundánk,
Született-e szalmás almon,
Fürdőzugban nőtt-e vajon?

Nem született Otszó szalmán,
Nem lett pajtában a polyván;
Ott lőn Otszócskának szülte,
Mézesmarkúnak menyülte
Hold körül, a nap közében,
Göncöl-csillag válla csúcsán,
Levegőég lányainál,
Természetnek tündérinél.

Járt egy lány az ég peremén,
Kisasszony a menny közepén,
Kapácskában, kécellőben,
Cifra sarkas cipellőben,
Gyapjúvékát vitt a lányka,
Szőrös sajtárt hónaljába;
Marék gyapjat vet a vízre,
Szórt hullat a hullámokra.
Szél a habon himbálgatja,
Hullám partra kiterelte
Pompás pagony mellékére,
Finom földfok legvégére.

Mielikki, gondos gazdasszonyka,
Szorgos néne Erdőhonba,
Megkapja vízen a szép szöszet,
Finom gyapjút, a habok közt.
Fürgén összeillegeti,
Gyönyörűen göngyölgeti,
Köti jávorfa kosárba,
Szép bölcsőbe bugyolálja,
Pólyamadzagát is pedzi,
Aranyláncát felfüggeszti
A legizmosabb sudárra,
A legburkosabbik ágra.

Ringatja szegény szerettjét,
Hintáztatja kedves kincsét
Virágfős szömörke alján,
Terebély fenyő tövében;
Ottan Otszót felemeli,
Nemes szőrút megneveli,
Mézzel dús sziget szögében,
Bűvös barlang belsejében.

Nőtt is Otszó szörnyű szépre,
Kapaszkodott mind elébbre:
Rövid lába, görbe térde,
Orcácskája tömzsi forma,
Feje széles, orra tompa,
Szép nagy szőre sűrű bunda,
Foga még nem volt megteremtve,
Nem volt megkészítve körme.

Mielikki, erdők úrasszonya.
Maga szóval így szólal:
„Készítenék körmet legitt,
Kerítnék bizony fogait,
Ha nem hajtáná hibára,
Gonosz munkát nem csinálna.”

Ottan Otszó esküdt fogadt
Erdő asszonyának térdén,
Bűnt hogy el nem fog követni,
Rossz fát nem fog tűzre tenni.

Mielikki, gondos gazdasszonyka,
Szorgos néne Erdőhonba
Megyen fogkeresni nyomba',
Körömkérni a pagonyba,
Tartós fajú berkenyétől
Jó szívós gyalogfenyőtől,
Sok göcsörtös fagyökértől,
Tuskótól, köves keménytől,
Körmökre sehol sem akadt,
Nem talált neki fogakat.

Tisztáson fenyőfa termett,
Dombtetőn szömörke díszlett,
Fenyőnek ezüst az ága,
Arany a szömörke ága;
Kegyes nő kezébe kapja,
Otszó körmét abból szabja,
Állcsontjába illeszti be,
Ínyeibe ülteti be.

Elindítja szőrpamacsát,
Kiereszti kedves bocsát,
Küldi lápra kullognia,
Bokron-berken ballagnia,
Irtás szélén csörtetnie;
Tisztás tájon törtetnie;
Meghagyta, hogy járjon szépen,
Csecse lábon lépdegéljen,
Víg időket ottan éljen,
Nagyszerű napokat töltsön
Mocsár mentin, szigetföldön,
Künn a késálkodóréten,

Lakja legrosszabb idejét,
Heveréssze tél hidegét
Ükörkefa kunyhójában,
Tűgallyvárnak kuckójában,
Gyapjúpaplan ott fedezi,
Nyolc köpenyeg védelmezi.

A TÚZ EREDETE

Szikrát üt az égben Ukkó,
Világnak világot gyújtó,
Tüzes élű szablya szélén,
Villogó vasának végén;
Ott a felső ég határán,
Csillagkertek színe táján.

Dugja, ím, a tűzsziporkát
Színarany szelencéjébe,
Új, ezüst medencéjébe,
Szűzet rendel ringatnia,
Ég leányát ápolnia.

Lány a hosszú felhő szélén,
Szűz a felső ég szegélyén
Tüzet tüstént ringatgatja,
Szikrát szépen ápolgatja
Szép aranyos bölcsejében,
Ezüst szíjak szövetében.

Az ezüst gerenda lendül,
Arany pólya csendül-pendül,
Felhő mozdul, ég nyikordul,
Égfödél is lejjebb fordul,
Úgy ringatják a sziporkát,
A tüzeckét úgy ápolják.

Ringatá a szűz a szikrát,
Ápolá a tűzdarabkát,
Leejté botor a lángot,
Vigyázatlan a világot,
Kis keze a lengetőnek,
Ujja az egyengetőnek.

Száll alá a tűzsziporka,
A piros sugár suhogva,
Végigvillan az egeken,
Átsüvölt a fellegeken,
Kilenc égen végigszárnyal,
Hat tarka tetősön által,
Szétrepedt az ég lyukakra,
Mind a mennybolt-ablakokra.

Szól az öreg Vejnemöjnen:
„Hej, vasverő Ilmár vérem!
Menjünk, lássuk, mi van véle,
Okosodjunk meg felőle,
Miféle tüzecke jó le,
Mily különös láng világít,
A legfelső égből jöve
A legalsó földanyáig.”

Indul, ím, a hősök párja,
Megy, mendegél, ókumlálja,
Hogy jutna el ama tájra,
A tüztérület terére,
Világvillanat helyére.

Egy folyó eléjük omla,
Tisztességes tengerforma;
Ott az öreg Vejnemöjnen
Sebbel-lobbal sajkát ácsol,
Erdő aljában kopácsol;
Ilmár vasverő pediglen
Kormányt készít fenyűfából,
Jegenyéből jó cölönköt.

Elkészül a sajka sebtén,
Horgastul, rudastul egyben;
Hát a sajkát vízre vonják,
Vezetgetik, halkán húzzák
A nagy Néván összevissza,
Néva-fok körül utazva.

Égleány, világszép néne,
Teremtő leányok véne,
Ez találkozik eléjük,
Szóba áll, beszélget velök:
„Hát, vitézek, merre mentek,
Hősök, hová igyekeztek?”

Szólt az öreg Vejnemöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Hát az jutott az eszünkbe,
Megyünk a tüzet kitudni,
Mely az égből szállt amoda,
Fellegekből hullott vala.”

Válaszol a nő viszontag:
„Dühös a tűz tudakolásra,
Tett is már a tűz egyet-mást,
Lám, a szikra hogy lelobbant,
A piros pamacs lepottyant
A kiterjedt égi tájon,
Füstfogója rongyos útján,
Kiszáradt földélgerendán
Tur-nak új lakóteréig.”

„Egy szülő gyereket szoptat,
Boldogtalan bölcsőbelit,
Hát a tűz odaközelít,
Elégeti pici pólyást,
Ment a gyermekcse Manába,
Piros tűznek bántalmiban.”

„Nem is lőn Manába térte,
Tudott az tüzet igezni,
A világost visszaúzni
Piciny tű fokán keresztül,
Fejszefok lyukán keresztül,
Forró csákánynak csövén át,
Mezők mezsgyéinek mentin.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Megkérdezi jó eleve:
„Hát onnan a tűz hová ment
Tur mezeje mezsgyéjéről,
Erdőbe vagy vízbe térült?”

Válaszol a nő viszontag:
„A tűz onnan távoztában,
Előbb ellep számos földet,
Számos földet, hegyet-völgyet,
Végtére a vízbe futa,
Alu-tónak hullámira,
A tó csaknem meggyulladott,
Tűzszikrákat tajtékozott.”

„Három éjjel nyár havában,
A fenyők csúcsáig forrott,
Tetejükön túl is tombolt
Körme közt a szilaj tűznek,
Világos verő kezében.”

„Ott a halak nézdegélnek,
Tanakodnak a sigérek,
Mi lesz vélek, hogy-mint élnek;
A kék szemling indul érte,
Lenyeli a tűzszilánkot,
Bevedeli a világot.”

„Alu-tó is nedvesedik,
Tornyos volta csendesedik
Hajdanában volt helyére
Egyetlenegy nyári éjjel.”

„Az idők így eltelének,
Kínja lett ám a nyelőnek,
Baja biz a vedelőnek.”

„Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Szemlinges szigetek szélén,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetnek hónaljában;
Minden földfok azt hangozza:
Száz sziget is hírül hozza:
Nincs ebben a vékony vízben,
Alu-tóban, aggasztóban,
Hitvány hálnak elnyelője,
Tűrhetetlen tűzkínjában.”

„Egy halvány lazac figyeli,
A kék szemlinget lenyeli;
Az idők így eltelének,
Kínja lett ám a nyelőnek,
Baja biz a vedelőnek.”

„Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Lazaclakta szirtek közben,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetnek hónaljában;
Minden földfok azt hangozza:
Száz sziget is hírül hozza:
Nincs ebben a vékony vízben,
Alu-tóban, aggasztóban,
Hitvány hálnak elnyelője,
Lánggal égő tűzkínjában.”

„Egy szürke csuka figyeli,
Halvány lazackát lenyeli;
Az idők így eltelének,
Kínja lett ám a nyelőnek,
Baja biz a vedelőnek.”

„Úszkál-csúszkál jobbra-balra,
Csüllőszirtek szűk közei,
Ezer földfok oldalában,
Száz szigetek hónaljában,
Minden földfok azt hangozza,
Száz sziget is hírül hozza:
Nincs ebben a vékony vízben,
Alu-tóban, aggasztóban,
Hitvány hálnak elnyelője,
Lánggal égő tűzkínjában.”

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Meg vasverő Ilmarinen.
Faháncsból gyalmot kötnek,
Borókából összeütnek;
Meg is festik fűzfalébe,
Kötélük kecskefűznek kérge.

Nézik ám a nők a gyalmot,
A húgocskák húzzák-vonják.
Igyekeznek, törekednek,
Húzzák-vonják, túrják-marják,
Visszásan vetik a gyalmot,
A hálót hibásan húzzák:
Nem kerül meg adta hala,
Kit versengve űznek vala.

Öcskösök a vízre szállnak,
Hősök a gyalomhoz állnak;
Ráncigálják, lebocsátják,
Huzigálják, vonigálják,
Öbölszádán, szirtes színen,
Kalev zátonyköveiglen:
Nem jön fel a szürke csuka
Öböl vékonyka vizéből,
Sem a tágas tengeréből:
Kis halacskák, ritka hálók.

Halak immár felzúgának,
Csuka mondá a csukának,
Szemling kérdezé az öntől,
Egy lazac a más lazactól:
„Tán a hősök mind elhulltak,
Kalev-fiak mind kimúltak,
Vászongyalmok vonszolói,
Kötélük kigondolói,
Nagy turbukok tuszkolói,
Hosszú csáklyák csúsztatói?”

Hallja öreg Vejnemöjnen,
Maga szóval így szólal:
„Még a hősök el nem hulltak,
Kalev-népek el nem múltak:
Egy meghalt, született kettő,
Kinek turbukja se dibdáb,
Nyele egy arasszal nyurgább,
Gyalma kétszer oly rettentő.”

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Immár új tanácsra térve,
Köt egy lenfonalas gyalmot,
Új, százszemű hálót alkot.

Maga mondja, fölfeleli:
„Van-e lennek elvetője,
Elvetője, termelője,
Hálót újat elkezdenem,
Új, százszeműt szerkesztenem?”

Fölfedeznek egy kis földet,
Helyet, tűzzel nem pörköltet,
A legnagyobb lép tetején,
Két fatóköz legközepén,
A fatógyökérbe vájnak,
Ottan lenszemet találnak,
Tuoni-pondró putrijában,
Föld férgének holmijában.

Hamu ottan nagy halomban,
Egész dombbal száraz por van,
Fás dereglye tüzebeli,
Hajóégés üszkebeli,
Elvetik a lent ím oda,
Beszántják a tűzhamuba,
Alu-tó közellétébe,
Az agyagos föld ölébe.

Abbúl ott csemete zsendült,
Szösznek szára szertelen gyült,
Szokatlan nagy lencsél lendült,
Egyetlenegy nyári éjen.

Éjjel a lent el is vetették,
Holdvilágon felszántották,
Tisztogatták, hímszálazták,
Megnyűtték, lelevelezték,
Nagy tüzesen tépegették,
Egy-kettő, s el is ecsegték.

Aztán vitték áztatóba,
Megáztatják friss tempóba;
Kiemelik hippel-hoppal,
Szárogtatják sebbel-lobbal.

Nagy hamar haza is hozzák,
Héját hirtelen lefosztják,
Dérrel-durral megtilolják,
Pozdorjától fürgén pallják.

Simálják ugyan sietve,
Színre szedték szürkületbe,
Guzsalyra kerítik nyomban,
Orsóra tán még gyorsabban
Egyetlenegy nyári éjen,
Két kis nap között középén.

Húgocskáék ott azt fonják,
Sűvasszonyok túbe vonják,
Öcsök hálóra kötözik,
Apósok fonalba fűzik.
Ott a tűcske bezzeg forgott,
Kötőpálca bezzeg bolygott,
Hogy a háló elkészüle,
Megkerült húzókötele
Egyetlenegy nyári éjen,
Abból is csupáncsak félen.

Így a háló elkészülvén,
Jó húzókötél kerülvén,
Alja száz öl széles annak,
Széle hétszáz a gyalomnak;
Súlyt beléje raknak szépen,
Úsztatófát kellőképpen.

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Hej, vasverő Ilmarinen,
Menjünk el magunk ízibe
Hálóval a víz közibe!”

Elindult a két vitézlő,
Hálóját a vízre vonta,
Egyik szélét fordította
Széles tenger szigetjének,
Másik szélét fordította
Rét oldala földnyelvének,
Emelője odatéve
Agg Vejnö kikötőjébe.

Ráncigálják, vonigálják,
Húzigálják, lebocsátják,
Kapnak is halat eleget,
Sigért-sügért egy sereget,
Süllőt-büllőt rengeteget,
Durdahalat meg lazacot,
Csak nem kapják azt a halat,
Kéért fonták azt a hálót.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Még varsáit tolja-foldja,
Oldalszéleit kitolja
Ötszáz öllel összevissza,
Korcát hétszázzal nagyobbra,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Vessünk hálót mélyebb vízbe.
Vigyünk vízre még egy ízbe’
Másik hálóhúzó helyre!”

Vetik a hálót mélyebb vízbe,
Mennek véle még messzibbre,
Viszik vízre még egy ízbe’
Másik hálóhúzó helyre.

Komoly öreg Vejnemöjnen
A gyalmot maga emeli.
Szóval mondja, fölfeleli:
„Gyűl immár a halak serge
E hálóemelő helyre,
Százszemű kivetőhelyre.”

Kiemelik ott a gyalmot,
Beleöntik, rázzák azt ott
Vejnemöjnen csónakába;
Megfogták a halas kondát,
Ki miatt a hálót fonták,
A kötelet készítették.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Sajkát földhöz fartoltatja,
Kékes hídnak mellékére,
Piros bürü legvégére:
Rendezi a halas kondát,
Szedi ki a szálkás serget,
S a szürke csukát kifogja,
Kit keresett régtől fogva.

Már az öreg Vejnemöjnen
Maga eltűnődik itten:
„Hozzá merjek vajon érni,
Ujjamat ha vas nem védi,
Rézkarmentyű nincsen rajta?”

Fülibe jut a Nap fiának,
Szóval mondja, fölfeleli:
„A csukát én fölhasítnám,
Pusztá kézzel is kinyitnám,
Apám kését hogyha bírnám,
Agg szülém szerezte bicskám.”

Kés esik le az egekből,
Bicska pottyán fellegekből,
Nyele arany, ezüst az éle,
Nap fiának hull övére.

A nagyságos Nap-fiúcska,
Csukát véle felhasítja,
A szürke csuka hasában
A halvány lazacot lelte,
Halovány lazac hasában
Volt a sima szemlingecske.

Sima szemling szétszeltivel
Ím, a kékszín pamacsra lel;
A kékszín pamacsból ottan
A piros pamacs kipottyán.
Bontja fel piros pamacsát,
A tűzziporkára bukkan,
Amely jött volt az egekből,
Aláhullt a fellegekből.

Vejnemöjnen míg tűnődik,
Ez hogy és miképp vivődik,
A tüzehagyott lakokba,
Homály-szállta hajlokokba,
Hát ím, a tüzecske villan,
Nap fia kezéből illan.

A borókarétre borul,
A borókás tűzbe borul,
A szömörkésre zúdul rá,
Porráég a szép szömörkés.
Azután odébb haladott,
Fölégette fél Északot,
A szélső Szavó határát,
Két oldalát Karjalának.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga most elindult itten,
Föl a rengetegbe hág a
Szilaj szikrának nyomába;
Ott van, ím, a tűz lapulván
Két fatő gyökere alján,
Égertönknek odújában.

Ott a tűzsziporkát fogja,
Gyúlékony fagyöngybe dugja,
Kemény nyírfa gyomborúba,
Rézüstjébe jól becsukja.

Üstben a tüzet vezeti,
Nyírfa kérgén költözteti,
A tüzehagyott lakokba,
Homály-szállta hajlokokba.
Nappal híven tartogatva
Kisházban, mint fűtő nyírfa,
Éjen át dugaszban állván
A kedves kemence vállán.

A VAS EREDETE

Levegő az első anya,
Víz a vénebb testvér vala,
Vas az ifjabb ezek közül,
Tűz a sorban esik közbül.

Amaz Ukkó, főalkotó,
Égen-földön uralkodó,
Levegőből vizet választ,
Merevít a vízből szárazt,
Szegény vaskó még születlen,
Még születlen, készületlen.

Ukkó isten mennyégbeli,
Markait megdörzsölgeti,
Két tenyerét összetevén,
Dörzsöli bal térde fején;
Így született szűzek hárma,
Természetnők hármul számra
Nemtelen vas nemzőivé,
Kék szájúnak szerzőivé.

Lépdelnek a lányok szépen,
Járnak a szűzek felhőszélen,
Mellükkel, a duzzadóval,
Csiklandozó csecsbimbóval,
Földre feji mind a tejit,
Buggyogatja bő csecseit,
Fej a földre, fej mocsárra,
Fej a csendes vízhatárra.

Tejet az egyik fej feketét:
Puha vas lett abbul az helyt,
Másika ont fehér tejecskét,
Abbul aztán új acél lett,
Harmadikból piros tej folyt:
Ebből aztán porló vas volt.

Nem sok idő múlt el bele,
Hát biz a vas fölkészüle,
Testvérbátyját tűvé tenni,
Tűz lángjával ismerkedni.

Tűz azonban vajmi dőre,
Megnövekszik rémítőre,
Majd elégeti a gyöngét,
Szegény vaskót, önnön öccsét.

Bukkan a vas búvóhelyre,
Búvóhelyre, óvóhelyre,
Dühös tűznek körme közül,
Lobogó lángnak szája elül.

Így a vaskó el volt búva,
El volt búva, meg volt óva
Ingoványnak fertőjében,
Fürge forrás fürdőjében.
Legnagyobbik láp mezején,
Nagy hideg havas tetején,
Hova tojni hattyúmadár,
Lúd a kotlós költeni jár.

Hever a vaskó a mocsárban,
Nyújtózkodik, ím, a sárban,
Esztendeig vagy kettőig,
Háromig is ott rejtőzik.
Mindhiába, nem menekül,
Tűz kegyetlen körme közül;
Másodszor is kellett menni,
Tűz tanyáin megjelenni,
Míg fegyverré mívelődik,
Kardpengévé készítődik.

Farkas fut föl a mocsáron,
Medve száguld a kopáron,
Mocsár mozdul farkas futtán,
A kopár a medve útján,
Nemtelen vas támad tőle,
Válik rúdacél belőle!
Loncsos lába lépteiben,
Mackó marka lékeiben.

Ilmari kovács született,
Megszületett, növekedett
Született egy szénrakáson,
Nőtt parázson, tűz-tisztáson,
Rézkalapács van kezében,
Kis fogóját fogja szépen.

Éjszaka lett meg Ilmarinen,
Nappal legott műhelyt alkot,
Helyet néz a műhely végett,
Fújtatónak fekvőséget:
Mocsár, ím, a vízszorosban,
Nedves föld egy kis darab van,
Nosza megy hát, nézi nézi,
Közelebbreül kifürkészi,
Oda fundálja fúvóját,
Oda készíti kohóját.

Farkasnyomhoz már elérve,
Mackó sarka hült helyére,
Látja ott a vas virágát,
Az acélnak olcsóságát
Ordas nagy csapásaiban,
Mackó marka másaiban.

Mondja mostan ő szavával:
„Ó, te szánandó szegény vas,
Állapotod mely siralmas,
Öltözeted milyen aljas,
Mackó mentin a mocsárban,
Mindig medve nyomdokában!”

Tanakodik, tépelődik:
„Abbul vajon mi fejlődik,
Ezt ha én a tűzbe teszem,
A kohóban elhelyezem?”

Szegény vaskó de megdöbbent,
Megdöbbent ám, de megszeppent,
Hogy a tűzről hall most hírül,
Tűznek durva tetteirül.

Szól vasverő Ilmarinen:
„Ne törődjél ezzel sosem,
Tűz nem bánja önbarátját,
Nem teszi csúffá családját!
Térj tehátlan tűz várába,
Lobogó láng szertárába,
Ott képződöl még csak széppé,
Nevelődöl nagyon éppé,
Férfikézbe jó fegyverré,
Nők szalagján fűzőheggyé.”

Mindjárt aztán egy nap múlva
Mocsárból a vas kitúrva,
Nedvessége jól kigyúrva,
Helyeződött vashámorba.

Itt a kovács tűzbe veti,
Kohójába kényszeríti,
Szítja egyszer, szítja újfenn,
Szítja ismét harmadízben.

Nyúlik a vaskó pempőképpen,
Salakképpen habzik éppen,
Kovácsnak kemény tűzében,
Égő láng keze ügyében.

Szegény vaskó ím üvölte:
„Ó, Ilmari, vasverő te,
Végy ki már e micsodából!
Piros tűznek kínzatából!”

Ilmari kovács reaszól:
„Kivennélek tűz lángjából,
De tán rémítővé lennél,
Válnál szörnyű féktelenné,
Magad vérin ütnél csorbát,
Anyád fiát forgácsolnád.”

A szegény vas ott megesküdt,
Esküvék erős nagy esküt
A tűzhelyre, az üllőre,
A pörölyre, az ütőre;
Fölemeli szóra száját:

„Van bizony fa, mit faragnom,
Kövek szíve, mit harapnom,
Magam vérit hogy ne vágjam,
Anyám fiát hogy ne rágjam:
Jobb lesz nékem így megélnem,
Illendőbb is éldegélnem
Járókelők társaképpen,
Fegyverül utas kezében,
Mintsem fajtámbélit ennem,
Encsaládom csúffá tennem.”

Ilmari kovács ím itten,
Fő vasverő mindvégiglen,
Tűzből a vasat kiveszi,
Az üllőre őt helyezi,
Megpuhítja őkegyelmit,
Gyárt belőle éles holmit,
Dárdafélét, fejszefokot,
Mindennemű szerszámokat.

Kicsi híja van még néki,
Szegény vasnak egy szüksége:
A vas nyelve nincs kisülve,
Az acélnak szája szülve,
Kemény vassá nem gyártódik,
Míg a vízbe nem mártódik.

Itt vasverő Ilmarinen
Hamut készít egy halommal,
A hamuból lúgot forral,
Acél edzetőlevéül,
Vas keményítővizéül.

Ízelinti nyelvvel, ínnyel,
Maga szóval így szólal:
„Mindezek, lám, mit sem érnek
Acél edzetővizének.”

Kis méhecske kél a földről,
Kék szárnyú jön dombtetőről,
Száll tétova, fordul-térül,
Kovácsműhely tája körül.

A kovács, ím, így szólal:
„Kis méhecske, friss emberke,
Szedj szárnyadra édes ízet,
Hat virágszálnak hegyérül,
Hét fűszálnak a fejrül,
Acél edzésire jónak,
Vasmerevítни valónak.”

A darázs meg, Hísz madara,
Nézegeti, hallja vala,
Nézdeli szélrül házfödélrül.
Kéreg alól kandi kémül,
A vasat hogy merevítik,
Az acélat hogyan edzik.

Dongva-bongva lerepüle,
Hísz rémségit hányja bele,
Hozza mérgit a kígyónak,
Fekete vérit a csúszónak;
Béka fondor föcskendésit
Acél edzetővizébe,
Vas merevítőszerébe.

Ilmari kovács pediglen,
Fő vasverő mindvégiglen,
Mit sose vélt, így ítélt:
A méhecske meg visszatért,
Az hozott, ím, édes mézet,
Az szállított hím-por-ízét,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Mindezek, lám, sokat érnek
Acél edzetővizének
Vasmerevítés ügyének.”

Új acélat abba gyártja,
Szegény vaskót abba mártja,
Hogy a tűzből őt kihozta,
Kohójából hogy kihúzta.

Lőn acéla ékteleonné,
Vált a vaskó fékteleonné,
Gyáva eskét elfeledte,
Ebül öndíszét fölette,

Véreit az aljas vágja,
Maga népit marja, rágja,
Készteni a vért buzogni,
Drága nedvet elcsurogni.

A SÖR EREDETE

Árpából eredte sörnek,
Komlóból a nemes nedvnek,
Bár víz nélkül ez nem ered,
Szilaj tűz nélkül se támad.

Komlót, Kedvnek a fiát la,
Földbe dugták kiskorába,
Veszedelmest odavitték
Kalev kútja környékire,
Oszmó rétje oldalába;
Lett belőle csepp csemete,
Kacs gyönyörű kelt belüle,
Egy kicsinyke fára kúszik,
Csúcsa tájaiglan csúszik.

Áldás ükje árpát vetvén,
Oszmó új ugarja mentén,
Gyönyörűen nőtt az árpa,
Kapott nagyszerűen lábra.

Telt az idő egy darabig,
Hát a fán kiált a komló,
Árpa szól ugarja szélén,
Víz Kalevnek kútja mélyén:
„Mikor egyesülünk már mi,
Fogunk egymásra találni?
Unt az élet így magában,
Kíváncsib ketten, hárman.”

Oszmotár, a sör szakácsa,
Kapó, karcosok kovácsa,
Szedi árpácskának szemjét,
Hat szemjét az árpácskának,
Hét fejét a komlócskának,
Vizet nyolc merőkanállal,
Tűzre is teszi fazékját.

Felforralja kotyvalékját,
Főzi árpás söritalát,
Nyári szorgos nagy napon át,
Ködös félszigetnek orrán,
Enyhe földszületnek ormán,
Új vödörnek válójába,
Nyírfa kádnak nyílásába.

Főzni már a sört kifőzte,
Megkeletni mégse győzte,
Tanakodik, tépelődik:
„Ember ehhez míg emeljen,
Még mi a nyilát szemeljen
Élesztőjéül a sernek,
Karcosba kelesztőszernek?”

Kalevatár, szép kisasszony,
Az ujjaira oly ékes,
Mozgására mindig fürge,
Lábaira mindig lenge,
Híderesztéken csoszogva,
Középpallón kuncsorogva,
Egyet-mást igazít éppen
A két katlan közt középen.

Fogja földről kányafüvét,
Megszemléli, megforgatja:
„Vajon válna-e valami
Szép Kapó kacsóján ebből?”

Kerül, ím, Kapó kezébe,
Szíves szűznek ujjhegyére,
Kapó, lám, kezébe tapsol,
Combjaihoz jobbról-balról:
A méhecske lett, ím, abból.

Madárkáját, ím, tanítja,
Méhecskéjét igazítja:
„Kis méhecske, gyors madárka,
Pázsitok virágkirálya,
Szállj el arra, merre mondom:
Szigetkére, vízvilágba,
Tengerháti kösziklára,

Ott lelsz egy leánykát alva,
Rézövest alázuhanva,
Édes fű van oldalánál,
Mézes fű ruhája szélén;
Szállíts szárnyaidon ízet,
Hozz köpönyegedbe mézet
Ama fényes fűhegyekről,
Aranyos virágkehelyről!”

Kis méhecske, gyors madárka
Nagy utat hamar röpült be,
Tengeren át, tenger hosszant,
Harmadján haránt is russzant
Szigetkére, vízvilágba,
Tengerháti kösziklára.

Leli ott a lányt az alvót,
Cinmellút, aláhanyatlót,
Nevezetlen pást fűvére,
Méz-mezőnek mezsgyéjére,
Csípőjén aranyos fűszál,
Övén, ím, ezüstös fűszál.

Szárnyait az édes ízbe,
Merő mézbe mártja tollát,
Fényességes fű hegyibe,
Aranyos virág begyibe,
Úgy viszi Kapó kezére,
Szíves szűznek ujjhegyére.

Oszmotár meg a sör közé,
Kapó karcosba keveré,
A sör attól kezd, ím, kelni,
Az ifjú ital tüzelni
Új vödörnek válójában,
Nyírfa kádnak nyílásában,
Kádak színéig kavargott,
Szélükön kibuggyant, csorgott,
Földre futni volna kedve,
Pallón áradni szeretne.

Oszmotár, sörök szakácsa,
Kapó, karcosok kovácsa,
Legitt szólal ilyen szóval:
„Ó, napomnak gyászos napja,
Rossz sört készítettem bajra,
Gonosz karcost kotyvasztottam,
Csöbörből, íme, kicsapzott,
Ki a pallóra patakzott!”

Fütyöl egy pirók a fáról,
Rigó rikkant eszterháról:
„Nem rosszra-serény serital.
Ez jóra-serény serital,
Hordóba kell hordódnia,
Pincében kell tartódnia,
Tölgyfa hordóba eresztve,
Rézpántok közé rekesztve.”

Így volt, ím, a sör eredte,
A kalevi karcos kelte,
Úgy tón szert a jó nevire,
Úgy lőn halhatatlan híre,
Hogy mindig serény a jóra,
Józanoknak jó itóka,
Nőt nevetésre fakasztó,
Férfi kedvét megdagasztó,
Jámborokat megvigasztaló,
Bolondokat bögni készítő.

A HÁRFA EREDETE

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Léptet az avaron átal,
Épp az erdőszélen járdal,
Hát egy nyírfá ott áll sírva,
Zöld ág könnyez nagy zokogva:
Iparkodik, ím, elébbre,
Kérdezgeti, tudakolja:
„Mit mormojálsz, ékes nyírfá,
Zöldellő sudár, oly sírva,
Ó, fehér övű mit évödsz?
Hisz nem visznek el csatába,
Nem ölnek el harc havába.”

Válaszol a nyírfá bölcsen:
„Némelyek biz úgy beszélnek,
Számosan is arra vélik,
Én csupa örömben élek,
Mulatságból zöngicsélek,
Én meg árva csak bajomban,
Vigadozok fájdalomban.”

„Evődöm én ínségemen,
Vagyok árva semmitelen,
Oly gyarlandó, gyámoltalan,
Oly borzasztó boldogtalan.”

„Más boldogok, bőségesek
Minduntalan egyet várnak:
Jöttit szép tavasz szakának,
Melegét a hosszú nyárnak:
Mást várok én ínség verte,
Mástól félek bú gyötörte:
Hogy a héjamat lehántják,
Leveles lombjaimat bántják.”

„Nékem árvának elégszer,
Gyors tavaszon a sok gyermek
Kérgemhez közel kerülget,
Késükkel keresztül-átal
Hasogatják leves hasamat;
Pajkos pásztorok nyaranta
Elviszik fehér övemet,
Kit doboznak, kit pohárnak,
Kit bogyószedő kosárnak.”

„Én gyöngé megérem gyakran,
Hogy alattam lányserég gyűl,
Mellettem vihog veszettül,
Lombjaim lemetszik fellyül,
Seprűt fonnak vesszeimből.”

„Én gyöngé megérem gyakran,
Hogy levágnak irtásfának,
Fölszelve rakásra hánynak;
Háromszor a nyár havában,
Férfiak alám gyűlének,
Rám fejszét köszörülének,
Bús fejemnek elmúltára,
Lenge páram pusztultára.”

„Ez tavasszal vigasságom;
A nagy nyáron mulatságom:
A telet se tartom szebbnek,
Havak holdját kedvesebbnek.”

„Így idő előtt is engem
Képemből kivesz keservem,
Fonnyadtra fejem hanyatlik,
Haloványra orcám hajlik.
Hozzá hoz a szél bajokat,
A fagy dermesztő jajokat;
Szél leszedi zöld subámat,
Fagy remekszép rokolyámat.”

„Így hát én ügyefogyottja,
Én szegény nyomorult nyírfa
Merő meztelen maradok,
Ruhátlanul itt ragadok
A hideg havon remegve,
Fagy körme között üvöltve.”

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Ne sírj, zöld fa, se ne zokogj,
Ó, fehér övű, ne évődj!
Most jön fel szerencséd napja,
Válik élted vidámabbra;
Sírsz legitten örömdben,
Jókedvedben ujjongsz fönnen.”

Ott az öreg Vejnemőjnen
A nyírfából gyárt hegedőt:
Faricskál a nyári napban,
Kopácsol a hárfán nagyban,
Ködös félszigetnek orrán,
Enyhe földszületnek ormán.

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Hasa megvan hegedőmnnek,
Öble az örök örömnnek;
Hát szegeit hogy szerezzük?”

Nőtt egy tölgy a falkatéren,
Szép egy szál a sűrűszélen,
Tölgyfának telepe ága,
Minden ágon almácskája,
Almáján aranykarika,
Karikán aranykakukkja.

Kezd kiáltani a kakukkja,
Szájából arany özönlik,
Ezüstnek folyója ömlik:
Ott a hárfa húrfogói,
Fodorhabnak fordítói.

Szólt az öreg Vejnemőjnen:
„Még hibázik valamije:
Öt kis húr a hegedűre;
Hát húrjait honnan hozzak,
Hangocskáit hol nyomozzak?”

Megyen megkeresni húrját,
Lépdél, ím, az irtáson át;
Egy szűz ült az irtás szélén,
Ifjú lány a völgynek mélyén.
Nem sírdogált a szüzecke,
Nem is volt különös kedve,
Csak dalolt magában ottan:
Dallal estéjét mulatta,
Völegénye jöttét várja,
Édes-kedvesét kívánja.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Csendesen odatípegett,
A hajkérést így kezdi el:
„Adj fűrtödből, szép szüzecke,
Hajadból, helyes hajadon,
Hárfámra hogy húzzam húrnak
Az örök öröme hangnak!”

Ad hajából a hajadon,
Enged finom fűrtjeiből,
Ad hajából öt-hat szálát,
Így a hárfa felhúrozva,
Ős örömfá hangra hozva.

Készen lett, ím, hegedűje,
Ott az öreg Vejnemőjnen
Fenekkére települ le,
Sziklából való bürüre.
Hárfáját kezébe fogja,
Közelébb a kedvest vonja,
Élit égnek felfordítja,
Talpát térdén tartogatja,
Így a hangját helyhezveti,
Húrját összeegyezteti.

Hangjait már elhelyezte,
Muzsikáját egyeztette;
Hát keze alá keríti,
Térdei fölé teríti.

Leengedi körme tízét,
Egyengeti az öt ujját
Húrról hurra vándolnia,
Hangról hangra táncolnia.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Ahogy húzza hegedőjét,
Könnyed kézzel, vékony ujjal,
Kifelé hajolt hüvelykkel,
Hát beszél bizony a zöld fa,
Búg bizony a lombleveles,
Kajdászik aranykakukkja,
Fütyörész a lányka fürtje.

Játszott Vejnemöjnen ujjá,
Harsogott a hárfa húrja,
Hegy-völgy zengett, szikla rengett,
Mind a szirtek mennydörögtek,
Habokon kövek görögtek,
A fenyérek vízben úsztak,
Fenyőfák is vigadoztak,
Mezőn tuskók táncot roptak.

Sok Kalevné sógorasszony
Legjavában hímet varrnak,
Nosza mint folyóvíz futnak,
Mint az áradat rohannak.
Ifjú nők nevető szájjal,
Menyecskék mulati kedvvel
A muzsika hallására,
Víg örömnék vallására.

Aki férfi van közelben,
Mind kezében a kalapja,
Aki asszony volt közelben,
Kezét mind a képén tartja,
Lányok szeme könnyel telve,
Fiúk földön térdepelve,
Úgy hallgatják ott a hárfa,
Az örömet úgy csodálják.

Mind egy szájjal esküdöznek,
Mind egy ajkkal lelkendeznek:
„Nem hallottak itt ezelőtt,
Muzsikát ily megbűvölőt,
Mióta süt Isten napja,
Tündököl a hold aranya.”

Szólt a szépséges muzsika,
Elhallatszik hat faluba;
Nincsen olyan vad semerre,
Hogy az mostan el ne jönné
Hallgatni a szép muzsikát,
A hárfának zengő szavát.

Erdőszerte aki vad volt,
Mind a körmére leguggolt
Húros hárfá hallására,
Víg örömnék vallására;
Légben szárnyon kik repülnek,
Lábok ujjára leülnek,
Vízi hal, temérdek fajta
Kitelepszik mind a partra,
Föld alól a férgek, nyűvek,
Mind a rög fölébe gyűlnek,
Ott forognak, ott figyelnek,
Hogy az édes nótát hallják,
Ős örömnék hárfahangját.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Játszódott ám szebbnél szebben,
Hangicsált gyönyörűn, gyöngyen;
Játszott egy nap, másnap újra,
Játszott, csakis egyet falva,
Egyetlenegy övkötéssel.

Mikor otthon játszott egyet,
A fenyőfa-házban zengett,
Még a háztető is rengett,
A palló is csengett-pengett.
Födél dalolt, ajtó bűgött,
Mind az ablak vígan zűgött,
A kőkályha izgett-mozgott,
Fűtűlt a fodorhab-oszlop.

Hogyha erdőn járdalगतott,
Jegenyék közt játszogatot,
Mind a fenyvek lehajoltak,
Fák a dombon megfordultak,
Toboz szertehullt a térre,
Tű pattogott a gyökérre.

Mikor a ligetben járt-kelt,
Avagy az avaron lépdelt,
A ligetek játszadoztak,
Az avarok vigadoztak,
Körbetáncolt a virág is,
Hajlongott a zsenge ág is.

EPIKA

AZ ÉNEKVERSENY

Vejnemö, a komoly öreg,
Jó ideig éldegélvén
Ott, Vejnöle irtásain,
Kalevala tisztásain,
Verselgetett, dalolgatott,
Bűvölgetett, hajolgatott.

Nap nap után dalol híven,
Éj ivadán egyvégtiben,
Emlékezik ős időkrül,
Kezdetbeli mély kútfőkrül,
Miket nem dall minden gyermek,
Férfiak se mind ismernek
Ez inséges esztendőkből,
E veszendő végidőkben.

Hét országra szólt a híre,
Tudósítás ment messzire,
Milyen Vejnemöjnen dala,
Hősök hőse mit tud vala,
Tudósítás ment ki délig,
Híre futott éjszaka feléig.

Vala egy vézna lapp legényke,
Fiatal Joukahajnen névre,
Ez is egyszer vendégsorral
Csodálatos híreket hall,
Hogy különb dal terem máshol,
Ékesebb az ének százszor
Ott Vejnöle irtásain,
Kalevala tisztásain,
Mint amiket ő tud vala,
Apjától tanult valaha.

Eszi őt a méreg ezen,
Arra irigy mind szüntelen,
Hogy im, Vejnö különb költő,
Jobb énekes volna, mint ő;
Megy ízibe anyja elé,
Fölkeresi agg szülejét,
Indul egyben, azt ígéri,
Nincs nyugta, míg el nem éri
Vejnöhoni házak táját,
És Vejnövel nem ví pályát.

Atyja tiltja fiát tőle,
Nem javallta jó szülője,
Vejnöhonba hogy elmenjen,
Pályavíni Vejnö ellen.

Szólta a fiatal Joukahajnen:
„Jó tudása van atyámnak,
Anyámnak még annál is több,
De magam tudása legfőbb.”

Avval indul, nem fogad szót,
Befogja szilaj csikáját,
Szép aranyos szán elibe,
Maga ül a szán farába,
Fölkap ülőkosarába,
Fürgét vesszővel legyinti,
Gyöngyvégű csapóval inti.

Hajt szaporán, mormol a szán,
Hajt egész nap, másnap osztán,
Harmadnap is hajt előre,
Harmadnapra, ím, elérte
Vejnöhona irtásait,
Kalevala tisztásait.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Örök táltos mindétiglen,
Éppen úti jártában volt,
Szán szerivel kinn barangolt,
Vejnöhona irtásain,
Kalevala tisztásain.

Jött a fiatal Joukahajnen,
Hajt az úton véle szemben,
Rúd a rúddal összeakad,
Szíj a szíjjal egyberagad,
Lóiga lódul lóigának,
Egy rúdív a másikának.

Öreg Vejnö megkérdezte:
„Hát minémű szerzet vagy te,
Nekem jössz ily bolondjában,
Rám rohansz ily rakoncátlan,
Széttördeled lóigámat,
Ízzé-porrá gyöngé szánkám?”

Most a fiatal Joukahajnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nevem fiatal Joukahajnen,
Jó magadét mondsza menten,
Kik közül vagy nemed nézve,
Milyen hadnak rongy lendéje?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Magát mindjárt megnevezte;
Avval ilyen szóba kezde:
„Hát fiatal Joukahajnen,
Állj kicsinyég félre innen,
Kisebb vagy te korra, mint én!”

Ott a fiatal Joukahajnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Férfiúban nem oly nagy sor
Fiatalkor, avagy aggkor,
Tudásban amelyőnk jobb lesz,
Elmében, aki nagyobb lesz:
Úr az úton az maradjon,
A másik meg utat adjon.

Ha te vagy öreg Vejnemöjnen,
Örök dallos mindétiglen,
Nosza keljünk dalra már most,
Énekeljünk itten párost,
Férfit férfi hadd bíráljon,
Egy a mással szembeszálljon!”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, így ejti:
„Hogyan válnék én be annak,
Éneklőnek vagy javasnak,
Itt éltem időm örökkön
E magányos tér mezőkön,
Honi földön, honi mezsgyén
Honi kakukk szavát lesvén;
Ámde mégis, mindazáltal
Mondd fülemnek hallatára,
Ha miben tudósabb volnál,
Észre másokon kifognál?”

Szól a fiatal Joukahajnen:
„Tudok hol-mit, nincs különben,
Azt ugyancsak tisztán tudom,
Kellőképpen megfoghatom:
Födélhez közel a füstlik,
Góchoz a láng közel van mindig.”

„Nyálos szájú csuka fagyban,
Rossz időben ívik nagyban;
Görbe nyakú, gyáva sigér,
Őszkor úszni mély vízbe tér,
Nyáron ívni szárazra száll,
Mart mentibe vígan ugrál.”

„Ennyit ha kevésbé vennél.
Tudok többet is még ennél:
Tudom a fákat Píza ormán,
Fenyőket a sziklás Hornán,
Hosszúk a fák Píza ormán,
Szál fenyők a sziklás Hornán.”

„Vízesésből három nagy van,
Tóból három irgalmatlan,
Három magas hegyláncolat
E világnak ege alatt:
Hellepüöri van Hemében,
Kátrakoszi Karjalában,
Víz a Vuoksit egy se győzi,
Nagy Imatrát nem előzi.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Gyermeke, nő értelme,
Nem szakállas férfi szava;
Mondd a mély eredetszókat,
Öröktől való ígéket!”

Most a fiatal Joukahajnen
Szóval mondja, így ejti:
„Tudok a cinke származtárul,
Tudok a cinkéről magárul,
Zöld vipera, tudom, csúszó,
Sérinc halfaj, vízben úszó.”

„Víz a javas írok apja,
Bűvszereké zúgók habja,
Teremtő a táltosoké,
Maga Isten orvosoké.”

„Hegyből víznek származata,
Égtől tűznek támadata,
Rozsdából a vas veleje,
Sziklából a réz eleje.”

„Földek közt a nedves bucka,
Fák közt első volt a fűzfa,
Házak őse fenyőtő volt,
Rossz fazéké odvas kő volt.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Tudsz-e többet, no mondd váltig,
Vagy végezted bolondságid?”

Szólt a fiatal Joukahajnen:
„Emlékezem másra is még,
Értem oly időket is rég,
Hogy a tengert szántogattam,
Halas vermeit kivájtam,
Hegyormokat hengergettem,
Kősziklákat készítettem.”

„Meg aztán hatodmagammal,
A hét hőssel én is voltam
E világot építőben,
Mennyet-földet készítőben,
Ég karóit lerakóban,
Ég csillagait állítóban.”

Szólta az öreg Vejnő legott:
„Most hazudtál még csak nagyot!
Téged ugyan nem láttak ott,
Hol a tengert szántogatták,
Halas vermeit kivájták.

Ott se látott senki téged,
E világot építőben,
Ég karóit lerakóban,
Ég csillagit állítóban.”

Most a fiatal Joukahajnen
Szóra fakad, szóla fennen:
„Hogyha nekem nincsen eszem,
Itt a kardom, őt kérdezem;
Most már hát, ó, öreg Vejnő,
Te nagyszájú nótaszerző,
Állj ki vélem kardot mérni,
Szállj ki szablya-megszemlélni!”

Válaszoló öreg Vejnő:
„Mit sem félek én ezektől,
Sem kardodtól, sem eszedtől,
Sem dárdádtól, sem cseledtől;
Ámde mégis, mindamellet
Nincs kedvem, hogy kardra keljek
Magadféle rongy legénnyel,
Ilyen szánandó szegénnyel.”

Ott a fiatal Joukahajnen
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát,
Szóra így emeli száját:
„Kardot vélem aki nem mér,
Szablyaszemlélőre nem kél,
Azt én dallom rút disznóvá,
Teszem orra-leállóvá,
Lesújtom az ily legénykét,
Egyet így, amazt egyébként,
Dugom trágyadomb közibe,
Szorítom akol szögibe.”

Vejnőt bizony e beszéden
Bántja bosszú, bántja szégyen,
Maga indul éneklésre,
Reákezd a regölésre:
Nem volt ám az gyermeknóta,
Gyermeknóta, nők vihogta,
Dala volt szakállas hősnek.

Zengett az agg Vejnő, zengett,
Tó kicsapott, a föld rengett,
Rézhegyek is megreszkettek,
Szétrobbantak roppant szirtek,
Nagy kőszálak szerte szálltak,
Parti kövek kettéváltak.

Dallja vala Joukahajnent,
Rúd ívére sarjat rittyent,
Fűzfabokrot az igára,
Kecskefűzet szán farára;
Aranyszélű szánját dallja,
Tócsába fatóvé dallja:
Gyöngy végű suhogójából
Tengerparti nádist bájol;
Hóka lovát zúgószéli
Kősziklává elregéli.

Fején ki volt, kalapjából
Peckes felhődücot bájol,
Kezén ki volt, a kesztyűből
Tóra tündérrózsát bűvöl,
Égre föl a kék köntösét
Burhanyókká bűbájolta.

Magát Joukahajnent pedig
Mély mocsárba dallá övig,
Kastos rétbe köldöktájig,
Homokföldbe hónaljáig.

Jaj, a fiatal Joukahajnen
Tudja bizony, mely úton jár.
Versengtébe, daloltába
Öreg Vejnő ellenében.
Húzza lábát, de hiába,
Nem mozdulhat meg a lába,
Másikat is megkísérti,
Kőcipő van rajt is, érzi.

Jaj, a fiatal Joukahajnen
Szűk világot lát legitten,
Ellankadott, hamvába holt,
Megjuházott, juházva szólt:
„Ó, világnak bölcse, Vejne,
Táltossággal bőves elme,
Visszáld vissza szent szavaid,
Bontsd fel bűvös mondataid!
Aranyt adok egy sisakkal,
Új ezüstöt egy kalappal.”

Szólta az öreg Vejnemőjnen:
„Nem törődöm ezüstöddel,
Aranyod, éhenkórász, tedd el!”
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még mélyebbre.

Szólta a fiatal Joukahajnen:
„Ó, jaj, öreg Vejnemőjnen!
Szabadíts meg e nyomorbul,
Ments ki eme súlyos sorbul!
Honn asztagim néked hagyom,
Minden földem általadom,
Csak fejem szabad lehessen,
Csakhogy enmagamat mentsem.”

Szólta az öreg Vejnemőjnen:
„Asztagaid nem irigylem,
Gyarló féreg, földjeid sem!
Magam, földje jobb is, szebb is,
Magam kazla kedvesebb is.”
Ledalolta Joukahajnent,
Ledalolta még alábbra.

Már a fiatal Joukahajnen
Szorultságba esett szörnyen,
Íme, iszapba ér az álla,
Rossz helyre szorult szakálla,
Mocsár, moha száját marja,
Fogait fatőnek alja.

Szólta a fiatal Joukahajnen:
„Ó, világnak bölcse, Vejne,
Táltossággal bőves elme!
Vedd visszáját dalaidnak,
Még egy cseppnyi éltet adj csak,
Engedj innen engemet ki,
Lábam már a folyó fogja,
Szemem szúrja föld homokja.”

„Szent szavaid ha visszárod,
Bűvigéid ha nem állod,
Ajnót adom, testvérkémet,
Anyám lányát én tenéked,
Hogy szobáid portul ójja,
Legyen pallód sikálója,
Arany ágyfutód kötője,
Te mézespitéd sütője.”

Itt az öreg Vejnemőjnen
Örömkőre ül legitten,
Dalol egyet, dalol újfenn,
Dalol ismét harmadízben:
Szent szavait visszamondja,
Bűvigéi bogját bontja.

Jött a fiatal Joukahajnen,
Jött iszap közül az álla,
Jött rossz helyről a szakálla,
Lova zúgó víz kövéből,
Szánja parti fa tövéből,
Suhogója parti nádból.

Szánkóját ő rendbeszedi,
Úri magát beleveti,
Hazaindul rosszkedvűleg,
Bús a szíve, úgy közeleg
Szülője színe elébe,
Ön öregjének ölébe.

JOUKAHAJNEN BOSSZÚJA

Komoly öreg Vejnemöjnen
Fogja szalma paripáját,
Babszár testű karcsú lovát,
Táltosa száját fölzablázza,
Fékezi fejét a gyöngynek,
Oszt' hátára fölkap ottan,
Rugaszkodva lóra pattan.

Hajt szaporán, szűköl a szán,
Igyekszik Vejnöle haván.
Ló futóban, szán szökőben,
Ház tűnőben, út szűnőben;
Hajt immár a tengerhátra,
Végzetetlen vízhatárra,
Lova körme kastos sem lett,
Boka-tája be sem süllyedt.

Ama vézna lapp legényke,
Fiatal Joukahajnen névre,
Hosszú nagy haragot tart ám,
Régóta irigység marván
Öreg Vejnö ellenében,
Örök dalos ellen éppen.

Alkot íjat irtózatost,
Remek ívet, cifrázatost,
Ívet vasveretűt készít,
Rézből önti hátsó részit.
Hol szerezzon szíjat hozzá?
Ideget vajon ki ad hozzá?
Híszibéli szarvas ere,
Lempó ördög lenkötele!

Farag nyilat tömérdeket,
Háromágút, nagy sereget,
Nyelét tölgyfából kinyesi
Szurokból fejet tesz neki;
Keményíti nyílvesszeit,
Edzi öldöklőszereit
Fekete féreg folyta lében,
Kígyónak kemény képében.

Vejnemöjnen várja még csak,
Váltig várja, el nem fárad
Ablaka előtt ülőben,
Fészer végén örökdőben,
Figyelve karámok szélén,
Ólalkodva rét szegélyén,
Hátán tegze, nyilat víve,
Hónaljában jeles íve.

Így azután némely napon,
Egyvalamely virradaton
A vízen feketeséget,
Habon lát valami kéket:
„Felhő az ott kelet fele,
Támadaton hajnal jele?”

Nem felhő volt kelet fele,
Támadaton hajnal jele,
Volt az öreg Vejnemöjnen,
Örök dalos mindvégiglen.

Ott a vézna lapp legényke,
Fiatal Joukahajnen névre
Tüzes íját, ím, ajoyza,
Remek ívét, íme, hozza
Vejnemöjnen végvesztére,
Szuvantói megszüntére.

Anyja kérdi jó előre,
Tudakolja nevelője:
„Mire ajzod nyílpuskád,
Kire fened vasfegyvered?”

Felel fiatal Joukahajnen,
Szóval mondja, így en ejti:
„Meglövöm az öreg Vejnöt.
Megdöföm az örök költőt,
Szívén által, máján néki,
Válla húsán véges-végig.”

Anyja tiltja meglőnie,
Legott tiltja, tántorítja:
„Vejnemöjnen meg ne lőjed,
Kalevhonit el ne öljed,
Vejnemöjnen ha lelőnéd,
Kalevhonit ha előlnéd,
Vége világunk örömének,
Kivesz földünkről az ének.”

Ott a fiatal Joukahajnen
Tanakodik egy darabig,
Valamelyest vonakodik;
Keze készíti őt a nyílra,
Egyik készíti, másik tiltja,
Eres ujjá rászorítja,
Végre szóval így en szólal,
Maga mondja, fölfeleli:
„Múljon el bár, sose bánom,
Vesszen ki bár mind az ének,
Mégis lövök, nincs mit féljek.”

Feszíti a tüzes ívet,
Szegzi a réz remekmívet,
Bal térdének irányába,
Jobbik lába legaljába,
Nyilat von ki puzdrájából,
Tollhegyet a háromlábból,
Legsebesebb nyilat veszi,
Legjobb tollát választja ki,
Ráteszi a rovátkára,
Helyezi a kenderszálla.

Igazítja tüzes ívét,
Jobbik válla tetejibe,
Nyilat előbb egyet szalaszt:
A magas ég fellegibe,
Lövi másod nyílvesszejit:
A messziség üstökibe.

Harmadszor lő hamarjába,
Harmadszorra jót talál:
Öreg Vejnemöjnen alól
Kilövi szalma lovacsáját,
Babszár testű paripáját.

Erre az öreg Vejnemöjnen
Ujjal le a lébe löttén,
Kézzel a hab közé települ,
Marékkal a mélybe ledül
Hátáról a kékes gímnek,
Babszár testű paripának.

Ott a fiatal Joukahajnen
Maga nyelvén mondja fönne:
„Nem jutsz, te öreg Vejnemöjnen,
Látó szemmel soha innen,
Míg világ világul marad,
Napnak, holdnak ege alatt
Vejnöhona irtásira,
Kalevala tisztásira!”

Vejnemö, a komoly öreg
Mély özőnben ott hempereg,
Nyári hosszú hat napiglan,
Hat éjszaka egyhuzamban;
Előtte a vékony víz-ség,
Megette a merő mennyég.

Úszik újra két éjjelen,
Két egész nap mindszüntelen;
Kilencedik éjjel immár,
Nyolcadik nap mikor így jár,
Szorultságba jutott szörnyen,
Lett a dolga tűrhetetlen,
Körme se volt két lábának,
Ujjainai már leválnak,
De madár jó Lapptelekről,
Égnek sasa éjkelétről;
Nem nagyon nagy volt a saskó,
Nem valami aprón-apró:
Fél szárnya tenger szélit méri,
Fele az égi boltot éri,
Sziklák közt kopog az orra,
Farka víz színét sodorja.
Fészkelődik, forgolódik,
Nézelődik, mozgolódik,
Észreveszi öreg Vejnöt,
A kék tenger hátán fekvőt:
„Ki vagy, ember, itt a vizen,
Hős a habok közepiben?”
Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Az vagyok, ember, itt a vizen,
Hős a habok közepiben:
Jó lovamat nyíl ütötte,
Jó magamat elkerülte.
Legott én a vízbe dültem,
Ujjal a hab közé terültem.
Föl se tudom ésszel érni,
Megítélni, megismerni,
Mely halálnak lészek zsoldja,
Éltemet ki melyik oltja:
Éhség miatt kell-e múltom,
Vagy pediglen vízbe fúlnom.”
Szólt a sas a menny madara:
„Ne legyen több gondod arra,
Itt a hátam, hágj föl reá,
Kisegítlek én a partra,
Valamerre kedved tartja;
Emlékezem még a napra,
Jobb időre, boldogabbra,
Kalev irtásait fejtven,
Oszmola erdeit elejtvén,
Csak a nyírfát le nem gyúrted,
A sugárfát tovább tűrted,
Menedékül madaraknak,
Ülőszékül jó magamnak.”

Itt a saskó, mennyi madara
Vitte az öreg Vejnemőjntent,
Szelek útján hordta nagy fent,
Zimankónak ösvényin ment,
Hosszú pohjai határig,
Zordon Szárjola fokáig.
Ott letette Vejnemőjntent,
Maga újfent égbe röppent.

Ott sírdogál Vejnemőjntent,
Ott azon a tengerparton,
Kinek még nevét se tudja,
Oldalában száz seb sajog,
Ezret szabtak szélviharok.
Nem bír mégsem útra kelni,
Idegenül ösvényt lelteni,
Szép szülőhelye határit,
Önnön ősi telke tájait.

LOUHI A SZAMPÓT KÖVETELI ZÁLOGUL

Pohjabéli csepp cselédlány,
Szőke színű szolgálócska,
Tett a nappal kötést loppal,
Mind a nappal, mind a holddal,
Hogy ezekkel együtt serken,
S föl is fölkel vélők egyben:
Maga ért rá leghamarabb,
Mielőtt a nap pirkadott,
A verőfény felvirradott.

Sok nagy asztalt megmosogat,
Törli a téres padlatokat
Ágas-bogas seprőjével,
Zöld leveles vesszővéggel;
Hullójával ami maradt,
Megtölti a rézkosarat,
Viszi ki az ajtón, elmén,
Udvaron a szántók mellé,
Felállt ama hullóra ott,
Hallgatózott, hajladozott,
Sírást hall a víz partjátul,
Zokogást a folyón átul.

Fut hazáig egyhuzamban,
Mén a házba azon nyomban,
Mondja itt megérkeztivel,
Jöttét így en intézi el:
„Sírást hallok víz partjátul,
Zokogást a folyón átul.”

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohja gyér fogú banyája,
Uccu már az udvaron van,
Kapuszádán terem nyomban,
Hallgatózik, fülel ottan,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Sír biz ott, de nem kisgyerek,
Nem is holmi nő pityereg,
Hős jajgat így, telt szakállú,
Férfi zokog, szőrös állú.”

Vízre veti kis ladikját,
Hab közé a háromdeszkát,
Evez Vejnemő elibe,
Síró hős közelletibe.

Mondja Észak úrasszonya,
Beszél hozzá, íme, szava:
„Ó, ínséges öregember,
Hol jársz itten idegenben?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Fölemeli fejét fönnen,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Azt magam is tudom szintén,
Idegenben járok itt én,
Ismeretlen ország telkén;
Magam földjén jobb volt nékem,
Több is otthon tisztességem.”

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hát szabad-e szóba hoznom,
Illendő-e tudakoznom:
Ki vagy nemzetedre nézve,
Hősök közül milyenféle?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Emlegettek hajdan engem,
Mondogattak jó régenten
Estelenkint örvendőnek,
Minden völgyet megzengőnek
Ott Vejnöle irtásain,
Kalevala tisztásain;
Árva lettem, mint a madár,
Nem ismerék magamra már.”

Louhi, Észak úrasszonya,
Kiveszi a férfit siralmából,
Teszi onnan csónakába,
Ülteti ladik farába,
Maga fogta a lapátot,
Evezéshez hozzálátott,
Átevezett Pohja-pusztán,
Vendégházba vitte osztán.

Étellet az éhit oltván,
Könyörült a kastos voltán,
Jó darabig dörzsölgeti,
Dörzsölgeti, göngyölgeti,
Gyógyulást hoz emberére,
Hozza hősit ép erőre,
Kérde tőle, szóvá teszi:
„Kinek sírtál Vejnemöjnen,
Ott azon a hitvány helyen,
Tengerpartnak átaellen?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Azt siratom síromiglan,
Szánom-bánom szakadatlan,
Ideúsztam országimból,
Honi földről jöttem imhol

Ily idegen ajtók elé,
Ily különös kapuk közé;
Engem mardos minden ág itt,
Minden tüske engem vág itt,
Ahány nyírfá, mind megtaszít,
Ahány éger, mind meghasít,
Az egy szél még jó barátom,
RéGINEK a napot látom
Ez idegen föld határin
Ösmeretlen ajtók tájin.”

Louhi, Észak úrasszonya,
Erre választ ilyet ada:
„Ne siratozz, Vejnemőjnen,
Ne üvölts, Uvantolajnen:
Itt leszen csak úri dolgod,
IdőzéSED igen boldog,
Lakomád lazaclapocka,
DisznóhúsNAK oldalasa.”

Erre az öreg Vejnemőjnen
Szónak ered, szava ilyen:
„Jobb a magam honja táján
PusZta víz fabocskorombul,
Mint idegen hon határán
SzínmÉZ aranybillikombul.”

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Mondsza, mit vagy fizetendő,
Téged innen hazavinnem
Hazád földje határára,
HÁZI fürdőD tájékára?”

Felel az öreg Vejnemőjnen:
„Mit követelsz, mondsza bölcsen,
Hazavinned engem innen,
Hazám földje határára,
HÁZI kakukk hallására?”

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hogyha nékem szampót ácsolsz,
Tarka tetőst, ha kovácsolsz
Hattyú tolla tetejéből,
Egy meddő tehén tejéből,
Árpszemből, egyetlenből,
Bugabárányka-pehelyből,
Felajánlom saját lányom,
Díjadul a szűzet szánom,
Hazaviszlek innen téged,
HÁZI madár dallására,
Hazád földje határára.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem lehetek szampó ácsa,
Tarka tetősnek kovácsa:
Vigy el engem haza innen,
Küldöm Ilmari kovácsot,
Szampót néked aki ácsol,
Tarka tetőst kalapácsol,
Kisleányod kibékíti,
Eladódat elégíti.”

„Az osztán a kovácsmester,
Ácsmunkára tudós egy szer,
Ki az eget kovácsolta,
Menny födelét fölácsolta;
Kalapácsnyom nincsen rajta,
Sem ahol fogóval fogta.”

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Azé lesz a lelkem lányom,
Szülöttemet annak szánom,
Ki szampót nekem kovácsol,
Teteje-tarkát gyöngyen ácsol.”
Fogja lovát, szerszámozza,
Szán elé a sárgát hozza,
Öreg Vejnemöt vezeti
Szánfogatba leülteti,
Avval ő szavát emeli:
„Nehogy fejed fölemeljed,
Homlokodat fenn hordozzad,
Mígcsak el nem fárad a ló,
Vagy az este nem ér utól;
Fejedet ha fölemeled,
Veszedelem könnyen várhat,
Nehéz nap fejedre szállhat.”

Erre öreg Vejnemöjnen
Megindítja lovát tüstént,
Űzi a sörte-sörényes mént,
Hajt robogva hazafelé.
Ki a puszta Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából.

POHJA LEÁNYA

Pohja tündérszép leánya,
Földnek fénye, víz világa
Fenn ül, ím, az égnek ívén,
Menny karéján tündökölvén
Tisztán-tiszta rend ruhában,
Fényesen fehér gúnyában;
Aranygyolcsot sző, szövöget,
Ezüst végvásznat remeket.

Berreg ujján a vetélő,
Csörög ám kezén a csörlő,
Réznyüstje csak úgy nyikorog,
Ezüstbordája csikorog,
Szűz a gyolcsát sződögelvén,
Ezüstvásznát remekelvén.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Hazafelé hajtát sebtén
A homályos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából.

Hajt az úton kis darabig,
Egy picinyke pillanatig,
Hát vetélő surrog ottan
Fején fellyül a magosban.

Felüti fejét figyelve,
Föl is föltekint a mennyre,
Ékes ív az ég aljában,
Ívnek szélén szép leány van,
Aranygyolcsot sző, szövöget,
Ezüst végvásznat remeket.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Megállítja ménjit menten,
Maga mondja, ígyen ejti:
„Gyere, kis szűz, a kasomba,
Fogj helyet a fogatomba!”

A szűzecske szóvá teszi,
Maga mondja, megkérdezi:
„Minek kis szűz a kasodba,
Fiatal lányka fogatodba?”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Arra szóval fölfeleli:
„Annak kis szűz a kasomba,
Fiatal lányka fogatomba;
Mézespitém mesterének,
Söritalom szép szerének,

Minden lócán dalt zengőnek,
Ablakomon örvendőnek
Ott Vejnöle vidékein,
Kalevala környékein.”

Felel rá a hajadonka,
Maga szóval így mondja:
„Én a galajföldön voltam,
Künn a sárga rétet róttam
Tegnap estére kelőben
Éppen napszállat-időben:
Madár szólott a csaltiban,
Egy cinke csicsergett vígan,
Leányoknak kedvit dalló
S a menyecske dolgát valló.”

„Én fakadtam ilyen szóra,
Madarat fogtam vallatóra:
Fenyőrigó, bölcs madárka,
Fújd el fülem hallatára,
Világát ki éli jobban,
Ki van külön állapotban:
A leány-e apja mellett,
Vagy menyecske ura mellett?”

„Hírt adott ám a cinege,
Fenyőrigó így fecsege:
Világos a nyárszaki nap,
Leány sorja világosabb,
Hideg a vaskó, fagy ha fogja,
Hidegebb a menyecske sorja;
Leány úgy van édesapjánál,
Mint jó földben a bogyószál,
Ura mellett a menyecske,
Mint a kutya láncra kötve,
Jó szót a rab néhanapján,
Menyecske kap sohanapján.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval fölfeleli:
„Hadd a cinke hogy csevegjen,
Fenyőrigó hadd fecsegjen;
Csak gyermek a lányka otthon,
Ura után lesz kisasszony;
Gyere, kis szűz, a kasomba,
Fogj helyet a fogatomba,
Nem vagyok én hősök alja,
Tunyább, mint a többi dalja!”

Szűz a választ bölcsen szabja,
Szóval mondja, így en ejti:
„Akkor vallak férfinak,
Hősnek téged akkor tudlak,
Szörszálat ha kétfelé szelsz
Köszörűtlen, tompa késsel.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szörszálat, im, kétfelé szel
Köszörűtlen kés hegyével,
Tökéletes tompa éllel;
Hívja hölgvét hintójába,
Szűzecskét a szánkójába.

Szűz a választ bölcsen szabja:
„Hozzad megyek úgy talántán,
Héjat hogyha kőbül hánthatsz,
Sövényt hogyha jégbül vágatsz,
Egy csipet hogy el ne váljon,
Egy szemernyi el ne szálljon.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Ettől ugyan meg nem döbben,
Héjat, im, a kőbül hántott,
Sövényt, im, a jégbül vágott,
Egy csipetke hogy el nem vált,
Egy szemernyi hogy el nem szállt;
Hívja hölgvét hintójába,
Szűzecskét a szánkójába.

Szűz a választ bölcsen adja,
Ő szavát, im, így en szabja:
„Ahhoz mennék, senki máshoz,
Aki sajkat nékem ácsol
Motollámnak morzsájából,
Tilófámnak forgácsából,
Vízre a kisdéd sajkat dobja,
Új hajómat a habokra,
Marka hozzája sem érve,
Még karját se nyújtva érte.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így en szólal:
„Nincs a földön, e világon,
Mennyég alatt semmi tájon
Hajóács, ha én nem vagyok,
Faragó, ki rajtam kifog.”

Motollának morzsáibul,
Szed az orsó szálkáibul,
Kél a kompot készíteni,
Száz bordájút építeni.

ILMARINENT POHJOLÁBA KÜLDIK

Vejnemö, a komoly öreg
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyösvégút csördít rája.
Fürgéje fut, halad az út,
Szánka csúszik, messzire jut,
Lenn a nyírfatalp nyikorog,
Berkenyejárom fönn csikorog.

Utaz egy nap, másnap újra,
Hát, ím, harmadik nap múlva
Már egy hosszú hídhoz ére,
Kalevala térségére,
Oszmó rétje mezsgyéjére.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Csak dalolgat, varázsolgat,
Dall virágtetős fenyűfát,
Virágtetőst, aranylomút,
Dalol fényeskedő holdat
Aranytetős fenyűfára,
Dalol Göncölt ágbogára.

Hegyen-völgyön hajt szaporán
Édes-kedves honja iránt,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Hogy, íme, Ilmari kovácsot,
A mindétig főfő ácsot
Váltságul odaígérte,
Maga lelke mentségére
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.

Már a mén megállapodik
Oszmó új vetése végén,
Öreg Vejnemöjnen arra
Felüti fejét a szánbul,
A műhelyből dörgést hallott,
Csattogást szenes szobából.

Komoly öreg Vejnemöjnen
A műhelybe most bemegyén,
Ilmari kovács holottan
Veri a vasat, de nagyban,
Ilmari kovács, ím, szólal:
„Ó, te öreg Vejnemöjnen,
Hol időztél idegenben,
Ültél mind ez ideiglen?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval mondja menten:
„Ott időztem idegenben,
Éltem mind ez ideiglen
Pusztaságos Pohjolában,
Ama zordon Szárjolában.”

Itt a kovács Ilmarinen
Szónak ered, szól, ím, ígyen:
„Ó, te öreg Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindétiglen,
Útjaidról tán beszélnél,
Hogy, ím, hajlékodbá tértél!”

Mondja öreg Vejnemöjnen:
„Van biz arrul mit beszélnem:
Egy leány van Pohjolában,
Egy hölgy a hideg hazában,
Kinek nem kell semmi kérő,
Férfi bármily sokat érő;
A fél Észak népe vallja,
Hogy gyönyörű, magasztalja:
Hold fénylik a homlokáról,
Melléről a nap világol,
Válláról a Göncöl-csillag,
Hátáról Hetevény csillog.”

„Te vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Menj a szűzet megszerezned,
Fürtös fejűt szemre vened;
Szampót szépen ha kovácsolsz,
Tarka tetőt gyöngyen ácsolsz,
A lány lesz jutalmad érte,
A remek szűz munkád bére.”

Szólt a kovács Ilmarinen:
„Soha, míg életem tart nékem,
Nem megyek Észak hajlékiba,
Férfiakat vesztő helyre,
Hősök-elsüllyesztő helyre!”

Itt az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval fölfeleli:
„Még csodább a másik csoda,
A virágtetős fenyűfa,
Virágtetős, aranylombos,
Oszmó földje mezsgyéjénél,
Tetején a hold tündököl,
Ágain álldogál a Göncöl.”

Szól vasverő Ilmarinen:
„Ezt valóra sosem vélem
Míg én magam meg nem nézem,
Látó szemmel nem szemlélem.”

Nézésére nosza jönnek
A virágtetős fenyőnek,
Egy az öreg Vejnemöjnen,
Más a kovács Ilmarinen;
Osztt a kettő odaérve
Kalevala mezsgyéjére,
A kovács közelebb állta,
Azt az új fenyőt csodálja,
Ágain, ím, a Göncöl guggolt,
Fenyő tetején a hold volt.

Erre az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval mondja menten:
„No öcsém, vasak verője,
Hágj a holdat hódítanod,
Kerítmed a Göncölt kézre,
A virágtetős fenyőre!”

Ím, a kovács Ilmarinen
Hág a holdat hódítani,
Keríteni a Göncölt kézre
A virágtetős fenyőrül.

Szól a virágtetős fenyőfa,
A borús szömörke mondja:
„Ó, emberek oktalanja,
Igen dőre hősök alja!
Ágaimra hágsz te dőre,
Tacsakóésszel én tetőmre,
Hamis holdat hódítanod,
Megcsípned az álcstillagot.”

Akkor az öreg Vejnemöjnen
Csak dalolgat, csak dúdolgat,
Dalol szélvész, forgatagost,
Időt készít, nagy haragost.

Támad szélvész forgatagos.
Idő készül nagy haragos,
Ilmari kovácsot kapja,
Viszi, mintha szárnyon szállna,
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.

Így a kovács Ilmarinen
Halad bezzeg, szalad bezzeg,
Halad a szélnek útja mentén,
Csípőske csapái rendjén,
Hold fölött, a nap alatt el,
Göncöl válla közt haladt el;
Észak udvarába érve,
Szárvola bányaösvényére.

A SZAMPÓ ÁCSOLÁSA

Louhi asszony Pohjolába,
Észak gyér fogú banyája
Ez meg udvarába térve,
Maga szóval vág elébe:
„Te is milyen szerzet lehetsz,
Mily hősök hadából eredsz,
Hogy szél útján jössz idáig,
Csípőskének száncsapáin,
Kutyák szembe sem csaholnak,
Gyapjasfarkúak se szólnak!”

Mondja kovács Ilmarinen:
„Nem is jöttem én avégbül,
Falud ebjeinek étkül,
Gyapjasfarkúak dühéül.”

Ekkor Észak úrasszonya
Kérdezi a jövevénytől:
„Jöttél tán, hogy ötet ösmerd,
Ötet halljad, tudakoljad:
A vasverő Ilmarinent
Ácsok közt a főfő mestert?
Nagy ideje várjuk-lessük,
Jöttit réges-rég epedjük
Ide Észak udvariba,
Új szampót megalkotnia.”

Ott a kovács Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nyilván ösmerkedni jöttem
Ilmari kováccsal itten,
Hisz magam Ilmarinen volnék,
Vasverők közt mester volnék.”

Louhi asszony Pohjolába,
Észak gyér fogú banyája
Bésiet a házba menten,
Maga szóval mondja fennen:
„Kisasszonykám, kisebb nálam,
Legarányosb virágszálam,
Nosza most ünneplődet öltözd,
Végy rád legfehérebb köntöst,
Kebledre a legkülönbet,
Melledre a legfénylőbbet,
Legislegszebbet nyakadra,
Leggyönygebbet homlokodra,
Pirosítsd orcáidat,
Úgy mutasd meg szép magadat!
Már vasverő Ilmarinen,

Főkovács örökétiglen
Eljött szampó-készíteni,
Tarka tetőst ékíteni.”

Legott Észak ékes lánya,
Földnek fénye, víz világa,
Fogja legszebb rend ruháit,
Legislegtisztább gúnyáit,
Vetkőződik, öltözködik,
Feje díszével törődik,
Rézövet övez magára,
Aranyövet ölt csodára.

Tárból a szobába jön be,
Ház tájáról pöndörödve,
Szeme oly gyönyörűséges,
Füle oly fölötte ékes,
Szép a képe is hozzája,
Pirosodó két orcája,
Mellén sok aranyja csöngve,
Fejin fénylő új ezüstje.

Maga Észak úrasszonya
Kovács Ilmarit kíséri
Környül Észak hajlékiba,
Szárlolának szurdékiba,
Ottan ötet jóllakatja,
Emberét itallal tartja,
Ő szavát, ím, így emeli:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Tudsz-e te szampót építeni,
Tarka tetőst ékíteni
Hattyú tolla tetejéből,
Meddő tehénke tejéből,
Árpszemből picikéből,
Bugabirka pihéjéből?
A lány lesz jutalmad érte,
A remek szűz munkád bére.”

Itt a kovács Ilmarinen
Indul szampót építeni,
Tarka tetőst ékíteni.
Keres ágyat a kohónak,
Férőiséget a fűvónak,
Szerte szárazok vidékin,
Észak földjeinek végén.
Ím, egy iratos kövecske,
Sziklatuskó jön elejbe,
A kovács megállta legott,
Vasverő, ím, tüzet rak ott,
Egy nap alkotja fűvóját,
Más nap készíti kohóját.

Ilmari kovács, ím, itten,
Fővasverő mindétiglen
Tűzbe dobja ő szereit,
A kohóba vasköveit,
Fúvót rabszolgákkal fűjtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Csak fűjtatja sok rabszolga,
Sok nyomorult csak nyomkodja,
Három nyári nap belétel,
Három álló nyári éjjel,
Kövek nőttek sarkaikra,
Lábok ujjaikra szikla.

Hát ím, első napra kelve,
Ilmari, vasak verője,
Megnézdelni véli jónak
Alsó részt a kohónak,
Hogy mi jődögél tűzébül,
A fehérbül hogy mi épül.
Kézij támad a kohóból,
Aranyív az olvasztóból.

Jó a kézij külsőképpen,
De hiba van erkölcsében:
Mindennap egy fejet kíván,
Két fejet is néhanapján.

A vasverő Ilmarinen
Nem örül biz ennek igen,
Ketté kézijat szakítja,
Tüstént tűzbe is taszítja,
Fúvót rabszolgákkal fűjtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Következő napra kelve,
Csónak támad a kohóból,
Rőt naszád az olvasztóból,
Jó a csónak külsőképpen,
De hiba van erkölcsében:
Ok nélkül csatába menne,
Szükség nélkül ütközetbe.

A vasverő Ilmarinen
Ennek sem örül biz igen,
A csónakot porrá zúzza,
Löki tűz helyére vissza;
Fúvót rabszolgákkal fűjtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Harmadik nap telve-múlva,
Üsző támad a kohóból,
Aranyszarv az olvasztóból.
Jó üsző az külsőképpen,
De hiba van erkölcsében:
Mind az erdőben heverne,
Tejét elfolyatja földre.

A vasverő Ilmarinen
Ezen sem örül meg igen,
A tehenet összevágja,
Aztán veti tűzbe, lángba,
Fűvót rabszolgákkal fűjtat,
Nyomorodott néppel nyomtat.

Negyedik nap telve-múlva,
Eke támad a kohóból,
Aranyél az olvasztóból,
Jó eke az külsőképpen,
De hiba van erkölcsében:
Falu földjét szántogatja
Kertelésit fölforgatja.

A vasverő Ilmarinen
Ezen sem örül meg igen,
Ketté az ekét szakítja,
Kohójába kanyarítja.

Forgószéllal fűvót fűjtat,
Fogas förgeteggel nyomtat.
Fűjtatják a forgószelek,
Fűjja nyugot, fűjja kelet,
Derekasán dűlja délszak,
Éktelenül fűjja észak.

Fűjja egy nap, másnap fűjja,
Fűjja harmadik nap újra,
Ablakon a tűz kicsapkod,
Ajtón a sziporka pattog.
A por égig emelkedik,
Sűrű füst a föllegekig.

A vasverő Ilmarinen,
Harmadnap hogy eltel ígyen,
Megnézelní vélte jónak
Alsó részit a kohónak:
Látja szampónak levését,
Tarka tetősnek növéset.

Ilmari kovács, ím, itten,
Fővasverő mindétiglen,
Kalapálni kezd immáron,
Verni a vasat vidámon,
Szerkeszti a szampót szépen:

Lisztmalmot az egyik részen,
Sómalmot a másodikon,
Pénzmalmot a harmadikon.

Új szampója öröl bezzeg,
A tarka tetős, ím, berreg,
Egy hombárta este tájba,
Eggyel öröl eleségre,
Mással öröl nyereségre,
Harmadikkal háztartásra.

Örül Észak vén banyája,
A nagy szampót fölveti
Pohjolának kőhalmára,
Rejti rézhegy belsejébe,
Kilenc zár alá helyezi;
Gyökerét is ottan mélyre,
Kilenc ölre ülteté le.

Már vasverő Ilmarinen
Lánykérőbe el-kimegyen,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hát kisasszony, hozzám jössz-e,
Hogy, ím, szampót hoztam össze,
Tarka tetőst, oly remekre?”

Legott Észak ékes lánya
Maga szóval így szólal:
„Ki lenne majd itt esztendőre,
Még egy nyárba vagy kettőbe
Kakukkot kakukkoltatni,
Madárfütytőt szólaltatni,
Ha én elszakadnék innét,
Bogyó más hazába mennék!”

„Ha eltűnne a tyúkocska,
E ludacska elcsábulna,
Anyaszülte eltévedne,
Piros áfonyácska menne,
A kakukk is mind eltűnne,
Víg madárka mind elszűnne
Csúcsairól e halomnak,
Dúcsairól, ím, e dombnak.”

„Ráérőm sincs arra nékem,
Lányi sorral menedékem
Tenger végeznivalótul,
Nyári sürgős sok dologtul;
Földeken a szeder szedetlen,
Öböl martja megdallatlan,
Irtoványok járdalatlan,
A ligetek játszodatlan.”

Ilmari kovács, ím, itten,
Fő vasverő mindétiglen,
Feje lesütve, rossz a kedve,
A süvegje félreütve,
Fontolgatja ő magában,
Fejibe végig-hosszat hányja,
Hogy lehetne hazatérni,
Ösmerős vidékre érni
Pusztaságos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából.

Mondja Észak úrasszonya:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Mért van kedved úgy lehűtve,
A süveged félreütve,
Tán mehetnéked van innen
Hajdani lakóhelyedre?”

KÜLLIKKI ELRABLÁSA

Szól vasverő Ilmarinen:
„Odahúz a kedvem innen
Hajlékomba haldokolni,
Örökömbé összerogyni.”

Észak úrasszonya arra
Étel-itallal hősét tartja,
Dereglyébe ülteti be,
Réz kormánylapát elibe,
Szól a szélnek, dúljon-fúljon,
Északinak, újjon-fújjon.

Ilmari kovács, ím, ígyen,
Fő vasverő mindétiglen
Önnön országiba lendül
Kilenc tengeren keresztül.

Szárbeli fi, Ahti gyerek,
Léha fia Lemmikkinek,
Nevelődött neves házban,
Édesanyja oltalmában,
Széles öböl legvégiben,
Kaukoniemi szögletiben.

Hal módjára Kauko zsendült,
Sigér módra Ahti serdült,
Ember lett a legjavából,
Olyan piros, majd kicsattan,
Tekintetes a személye,
Mindenképp nyomós a latban,
Csak egy kis baj történt vele,
Erkölcének egy bibéje:
Asszonyokkal mulat váltig.
A leányokkal cicázik,
Fürtös fejűekkel játszik.

Küllü szárbeli leányka,
Szári lányka, Szár virága,
Nevelődött neves házban,
Fejledezett nagy pompában.
Ülve atyja szállásain,
Felső padka hajlásain.

Szépen felnő, elhíresül,
Kérők jönnek nagy messziről,
A leány híres lakába,
Világ szépe udvarába.

Fiának a Nap megkérte,
Biz ő nem megy Napföldjére,
Hogy a nappal sütve járjon
Munkájára minden nyáron.

Fiának a Hold is kérte,
Biz ő nem megy Holdföldjére,
Hogy a holddal fényeskedjen,
Ég tájékin ténferegjen.

Fiának a Csillag kérte,
Biz ő nem megy Csillagrétre,
Hogy éjente pislákoljon
Télidőtt az égi bolton.

Az a léha Lemminkejnen,
A szépséges Messzikedvű,
Megfogadta: maga mégyen,
És megkéri Szár virágát,
Ezt a ritka szép menyasszonyt,
A világszép fürtös fejűt.

Édesanyja tiltja tőle,
Óvja-inti agg szülője:
„Ne igyekezz, én fiacskám
Különbekhez tenmagadnál,
Nem fogadnak téged abba,
Híres-neves szári hadba!”

Szól a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Házam, hogyha nem jelesebb,
Hadam nem tekintetesebb,
Majd termetem választ nekem,
Hódit a minéműségem.”

Egyre tiltja édesanyja
Messzikedvűt a ménestül
Híres-neves szári hadba,
Nemes-nemzetes csapatba:
„Ott a lányok kigúnyolnak,
Menyecskék is megcsúfolnak.”

De mit bánja Lemminkejnen
Édesanyja intéseit,
Megy és fogja legjobb ménjét,
Legislegcsinosb csikáját,
Indul nyomba, hajt robogva,
Híres-neves Szárfalvába,
Megkérnie Szár virágát,
Azt a ritka szép menyasszonyt.

Nők nevetik Lemminkejnt,
Véle szűzek tréfát űznek.
Hogy csuda mód a karámnak,
Hajt furán az udvarházba,
Szánját földre zökkentette,
Kertkapunak szökkentette.

Ott a léha Lemminkejnen
Száját rágja, fejit rázza,
Rágja fekete szakállát,
Szóra így emeli száját:
„Ily szégyent még nem vallottam,
Nem is láttam, nem hallottam,
Nők hogy rajtam nevensenek,
Lányok csúfot tehessenek.”

De mit bánja Lemminkejnen,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Volna-é hely itten Száron,
Föld a szárbeli határon,
Hol vígan ficáncolhassak,
Szérű, ahol táncolhassak,
Szári szűzekkel cicázva,
Fürtös fejűekkel játszva?”

Szári szűzek válaszolnak,
Szigeti leányok szólnak:
„Van bizony hely itten Száron,
Föld a szárbeli határon,
Hol vígan ficáncolhassál,
Szérű, ahol táncolhassál.
Pásztorképp az irtásföldön,
Bojtárképp a megpörköltön;
Szárbeli lányok ösztövérek,
Csikók egy szálíg kövérek.”

De mit bánja Lemminkejnen,
Bojtárnak beáll biz itten,
Nappal bojtár, estig ott jár,
Este lányokkal cicázik,
Szűzecskékkel éjszakázik,
Fürtös fejűekkel játszik.

Egy hajadonka volt csak ottan
Ama híres szári hadban,
Kinek nem kell semmi kérő,
Férfi, bármilyen sokat érő,
Kevély Küllikki nevére,
Szár virága, világ szépe.

Az a léha Lemminkejnen,
Maga e szép Messzikedvű
Száz pár csizmát elkoptatott,
Száz evezőt szétszaggatott,
E szűzet hogy megszerezze,
Küllikkit hogy elszerezse.

Küllli, a kevély kisasszony,
Szóra szót ad ilyen módon:
„Mit kerülgetsz, te mihaszna,
Üldözöl egyre ebugatta,
Lányra itten mit leselkedsz?
Cinövesre mit esenkedsz?
Innen én el nem szegődök,
Míg a kőből port nem őrlök,
A törőt tövig nem nyúzó,
Mozsárt morzsává nem zúzó.”

Telt az idő egy darabig,
Tán valami fél hónapig,
Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik alkonyaton
A kisasszonykák mulatnak,
Szépségesek játszadoznak,
Fás félsziget földes felén,
Gyönyörű szép gyöpös helyén;
Küllli másoknál különben,
Szár virága leghíresben.

Jön a dévaj nagy vérmesen,
Hajt a léha Lemminkejnen,
Ülve önnön paripáján,
Legcsinosb csikója hátán,
Közibe a tánc helyének,
Hol a szűzek szökdicselnék;
Kapja Küllit szán farába,
Rántja szűzét kosarába,
Teszi ötöt bundájára,
Igazítja szán aljába.
Lovát ostorheggyel inti,
A szalagossal legyinti.

Küllikki ugyan kesergett,
Szár virága csak pityergett:
„Engedj engem már szabadon,
Ereszd el a kis hajadont,
Menjen vissza hajlékába,
Édesanyja sír utána!”

„Ha nem engedsz hittel engem
Hajlékomba visszamennem,
Testvérim még ötven vannak,
Hét fia nagybácsimnak,
Nyúlfi nyomát megösmérik,
Lányka lelkit számon kéri.”

Hogy hiába nem ereszti,
Hát a sírást nosza kezdi,
Szóval mondja, hangicsálja:
„Én szegényke mért születtem,
Mért születtem, növekedtem,
Miért is lettem a világra,
Szert tettem egy mákvirágra,
Semmit érő emberkére,
Kezére a hadúzónek,
Mindig vad verekedőnek.”

Szól a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Küllő kincsem, gyöngyvirágom,
Én bogyócskám, boldogságom,
Ezt a dolgot föl sose vedd,
Nem lesz nálam gyatra helyed.
Ölemben, hol ebédelek,
Karomon, hol járok-kelek,
Oldalamon, ahol állok,
És mellettem, hol én hálok!”

„De minek is bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod,
Azon ugye bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod:
Tehén híján, kenyér híján,
Más marhának szűke mián?”

„Ezt a dolgot föl sose vedd,
Tehénkéim többen vannak,
Tejet nekem bőven adnak,
Ott a Málna lóp tetején,
Domboldalba Eper-falka,
Irtásföldön Áfonyácska,
Nem etetjük, mégis épek,
Nem gondozzuk, mégis szépek,
Bekötözni sem köll este,
Oldozni se reggelente,
Nyaláb szénát sem vetsz nekik,
Sót, takarmányt föl nem élik.”

„Vagy azon-e bánkódásod,
Aggódva sopánkodásod,
Nemzetem hogy nem nemesebb,
Házam nem tekintetesebb?”

„Nemzetem ha nem nemesebb,
Házam nem tekintetesebb,
Arra tartom tüzes kardom,
Villogó vasamnak élet,
Vagyon annak főfő hadja,
Nemes-nemzetes csapatja,
Kit Híziék köszörültek,
Javas népek fényesgettek,
Avval én hadam növelem,
Nemesbítem önnön nemem,
Tüzes élű karddal jóval,
Vasammal a villogóval.”

Sóhajtozik a szegény szűz,
Maga szóval fölfeleli:
„Ó, jaj, Ahti, Lempi vére,
Vágyói fajtámbeli nőre,
Holtig való hitvesedül,
Ölbe való kedvesedül.
Esküdjél nagy esküvéssel,
Hadat üzni sohse mégy el,
Sem aranyra óhajtozva,
Sem ezüstre sóhajtozva!”

Ott a léha Lemminkejnen,
Maga szóval így szólal:
„Esküszöm nagy esküvéssel,
Hadat üzni sose mék el,
Sem aranyra óhajtozva,
Sem ezüstre sóhajtozva!
Te meg esküdj esküvéssel,
Falut üzni sose mégy el,
Bár víg bábra óhajtozva,
Soros táncra sóhajtozva!”

Esküdtek tehát nagy esküt,
Fogadást örökös együtt,
Ahti nem fog hadat üzni,
Sem faluzni nem fog Külli.

Ott a léha Lemminkejnen
Vesszővel a Fürgét vágja,
Fék szárával húz lovára,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Isten áldjon, szári tájék,
Fagyökerek, szurtos tőkék,
Hol én nyáron nyargalásztam,
Télen annyit áztam-fáztam,
Felhős éjjel rejtőzködtem,
Futtam szélben, förgetegben,
Hogy elfogjam fajdocskámat,
Hazahajtsam kis kacsámat!”

Nagy sebesen tova vágat,
Meg is látni már a házat,
Kisasszony a szót elkezdi,
Mondókáját megereszti:
„Ott valami ház világlik,
Éhínség tanyája látszik:
Vajh' ki fia házikója,
Mely nyomorult ember óla?”

Ott a léha Lemminkejnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Házak miatt te ne bánkódj,
Szobák miatt ne sopánkodj!
Házat újat építtessünk,
Különb fajtát készíttessünk,
Rettenetes nagy szálfákból,
Legislegjobb gerendákból.”

Az a léha Lemminkejnen
Hazaér, ím, hamarjába,
Édesanyja oltalmába,
Agg szüléje otthonába.
Édesanyja mondja néki,
Ő szavát, ím, így intézi:
„Jót időztél édes egyem,
Jót időztél idegenben.”

Szól a léha Lemminkejnen,
Mondja mostan, fölfeleli:
„Le kellett a nőket tenni,
Szent szűzeket ráncba szedni
Csúfondáros bő beszédért,
Emmagam letételéért
Ezt a legkülönbet szánra,
Föltettem a bundácskámra,
Szán aljába igazítván.”

„Ó, anyuskám, én viselőm,
Édes szülőm, fölnevelőm,
Amért mentem, föl is leltem,
Akit kértem, meg is nyertem;
Nosza vesd meg jól az ágyat,
Derékaljat hozz, de lágyat,
Hadd pihenjek itthon egyet
Fiatal leánykám mellett!”

Felel néki ő szüléje:
„Jót szereztél, jót találtál,
Tiszta a sármány hó tetején,
Tisztább szűz van oldaladon;
Fehér hullám tenger színén,
Fehérebb van birtokodban;

Szép a réce tenger vizén,
Százszor szebb van oltalmadban;
Fényes a csillag fenn a mennyen,
Fényesebb van véled jegyben!”

LEMMINKEJNEN HARCBA INDUL

S mármost Lemminkei Ahti,
Maga a szép Messzikedvű,
Éldegélt, ahogyan tellett,
Fiatal leányka mellett,
Sose megyen hadakozni,
Sem faluzni nem jár Külli.

Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik virradaton,
Maga Lemminkejnen Ahti,
Ím, halívó helyre hajt ki;
Estelig nem érkezett meg,
Másnap éjjelre se jött meg,
Már faluzni jár a Külli,
Lányok játékait űzni.

Anni, Ahti húgocskája
Az viszi a hírt hozzája,
Annak jár el, ím, a szája:
„Édes kedves Ahti bátyám!
Külli már faluzni jár ám,
Idegenek háza táján.”

Ahti úrfi, jeles úrfi,
Maga léha Lemminkejnen,
Bezzeg búsul, bezzeg dúl-fúl,
Bezzeg hosszú a haragja,
Ő szavát, ím, ígyen szabja:
„Ó, anyám, öreg szülém te,
Ingeimet immár mossad
Fekete kígyó köpébe,
Szaporán is szárogassad,
Megyek immáron csatába,
Észak ifjai tüzébe,
Lapp legények harchelyére.”

Válaszol viszontag Külli,
A menyecske fölfeleli:
„Ó, jaj, édes Ahti lelkem,
El ne indulj a csatába!
Álmot láttam, míg aludtam,
Mélységesen míg nyugodtam:
Tűz terjedett, mint kohóban,
Láng csapongott lobogósan,
Egészen az ablakfáig,
Felső falnak toldatáig,
Onnét a szobába zúdult,
Zúgóképp továbbra tódult,
Pallóról a padmalyiglan
És ablaktól ablakiglan.”

Ott a léha Lemminkejnen
Maga szóval így szólal:
„Nem hiszem álmaid a nőknek,
Esküvésit asszony népnek.
Ó, anyám, én édes dajkám,
Vedd elő vitézi gúnyám,
Hozd a harci köntösömet!
Mostan kedvem kerekedett
Harcnak sörét innom ismét,
Ízlelnem a harcnak mézét.”

„Mostan kedvem kerekedik,
Lássam mind a két szememmel,
Volna-e szűz ott Északonban,
Homály lakta lányka olyan,
Kinek nem kell semmi kérő,
Férfi, bármily sokat érő.”

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Ó, jaj Ahti, én fiacskám,
Van teneked párod, Külli,
Házi hölgyed főbbrendbéli;
Kelletlenség asszony kettő,
Egy embernek ágyán fekvő.”

Mond a léha Lemminkejnen:
„Külli már a falut járja,
Csak hadd fusson minden bálba,
Háljon mindig más tanyákon,
Falus szűzekkel cicázzon,
Fürtös fejűekkel játsszon.”

Anyja tiltani akarja,
Óvja tőle agg szülője:
„Semmi áron, én fiacskám.
Ne menj Észak udvariba,
Lapp legények harchelyéhez!
Ott a lappok ledalolnak,
Turjabéliek benyomnak
Szájjal szénbe, fejjel sárba,
Kezed szárát pernye közé,
Körmödet parázs homokba,
Forrómeleg kőlapokba.”

Így szólal Lemminkejnen:
„Ért már engem bűvös bája,
Bűvös bája, kígyók átka,
Megkísértett lappfi három
Egyetlenegy éjjel nyáron,
Alacsony kövön mezetlen,
Övezetlen, öltözetlen,
Fonalvéggel kötözetlen;

No de sokra mentek vélem,
Kaptak is a rongyok tőlem,
Mit szekerce kaphat kőből,
Nagy fűrő a sziklatőből,
Tuskó jégen síkosságból,
A halál üres szobákból.”

Tartóztatja még szülője
Lemminkejnt a menéstől,
Fiát félti nevelője,
Nő a férfit tartóztatja:
„El ne indulj, ó, te árva,
Innen oly fagyos világba,
Pusztaságos Pohjolába!
Romlás ér utol azalatt,
Romlás én szegény fiamat,
Vész a léha Lemminkejnt.”

Ott a léha Lemminkejnen,
Maga a szép Messzikedvű,
Fejit fésülgeti éppen,
Üstökét keféli szépen,
Fésűjét a falhoz csapja,
Kefét kályhafához dobja,
Ő szavát, ím, így emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Vész biz a léha Lemminkejnt,
Romlás ér szegény fiadat,
Majd ha fésűm vérrel csapzik;
Ha kefém pirosat habzik.”

Készülődik, kászálódik,
Vasümmöggel vérteződik,
Éles övbe öltöződik,
Maga szóval így szólal:
„Biztosabb ám, vért ha védi,
Vasümmögben több a férfi,
Tehetősebb éles övbe,
Varázslók közé kerülve,
Hogy a hitványán kifogjon
S a javától se szorongjon.”

Szablyáját kezébe kapja,
Tüzes élűt megragadja,
Kit köszörült Híszek népe,
Javasok körme fent ki szépre,
Köti azt a csípejére,
Helyhezteti hüvelyébe.

Lovát füttyentve sűrűből,
Aranszörűt avarfűből,
Legott ő lovát befogja,
Tulipirost közrefogja,
Maga ül a szán farába,
Fölkap, íme, kosarába.
Vesszővel a Fürgét inti,
Csörgős végűvel legyinti:
Fut a Furge, messzi elmén,
Száll a szánkó, fogy az ösvény,
Ezüst homok csendül-pendül,
Arany mező meg-megzendül.

Egy nap mégyen, másnap mégyen,
Harmadik nap újra mégyen,
Harmadik nap újra menve
Ím, falu jó véle szembe.

Ott a léha Lemminkejnen
Közeledtiben a házhoz,
Szól, ím, egy szót ilyen módra,
Mondókáját így mondja:
„Hísz, csahosnak csukd be száját,
Lempó, ebnek állkapcáját,
Ne hallgasson hang a nyelvén,
Mellette míg ember elmén!”

Az udvarba hogy becsörtet,
Ő fülével figyel fönnen,
Senkitől nem is gyanítva,
Egy lélektől sem állítva:
Verseket, ím hallott kívül,
Szókat a mohon keresztül,
Falon által játszodókat,
Deszkán át dalolatókat.

A szobába pillant nyomban,
Bekukucskál alattomban,
Szoba telve táltosokkal,
Lócák telve dalosokkal,
Falak oldalt játszodókkal,
Ajtószáda javasokkal,
Fölső pad tele tudókkal,
Góc melléke réültekkal;
Lappok dalait dúdolják,
Hísz versét cincogatják.

Ott a léha Lemminkejnen
Nem fél bújni más bőrébe,
Át mer változni egyébre,
Szögleten át megy a szobába,
Zugolyon át tör utat lába,
Maga szóval így szólal:

„Jó a dal, ha jókor vége,
Rövidség a nóta éke;
Jobb az ész, ha megmaradott,
Mintha kétfelé szakadott.”

Maga Észak úrasszonya
Hídereszték koptatója,
Középpallón járva-kelve
Szóval mondja, fölfeleli:
„Volt nekünk ebünk idáig,
Vasderes kutyánk mindmáig,
Húsbefaló, csontharapó,
Melegiben vért leszopó;
Milyen emberfia már az,
Milyen hősök közül származ,
Aki úgy jön a szobába,
Hogy kutya se hallja, látja,
A csaholó bebocsátja!”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Nem is jöttem híján annak,
Hogy kutyáid fölfaljanak,
Csaolóid szabdaljanak.”

Ott a léha Lemminkejnen,
Maga a szép Messzikedvű,
Fogja magát, kezd bűvölni,
Indul immár énekelni;
Szikrát szór a bunda széle,
Csak úgy árad szeme fénye,
Míg dalolgat Lemminkejnen,
Míg dalolgat, varázsolgat.

Így dalol le ilyen népet,
Egyet erre, mást odább vet:
Sarjatlán kopár mezőre,
Fölszántatlan pusztára földre,
Tengerszembe haltalanba,
Teljesen lazactalanba,
Rútja szörnyű zúgójába,
Tűzzel égő buzgójába,
Folyóvízbe tajtékfőnek,
Zúgok közepébe kőnek.

Ott a léha Lemminkejnen
Dalol szablyás embereket,
Hősöket és fegyveröket,
Dalol ifjat, dalol aggot,
Közbülsőket is ledallott:
Dalolatlan egyet hagy csak,
Hitvány őrzőjét a nyájnak,
Egy vén aggot félig vakot.

Nedves sipkás, eme csordás,
Szóval így fordul feléje:
„Ó, te léha Lempi-vére,
Dalolsz ifjat, dalolsz aggot,
Közbülsőket is ledallod,
Mért nem dallasz engemet le?”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Hozzád érni semmi kedvem,
Mert undok vagy, már ha nézlek,
Nyomorult, bár nem igézlek.”

Nedves sipkás, ama csordás,
Nosza dül-fül és felindul,
Ajtón által el-kiérve,
Udvaron át a mezőre,
Vágtat Alvilág vízihez
Szent folyónak örvényihez,
Ottan kémli Messzikedvűt,
Lesi, várja Lemminkejnt
Észak felől érkezőben,
Hazájába térte közben.

SZARVASÚZÉS

Imhol léha Lemminkejnen
Mondja Észak úrnőjének:
„Ó, add ide nőcselédet,
Hamar hozd a hölgyecskédet,
Nősereged legszebb gyöngyét,
Lánycsapatod legkülönbjét!”

Mondja Észak úrasszonya:
„Nem adom leányom férjhez
Egy mihaszna emberkéhez,
Tűzrevaló vőlegényhez;
Lányoknál te akkor aggass,
Fürtös fejűeket faggass,
Hísz szarvasát ha megűzöd
Hísz földjei véghatárin.”

Most a léha Lemminkejnen
Lándzsáit szereli sebtén,
Íjait azonnal ajzza,
Nyílvesszeit helyrehozza.
Eltűnődik, tépelődik,
Hol szerezzon hókorcsolyát,
Lábi szánkót bármicsodást.

Kauppi udvarába lép be,
Megy Lülíkki műhelyébe:
„Ó, bölcs ember, Vuajo-táji,
Kedves Kauppi, lappországi,
Szerkessz nékem lábi szánkót,
Vájj ki alkalmas lábtót,
Hísz szarvasát, hogy megűzzem
Hísz földjei véghatárin!”

Lülíkki, lám, szóval mondja,
Nyelvén Kauppi ezt forgatja:
„Kár tenéked Lemminkejnen
Hísz szarvasát űzni menned:
Kapsz egy korhadt fadarabot,
Azt is üggyel-bajjal kapod.”

De mit bánja Lemminkejnen,
Szóra szót ad ilyképpen:
„Fenyőtálpát, szöktetni jót,
Készíts lábtót, lökni valót!”

Lülíkki, a talpak ácsa,
Kauppi, lábtók kalapácsa,
Őszön a talpakat csinálja,
Télen át a lábtót vájja,
Egy napot faricskál botján,
Gyűrűjének egy napot szán.

Kész a talp, a szöktetni jó,
Lábtó, sarkkal verni való,
Botja is már elkészülve,
Nyélbe sütve a gyűrűje,
Vidra volt a botnak bére,
A gyűrűé róka bőre.

Ott a léha Lemminkejnen,
Lábszánkóját zsírral keni,
Rénfaggyúval dörzsölgeti,
Hátára tegezét kötötte,
Íjat újat vállra vette,
Póznáját kezébe kapja,
Meglöki a lábi szánkót,
Sarkával veri a lábtót,
Maga szóval így szólal:
„Merre Isten napja halad,
E világnak ege alatt
Hol lehetne az az erdőn
Négy lábon futó teremtés,
Kit én ezzel nem előzők,
Gyönyörűen meg nem győzők,
Kalevfia lábtójával,
Lemminkejnen járójával?”

Hívatlan ezt Híszek hallják,
Megneszelik Lemminkejnent,
Híszek szarvast építenek,
Rént ellene készítenek,
Fejit tesznek redves fából,
Szarvát kecskefűz-villából,
Lápról lábszárit karókból,
Hátát font sövény falából,
Ínát száraz fűnyalábból,
Szemeit nimfa tányérjából,
Füleit nimfa leveléből,
Bőrit kéregből, fenyőből,
Más húsát rohadt fatöböl.

Ím, szarvasát Hísz tanítja,
Rénjét szóval így szólítja:
„Szaladj immár, Hísz szarvasa,
Nemes állat, ügess tova,
Rének kölykezőhelyére,
Lapp fiúk vívóterére,
Hajtó ember hadd lihegjen,
Legkiváltképp Lemminkejnen!”

Szalad immár Hísz szarvasa,
Bényargal a rénállata
Észak csűrjei közébe,
Lapp fiúk vívóterére,
Fölrúg csöbröt kisházbelit,
Tűzön feldönti a katlant,
Húst hamuval elegyelít,
Levest tűz fölibe loccsant.

Derekast dér-dúr verte fel itt
Lapp fiúk vívóhelyeit,
Lapp kutyák nosza csaholni,
Lapp fiúk belé rivallni,
Lapp menyecskék mind kacagni,
Más egyéb hadak morogni.

Maga léha Lemminkejnen
Űzi ám a szarvast szörnyen,
Űzi lápon, űzi síkon,
Űzi puszta parlagokon.
Tűz röpköd a lábszánkóbul,
Füst a póznavégről tódul,
De a szarvast nem láthatja,
Nem láthatja, nem hallhatja.

Siklik halmon, siklik völgyön,
Siklik tenger mögi földön,
Hísz erdein űzi váltig,
Halál minden tisztásáig,
Űzi Sírnak szájaiglan,
Halál udvarházaiglan,
Sír a száját, íme, nyitja,
Halál, ím, fejét konyítja,
Hős férfiút elfognia,
Lenyelnie Lemminkejnent,
Nem találja, elvétette,
Semmiképpen nem sérthette.

Egy csipet van még csúszkálatlan,
Erdő zuga vizsgálatlan
Észak hosszú véghatárán,
Lappország teres lapályán;
Azt is mégyen csúszkálgatni,
Erdő zugát vizsgálgatni.

Hát ahogy közelget arra,
Derekas dér-dúr, ím, fogadja
Észak hosszú véghatárán,
Lapp fiúk vívóterein,
Hallja, hogy kutyák csaholnak,
Lapp fiúk belé rivallnak,
Lapp menyecskék mind kacagnak,
Többi lappok mind morognak.

Ott a léha Lemminkejnen
Az irányban üz, ím, menten.
Mondja most megérkeztivel,
Tudakolja megjöttivel:
„Itt a nőcskék mit kacagnak,
Nők kacagnak, rínak ifjak,
Öreg nép azért abajgat,
Cirmos ebek kit csaholnak?”

„Nőcskék itt azért kacagnak,
Nők kacagnak, rínak ifjak,
Cirmosak azért csaholnak:
Ihol szalad Hísz szarvasa,
Sima körmű vágat tova,
Fölrúg csöbröt kisházbelit,
Tűzön feldönti a katlant,
Ételt összevissza forgat,
Pempőt tűz fölibe loccsant.”

Erre, ím, a dévaj kópé,
Az a léha Lemminkejnen,
Löki lábtóját a hóba,
Mint egy férget, fűben csúszót,
Szökkenti szömörkefáját,
Mint eleven kígyót, kúszót,
Maga mondja elrobogva,
Szól, keze a póznát fogva:

„Lappországbán férfi mennyi,
a szarvast fogja vinni,
Lappországbán mennyi asszony,
Mind egy szálig katlant mosson,
Lappországbán mennyi gyermek,
Mind forgácsot fogjon szedni,
Lappországbán mennyi katlan,
Mind a szarvast főzzék abban!”

Acsarkodik, buzgólkodik,
Rugaszkodik, nyújtózkodik,
Első ízben rugaszkodik
Szemnek láthatatlan messze,
Másodízben ippaszkodik
Fülnek hallhatatlan messze,
Harmadízben rátalál a
Hísz szarvasa tomporára.

Fog egy jávorfa cöveket,
Nyírfa nyűgöt fog kezébe,
Hísz szarvasát nyűgzi véle
Tölgyfakertnek közepére:
„Itt álldogálj, Hísz állata,
Itt rugaszkodj, rénszarvasa!”

Nosza simogatja hátát,
Veregeti bundácskáját:
„Jó is lenne itten élnem,
Illenék is itt henyélnem
Fiatal leányt ölelve,
Serdülő kis tyúkkal egybe.”

Haragszik a Hísz szarvasa,
Rugaszkodik rénállata,
Maga szólal így szóval:
„Majd az ördög megy tehozzád,
Hogy fiatal lányt ölelgess,
Hajadonokkal hevergesse.”

Nyújtózkodik, buzgólkodik,
Széjjeltépi nyírfa nyűgjét,
Zúzza jávorfa cövekjét,
Tönkreteszi tölgyfakertjét,
Avval indul iramodva,
Megy a szarvas nagy robogva,
Lápon által, földön által,
Cserjés halmon, völgyön által.

Már akkor a dévaj kópé
Bezzeg búsul, bezzeg dúl-fúl,
Űzi ám a szarvast rútul;
Egyszer rugaszkodva egyet,
Ujj iránt a talp, ím, enged,
Láb helyén törik a lábszán,
Csúszkafa zúzik sarka táján,
Nyélkötés körül a lándzsa,
Gyűrűalj iránt a pózna;
Hísz szarvasa száguld messze
Fut, hogy szem ne lássa többé.

Ott a léha Lemminkejnen
Fejlesütve, rossz a kedve,
Eltűnődik, tanakodik,
Ott hagyja-e Hísz szarvasát,
Hazainduljon magába,
Vagy hogy újra megkísértse,
Űzze lassacskán továbbra,
Erdő asszonyának tetszőn,
Liget lányaihoz illőn.

Megereszti mondókáját,
Így emeli szóra száját:
„Mielikki, te erdők anyja,
Tiszta, jó és ékesforma!
Indítsad el azt a kedvest,
A gyönyörűt nosza kergesd
Űző embernek elébe,
Az csengőnek kezébe!”

„Erdő tündére, szíves szűz,
Tulikki, Tapió lánya!
Hajtsd az élest lankásidra,
Legtágasabb tisztásidra,
Úzó embernek elébe,
Folyton járónak helyibe.”

Így a léha Lemminkejnen,
Úz egy hétig szép szelíden,
Berek végén versít fújja,
Hármat rengeteg szögében,
Erdő asszonyát mulatja,
Erdő gazdurát is éppen,
Minden szűzét megbűvöli,
Tapió lányit engeszteli.

Siettetik, fölkergetik
Hisz szarvasát rejtekéből,
Tapió hegye mögéből,
Hísi vára közeléből,
Úzó embernek elébe,
Igésnek keze ügyébe,
Maga léha Lemminkejnen
Veti pányváját legitten
Hisz szarvasa válla közé,
A csodacsikó nyakába,
Nem is igen rúgkapála,
Míg a hátát megfésüli.

HATTYÚVADÁSZAT

Így a léha Lemminkejnen
Észak udvarába érve,
Udvarról szobába térve,
Oda megjöttivel mondja:
„Hísz szarvasát, ím, megűztem
Hísz földjei véghatárán,
Add, öreg, hát a leánykád,
Menyasszonyul ifjú szűzem.”

Louhi, Észak úrasszonya
Szóra szót, ím, így en ejte:
„Akkor szánom néked lányom,
Ifjan, mint menyasszonyodat,
Hattyút a vízen ha elejted,
A folyón a gyöngymadarat,
Tuoni vizén, a feketén,
Szent folyónak örvényletén.”

Ott a léha Lemminkejnen,
A szépséges Messzikedvű,
Hattyúszóra, el-kiméne,
Hosszú nyakú nézésére
Tuoni vizén, a feketén,
Manalának mély fenekén.

Ellépdegél nagy virgoncan,
Szép könnyedén, íme russzan,
Tuoni vize környékéhez,
Szent folyónak örvényéhez,
Nemes kezij volt a vállán,
Teli tegez nyíl a hátán.

Nedves sipkás, ama csordás,
Vaksi véne Pohjolának,
Vár vizénél Tuonelának,
Szent folyónak örvényinél
Nézelődve, forgolódva
Lesi Lemminkejnen jöttét.

Hát bizony csak némely napon
Látja léha Lemminkejnent
Kelőben, közelgetőben
Tuoni vize környékihez,
Dühös zúgó mellékihez,
Szent folyónak örvényihez.

Vesz a vízből vízi kígyót,
Bogos бүркөт a habokbul,
Veti embere szívéig,
Lemminkejnen máján végig,
Balfelől a hónaljába,
Jobb vállán keresztül-által.
Már a léha Lemminkejnen
Érzi ám sebét sajogni,
Szóval mondja, fölfeleli:

„Ó, anyácskám, én viselőm,
Bajjal, búval fölnevelőm!
Tudnád csak te, éreznéd csak,
Holvoltát szegény fiadnak,
Mily rohanvást jönnél menten,
Segédül sietnél sebtén,
Fiadat szegényt kiváltó
Ím, ez útról a haláltól,
Ilyen ifjan elhunýástól,
Vérmesen alábukástól.”

Ott a vaksi pohjolai
Nedves sipkás, ama csordás,
Löki a léha Lemminkejnen,
A Kalevfit veszíti
Tuoni fekete vizébe,
Leggonoszabb örvényébe;
Megy a léha Lemminkejnen,
Megy a zúgóban zörögve,
Víznek sodrában csörögve,
Tuoni háza tájékára.

Fia Tuoninak, a véres,
Karddal sújtva emberére,
Szablyával rá egyet mére,
Ahogy villan s vág a szablya,
Ötfelé az embert szabja,
Lemminkejnen nyolc darabra,
Alvilág vizébe dobja,
Manalai mély folyóba:
„Ott heveréssz mindétiglen,
Íjaddal, nyiladdal egyben,
Lőj a vízen hattyút már most,
Part lejtőjén vízi szárnyast!”

ANYJA MEGMENTI LEMMINKEJNENT

Léha Lemminkejnen anyja
Odahaza mind ezt hajtja:
„Hol lehet az a Lemminkejnen,
Merre tűnt Kaukóm egyem,
Hogy hírül se hallik jötte
Útjairól messzi földre?”

Nem tudja szegény szülője,
Ó, nyomorult viselője,
Húsa mely felé mozoghat,
Önnön vére hol foroghat,
Bolyong túleveles halmon,
Hangafüves földön vajon,
Avagy jár tán tenger hátán,
Tarajos habok tetején,
Vagy vészes viadalomban,
Rettentő riadalomban,
Lába szárát vérbe mossa,
Térdig érőbe, pirosba.

Küllikki, kevély menyecske
Nézelődik, forgolódik
Léha Lempifi lakában,
Messzikedvű udvarában,
Nézi a fésűt minden este,
Kis keféjét reggelente,
Hát bizony csak némely napon,
Már a fésű vért virágzik,
A kefe pirosat játszik.

Küllikki, kevély menyecske,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Oda van az én kis férjem,
Veszendőben Kaukó szépem,
Fésűje, ím, vért virágzik,
Keféje pirosat játszik!”

Akkor Lemminkejnen anyja
Maga nézi már a fésűt,
Maga így fakad el sírva:
„Ó, jaj én szegény fejemnek,
Én inséges életemnek,
Oda ám árva fiacskám,
Ért, íme, gonosz napokat,
Romlást én remek szülöttem,
Vészt a léha Lemminkejnen.”

Fölfogja ruhája szélit,
Kézzel köntöse szegélyit,
Megyen futva messzi útra,
Mindig futva, messzebb jutva,

Mentin a dombok megdöndülnek,
Síkok kelnek, ormok dülnek,
Fölső földek lelapulnak,
Alsó földek domborulnak.

Elér Észak udvaráig,
Fiát tudakolja váltig:
„Ó, te Észak úrasszonya,
Hová tetted Lemminkejnt,
Mint ölted el magzatomat?”

Louhi, Észak úrasszonya,
Válaszul, ím, ezt felelte:
„Nem tudom, fiad mi lelte,
Merre jár és hol lőn veszte;
Szánba ültetém, lovasba,
Tüzes mén után a kasba,
Tán valami lékbe rogyott,
Tengeren a jégbe fagyott,
Vagy toportyánféreg torkán,
Szörnyű medve száján ment le.”

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Így beszél az, aki füllent!
Fiamat farkas föl nem falja,
Medve nem győz Lemminkejnt,
Farkasokat megbír ujja,
Keze a mackót földre sújtja;
Hogyha meg nem mondd menten,
Hova tetted Lemminkejnt,
Rontom-bontom új csúrajtód,
Sarkából kivetem szampód.”

Mondja Észak úrasszonya:
„Én az embert jóllakattam,
Italt emberemnek adtam,
Ültettem ladik farába,
Küldtem zúgón őt leszállni,
El sem is tudom találni,
Hova tűnt a szegény árva,
Zúgóba-e, hullámozóba,
Vagy folyóba, csillámlóba.”

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Így beszél az, aki füllent!
Csak való igazat szólj hát,
Hazugságidnak utolját,
Hova tetted Lemminkejnt,
Veszejtetted a Kalevfit,
Avagy eljön szörnyű véged,
Halálod utolér téged.”

Mondja Észak úrasszonya:
„Immár a valót kimondom:
Küldtem ötet szarvasúzni,
Rendeltem a rént legyőzni,
Hívtam hattyút hajtania,
Szent madarat megfognia;
Mostan el sem gondolhatom,
Milyen romlás érte vajon,
Mely akadály áll előtte.”

Keresi a bolygót anyja,
Elveszettjét siratozza,
Fut, mint farkas hegy-völgyeken,
Jár, mint mackó rengetegen,
Vizeken, mint vidra átkel,
Halmokon, mint hangya jár-ke,
Mint darázs szigetek szélén,
Mint a nyúl tavak szegélyén,
Félrelódít nagy köveket,
Visszafordít fatöveket
Rőzsét eltol útmellékre,
Tuskókat bürüvé lép le.

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja;
Fiát kérdi minden fától,
Elveszettjét sírdogálja;
Szól a fa, fenyő sóhajtoz,
Bölcsen a tölgy fölfeleli:
„Van magammal gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem?
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Ölfának, hogy összetörjek,
Hasábnak szeletelődjek,
Csűrfának csenevészüljek,
Irtásfának földre düljek.”

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja;
Utacska elejbe áll,
Lehajol az utacsára:
„Ó, utacska, istenadta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskámat,
Ezüstből való botomat?”

Bölcsen az út fölfeleli:
Ő szavát, ím, így emeli:
„Van magammal gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem,
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Minden kutya rajtam futkos,
Minden lovas rajtam rugdos,
Kemény patkó rajtam dobog,
Sarkaival rajtam robog!”

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, s nem találja;
Holdacska elejbe áll,
Lehajol a holdacskára;
„Szép holdacska, istenadta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskámat,
Ezüstből való botomat?”

Az a hold, az istenadta
Ő szavát, ím, bölcsen szabja:
„Van magamért gondom bőven,
Még fiaddal is vesződjem?
Fogtak úgyis bajra sokra,
Szántak oly nehéz napokra,
Járni éjente magamban,
Sütkérezni, hogyha fagy van,
Telet végigvirrasztani,
Nyár idejét mulasztani.”

Csak keresi a bolyongót,
Csak keresi, nem találja,
Napocska elejbe áll,
Lehajol a napocskára,
„Ó, napocska, istenadta,
Nem láttad-e magzatomat,
Én aranyos almácskámat,
Ezüstből való botomat?”

Tud valamit ám az égi,
A napocska, íme, véli:
„Te szegény, a szíved gyöngyét
Elvesztették, beleölték
Tuoni-tóba, feketébe,
Manala örök vizébe,
Ment a zúgóba zörögve,
Folyó sodrában csörögve,
Oda Tuoni térségire,
Manalának mélységire.”

Akkor Lemminkejnen anyja
Maga sírásra fakadva,
Megy kovácsnak műhelyébe:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Minap verted, tegnap verted,
Verd ma is még egy kicsinyég:
Rézgerebent alkoss legitt,
Vasfogasba foglald nyelít,
Szabd fogait száz ölesre,
Nyelít nyújtasd ötszörösre!”

A vasverő Ilmarinen
Főkovács örökétiglen
Rézgereblyét alkot legitt,
Vasfogasba fogja nyelít,
Fogait szabja százölesre,
Nyelít nyújtja ötszörösre.

Maga Lemminkejnen anyja
Ím, a vasgereblyét fogja,
Repül Tuoni vizeiglen,
Gereblyéli ő szülöttjét
Habbal zajló zuhogóban,
A fürgén futó folyóban,
Gereblyéli, nem találja.

Akkor elvonul alábbra,
Megy a tengerbe magába,
Kapcakötésig a lébe,
Övedzőig víz ölébe.

Gereblyéli ő szülöttjét
Tuoni vizén véges-végig,
Ár ellen is huzigálja,
Húzza egyszer, húzza ismét,
Megléli fiának üngét,
Üngét önnön fájdalmára
Húzza újfönn másodszerre,
Kacát lel, kalapot erre,
Kacát búra, búánatra,
Kalapot keserves jajra.

Lépdél annál is lejjebbre,
Manalai mély helyekre,
Vonja egyszer víz mentiben,
Másodízben át a vizen,
Harmadszor haránt a vizen,
Hát bizony csak harmadjára
Gabonára, egy nyalábra
Vasgereblye rátalála.

Nem volt biz az gabnanyaláb,
Léha Lemminkejnen inkább,
Maga a szép Messzikedvű,
Csakhogy volt egy kis hibája,
Fél a keze, fél a feje,
Sok másféle porcikája,
Hozzá lelke nincs nekie.

Anyja erre fontolgatja:
Maga sírva mondogatja:
„Lesz-e vajon ebből ember,
Éled-e új hős még ez egyszer!”

Inkább még egy ízben vonja
Rézveretű gerebenjét
Alvilági vizen végig,
Vizen végig, át is rajta,
Lel az egyik vállcsontjára,
Lel kezire, lel fejire,
Lel lapockája felire,
Mindenféle porcikára;
Fiat ő belőlük épít,
Léha Lemminkejnent készít.

Húst a húshoz helyhezteti,
Csontot csonthoz illegeti,
Ínt az ínhoz, vért a vérhez,
Ért az értörés helyéhez.
Az ereket elkötözi,
Erek végét üzi-fűzi,
Ráolvas az érszalagra,
Fakad, íme, ily szavakra:

„Erek anyja, ékes asszony,
Te szépséges, aki ékes
Faguzsallyal fonsz ereket
Amaz orsóval, a rézzel,
A vasból való kerékkel,
Jövel hozzám én nagy jómra,
Hajolj hozzám hívó szómra,
Érgomolyag te öledben,
Hártyagöngyöleg kezeden
Az ereket elkötözni,
Erek végét üzni-fűzni
Tátongó törések között,
Repedező rések között!”

„Ennyi hogyha nem lesz elég,
Ott az ég fölött a szűz még
Csónakján a rézből valón,
A piros fenekű hajón;
Jövel, ó, szűz túl az égről,
Kisasszony a mennyközépről,

Indítsd érrel dús ladikod,
Hajtsd az ínna dús gazdagot,
Evezz által csontreken,
Által ínrepedéseken!”

„Az ereket helyrehozzad,
Őket a régi rendbe osszad,
Nagy ereket szájjal szembe,
Főereket átellenbe,
Finom ért a finom érre,
Kis eret kis ér fejére!”

„Azzal fogd parányi tüdet,
Tű fokán selyemfonalat,
Tűzd meg a parányi tűvel,
Varrogassad a cintűvel,
Erek végét üzzed-fűzzed,
Selyemszálakkal kötözzed!”

Avval Lemminkejenen anyja
Szerzi a férfit, hősét szabja
Régi élte formájára,
Ő korábbi képmására.
Olvasott, ím, az erekre,
Erek végét elkötözte,
Ám az embert szóra mégse,
Fiát nem bírja beszédre.

Akkor ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Hol veszek mostan írt javasnak,
Színmézet már hogy hozassak,
Megkennem a holtra váltat,
Gyógyítnom a rosszul jártat,
Emberem, hogy nyissa száját,
Megeressze mondókáját?”

„Kis méhecske, szép madárka,
Ligetek virágkirálya,
Nosza indulj mézkeresni,
Fűszerszámízet szerezni
Ama nyájas erdőtájról,
Ügyelő Tapiolából,
Számptalan virág híméből,
Számptalan füvek hegyéről,
Kór tagra kenőcsnek, jónak,
Sebhelyekre gyógyítótnak!”

Kis méhecske, gyors madárka,
Tovaszáll, röpíti szárnya
Ama nyájas Erdővárba,
Ügyelő Tapiolába,
Rét virágit sorra szedi,
Mézet a nyelvin főzőgeti
Hat virágnak tetejéből,
Száz füvecskének hegyéről;
Akkor zümmög elpályázva,
Útra kel, ím, karikázva,
Szárnya végig fűszerszámíz,
Tolla meg merő egy színméz.

Maga Lemminkejnen anyja
Legitt a kenőcsöt fogja,
Megkeni a holtraváltat,
Gyógyítván a pórul jártat,
Segedelem abban sem volt,
Szóra mégsem jött a megholt.

Akkor ő szavát emeli,
Mondókáját mondja ismét:
„Kis méhecske, mennyi madara,
Menj amoda harmadszorra
Föl a fölső ég ölébe,
Kilencedik ég fölébe,
Ott van ám csak fűszerszámíz,
Ott van bőséggel a színméz,
Kit hajdan betegre kentek
Rosszak rontásai ellen;
Mártsd fűszerszámízbe szárnyad,
Tollad merő mézbe mártsad,
Hozz szárnyadon balzsamízet,
Mentéden is hordjál mézet
Kenőcsül a kór helyekre,
Öntésül, ím, ily sebekre!”

Méhecske a földről mozdul,
Mézes szárnyú a hoporcsrul,
El is szárnyal szél módjára,
Tovaszeli kicsi szárnya,
Száll a hold határi mentén,
A nap párkányin ügetvén,
Göncöl-csillag válla között,
Hetevénynek háta mögött,
Száll az egek pincéibe,
Pincék bűvös legmélyire;
Ott készülnek kanta írok
Kotyvasztódnak kenőzsírok
Ezüstfazekakban ottan,
Fölnek aranykatlanokban.

Kis méhecske, mennyi madara,
Fűszerízre most akada,
Mézre, mennyit épp akara;
Nem sok idő telik belé,
Hát, ím, surrog visszafelé,
Lelkendezve jó biz a méh,
Ölében vagy száz szelence,
Ezer más egyéb bödönke,
Méz van ebben, víz abban
Legjobbajta ír amabban.

Legott Lemminkejnen anyja
Keni hát a holtra váltat,
Gyógyítja a rosszul jártat,
Keni csontközökön végig,
Ízeinek minden résit,
Alul kente, felül kente,
Középutt is kapta rendre.

Akkor ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Kelj föl immár fekvésedből,
Alvásodból emelkedj föl,
Menekülj e rossz helyekről,
Balszerencse ágya mellől.”

Fektéből az ember fölkel,
Alvásából, íme, eszmél,
Elő tudja már beszélni,
Megeredt a nyelve néki:
„Én silány soká nyugodtam,
Naplopó, nagyot aludtam,
Édes álmod álmodoztam,
Mélységeset szunnyadoztam.”

Mondja Lemminkejnen anyja,
Ő szavát, ím, így szabja:
„Még tovább is szenderegneél,
Hosszasabban is hevernél
Gyászos fölnevelőd nélkül,
Szegény gondviselőd nélkül.”

Akkor Lemminkejnen anyja
Szerelmesét pólyálgatja,
Ő korábbi képmására,
Előbbeni formájára,
Még egy szikrányival szebbre,
A korábbinál különbre;
Azután beszél fiával,
Minek volna még híjával?

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Soknak is vagyok híjával,
Ott fekszik az én szívem,
Ott a vágyódásom híven
Észak fehérnépeinél,
Fürtös fejű szépeinél;
Penészes fülű banyája
Ő leányát nem bocsátja,
Míg a récét el nem ejtem,
A hattyút ki nem kerítem
Onnan Alvilág vizéből,
Szent folyónak örvényéből.”

Mondja Lemminkejnen anyja,
Ő szavát, ím, így szabja:
„Hadd a hitvány hattyúidat,
Réce-ruca hadd lakjanak,
Tuoni fekete vizében,
Buzgó-forró örvényében;
Te pedig hazádba gyere,
Te szegény szülőddel egybe.”

Ott a léha Lemminkejnen
Már hónapba indul menten,
Édesanyja egyetemben,
Agg szülője nemkülönben.

VEJNEMÖJNEN ALVILÁGI ÚTJA

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindvégiglen,
Csónakot akar kisütni,
Új dereglyét nyélbe ütni
Ködös félszigetnek ormán.
Párás földszeletnek ormán.

Csónakot varázssal készít,
Dereglyét dalával épít
Magános tölgy megdültébül,
Törékeny fa tördeltébül,
Dall egy verset, tájat dülleszt,
Dall egy újat, deszkát illeszt,
Dalol egyben harmadikat,
Horgait veri azalatt,
Bolt végit befejezi,
Eresztékit egyezteti.

Hogy a csónak boltíves lett,
Deszkák széle összeillett,
Híja volt még három szónak,
Hol a karfák alkotódnak,
Az orrtőkék ormozódnak,
Fara végződik hajónak.

Tanakodik, tépelődik,
Büvigékre hol akadhat,
Hol teremt hatószavakat.
Maga szóval így szólal:
„Ige száz is őriződik
Ott Alvilág háza tájin,
Manala örök tanyáin.”

Indul ígét Tuonelából
Hozni, bűbájt Alvilágból:
Ellépdegél fürge lábbal,
Bolyong egy hétig tüskön-bokron,
Megy más hétig zelnicésen,
Harmadszor gyalogfenyősen,
Már Mana szigetje látszik,
Tuoni-domb előviláglik.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Hajkurászik már most fönnen
Ottan Tuonela vizében,
Manalai mélyedésben:
„Hozz csónakot, Tuoni szúze,
Küldj kompot, Manala szülte,
A szoroson áterednem,
Magam vízen általvetnem!”

Tömjési szűze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Szennyesét szapulja szépen,
Ringyet-rongyot sulykol éppen
Tuoni fekete vizében,
Alvilágbéli csekében;
Szónak ered, úzi-fűzi,
Maga mondja s így intézi:
„Csónakot majd akkor adnak,
Ha okát bevallod annak,
Mi hozott Mana terére,
Kór csapásitól nem érve,
Halál szelétől se érve.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Vas vetett Mana terére,
Tuonelába döntött éle.”

Tömjési szűze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ebből tudlak föllentőnek!
Manalába vas ha vonna,
Éle Alvilágba hozna,
Vért virágozna viselőd,
Pirost permetezne öltőd;
Vallj igazat, Vejnemöjnen,
Vallj igazat másodízben!”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szólal, fölfeleli:
„Víz vetett le Alvilágba,
Hullám húzott Tuonelába.”

Tömjési szűze Tuonelának,
Alvilág alacsony lánya
Szól viszontag, így váltja:
„Értem a hazudozóját!
Víz ha vetne Alvilágba,
Hullám húzna Tuonelába,
Viselőd csuromvíz volna,
Szegélye csöpögne-folyna;
Vallj való igazat végre:
Mi hozott Mana terére?”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Hazudoztam kissé bátor,
Füllentettem egyszer-másszor,
Vallom a valót is végre:
Csónakot varázssal szerzek,
Dallal építek dereglyét,
Dallok egy nap, másnap újra,

Hát ím, harmadik nap múlva
Szánkóm eltörik a dalba,
Igézésbe zúzik talpa;
Kis fűróért Tuonelába,
Jöttem csavarért Alvilágba,
Újjászerkeszteni szánkám,
Eltökélni dalkosárkám;
Hozd ide hát csak azt a sajkat,
Közelbe a kompot készítsd,
A szoroson áterednem,
Magam vízen átalvetnem!”

Tuoni tündére leszidja,
Manala hölgye megpirítja:
„Ó, dőre, a dőreséged,
Ember, elmegyöngeséged!
Ok nélkül jössz Tuonelába,
Kór nélkül Mana-tanyára;
Jobb lenne bizony teneked
Országidba visszatérned.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Asszony az útról visszamenjen,
Nem a férfi, bár az alja,
Hős, akármi tömpe fajta;
Hozz ladikot Tuoni lánya,
Kompot Alvilágnak vére!”

Visz csónakot Tuoni vére,
Öreg Vejnemöjnent véle
A szoroson átszállítja,
Veti őt a vízen túlra.

Tuoni tündér, jó úrasszony,
Mana tündérje: az aggcsont,
Kannában sörét, ím, hozza,
Kétfülűben híven hordja,
Maga szóval ígyen mondja:
„Igyál, öreg Vejnemöjnen!”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Néz a kannán végighosszat;
Bizony békák ívnak abba,
Oldalain férgek csúsznak;
Ő szavát, ím, ígyen szabja:
„Nem jöttem én ide arra,
Hogy igyam kelyhéből Manának,
Tuoni-kannából lafáljak.”

Mondja Tuoni úrasszonya:
„Ó, te öreg Vejnemöjnen,
Minek térsz Mana terére,
Kerülsz Tuoni környékére,
Amíg el nem rendel Tuoni,
Mana földről nem fog híni?”

Felel öreg Vejnemöjnen:
„Én csónakot építettem,
Új dereglye dolgát tettem,
Híján voltam három szónak,
Farát végezve hajómnak,
Orrtőkéjét ormozgatva;
Ott, hogy nem leltem azokra,
Nem találtam felső földön,
Tuonelába kellett jönnöm,
Manai tanyára törnöm,
Itt ama szavakra szoknom,
Ama búvigékbe oknom.”

Az a Tuoni úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem adogat Tuoni szókat,
Nem oszt bűverőt Manala,
És te nem fogsz innen soha,
Míg világ világul léssen,
Hajlékidba vándorolni,
Földjeidre vánszorogni.”
Álomba az embert ejti,
Le is fekteti az utast
Tuoni ágya bundájára:
Ott az ember szundikála
Álmot vesz a hős magára,
Ember alszik, köntös virraszt.

Egy vénasszony Tuonelába,
Kampós állú agg banyája,
Vasszalagot szövögető,
Rézfonalat öntögető,
Százszemű hálót kötni elkezd,
Ezerszeműt egybeszerkeszt,
Egy éjszaka, nyár idején,
Egy vízi kőnek tetején.

Egy vénember Tuonelába,
Háromujjú aggastyánja,
Vasvejszék kötögetője,
Rézgyalmak remekelője,
Százszemű gyalmot kezde kötni,
Ezerszeműt tűzdegetni,
Azon éjjel, nyár idején,
Azon vízi kő tetején.

Tuoni fia, horgas ujja,
Horgas ujja, vaskarmúja,
Vonja százszemű gyalomját
Tuonela folyóvizén át,
Vízen által víz iránt is,
Ráadásul még haránt is,
Hogy ne hagyja Vejnemöjnt,
Engedje Uvantolajnt,
Míg világ világul leszen.
Míg aranyhold süt az égen
Onnét Tuoni oldaláról,
Alvilági őstanyáról.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hát már végromlásom int-e,
Ínség napja rám köszönt-e
Itten Tuoni háza tájin,
Alvilágnak gyásztanyáin?”

Hamar változik egyébre,
Búj sebtében másik bőrbe,
A tengerbe, mint fekete,
Vág, mint vidra sás közibe,
Vasas féregképpen mászkál,
Csúszó kígyóképpen járkál
Tuonela folyója felett,
Tuoni vejszéi közepeit.

Tuoni fia, horgas ujja,
Horgas ujja, vaskarmúja,
Jó korán fogott kimenni
Vejszéit szemügyre venni,
Lel lazackát százon is túl,
Kis halat ezret anyjukostul,
Vejnemöjnt mégsem leli,
Az öreg uvantóbelit.

Akkor az öreg Vejnemöjnen
Tuonelából visszajötten
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
„Odaért, az van tömérdék,
Kevesek, kik visszatértek
Ama tuonelai tájról,
Manabéli őstanyákról.”

VEJNEMÖJNEN VIPUNEN GYOMRÁBAN

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szót nem lelvén járta közben
Tuonelának háza táján,
Alvilág örök tanyáin;
Mind csak azt az egyet úzi,
Fejiben végighosszat főzi,
Bűvigékre hogy hol akad,
Hol teremt hatószavakat.

Egy gulyás jön szembe véle,
Az megszólal, így beszélve:
„Ott lappog a szóknak száza,
Ezer bűvigének szála
Anteró Vipunen ajkán,
A jeles javas johában;
Csakhogy menni kell odáig,
Ellépegetni csapáin,
Nem egészen jó az útja,
Nem is legrosszabbik fajta:
Első rendet kell szaladnod
Asszonyoknak túhegyein,
Másodrendet kell haladnod
Férfiúi kardok késén,
Harmadrendet imbolyognod
Hősök harci bárdja élén.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Mégis menne rögtönösen,
Tör kovácsnak műhelyébe,
Szóval hozzá így beszélve:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Vascipőt csinálj íziben,
Vaskesztyűt kalapálj nékem,
Vasból való üngöt építs,
Vasból való rudat készíts,
Verj acélból, ár fejibe,
Tedd acélját belsejibe,
Lágy vasat vezess fölibe,
Megyek bűvszókat szerezni,
Varázsigéket keresni
A jeles javas johában,
Anteró Vipunen ajkán.”

A vasverő Ilmarinen
Szónak ered, szava ilyen:
„Sok éve halott Vipunen,
Anteró megszűnt jó régiben,
Nem jutsz onnan egy ígéhez,
Nem biz egy ige feléhez.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Indul mégis engedetlen,
Egy nap ellép nagy könnyedén
Asszonyoknak túje hegyén,
Másnap ellép, ugrabugrál
Férfiúi kardok késén,
Harmadikon imbolyogván
Hősök harci bárdja élén.

A varázstudó Vipunen
A jeles javas öregcsont
Csak henyél varázslatostul,
Bűvigéstül hosszan elnyúl,
Fejin felvirult egy nyárfa,
Nyírfa nőtt halántékára,
Mókusfenyő homlokára,
Tügallyas fenyő fogára.

Már odaér Vejnemöjnen,
Kardot ránt, vasát, ím, vonja
Bőrhüvelye belsejébül,
Ökörhátbeli övébül,
Fejéről a nyárfát irtja,
Vakszemén a nyírfát nyírja,
Mókusfenyvet homlokárul,
Tügallyas fenyőt fogárul.

A vasrudat, ím, bedöfé
Anteró Vipunen száján,
A vigyorgó ínye közé,
A csikorgó álla közé,
Szóla egy szót, ígyen szabja:
„Emelkedj föl, ember rabja
Föld alatt feküvésedből,
Hosszú álmot alvásodból!”

Az a bűvigés Vipunen
Serken álmából íziben,
Érzi ám a kint gonosznak,
Fájdalmát felette rossznak,
Hát a vasrudat harapja,
Fellyül lágy vasát lemarja,
Nem tudott vasat harapni,
Vasnak belsejit bekapni.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szájtul ottan áll, a közben
Félresiklik fél lábával,
Vipunen Anteró fogába,
Legott búvigés Vipunen
Tágasabbra tátja száját,
Szétterjeszti állkapcáját,
Kardostul a hőst befalja,
Torkán egy szuszra letolja.

Ott a búvigés Vipunen
Maga szóval így szólal:
„Ettem én már elegecskét,
Ettem birkát, ettem kecskét,
Ettem már tehenet, meddőt,
Kan disznót is egyet-kettőt,
Sosem ettem ilyenformát,
E falatnál édesb fajtát!”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„No, már végromlásom leszen,
Ínség napja környülvészen
Itt e Hísz karámszugában,
Itten e halálhodályban.”

Tanakodik, tépelődik,
Hogy fog lenni, mit fog tenni,
Kés vagyon Vejnő övébe,
Fodorhabos kése vége,
Abból csónakot csinála,
Csónakot csinál varázssal,
Ott evez, sikamlík végig,
Egyik bétül másik béli,
Elevez minden rejtekútba,
Elirongál minden sutba.

Öreg búvigés Vipunen
Nem sokat törődik evvel;
Hát az öreg Vejnemöjnen
Erre már kovácsnak állva,
Vasverőnek, ím, beválva,
Üngét ölteti kohónak,
Ünge ujjait fűvónak,
Szürkankóját szíttatónak,
Nadrágszárát szellőcsőnek,
Harisnyáit csőnyílásnak,
Térdét üllőnek tökéli,
Pörölynek pedig könyökét.

Kalapálja nagy kopogva,
Veri, vágja sebbel-lobbal,
Veri éjjel ernyedetlen,
Nappal szünös-szűnhetetlen
A jeles javas johában,
Nagy hatalmúnak hasában.

Ott a búvigés Vipunen
Maga szóval így szólal:
„Már te milyen szerzet lehetsz,
S milyen hősök közül eredsz?
Szén jődögél, ím, a számba,
Nyelvembe üszők ütődik,
Torkomba vas alja tódul.”

„Igyekezz, undok, már utadra,
Futamodjál, földnek rossza,
Míg anyád elő nem vettem
Agg szüléd elé nem szedtem!”

„Kór, ha vagy teremtmő műve,
Halál, Istenemtől küldve,
Hát teremtmőhöz menekszem,
Istenem elibe fekszem,
Jót az úr sohasem ejt el,
Igazat Isten nem veszejt el.”

„Tétemény ha volnál téve,
Sérülés ha mástól mérve,
Utolérem majd nemedet,
Meglelem szülőhelyedet.”

„Onnan eredtek hajdan sérvek,
Támadások onnan értek
Táltos népek tájékirul,
Regös népek rétjeiről,
Gézungúzok házhelyérül,
Bűvös-bájosok terérül,
Halál tisztási tövébül,
Földbül, száraznak ölébül,
Holt embernek otthonából,
Elveszettnek udvarából,
Sárhalombul, porlandóbul,
Földbül, folyton forgandóbul,
Kerek kőbül, gördülőbül,
Homokosbul, csördülőbül
Nyirkos völgytorok szögébül,
Mohátlan mocsár mögébül,
Örökké folyó erekből,
Csergedező csermelyekből,
Erdő Hísze hombárjából,
Hegynek ötnék barlangjából,
Rézorom magaslatáról,

Érchalomnak homlokáról,
Zajgó, zúgó jegenyékből.
Búsan búgó bús fenyőkből,
Redves lucfa legcsúcsáról,
Korhadó szömörkefáról,
Ravasznak nyívóhelyéről,
Szarvasnak üzőteréről,
Mackónak kövi lyukából,
Medve sziklaszurdokából,
Északhoni távol tájról,
Lappok lakta nagy határból,
Sarjatlán, sívó fényérről,
Fölszántatlan pusztá földről,
Rettenetes harcmezőről,
Térről, férfiöldösőről,
Suttogó sűrű füvekből,
Vérből, párolgó melegből,
Tágas tenger tetejéről,
Végzetetlen víz színéről,
Tenger fekete sarából,
Ezer ölnél is alábbról,
Főfolyókból, csobogókból,
Örvényekből, lobogókból,
Rútja szörnyű zúgójából,
Vészes víznek forgójából,
A legmesszebb levő égből,
Száras fellegek mögéből,
Csípőcske szekérnyomából,
Szélvész szántotta csapáról.”

„Te is nemde onnan tértél,
Bűbáj, ugye onnan értél
Szívembe, az ártatlanba,
Én hibátalan hasamba,
Harapdálni rágicsálni,
Húsom falni, fölszabdalni?”

„Ha te, kába, onnét hágol
Tüleveles fészektájról,
Fenyőgallyas gunyhójából,
Hát visszaigézlek, kába
Erdő Hísze hambárjába
Fenyőgallyas gunyhájába,
Tüleveles fészektájra,
Ott éldegéld világodat,
Míg csak a palló el nem rohad,
Falgerenda gombát nem nő,
A tető fejedre nem dől.”

„Ha odaigézlek téged,
Odaűzlek s ösztökéllek
Rútja szörnyű zúgójába,
Lánglobogós buzgójába,
Kibe fák fejükkel hullnak,
Aljúkkal fenyők gurulnak,
Nagy jegenyék tövel dőlnek,
Csúcsukkal terebély fenyvek;
Ott úszkálj, fene pogánya,
Zúgó szörnyű zajlatába’,
Vágd a végtelen vizeket,
Szűk vizeken járj eleget.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Akkor szóval így szólal:
„Jól el vagyok én ideleenn,
Elidőzöm kellemesen.
Üllőmet teszem alábbra,
Mélyebben szíved húsába,
Erősben a pörölyt szegve
A legfájósabb helyekre,
Hogy nem lesz szabadulatod,
Soha ez bajt nem múlhatod,
Míg nem hallám bűvigéid,
Nem vallám varázsregéid,
Bűvszók bőségit nem hallám,
Bájoló igét ezerszám;
Nem veszhet el bűvszók titka,
Résbe a regéknek nyitja,
Táltosság nem jut föld lyukába
Táltosok letűnnek bárha.”

Ott a bűvigés Vipunen,
A jeles javas öregcsont,
Kinek tudással szája telve,
Merő bűbájjal a melle,
Ím, kinyitja igetárát,
Fölfedi a versesládát,
Hogy a legjavát danolja,
Szebbnél szebbjét szedje sorra,
Eredetek mély igéit,
Idők kezdődte regéit,
Miket nem dall minden gyermek,
Férfiak se mind ismernek
Ez ínséges esztendőkből,
E veszendő végidőkből.

Dall kútfőket okrul okra,
Ős regéket fokrul fokra,
Hogy teremtőnk elszántára,
Mindenható kívántára
Levegő, hogy lett önmagától,
Levegőből a víznek váltta,
Vízre szárazföldnek ülte,
Mind a fűnek-fának földre.
Dall a holdnak képeztirül,
Napnak helyre tételirül,
Ég oszlopi dúcoltárul,
Mennynek fölcsillagoztárul.

Ott a búvigés Vipunen,
Dalol bezzeg, érti igen;
Fül nem hallott, szem nem látott,
Míg világ világul lészen
Dicsőbbet eme dalosnál,
Jelesebbet e javasnál;
Veti ám a szókat szája,
Nyelve búvigéket hánya,
Mint farát a másodfű ló,
Nemes lábait a ráró.

Napestiglen dalol híven,
Éj ivadján egyvégtiben,
Odaáll a nap figyelni,
Az aranyos hold ügyelni,
Hullámai tengerhátnak,
Öböl árjai megállnak,
Folyók megszűnnek forogni,
Rútja zúgója zuhogni,
Áradni a Vuokszi árja,
Szűn a Jordánnak futása.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Hogy igéket hallott bőven,
Szerzett számosan igéket
És vallott varázsregéket,
Kezdett immár fölhaladni
Anteró Vipunen száján,
A jeles javas johából,
Nagy hatalmúnak hasából.

Szólt az öreg Vejnemöjnen,
„Ó, te Anteró Vipunen,
Tátsd ki szélesebbre szádat,
Terjeszd széjjel állkapcádat,
Szeretnék kiszabadulni,
Hajlékomba elvonulni!”

Akkor Anteró Vipunen
Szélesebbre nyitja száját,
Szétterjeszti állkapcáját,
Öreg Vejnemöjnen szállván
A temérdek táltos száján,
A jeles javas johából,
Nagy hatalmúnak hasából,
A szájból kihengeredik,
A tisztásra pöndörödik,
Mint aranyos mókus módra,
Arany mellű nyest ha volna.

Indul aztán jól ellépve,
Megy kovácsa műhelyébe,
Ilmari kovács, ím, szólal:
„Hallottál-e hát igéket,
Kaptál-e varázsigéket,
Hogy fog a párkány peckelődni,
Hátsó párkány illesztődni,
Orrnak fája ormozódni?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Szedtem százszámra igéket,
Ezrivel bűvös beszédet,
Fölfejtettem igék titkát,
Regék rejtekinek nyitját.”

Avval csónakához tére,
Táltossági gyárba ére,
Csónakát be is fejezi,
Peckes párkányt elhelyezi,
Fara végit megfejezi,
Orra fát fölemeli,
Kész a sajka, nem faragva,
Hajó, forgácsot se fogva.

KETTEN EGY LEÁNYÉRT

Komoly öreg Vejnemöjnen
Tanakodik, tépelődik,
Lánykérőbe kéne menni,
Fürtös fejűt szemrevenni
Pusztaságos Pohjolában,
Ama zordon Szárjolában,
Észak lányát, híres hölgyét,
Ékes északi menyasszonyt.

Kékre a hajót beföstve,
A sajka felét vörösre,
Orrát színarannyal írja,
Új ezüsttel, ím, borítja;
Egyszer aztán virradaton
Egy reggeli pirkadaton
Csónakát a vízbe dobja,
Százbordást a hullámokra.

Fölemeli árbocfáját,
Fára vonja vitorláját,
Egy vörös vitorlát von rá,
Egy vitorlát kéket hozzá,
Indul a tenger színét szelni,
A kéklőn suhogva kelni.

Ottan ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Ringasd szépen, szél, a sajkámm,
Hajtsd el kis hajómat, hullám,
Egy ujjom evezte nélkül,
Víz tükrének törte nélkül
Tágas tenger sík terére,
Végzetetlen víz színére!”

Anni, jónevű leányka,
Éj szüze, homály leánya,
Reggel jókor ébren levő
Ott mossa mosógúnyáit,
Sulykolja fehér ruháit,
Piros pallónak elején,
A térés bürü tetején,
Ködös félszigetnek orrán,
Párás félszigetnek ormán.

Nézelődik, fordul-perdül,
A tiszta időbe környül,
Néz feje fölé az égre,
Marton el a tenger mentin:
Felül fényessége napnak,
Alul csillogása habnak.

Szemét szegzi tengerzajra,
Fordítja fejét napaljára,
El szádáján Szuomi-jónak,
Túl vizein Vejnöhonnak,
Lát a tengeren sötétest,
Habok közt valami kékest.

Ő szavát, ím, így emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Mi vagy, tengeren sötétlő,
Ki vagy, hullámok közt kéklő?
Lúdsereg ha vagy netalán,
Nosza röppenj, surranva szállj,
Lazac lepte szirt ha volnál,
Nosza sebbel-lobbal ússzál,
Víznek belsejébe húzzál!”

Közelebb kerül a sajka,
Új dereglye elhaladja
Ködös félszigetnek ormát,
Párás földszeletnek orrát.

Anni, jónevű leányka
Immár ismer a naszádra,
A százszélű járatára,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Bátyámé ha vagy, te csónak,
Vagy hajója éds'apónak,
Térj meg tüstént tenhonodba,
Ha idegen vagy, dereglye,
Ússzál innen el kijebbre!”

Nem volt sajka onnan való,
Sem merő idegen hajó,
Volt hajója Vejnemőnek,
A nagy nótafa naszádjá,
Immáron közelebb érve,
Adja, ím, magát beszédre,
Kettő-három szófüzésre.

Anni, jókedvű leányka,
Éj szűze, homály leánya
Dereglyétől tudokálja:
„Merre mégy el, Vejnemőjnen,
Vágysz, ó, völgyelet vőlegénye,
Készülsz, ó, világnak fénye?”

Az öreg Vejnemőjnen,
Naszádjáról mondja menten:
„Elmegyek lazacot fogni,
Ívta közben elkobozni
Sásnevelő mély eréből.”

Anni, jónevű leányka,
Ez meg így felel reája:
„Ne hazudozzál hiába!
Ismerem halak ívásit;
Nem így indult én atyuskám,
Útjára lazac-lefogni:
Hálóval hajója telve,
Törrel dús volt a dereglye,
Ottan gyalmok, ottan madzag,
Ott zurbolók oldalaslag;
Merre mégy el Vejnemöjnen,
Utazol Uvantolajnen?”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Megyek lúdkereskedőnek,
Szép szárnyúak hol kötődnek,
Végzetlen víz laposán.”

Anni, jónevű leányka,
Szóval mondja, így intézi:
„Az igaz szót én elértem,
S a hazugot utolérem;
Nem így indult én atyuskám,
Ludak üldöző helyére,
Piros szájúak ügyébe:
Íj vala tömérdek ajzva,
Ív feszítve ékes fajta,
Póráz végén eb fekete,
Íjhoz a póráz odakötve;
Mondj igazat, Vejnemöjnen:
Mely felé igyekszel innen?”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Hátha mennék én is abba,
Rettenetes nagy hadakba,
Egyenletes ütközetbe,
Lábam szárát vérbe mosva,
Térdig erőbe, pirosba?”

Anni lány csak egyre mondja,
A cinmellű csak cincogja:
„Tudom én a hadnak módját:
Apám is ha indult egykor
Rettenetes nagy hadakba,
Egyenletes ütközetbe,
Száz ember volt ott evezve,
Egyéb ott-ülőknek ezre,
Nyilak hegygel föl a tőkén,
Kardok éllel az ülőkén;
Mondj való igazat végül,
Bizonyt már hazugság nélkül,
Merre mégy el Vejnemöjnen,
Szándékszol, Szuvantolajnen?”

Itt az öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Jöszte, lányka, én hajómba,
Csónakomba, kisasszonyka,
Úgy igazat mondok végül,
Bizonyt én hazugság nélkül.”

Anni erre szóval mondja,
A cinmellű ezt morogja:
„Szél szálljon a szál hajódba,
Csípőcske a csónakodba!
Még hajódat fölfordítom,
Elejét alákonnyítom,
A valót, ha meg nem hallom,
Merre kívánsz menni vajon!”

Itt az öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hát igazat mondok mégis,
Noha némit füllentek is:
Megyek hősleni menyasszonyt,
Megkéretni a hajadont
Pusztaságos Pohjolából,
Ama zordon Szárjolából,
Férfiakat vesztő helyről,
Hősök elsüllyesztő helyről.”

Anni, jónevű leányka,
Éj szúze, homály leánya,
Hogy igazat hall, ím, olyat,
Hazugság nélkül komolyat,
Veti vásznait veretlen,
Öltözőit öblítetlen
Hosszú hídlásnak hegyire,
Öltözőjét kezébe kapja,
Szedi széleit marokra,
Futva megered ízibe,
Avval indul egyszeribe,
Ott terem a kovácslakban,
A műhelybe maga dobban.

Ilmari vasverő pediglen,
Főkovács örökétiglen,
Vaslócát vereget vígan
Ezüstből valót egyenget,
Korom a fején könyöknyi,
Szén a vállai közt ölnyi.

Áll az ajtóba, ím, Anni,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Kovács bátyám, Ilmarinen,
Fő vasverő mindétiglen!
Nékem egy vetélőt verjél,
Gyűrűt szebbnél szebbet verjél,
Két-három aranyt fülembe,
Öt-hat övláncot övembe,
Úgy igazat mondok olyat,
Hazugság nélkül komolyat!”

Ilmari kovács, ím, szólal:
„Híreket ha jókat hoznál,
Hát vernék vetélőt néked,
Gyűrűt készítnék gyönyörűt,
De ha rossz híreket hoznál,
A régít is rontom öszve.”

Anni, jónevű leányka,
Ő meg szóval mondja rája:
„Hej, vasverő Ilmarinen,
Te is elveszed ám híven,
Kit jó múltkor eljegyeztél,
Mint menyecskét megszerezte!”

„Lám vasaid váltig verve,
Csak kalapálsz folyton egyre,
Nyár idején lóra patkót,
Tél idején tákolsz vaskót,
Szánjaid szereled éjjel,
Nappal oldalas szánt képzél,
Hogy fölkerelkedj, mint kérő,
Északhonba légy elérő;
Elviszik majd virgoncabbak,
Fürgébbek előtted vannak,
Te sajátod megszerezik,
Szeretődöt elszeretik,
Kit te két éve kinéztél,
Harmadéve nőül kértél;
Mostan mégyen Vejnemöjnen
A kékellő tenger hátán,
Aranyos orrtökének ormán,
Réz kormánylapátja mellett
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.”

Kín száll a kovács fejére,
Terhes gond a vasverőre,
Kifut markából fúvója,
Kalapács kihull kezéből.

Szól vasverő Ilmarinen:
„Anni, lelkem, én húgocskám
Csak melegíts fürdőt mézest,
Fűts be nékem gőzlőt, édest
Legfinomabb vágott fával,
Szép sziaácsnak aprajával,
Kevéske hamut is kotyvassz,
Lúgot, szappant szépen olvassz,
Mellyel megmosom fejemet,
Tisztogatom termetemet
Őszi ráragadt koromtól,
Téli vasverő soromtól!”

Anni, jónevű leányka
Suttyomban a fürdőt fűti
Fergeteg letörte fával,
Ég villáma sujtottával,
Zúgóból köveket kifog,
Vitte gőzzel csapzaniok,
Szent forrásokból vizeket,
Viszen jóízű erekből,
A harasztból vesszőt vagdal,
Szent vesszőcskét a berekből,
Érleli az édes vesszőt,
Édes kőnek tetejében,
Port is alkot aludttéjszint,
Csinál szappant csillogósat,
Csillogósat, villogósat,
Völegény fejét bekenni,
Testét tündöklővé tenni.

A vasverő Ilmarinen
Főkovács örökéiglen
Veri a sok női dolgot,
Fejdiszeket újjáalkot
Egy fürdőnek lette közben,
Egy gőzlőnek jötté közben;
A lánynak kezébe adja.

Ő szavát a lány, ím, szabja:
„Füstöl már a gőzlő vígan,
Fűlik a fürdő szép finoman,
A vessző is megpuhítva,
Édes vessző felhajítva;
Fürödj, bátyám, bőségesen,
Vedelj váltig egyvégtiben,
Mosd fejed, mint len ha lenne,
Szemed hópihénél szebbre!”

A vasverő Ilmarinen
Maga most fürödni megyen,
Nagy fürdést visz ottan végbe,
Öntözi magát fejérre
Szemét szikrázóra mossa,
Halántékit búbájosra,
Nyakát tyúktojás színére,
Testét talpig szép fejérre:
Jön a fürdőből a házba,
Jön egészen elformázva,
Képe gyöngyen kivirulva,
Orcái nekipirulva.

Ő szavát, ím, így en szabja:
„Anni, édes kis húgocskám,
Gyolcsinget ízibe adj rám,
Hozz hibátlan rend ruhákat,
Termetem hogy az takarja
Vőlegényi vállalatba!”

Anni, jónevű leányka,
A gyolcsinget hozza gyorsan,
Testére, a nedvtelenre,
Bőrére, a meztelenre.
Aztán alsót, ráfeszülőt,
Kit az édes varrt azelőtt,
A koromtalan csípőre,
Csontot nem éreztetőre.

Lágy harisnyát hoz hegyibe,
Kit szűzen kötött szüleje,
A bütyöktelen bokára,
Csonttalan csupasz inára;
Cipőt is hoz finom formát,
Lágy harisnya fölibe,
Kit leányfejjel varrt szüleje.

Kikeres egy kékes zubbonyt,
Májszínnel szegettet újdont,
Hegyibe a gyolcs ümögnek,
Szemenszedett szálból szóttnek,
Azután egy gyapjúköntöst,
Négy posztóval szegve széle,
Ezerbolyhos bundát újat,
Száz cifrával cifrázottat;
Aztán meg övet övére,
Aranyhímes deréktévőt,
Kit szűzen szövött szüléje,
Azután kivarrott kesztyűit,
Ujjadzót, aranyos szájút,
Mind a két kecses kezire;
Aztán meg süveget peckest
Haja finom fűrtjeire.

A vasverő Ilmarinen
Kászálódik, készülődik,
Ruházkodik, öltözködik,
Oszt' rászól a rabszolgára:
„Fogj egy fürge fiatal mént
Az iratos szán elibe,
Hadd hajtok el egyszeribe,
Hadd hajtok el Pohjolába!”

Az örökös rablegényke,
Ura pénzen vett cselédje,
A lovat legott befogja,
Szán elejbe azt a sárgát,
Föltesz hat kakukkmadárkát,
Kék kiáltót, hét darabot,
Lóigán hogy hangicsáljon,
A járomszíjon kiáltson,
Hoz egy bundás medvebőrit,
Gazdája alá ülésnek,
Visz mást, vízi vadnak bőrit
Ékes szánja ernyőjének.

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Ukkót, íme, így kérleli,
A mennydörgőt esdekeli:
„Engedj, Ukkó, új havazást,
Finom porkádat lebocsásd,
Havat, hogy a szánkó csússzon,
Porkát, hogy a hintó fusson!”

Enged Ukkó új havazást,
Finom porkát, ím, lebocsát,
Belepi hangafüvek szárát,
Fedi föld bogyói szárát.

Ilmari kovács, ím, evvel
Ül a vasveretű szánba,
Gyeplőjét kezibe kapja,
Mással a csapót ragadja,
Csapóval csikaját csapja,
Ő szavát, ím, így szabja:
„Rajta, hóka ló, serényen,
Iparkodjál, lensőrényem!”

Hajtja szökteti szaporán,
Tenger lápos martja mentén,
Édes vízszalagok szélén,
Égerfás nyeregnek élén;
Hajt a partokon zörögve,
Part homokján nagy csörögve;
Murva szivárogo szemibe,
Mellét tenger megpaskolja.

Hajt, ím, egy nap, hajt, ím, ismét,
Harmadnap is hajt előre,
Harmadik napot hogy így ment,
Ím, eléri Vejnemöjnen,
Fölemeli szóra száját,
Megereszti mondókáját:
„Hej, te öreg Vejnemöjnen!
Tegyünk szíves sort legitten,
Vetekedve lányt ha kérünk,
Höslőben ha összemérünk:
Asszonyt nem viszünk erővel,
Kedve ellenire férjhöz!”

Mondja öreg Vejnemöjnen:
„Szíves szert teszek én itten,
Asszonyt nem viszünk erővel,
Kedve ellenire férjhöz;
A leány azé fog lenni,
Akihöz kedve lészen menni,
Tartós duzzogást se tartunk,
Hosszú haragot se hordunk.”

Hajtanak előbbre innen
Útjuk mentén mind a ketten,
Fut a csónak, partja föcskend,
Fut a mén rengő fövényben.

A KÉRŐK MEGÉRKEZÉSE

Már üvölt a cirmos ebje,
Vár vizslája vakkant szembe
Pusztaságos Pohjolában,
A homályos Szárjolában;
Előbb halkán föl-fölfortyan,
Néha mordul egyet-egyet,
Farát a gypühöz verve,
Farkát meg a földre szegve.

Szóval mondja Észak ura:
„Nem ugat ok nélkül a Bodri,
Nem szól a heves hiába,
Nem beszél az bolondjába.”

Maga megy ki, nézni széjjel,
Udvaron át el-kilépdél,
A legmesszibb levő földig,
Karámok közt legkülsőbbig.

Néz szája eránt az ebnek,
Orra ormóját ügyeli
Szellős bucka búbján túlra,
Égeres hegyhát élén túlra;
Legott látja, mi fog lenni,
Mit ugatott úgy a Bodri,
Mit búsult a gyapjas farkú,
Egy vörös hajó vitorláz
Ősöbölbe száraz ellen,
Egy iratos szán iramlík,
Szépszorosnak belső szélén.

Maga Északhonnak ura
Legott otthonába léptet,
Házfödél alá behajtat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Már vendégek vannak útban,
A kék tenger tág tetején:
Írott szánkón iparkodnak,
Azon a szélin Szépszorosnak,
Nagy hajóval ereszkednek
Ezen a részin Ősöbölnek.”

Avval Észak úrasszonya,
Észak véne, Észak lánya,
Uccu, ugrik udvarába,
Pöndörödik pitvarába,
Szemét szegzi víz színére,
Fejét fordítja le délre.

Legott egyet jőni látott,
Vitorlázni új naszádot,
Belső szélén Ősöbölnek;
Kékbe játszik a dereglye,
Vitorla viszont veresbe,
Hajófarban finom férfi
Réz kormánylapátot lendít;
A lovat is látja futni,
Piros szánt előrejutni,
Írott kast, ím, igyekezni
Belső szélén Szépszorosnak,
Hét arany kakukkmadárkát,
Lóigán kakukkolókat,
Kék kiáltót, hét darabot,
Járomszíjon szépen szólót,
Délceg férfit szánkófarba,
Derék hőst a gyeplőt tartva.

Szólal Észak úrasszonya,
Maga mondja, fölfeleli:
„Melyikhez szeretnél menni,
Ha kívánna téged tenni
Holtáiglan kedvesévé,
Hón alatt való csibévé?”

„Aki a hajón evezget,
Piros sajkával közelget
Belső szélén Ősöbölnek,
Az az öreg Vejnemöjnen,
Ajándékot hoz naszádja,
Kincsaranyat szállít szálja.”

„Aki hajt amott a kassal,
Iparkodik iratossal
Ezen a szélén Szépszorosnak,
A vasverő Ilmarinen,
Hoz hiú hazugságokat,
Bűvöt-bájt egész kosarat.”

„Majd ha bémegyünk a házba,
Hozz méhsört a kis kannába,
Készítsél a kétfülűbe,
Tedd a kannát az elibe,
Akihez akarnál menni;
Add a vejnöhoni aggnak,
Kinek kincset hoz naszádja,
Sok jószágot szállít szálja!”

Északhonnak ékes lánya
Szóval így fogott felelni:
„Ó, anyácskám, én viselóm,
Édes dajkám, fölnevelóm!
Nem mék osztálynak díszéhez,
Sem a férfinak eszéhez,
Megyek orcája díszéhez,
Maga minden szép neméhez:
Hajdan nem volt itt hajadon,
Kit eladtak kincsaranyon.
Hadd legyen a lányod ingyen
Ilmarinen vasverőé,
Ki a szampót készítette,
Tarka tetőst építette.”

Mondja Észak úrasszonya:
„Ó, te gyermek, ó, te gyarló!
Elmégy Ilmar vasverőhöz,
Szenes homlokút, hogy örözz,
Vasverőnek vásznát verjed,
Kovácsnak kobakját kenjed!”

A leány viszont feleli,
Ő szavát, ím, így emeli:
„Nem kell a vejnőlaki vén,
Ős-öreget hogy óvjak én?
Aggság lenne ám az aggal,
Kelletlenség a korossal.”

Öreg Vejnemöjnen arra
Elsőnek odáig ére,
A piros hajót, ím, hajtja,
Szállítja szederszín szálját
Az acélos ászokfákra,
A rézzel ragyogós révbe,
Maga indul a szobába,
Házfödél alá behajtat,
Ott beszél a pallón állva,
Rúd alatt az ajtószádba:
„Eljössz-e, kisasszony, hozzám,
Mint szeretőm mindétiglen,
Feleségem fogytomiglan,
Hón alatt való csibellém?”

Az az ékes Észak szüzi
Maga szóval így előzi:
„Faragtál-e sajkát vajon,
Ácsoltál-e nagy naszádot,
Orsóm nyele morzsáiból,
Len vakaróm forgácsiból?”

Szólt az öreg Vejnemöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Ácsoltam már jó naszádot,
Derekas dereglyét vájtam,
Aki szélben állhatatos,
Rossz időben alkalmas
Hajókázni tenger hátán,
Végtelen vizeket járván;
Emelkedik hólyagképpen,
Siklik tündérrózsaképpen
Északhon vizein végig,
Tarajos habok tetején.”

Az az ékes Észak szűzi
Ő szavát, ím, űzi-fűzi:
„Nem dicsérek víz vitézit,
Hullámon húzódó férfit!
Szél szegi a vízen kedvét,
Zimankó zavarja lelkét;
Dehogy is mehetnék hozzád,
Mint szeretőd mindétiglen,
Hón alatt való csibelléd,
Mint ágyad egyengetője,
Fejed alja felvetője.”

ILMARINEN HŐSTETTEI

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Maga, ím, a házba indul,
A tető alá törekszik.

Hoztak méhsört egy kupába,
Mézet, kannában kínálva,
Ilmari kovács kezébe,
A kovács fog ily beszédbe:
„Soha, míg életem van nékem,
Míg arany hold süt az égen
Nem iszom italotokbul,
Míg sajátom meg nem látom,
Kész-e kincsem, kit vigyáztam,
Vigyáznivalóm ha kész-e.”

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nagy a baj vigyázottodban,
Vigyáznivalóddal baj van,
Fél lábán cipő hiányzik,
Még cipőtlenebb a másik;
Majd elkészül, kit vigyázol,
Ha fölszántod kígyós kertem,
Fölforgatod férges földem,
Hogy ekéd se fordul egyet,
De csoroszlyafád se reszket;
Hísz szántott rajta régen,
Bizony Lempó is barázdált
Csoroszlyával, tiszta rézzel,
Tüzes élű jó ekével,
Még szegény fiam is hajdan
Félbehagyta felszántatlan.”

A vas verő Ilmarinen
Megy menyasszonya elébe,
Maga indul ily beszédre:
„Éj szűze, homály leánya!
Jut-e oly idő eszedbe,
Hogy új szampót hoztam ősze,
Tarka tetőst remekelve;
Te örök fogadást tettél
Hitegettél, hogy majd eljössz
Hozzám férfihoz kegyeshöz,
Mint szeretőm mindétiglen,
Hón alatt való csibellém?
Most anyád nem enged hozzám,
Kígyós kert míg föl nincs szántva,
Föl nincs forgatva a férges.”

A menyasszony ád segédet,
A kisasszony tart tanácsot:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen!
Alkoss hát ekét aranyost,
Ezüstből valót egyengess,
Úgy szántod föl kígyós kertjét,
Forgatod föl azt a férgest.”

A vasverő Ilmarinen
Aranyt téve a kohóba,
Ezüstöt a tűzbe dobva,
Ekét abból, ím, kovácsol;
Vascipőt kalapál, ím, most;
Alkot lábtevőt acélost,
Felöltözi őket sorra,
Lába szárára csatolja,
Vasüngöt vesz, ím, reája,
Éles övet derekára,
Veszi a vas ujjvédőt is,
Kőből készült kesztyűt kapja,
Hozza még tüzes heréltjét,
Jó futó lovát befogja,
Megy a földet felszántani,
Parlagot barázdálgatni.

Látja forgását fejeknek,
Koponyák ahogy zörögnek,
Fakad illetén szavakra:
„Hej, te fereg, istenadta,
Ki emelte úgy fel orrod,
Ki készítetett, bátorgatott
Fejed folyton fennhordanod,
Nyakad végít oly mereven?
Menj utamból most íziben,
Hatolj a harasztba hitvány,
Somfordálj le sás közibe,
Füremedve fuss a fübe!
Ott fejed ha fölemeled,
Ukkó eltöri fejedet
Nyilai szöges hegyével,
Ő vasból való jegével.”

Szántja föl a kígyós kertet,
Barázdálja férges földét,
Mondja onnan megjöttével:
„Fölszántottam kígyós kertet,
Csúszómászóست megforgattam,
Bocsátod e már leányod,
Egyetlenem hozzám szánod?”

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Majd akkor ajánlom lányom,
A hajadont elbocsátom,
Mana medvéjét ha bírod,
Alvilági farkast fékre
Tuoni erdőségeiből,
Mana-szállás végeiről;
Százan fogták volna fékre,
Egynek sem volt visszatérte.”

A vasverő Ilmarinen
Megy menyasszonya elébe,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Most meg ilyen munkát szabtak;
Manai medvét kantároznom,
Tuoni ordását kihoznom
Tuoni erdőségeiből,
Mana-szállás végeiről.”

A menyasszony ad segédet,
A kisasszony tart tanácsot:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen!
Zabolát acélból építs,
Kötőféket vasból készíts
Egyetlen vízikő lapján,
Három zúgó zajlatában.
Úgy hozod a Tuoni-medvét,
Alvilági farkast fékre.”

Hát vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Alkot, ím, acélzabolát,
Vasféket legott kalapált
Egyetlen vízikő lapján,
Három zúgó habzatában.

Megy azután megfékezni,
Ő szavát, ím, így kezdi:
„Terheneter, ködkisasszony!
Szitálj szép ködöt szitával,
Ótalmazót hints ezekre
Az éléskező helyekre,
Hogy hírül se hallja jöttöm
És, előlem el ne szökjön!”

Farkas száját fékre fogta,
A medvét meg vasra verte
Tuoni tisztási teréről,
Kékes erdő belsejéből.
Mondja onnan megjöttével:

„Add, asszony, a lányod végre,
Tuoni-medvét már behoztam,
Alvilági farkast, fékre!”

Az az Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ugy adom jegesrucámat,
Kötöm hozzád kék kacsámat,
Fogd el a nagy csukát, a pénzest,
Kullogó halat, kövéret,
Onnan Alvilág vizéből,
Manalai mélyedésből,
Százan mentek eddig érte,
Egynek sem volt visszatérte.”

A vasverő Ilmarinen
Érzi dolgát vészesebbnek,
Már fele sem tréfa ennek;
Megy menyasszonya elébe,
Maga indul ily beszédre:
„Ismétlen csak dolgot adtak,
Mindig jobbat, mint a régi:
Hoznom a nagy csukát, pénzest,
Tuoni fekete vizéből,
Manala örök eréből.”

Ad segédet a menyasszony,
Tart tanácsot a kisasszony:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Ne törődjél evvel sosem!
Tüzes madarat kovácsolj,
Fehér griffmadarat ácsolj!
Úgy a nagy csukát eléred,
Tuoni fekete vizéből.”

A vasverő Ilmarinen
Főkovács örökétiglen
Tüzes sasmadárt kovácsol,
Fehér griffmadarat ácsol,
Kinek körmöt vasból képez,
Tépőket acélból alkot,
Csónak szélit szárnyainak,
Maga szökken szárnyaira,
Hág föl háta tetejébe,
Sasnak szárnyköze hegyébe.

Ottan oktatja madarát,
Griffmadarat ígyen inti:
„Szárnyasom, szép gyöngymadaram,
Szállj, amerre én akarom,
Tuoni fekete vizére,
Manalai mélyedésbe,
Sújtsd le a nagy csukát, a pénzest,
Kullogó halat, kövéret!”

Az ő délceg sasmadara
Elszáll, csapkod erre-arra,
Száll a nagy csukát leverni,
A szörnyű fogút keresni
Oda Tuonela vizére,
Manalai mélyedésbe;
Egy szárnnyal a tengert szántva,
Eggyel fenn az égen járva,
Körme víz színét sodorva,
Sziklák közt kopogva orra.

A vasverő Ilmarinen
Gereblyélni megy íziben
Alvilág folyóvizére.
Véle madara, mint őre.

Már jön az alvilág csukája,
Vonul ám a víz kutyája,
Nem kicsinyke kis csuka volt,
Nem is nagyon nagy csuka volt;
Csak két fejszenyél a nyelve,
Fogai hosszú sor gereblye,
Torka három zúgó öble,
Hátán elfér hét dereglye,
A kovácsra készül csapni,
Ilmari vasverőt bekapni.

Jön madara, lassan laffog,
Ég madara vágni vágyik,
Nem valami aprón apró
Nem is épp nagyon nagy saskó;
Szája néki száz öl lenne,
Torka hat zúgónak öble,
Nyelve dárdanyél hatával,
Körme verseng öt kaszával;
Lel a pénzes nagy csukára
Kullogó kövér halára,
A halra lecsap legottan,
Pénzes oldalát püföli.

Hát a nagy csuka, a pénzes,
A tollas madarat tolja
Tükre alá a tiszta víznek.
Bezzeg a sas berzenkedik,
Föl az égig terpeszkedik
Fekete sárt emel ízibe
Tiszta víztükör fölibe.

Röppen erre, libben arra,
Megkísérli mégis újra,
Kap egy ízben karmaival
A csuda csuka fejéhez,
Víz ebe válla percéhez,
Kap más ízben karmaival
Acélas hegy oldalához,
Vasból való bérc falához,
Lecsúszott a körül karma,
Bércről, ím, alásikamla,
Legott a csuka lebukhat,
Menekül a víznek barma
Saskó tollas karmaiból,
Griffmadárnak markaiból,
Bordáin köröm jelei,
Válla vágásokkal teli.

A vaskörmű sas legitten
Erőlködik még egy ízben,
Tűz módjára villog szárnya,
Szemei láng gyanánt lobognak,
A csukát körömré kapja
A vízi kutyát marokra,
Emeli pénzes nagy csukáját,
Vízi rémséget ragadja
Mély habok alól magasra,
Tükrös víz fölibe tartja.
Viszi pénzes nagy csukáját
Aranyos tölgyfa ágaira,
Terebély fenyőtetőre.

A vaskarmú sas legottan
A levegőbe röpülve,
Hosszú felhő szélén ül le;
Felhő lengett, égbolt zengett,
Menny födele meggörbüle,
Elhasada Ukkó íve,
Szarvas végfokai holdnak.

Ilmari kovács ezenben
Hordja, ím, fejét halának
Mint ajándékul napának,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Itt a szék örök időre
Északhoni ékes házba.”

„Fölszántottam kígyós kertet,
Manai farkast fékre fogtam,
Pénzes nagy csukát kifogtam,
Onnan Alvilág vizéből.
Kész-e, kit kívántam, végre,
Kívánnivalóm ha kész-e?”

Mondja Észak úrasszonya,
Szóval erre válaszola:
„Készen már, akit kívántál,
Kívánnivalód, ím, készen,
Oda kell adni kis kacsámat,
Rendelni remek rucámat
Ilmarinen vasverőhöz,
Holtáiglan ott ülőül,
Fogytáig feleségül,
Hón alatt való csibéül.”

LAKODALOM

Hétszám szerzették a hérészt,
Halmozták a tenger holmit
Ottan Észak hajlakiban,
Szárjolának szurdékiban.

Mit nem hoztak össze ottan
Északhoni áldomáshoz,
Táplálékul a tömegnek,
Étkül a sűrű seregnek?

Egy ökör nőtt fel Karjalában,
Bika hízott finn hazában,
Nem volt sem nagy, sem kicsike,
Borjúnak bizonynal bevált;
Farka míg Hemében lógott,
Feje a Kém folyónál himbált,
Egész nap repült a fecske,
Szarva közt a rét ökrnek,
A mókusnak egy napi út,
Míg marjától farkáig fut.

Ezt a borzadalmas borjút
Nagy bikáját Finnországnak,
Kivezették Karjalából,
Száz ember a szarvát fogta,
Ezer az orrát húzta-vonta,
Úgy kísérték a nagy ökröt,
Úgy hozták be Északhonba.

Hát keresnek sújtólóját,
Nagy bikának lebíróját,
Kellemetes Karjalában,
Finnországi nagy határban,
Messze Oroszöld gyepein,
Merész Svédország mezein,
Lappok lakta síkon, völgyön,
Kerestek, de nem találtak,
Kutattak, sehol se láttak.

Fekete fickó kél a vízből,
Hős a hullámgörgetegből,
Nem volt épp nagyon nagy fickó,
Nem is éppen aprón-apró;
Kehely alá fér el fekve,
Szita alá talpra szökve.

Ez a vasmarkú öreg volt,
Képén is a vas-szín megvolt,
Fején kőszikla süveg volt,
Lábán kőcipő kopogott,
Kezében a kés aranyos,
Nyele rézzel volt iratos.

Most megkapja sújtolóját,
Megtalálja taglalóját,
Finn bika az ő bakóját,
Föld félelme feldöntőjét.

Mihelyt rápillant a vadra,
Tüstént torkon is ragadja,
Bikát térdre leszorítja,
Földre oldalát borítja.

Volt-e zsákmány sok belüle?
Sok zsákmány biz nem kerüle;
Száz öreg csöbörrel húsa,
Száz öl hosszú kolbász, hurka,
Hét ladikkal lesz a vére,
Hája hat köből tetézve,
Észak nagy lakozására,
Szárjolai tor számára!

Egy ház épült Pohjolába,
Ház temérdek, kunyhó széles,
Kilenc öl az oldalára,
Homlokára hét öl széles,
Padlatán kakas ha dallott,
Hangja földre nem hallatszott,
Mögében kuvasz ha nyikkan,
Nem hallik az ajtaiglan.

Ottan Észak úrasszonya,
Híderesztéken csoszogva,
Középpallón ácsorogva,
Főzni a söritalt kezdi,
Nagy, erős nedűt nevelni
Új vödörnek válújában,
Nyírfá kádnak nyílásában.

Hevül ott a kő havonta,
Forr is ám a víz nyaranta,
Fűtik váltig erdő fáit,
Kút vizét merítik váltig.

Megkészült a sör szívasra,
Férfias ital ivásra,
Teszik a piros söritalt,
Küldik, lám, a kedves karcost
Föld alá feküdni szépen
Kőpincének enyhelyében,
Tölgyfa hordónak ölében,
Rézcsapocskának mögében.

Erre Észak úrasszonya
Süti-főzi a sok ételt,
Üstjeit üvöltözteti,
Szerpenyőit sercegteti,
Nagy kenyeret süt eleget,
Nagy pempőket pall, vereget
Jámbor népnek jeles étkül,
Nagy seregnek eleségül,
Észak hosszú lagzijában,
Szári tájék nagy torában.

Akkor Észak úrasszonya
Meghívóit mind meneszti,
Szóvivőit szétereszti,
Maga szóval így szólal:
„Ó, te lány, én apróságom,
Én örökös rab jószágom,
Hívd a népeket rakásra,
Férfiak hadát ivásra,
Hívd a hitványt, küldd a koldust,
Hívd a vaksít, küldd a kórost,
Bénákat, nyomorékokat,
Sajkán hozd el a vakokat,
Bénát hozd a paripaháton,
Nyomorékokat szállítsd szánon!”

„Hívd el Észak minden népét,
Kalev minden nemzetségét,
Hívd az öreg Vejnemöjnt,
Épületes éneklőnek,
Ne hívd meg a Messzikedvűt,
Azt a Szármelléki Ahtit!”

Szolgalója, aprósága
Szóval mondja, fölfeleli:
„Miért ne hívjam Messzikedvűt,
Épp a Szármelléki Ahtit?”

Erre Észak úrasszonya
Szóval így válaszola:
„Azért a léha Lemminkejnt,
Mert mindenhol torzsalkodik,
Vajmi könnyen vagdalkozik,
Már sok nászra szégyent hozott,
Lagzin nagy hibát okozott,
Csúfot tett a szent szűzeken,
Ünneplőbe öltözteken.”

Szolgálója, csepp cselédje,
Dolgozója bér fejébe
Hatfelé megy a hívással,
Nyolcfelé a nógatással,
Hívja Észak minden népét,
Kalevának minden népét,
Egyedül egy Ahti úr van,
Csak ezt hagyja meghívatlan.

Döngés hallik künn az utcán,
Rúdrobaj a kútnak útján,
Vő az udvarra beére,
Vőserég a ház terére,
Nép között a vő közében
Jámbor kíséret közében,
Nem volt a legelső éppen,
Nem is lett a legutolsó.

Maga Észak úrasszonya,
E vén szárjolai banya,
Hogy vejének jöttit sejtí,
Szónak ered, ilyen ejti:
„Fiúk, föl, előre, ifjak,
Hosszabb hősök udvarra ki,
Melledzőt megereszteni,
Járomszíjat eloldozni,
Rudakat lejjebbíteni,
Vőmöt a szobába hozni!”

Vőlegény a házba robban,
A tető alá betoppan,
Mondja Észak úrasszonya:
„Üdvöz légy, te, üdvöz lépted,
E kis házba költözésed,
Ez alacsony alkotmányba,
Mi szegény fenyőszobánkba,
Jegenyefa fészünk földjén!”

„Ti deli falus legények,
Vőm uram, nosza vigyétek
Föl a legnagyobb ülésre,
Legfelső helyen a székre,
Háttal a hupikék falnak,
Veres asztalunknak fejjel,
Homlokkal a hívott hadnak,
Mellel a mulató népnek!”

Arra Észak úrasszonya
Étet-itat vendéghadat,
Folyó vaj a szájuk szélé,
Tejszínes kalács kezébe’,
Mind a vendégek hadának,
Legkivált veje urának.

Lazac tányérokra téve,
Disznóhús közellétébe,
Mind a csészek csordultiglan,
Mind a tálak tornyozottan
Ennie hívott hadának,
Legkivált veje urának.

Mondja Észak úrasszonya:
„Ó, te csöpp leánycselédem,
Hozz kannába sört íziben,
Kínálgasd a kétfülűben
Mind a hívott vendéghadnak,
Legkiváltkép vőm uramnak!”

Ő cseppnyi leánycselédje,
Dolgozója díj fejébe
A kannát kapatja közre,
Az ötabroncsosát bűnre,
Sör a sok szakállt szapulja,
Szakállat fehérít habja
Mind a hívottak hadánál,
Legkivált veje uránál.

Mit fog ott a sor most vélni,
Az ötabroncsos beszélni,
Hogy vala immár dalszerzője,
Nagyérdemű éneklője,
Ott vala öreg Vejnemőjnen,
Versek fája mindétiglen,
Épületes éneklőnek,
Táltossági fő kútfőnek?

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Versek fája mindétiglen,
Vígág szerzeni ott leül,
Dal dolgára letelepül,
Víg versei véle vagynak,
Bősége bűvös szavaknak.

Öreg Vejnemőjnen fújja,
Versit fújja, bezzeg tudja,
Nem öltődik szó a szóba,
Folyvást sem fogy ki a nóta,
Hamarább a kő a hegyről,
Tengerszemről tündérrózsa.

Ott énekel Vejnemőjnen,
Egész este víg örömben,
Mind a nők nevető ajkkal
A jókedvű férfiakkal,
Úgy hallgatják, úgy csudálják
Vejnemőjnen daltudását,
Mert csuda volt a hallgatónak,
Ámulat az ott valónak.

Mikor a nászban ittak untig,
Mikor meglakták a lagzit
És a meny már megtanítva,
Az új asszony utasítva,
Mondja Észak úrasszonya:
„Menj el már, eladott lányka,
Megvett kis tyúkocska, véle!
Közelít a költözéssel,
Itt van, ím, a válóidő,
Oldaladon áll a vivő,
Az ajtó előtt a vevő,
Ménje már a fékét rágja,
Szűzecskére vár a szánka.”

Itt a vasverő Ilmarinen
Indul Észak udvariból,
Kapja szűzét a kosárba.
A kis szűzzel egyetemben
Hajt előre, csak úgy csattog,
Ama pohjolai partok,
Vidám víz-szorosok szélén,
A homokos hegyhát élén;
Homok csengett, murva zengett,
Szánkó szállott, útja rengett,
Sustorgott a szálas borda,
A zelniceív remegett,
A jó ló szaladta közben,
Jó hóka haladta közben.

Hajta egy nap, hajta másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Fél keze a kantárt fogja,
Másik a leányt karolja,
Szán szélén az egyik lába,
A pokróc alatt a másik.

Hát ím, harmadnap letelvén,
Alkonyat-időre kelvén,
A kovácslak már világít,
Ilmár háza immár látszik,
A korom fonálként fölszáll,
Vastagon a füst menekül,
Szobából a füst kavarog,
Föl a felhőkig csavarog.

LEMMINKEJNEN MÁSODIK ÚTJA POHJOLÁBA

Ahti csak éldegélt szigetjén,
Kaufó-fok kajmójában,
Földjét felszántani ment ki,
Mezőséget megnézni,
Füleit egértől vette,
Hallása finom felette.

A falu felől, ím, zörgést,
Tavakon túlról hall dübörgést,
Esze rosszat sejdít gyorsan,
Agyában egy ötlet villan:
Pohjolában lagzit ülnek,
Nagy menyegzőt sunyi sergek.

Száját rágja, fejit rázza,
Rágja fekete szakállát,
Vére csordul nagy szilajul
Ő nyavalyás orcáirul;
Hamar otthagyja vetésit,
Mező közben kémlelésit,
A földről lovára pattan,
Hazafelé tart legottan
Édesanyja otthonába,
Agg szüleje oltalmába.

„Ó, én agg szülő anyácskám,
Ételkészítéshez láss ám,
Éhes embert jóllakatnod,
Falni vágyót csillapítnod;
A fürdőt is fűtsd el egyben,
Melegítsd a viskót menten,
Hogy az ember tisztálkodjék,
Férfiaknak fénye mosdjék!”

Arra Lemminkejnen anyja
Íziben az ételt adja,
Éhes embert jóllakatni,
Falni vágyót csillapítani,
Egy fürdő míg elkészülne,
Egy gőzbánya míg befülne.

Legitt léha Lemminkejnen
A faláshoz fog, de frissen,
Megy mindjárt a gőzbányába,
Fordul be a fürdőházba;
Ott a pintymadárka mosdik,
Havas sármány habzik, fürdik,
Fejit lennyaláb színére,
Nyakát tündöklő fejérre.

Jön a fürdőből a házba,
Mondja mostan, szól szavából:
„Ó, öreg szülő anyuskám,
Menj a dombra tárházunkba,
Hozd el ékes öltözetem,
Rakd elém remek ruháim,
Őket, hogy reám vehessem,
Termetemre hogy tehessem!”

Kérdi anyja jó előre,
Tudakolja agg szülője:
„Hova mégy, fiam, a házból,
Tán hiúz vadászni vágyol,
Vagy szarvast üzőbe venni?”

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Ó, anyuskám, én dajkálóm,
Nem hiúzt vadászni vágyom,
Sem szarvast üzőbe venni,
Megyek nászba Pohjolába,
Sunyi serge nagy torába.”

Tiltja, ím, fiát az anyja,
Gyermekeit az aggnő inti:
„Ó, ne menj el, én szülöttem,
Én szülöttem, Kaukó lelkem
Pohjolai népes nászba,
Nem hitt oda téged senki,
Alig is akartak híni.”

Az a léha Lemminkejnen
Mondja mostan, szól, ím, fennen:
„Hitvány ember megy hívásra,
Betoppan bizony a bátra;
Itt a holdnál vénebb hívó,
Az örökös hírhordozó
Tüzes élű karom szélén,
Villogó vasamnak végén!”

Az a Lemminkejnen anyja
Váltig tiltani akarja:
„Ne menj el, szegény szülöttem,
Pohjolai népes nászba!
Csodák utadon elérnek,
Nagy rémségék ott kísérnek,
Ott kemény halálok hárma,
Ott embervész három vár ma.”

Szóla a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Sok veszélyt szagol az asszony,
Halált minden utcasarkon,
Nem tart ám a hős ilyentül,
Sem fölöttébb meg nem rendül,
Hozd el harci köntösömet,
Régi bajvívó ruháim.”

Harci köntösét, ím hozták,
Régi bajvívó ruháit,
Az öröklött ősi kardot,
Atyjának vitézlő társát:
Azt a hídlásnak hajítá,
Éllet a padlónak taszítá,
Kard kezében megfordula
Mint zelnice csúcsa, gyenge,
Vagy gyalogfenyőfa, zsenge;
Szólt a léha Lemminkejnen:
„Alig lesz Éjszak udvariban,
Száriola szurdokiban,
Ki e kardot elbűvölje,
Ki e szablyát szemmel verje.”

Indul Lemminkejnen immár,
Lovas szánkójába ül már,
Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyös végút csördít rája.

Hajt előre egy darabot,
Jó ideig, hintázgatott,
Lát az úton fajdcsapatot,
Fölburran a fajok serge,
Ím, a lótól, száguldótól.

Némi pelyhe széjjelhulla,
Ütőn fajmadárnak tolla,
Lemminkejnen összeszedte,
Táskájába el is tette,
Nem tudni, mi van még hátra,
Mi történik útjártába:
Jó a háznál mindenféle,
Szükség hasznát húz belőle.

Hajt előre még egy cseppet,
Még egy darab utat megtett,
Hát a hóka horkan egyet,
A konya fülű ficáncol.

Az a léha Lemminkejnen,
Maga a szép Messzikedvű
Kikecmeredik kasából,
Nyakát nyújtogatva szétnéz;
Ím, tüzes folyó türemlik
A ló lábánál keresztbe,
Tüzes zúgó a folyóba,
Tüzes szikla a zúgóba,
Fenn a sziklán tüzes ormó,
Ormón tüzes saskeselyű,
Torka tűzzel túszköl annak,
Lángok szájából kicsapnak.

De mit bánja Lemminkejnen,
Ettől még ő meg se hökken,
Tapint, íme, tarsolyába,
Veszi a fajdtollakat onnan,
Dörzsölgeti lassan-lassan
Két tenyere közé kapva;
Abból fajdnyáj lett ízibe,
Nőstény fajdok nagy serege,
Szöknek mind a sas szájába,
Jutnak ő falánk fogára;
Lemminkejnen elmenekült,
Első napja így sikerült.

Hajt az úton egy darabot,
Kis ideig így kocogott,
Hát a mén, ím, ágaskodik,
A lovacska meghorkanik.

Kievickél a kosárbul,
Huzakodva széjjelbámul:
Tüzes verem áll elejbe,
Kerül útjával keresztbe,
Nincsen annak vége-hossza
Sem keletre, sem nyugotra,
Tele van az forró kővel,
Sziklával, lobogó hővel.
De mit bánja Lemminkejnen,
Ukkót így imádja menten:
„Ó, Ukkó, te fölső Isten,
Mi atyuskánk fenn a mennyben,
Essél póznaszárnyi havat,
E forró kövek fölibe,
Égő sziklák tetejibe!”

Az az Ukkó, fölső Isten,
Mi atyuskánk fenn a mennyben
Északról, ím, felhőt kerget,
Nyugatról is indít egyet,
Őket egybe úzi-fűzi,
Oldalukkal összeüti,
Esik póznavégnyi havat,
Hullat dárdanyél magasat
A forró kövek fölibe,
Égő szirtek tetejibe:
Havas tengerszem így támad,
Híves tó ahajt elárad.

Az a léha Lemminkejnen
Jéghidat dalol legitten,
A havas tavon keresztül,
Szélétől a széléiglen;
Így lett üszkőn átkelése,
Másodnap menekülése.

Vesszővel a Fürgét vágja,
Gyöngyös végűt csördít rája;
Fut a Fürge fél mérföldet,
Föld java előretörtet,
Hirtelen megáll helyében,
E nem mozdul semmiképpen.

Maga léha Lemminkejnen
Felszökik, hogy széttekintsen:
Ordas áll a gyepüszádban,
Medve az utcán szemtől szemben,
Pohjola gyepüszádáját,
Nagy utcáját, ím, elállják.

Ott a léha Lemminkejnen
Maga a szép Messzikedvű,
Tapint egyet tarsolyába,
Nyúl erszénye legaljába,
Kivesz bugabárány pelyhit,
Gyöngén dörzsölgeti ezt itt
Két tenyere közé téve,
A tíz ujját összetéve.

Egyszerre ráfúj tenyerére,
Birka fut ki nyakra-főre,
Egész nyájjal bárányocskák;
Nagy sereggel kis juhocskák;
Azt az ordas megrohanja,
Mind a medve marcangolja.

Maga léha Lemminkejnen
Ér, ím, Észak udvarára,
Sunyi serge lagzijába.

LEMMINKEJNEN LEGYŐZI A POHJOLAI GAZDÁT

Az a léha Lemminkejnen,
Ez a vérmes dévaj fickó,
Hogy ért Észak hajlokiba,
Szárjola szurdokiba,
A nagy lagziba hívatlan,
Menyegzőbe szólítatlan,
Mihelyst a házba tére,
Hág a palló közepére,
Hársfa palló reng alatta,
Fenyővaskó döng alatta.

Szólt a léha Lemminkejnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Legyen üdvöz érkezésem,
Az üdvözlő üdvöz legyen!
Hallod, pohjolai gazda,
Van-e itten hajlékomba
Zab a ménnek ropogtatni,
Sör a hősnek szopogatni?”

Maga pohjolai gazda
Ül a hosszú asztal végén,
Válaszát legott megadja,
Maga mondja, fölfeleli:
„Lesz talán ez udvarházba
Hely odakint lóállásra;
Tégedet se tiltanak el,
Hogy magad meghúzd a szobába
Ott az ajtószádán állva,
Ajtószádán, pózna táján,
Két katlan közepe táján,
A három horog határán.”

Ott a léha Lemminkejnen
Rágja fekete szakállát,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Majd az ördög jár e tájon,
Ajtószádában hogy álljon,
Karmolássza kormotokat,
Piszkálgassa piszkotokat!”

Avval indul, ím, elébbre,
Fürgén asztalfőhöz lépe,
Lóca legvégin leüle,
Fenyőpadka főhelyire;
Csikordul a lóca míve,
Hajlik a fenyőpad íve.

Szolt a léha Lemminkejnen:
„Nem vagyok, lám, kedves vendég;
Hogy sörrel se kedveskednek,
A vendégül érkezettnek.”

Ilpotár, a jó gazdasszony,
Szóval mondja, így en ejti:
„Ohó, ifjú Lemminkejnen,
Furcsa vendég vagy te itten!
Hát a mi sörünk még árpa,
Ízes italunk maláta,
A múlt éjjel jöttél volna,
Vagy pediglen egy nap múlva.”

Ott a léha Lemminkejnen
Száját rágja, fejét rázza,
Rágja fekete szakállát,
Szóra így emeli száját:
„Minden ételt itt megettek,
Lagzit laktak, nászt megültek,
Rész szerint a sört fogyaszták,
Mézét fej szerint feloszták.”

„Ó, Pohjola úrasszonya,
Te Homályhon nagyfogúja!
Kérészt hitvány módon tartál,
Lagzit eb módjára laktál,
Árpából sörítalt főztél,
Hajtál hatfelé hívókat,
Kilenc tájra szólítókat,
Híttál gizgast, rablóbandát,
Mást mindenkit meghívtál,
Hívatlan csak engem hagytál.”

„Mért maradjak én ily árván
Magam küldte árpa árán?
Mások mind kanállal küldtek,
Csak csészével csöpögtettek,
Magam mérőszám odadtam,
Fél tonnánként fogyasztottam
Saját árpatermésemet,
Magam vette gabnaszemet.”

Ilpotár, a jó gazdasszony,
Az meg szóval így en szólal:
„Hej, te cseppnyi kis cselédem,
Én örökös rabszolgálóm,
Kínáld sörrel a vendéget.”

Kisleányka, gyarló gyermek,
Silány konyhaszer-súroló,
Avval sört hoz a kupába,
Kanna lörével kínálja,

Maga szóval mondja néki:
„Tőled vajon kitelnék-e
Ezt a sört hogy meginnád,
Kiürítnéd ezt a kannát?”

Lemminkejnen, léha fickó,
Belenéze a kupába:
Kukac van a kupa fenekén,
Szélin férgek csúsznak-másznak.
Szólt a léha Lemminkejnen,
Messzikedvű zúgja fennen:
„Kupakínálók kutyába,
Kannaküldők mind Manába!
Nem vagyok kedves vendég nyilván,
Hogy ez a sör ilyen hitvány,
Jobb itókát nem szolgálnak.”

Maga pohjolai gazda
Szóval mondja, fölfeleli:
„Mit is jössz ide s mi végett,
Ki hívott közibénk téged?”

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Szép a vendég meghívottban,
Szebb annál is meghívatlan;
Hallod-e, Pohjola sarja,
Magad pohjolai gazda,
Adj sört, megfizetek érte,
Hozz italt a pénzemér te!”

Az a pohjolai gazda
Fölgerjed, haragra lobban,
Gerjed szörnyű nagy haragra,
Pallóra egy tócsát dalla
Lemminkejnennek elejbe,
Szónak ered, szót így ejte:
„Itt a víz, ihatol mostan,
A tó, szürcsölheted nyomban.”

De mit bánja Lemminkejnen,
Szónak ered, mondja fennen:
„Nem vagyok én böccebörjű
És ökör sem hosszú farkú,
Hogy vizet igyam folyónak,
Habját habzsoljam a tónak.”

Fogja magát, kezd regölni,
Maga indul énekelni,
Pallóra bikát búvölget,
Aranyszarvú ökröt egyet,
Az a tó vizét beszívja,
Vígan a folyót felissza.

Pohjolai, nyurga fickó,
Szájából szalajt egy farkast,
Ezt a pallóra bűvöli,
Az a nagy bikát megöli.

Lemminkejenen, léha fickó,
Most fehér nyulat varázsol,
A pallón ficánkoltatja,
Farkasnak fogára adja.

Pohjolai, nyurga fickó,
Ebet bűvöl, horgas állút,
A nyulacskát az bekapja,
Kerek szeműt széjjelszabja.

Lemminkejenen, léha fickó,
A rúdra evetet bájol,
Rúdon az evetke játszik,
A kutya ugatja váltig.

Pohjolai, nyurga fickó,
Arany mellű nyestet bájol,
Evetkét a nyest eléri,
Pózna végén széjjeltépi.

Lemminkejenen, léha fickó,
Barna rókát bűvöl-bájol,
Küld az aranyos mellű nyestre,
A szép szőrű szét van szedve.

Pohjolai, nyurga fickó,
Szájából tyúkot varázsol,
Tyúkot pallón táncoltatja,
Rókának fogára adja.

Lemminkejenen, léha fickó,
Sólymot a szájából szalajt,
Nyelvéről kegyetlen körműt,
Halált hoz a tyúkra szörnyűt.

Mondja pohjolai gazda,
Maga szólal, fölféleli:
„Nincs mulatság itt szívesebb,
Míg vendégből nincs kevesebb;
Ház dologra, vendég útra
Legislegjobb lagziból is!
Indulj innen, Hísz fattya,
Nincs helyed az emberhadba,
Hát siess haza, ebadta,
Országodba fuss, mihaszna!”

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Nem szokott a férfi sose,
Férfiak közt még a rossz se
Szidalomtól megszabadni,
Helyéből eliramodni.”

Akkor pohjolai gazda
Falról szablyáját lekapja,
Tüzes élűjét ragadja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ó, te Száribeli Ahti,
Te szép Messzikedvű úrfi!
Állj ki vélem kardot mérni,
Szállj ki szablya megsemlélni,
Hogy az én kardom különb-é,
Vagy Szárbéli Ahti úré!”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Mi haszon volna én vasambul,
Csontokon amely kicsorbult,
Sok kemény koponyán tompult!
Ámde mégis, mindazáltal,
Úgyse jobbul a multság,
Nézegessük, méregessük,
Melyikünknek kardja készebb!”
Kardot ránt, vasát, ím, vonja,
Kapja, ím, a tüzes élűt
Finom hártyahüvelyéből,
Hátbőrbeli jó övéből;
Összemérik, végignézik,
A két kardnak hosszát-szélit;
Hát egy kissé hosszabb fajta
Pohjolai gazda kardja,
Egy körömfeketényivel,
Egy ujj ízének felivel.

Szólt Szárbeli Ahti úrfi,
A szép Messzikedvű mondja:
„Hosszabb a te kardod, hékás,
Tied, ím, az első vágás.”

Ott a pohjolai gazda
Üti-véti, vágja váltig,
Aranyozza, nem találja,
Lemminkejnen feje búbját;
Egyszer csak a póznát csapja,
Szemöldökfát sújt a szablya;
Pózna egyet nagyot reccsent,
Szemöldökfa kettéröppent.

Szólt Szárbeli Ahti úrfi,
A szép Messzikedvű mondja:
„A póznák mi bajt okoztak,
Szemöldökfa mit tett rosszat,
Hogy a póznát célozgatod,
Szemöldökfát szuttyongatod?”

„Hallod-e, Pohjola sarja,
Magad pohjolai gazda!
Bajjal bírjuk benn a vívást,
Házban nők közt a kihívást,
Az új házat tönkretesszük,
A pallókat vérbe vesszük:
Az udvaron üssünk össze,
Mező mezsgyéjén csatázzunk;
Udvaron a vér is illőbb,
Téres telken sokkal tetszőbb,
Helyesebb az kinn a hóban!”

Ott az udvarra kimentek,
Egy tehénbőrt kerítettek,
Az udvarra terítették,
Lábukat, ím, arra tették.

Mondja Szárbeli Ahti:
„Hallod-e te, Észak ifja!
Teneked van hosszabb kardod,
Kezedben a szörnyebb szablya,
Szükséged is lesz most arra,
Mielőtt a válás itt van,
Mielőtt nyakad lenyisszan;
Üss elsőnek, Észak ifja.”

Üt elsőnek Észak ifja,
Üt ím, egyszer, üt ím újra,
Harmadszor is sebtén sújtja,
De csak nem talál fejére,
Húsához közel se fère,
Bizony bőréhez sem ére!

Szólt Szárbeli Ahti úrfi,
A szép Messzikedvű mondja:
„Most magam is megkísértem,
Úgy is rajtam a sor éppen!”
Az a pohjolai gazda
Erre még nemigen hajta;
Üti-véti, nem is kétli,
Célba fogja, el nem éri.

Szikrát szór szilaj acéla,
Tüzet üszköl annak éle
Léha Lemminkejnen markán;
A verő odább vonula,
Nyaka táján megvillana
Pohjolai úrfiúnak.

Mondja a szép Messzikedvű:
„Hej, te pohjolai gazda,
Olyan a nyakad, ebadta,
Mint a hajnal, hogyha pirkad.”

Az a Pohjolai sarja,
Maga pohjolai gazda
Szaporán szemét szegezi,
A saját nyakát keresi;
Az a léha Lemminkejnen
Uccu, hozzávág legitten,
Szablyával az embert szabja,
Kemény karddal kaszabolja.

Egyszer vág vadul feléje,
Fejit válláról üté le,
Nyakáról kobakját nyeste,
Mint a répa szárát szelte,
Avagy mint kalászt tövéről;
Udvarra a fej gurula,
Telkére a hős koponya,
Úgy esik le nyíltól ölve
A fadjérce fáról földre.

Száz cölöp volt a domb tetején,
Ezer az udvaron merevén,
Száz cölöpön száz fej kuksolt,
Fejtelen csak egy cölöp volt;
Az a léha Lemminkejnen
Jeles úr fejét, ím, fogja,
Koponyát a térről kapja,
A cölöp hegyére húzza.

Ott Szárbeli Ahti úrfi,
A szépséges Messzikedvű,
Visszatérve, ím, a házba,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hozz vizet, dühös cselédlány,
Hadd mossam le két kezemről
Galád gazdád vérhullását,
Hitvány hősnek érfolyását!”

Felforr Észak vén banyája,
Felforr, dúl-fúl haragjába,
Dalol szablys emberek,
Fölfegyverzett hős sereget,
Száz férfiat szablyaöltöt,
Hőst ezeret karddal küzdőt
Lemminkejnen végvesztire,
Messzikedvű megszűntire.

Bizony, itt van már ideje,
Már igazán bajba jönne,
Aligha öröme lenne,
Ahti úr ha ott maradna,
Lemminkejnen még mulatna
A nagy nászba Pohjolába,
Sunyi serge lagzijába.

LEMMINKEJNEN MENEKÜLÉSE

Száríbeli Ahti úrfi,
Az a léha Lemminkejnen
Buzdul biz ott bujdosásra,
Mozdul mindjárt menekvésre,
Pusztaságos Pohjolából,
Homály szállta Szárjolából.

Mint förgeteg ment a házból
Udvarra mint füst futott ki,
Az udvarra így kiérve,
Nézelődik, forgolódik,
Régi ménjét keresgéli,
Sehol sincs a mén, a régi,
Szántó szélén csak egy sziklát,
Fűzfabokrot mezsgyén meglát,

Mily tanácsra fanyalodjon,
Már zajong a falu messze,
Hangzik a többi háznak nesze,
Faluközben fegyver csillan,
Szem villan az ablakokban.

Ott a léha Lemminkejnen,
A Száríbeli Ahti úrfi
Kénytelen volt mássá lenni;
Idegen képet kölcsön venni;
Sas képiben fölszárnyala,
Égig szállni szándékola,
Két orcája naptól lángolt,
Szemöldökén hold világolt.

Himbálózva szárnyra kele,
Pillant egyszer hátrafele,
Hát egy szürke sólymot láta,
Szeme égett tűz módjára,
Mint Pohjolai fiának,
Észak egykori urának.
Sólyom elől otthon termett
Az ő nyájas anyja mellett
Szánalomra hívó szájjal,
Zordon szívbeli homállyal.

Anyja jődögél elejbe
Az utcán át lépegetve,
Az éléstár mellől jöve;
Kérdi anyja jó előre:
„Mi ütött beléd, fiacskám?
Valami bajod esett tán
Pohjolában jártod közben?”

Ott a léha Lemminkejnen
Erre szóval így szólal:
„Ó, öreg szülő anyácskám,
Eleséggel töltsd meg táskám,
Fiad el kell menjen távol,
El erről a kedves helyről,
E gyönyörű gyöngy telekről;
Hősök kardot köszörülnek,
Vad vitézek lándzsát fennek.”

Kérdi anyja jó előre,
Firtatja szegény szülője:
„Miért köszörülik kardjuk,
Miért fenik a lándzsát vajon?”

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Annak köszörülik kardjuk,
Avégett fenik a lándzsát,
Én szegény fejem bajára;
Pohjolai-fit megöltem,
Magát Pohjolai gazdát;
Most Pohjola haddal felkel,
A vész-tő vonul sereggel
Szegény jó magammal szemben,
Egy magános ember ellen.”

Anyja mondja magzatának,
Szól szüleje ő fiának;
„Nem megmondtam-e tenéked,
Nem óvtalak tőle téged?
Hova mégy most, szegény fiacskám,
Te bűnödtől bujdosóra,
Hogy fejedet le ne üssék,
Szép nyakadat le ne nyessék?”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Nem tudok én helyet olyat,
Hova rejtőzködni tudjak,
Ó, anyácskám, édes dajkám,
Mondd, hogy merre meneküljek?”

Mondja Lemminkejnen anyja,
Maga szólal, fölfeleli:
„Mit tudom én, merre mondjam,
Merre mondjam és mutassam;
Bár fenyőnek menj a dombra,
Bár mezőre, mint boróka,
Ott is várhat végveszélyed,
Balszerencséd föllet téged:
Dombháti fenyőt gyakorta
Szelnek fáklyaforgácsokra.

Mezei boróka ágát
Cöveknek sűrűn kivágják.”

„Mély völgybe ha nyőlsz, mint nyírfa,
Vagy mint éger a csalitba,
Ott is várhat végveszélyed,
Balszerencse ott is érhet:
Mélyföldbeli nyírfát bezzeg
Gyakorta hasábra szelnek,
Égerfacsalit csak olyan:
Kivágják vetésül gyakran.”

„Bár epernek a tetőre,
Áfonyának menj mezőre,
Mi földünkre, mint számóca,
Más határba, mint bogycska,
Ott is várhat végveszélyed,
Balszerencse ott is érhet:
Leszednének ifjú lányok,
Cinkeblűek szagatnának.”

„Tengerbe csukának menj bár,
Mint szemling szelíd vizet járj,
Ott is várna végveszélyed,
Utolérne gyászos véged;
Halászkunyhós ifjú ember
Hálóját a vízre vinné,
Gyalommal, az ifja fogna,
Vejszével a vénje vonna.”

„Erdőbe mint ordas menj be,
Ballang mélyibe, mint medve,
Ott is várhat végveszélyed,
Balszerencse ott is érhet:
Kormos képű ifjú dalja
Élezi a lándzsát egyre,
Ordasokat hogy leszúrja,
Erdő medvéit megölje.”

Ott a léha Lemminkejnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Tudok én is több ily rosszat,
Sejtek oly helyet gonoszat,
Ahol szája les halálnak,
Balszerencsék rám találhatnak,
Ó, anyám, én életosztóm,
Ó, szülöm, én tejjel tartóm!
Merre mondod menekülnöm,
Merre mondod és mutatod?”

Akkor Lemminkejnen anyja
Szóval mondja, fölfeleli:
„Mondok mostan jó helyet is,
Ajánlok egy édes olyat,
Hova rontó rejtezhetik,
A bűnnel borított bújhat;
De fogadd nagy esküszóval,
Hazugság nélkül valóval,
Hogy hat nyárig, sőt tíziglen,
Nem fordulsz meg ütközetben
Sem ezüstre óhajtozva,
Sem aranyra sóhajtozva.”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Fogadom nagy esküvéssel,
Első nyáron nem is mék el,
Másodikon még kevésbé
Semmiféle nagy csatába,
Kardbeli kemény tusába;
Még vállamon vágás vagyon,
Mély seb tátong oldalamon
A múltkori mulatságból,
Minap történt víg tusákból.”

Akkor Lemminkejnen anyja
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ott van, ím, atyád hajója,
Azon menj el bujdosóra
Kilenc tengeren keresztül,
A nagy vízbeli szigetre,
Tengerháti szögeletre;
Atyád egykor oda bújt el,
Oda bújt el, nem is múlt el,
Heves háborúk havában,
Kemény küzdelmek korában,
Élt egy évet, kettőt ottan,
Hazatért a harmadikban
Ösmert ősi örökébe,
Az atyai régi révbe!”

Lemminkejnen léha fickó,
Szólal a szép Messzikedvű:
„Isten hozzád, jó anyuskám!
Majd ha eljön Észak népe,
Homályhon a hosszú haddal,
S én fejemet fogja kérni,
Mondd meg, elköltöztem innét,
Vándoroltam messze földre,
Csak kivágtam azt az irtást,
Amely immár le van döntve!”

A SZIGETI LÁNYOKKAL MULATOZIK

Lemminkejnen léha fickó,
Maga a szép Messzikedvű,
Vízre vonja, ím, a sajkát,
Hab közé löki ladikját,
Vitorlát a fára húzza,
Maga ül hajó farába,
Hajtani húzódik hátra
Köpcös kormány közelébe.

Szónak ered, így intézi,
Maga mondá s így teszi:
„Fújd, szél, a vitorlavásznak,
Szállítsd el, csípőske szálam,
Hadd, a fadereglye fusson,
A fenyőhajócska jusson
Ama szóttalan szigetre,
Névtelen kis földszelvényre!”

Szél a sajkát elringálja,
Tenger zaja elhimbálja
Végzetetlen víz mezején,
A temérdek ár tetején;
Ringálgatja két kis hóig,
Szinte harmad hóútig.

Ottan a szigeti szűzek
A kék tenger partján ülnek,
Nézelődnek, forgolódnak,
Szemet a kéklő vízre vetnek,
Ki testvérjét várja vissza,
Ki meg atyját óhajtozza,
Hanem az vár igazába,
Aki vőlegényét várja.

Oda látszik Kaukó messze,
Kaukó sajkája kijjebb,
Mint parányi foltos felhő,
Víz és ég közt amely feljő.

A szigeti lányok látják,
Szárbeli szűzek szólnak:
„Mi jön a vízen amoda,
Habok hátán milyen csoda?
Ha magunk hajója volnál,
Szárbeli vitorlás sajka,
Hát hazafelé hajolnál,
A szárbeli révbe hajtva,
Hadd halljuk a hírharangot,
Más országból halljunk hangot,
Békében a parti népek,
Avagy háborúban élnek!”

Vitorláját szél dagasztja,
Hullám a hajócskát hajtja,
Immár léha Lemminkejnen
Partra lendíti ladikját,
Sziget szélihez a sajkát,
Földszelet fokához hajtá.

Mondja ott megérkeztivel,
Tudakolja térültivel:
„Van-e hely itt Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hajócskámát partra tennem,
Szárazra dereglyém vinnem?”

A szigeti szűzek szólnak,
Földfoki lányok válaszolnak:
„Van hely itten Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hajócskád hol partra tenned,
Szárazra dereglyéd vinned:
Remek rév van rengeteg sok,
Ászokfával teljes partok,
Noha száz hajóval jönnél,
Ezer csónakkal eveznél.”

Ott a léha Lemminkejnen
Hajócskáját helyre húzza,
Dereglyét az ászokrúdra,
Maga szóval mondja fennen:
„Van-e hely itt Szári táján,
Föld a félsziget határán,
Hol dalaim eldaloljam,
Verseimet végigfűjjam?”

Száríbeli szűzek szólnak,
Szigeti lányok válaszolnak:
„Van térség itt Szári táján
Föld a félsziget határán,
Hol dalaid eldaloljad,
Jó verseid végigfűjjad,
Liget, hol ficákolhatol,
Tágasság, hol táncolhatol.”

Ott a léha Lemminkejnen
Fogja magát, fog a dalba,
Udvarokra berkenyefát,
Tölgyet dall karámközépre,
Tögyfára temérdek ágat,
Minden ágra egy-egy almát,
Almára meg aranylabdát,
Aranylabdára kakukkot;
A kakukk meg kezd kotyogni,
Szájából arany bugyog ki,

Álláról, ím, réz patakzik,
Gyöngyöző ezüsthé habzik.

Még dalolgat Lemminkejnen,
Még dalolgat és búvölget,
A murvából gyöngyöt bájol,
Minden kőből fényest búvöl,
Festi a fákat mind pirosra,
Virágokat színaranyra.

Ott dalolgat Lemminkejnen,
Dalol kutat házterekre,
Kút fölé aranyfödelet,
Födélre aranyos vedret,
Abból ifjak vizet isznak,
Szűz leányok szemet mosnak.

Dalol kis tavat a térre,
Kék kacsát a tó vizére,
Szeme arany, ezüst a feje,
Minden ujja réz nekik.

Szári hölgyek hűledeznek,
Szigeti szűzek elképednek,
Lemminkejnen daltudásán,
Daliának táltosságán.

Ott a léha Lemminkejnen
Járja végig a falukat,
Szárnak szűzeivel mulat,
Fürtös fejűekkel vígad;
Ahová fejével fordul,
Ott a száj a szájra cuppan,
Ahová kezét kinyújtja,
Kész a kézszerítés nyomba.

Jár, ím, éjjel éjszakázva,
Suttyomban sötét homályba;
Nem volt olyan falu egy se,
A falunak tíz oly telke,
Nem volt egy telek se ottan,
Tíz leány a telken olyan,
S nem volt az a lányka egy se,
Hogy ő ne húzódna mellé,
Hogy karjával ne ölelné.

Hajadonnal hált ezerrel,
Özvegyasszonyt százat vett el,
Tízből kettő nem került ki,
Kerek százból hitvány három
Lány, akit ő meg nem próbált,
Özvegy, kivel együtt nem hált.

Így a léha Lemminkejnen,
Éldegéli ő világát
Három álló nyárszakán át
Sziget széles falvaiban,
Szeretgeti Szár szüzeit,
Engeszteli özvegyeit;
Egy volt meg nem engesztelve,
Csak egy jámbor aggszüzecske,
Hosszú földfok fölső végén,
A tizedik falu szélén.

Már az út vala eszében,
Honába, hogy visszatérjen,
Jött a jámbor aggszüzecske,
Maga szóval így esenge:
„Édes Kaukó, szép uracskám,
Ha nem fogsz hajolni hozzám,
Amikor majd elmegy innét,
Kőnek futtatom dereglyéd.”

Hát bizony csak némely napon,
Valamelyik alkonyaton
Indul egyben utaznia,
Azt a szűzet is szeretni,
Árva leányt nevetetni.

Éjjel így magában menve,
Faluhosszat lépegetve,
Ama hosszú földfok felé,
A tizedik falu felé,
Nem lát telket olyant egyet,
Ahol nincsen ház vagy három,
Nem lát házat olyant egyet,
Ahol nincsen férfi három,
Férfit olyant egyet sem lát,
Aki nem köszörül szablyát,
Csatabárdot aki nem fen
Lemminkejnen élte ellen.

Ott a léha Lemminkejnen
Érzi már, hogy jön veszélye,
Gonosz nap borul föléje;
Mondja mostan, így ejti:
„Lempó véd meg egy leventét,
Köntösét körékerítve,
Mikor egyre százan vannak,
Ezren is reárohannak!”

Öleletlen hagyja hölgyét,
Karolatlan az öleltjét,
Indul az ászkok tájékára,
Csónakja felé az árva.

Lép száljába sebbel-lobbal,
Dereglye farába dobban,
Rossz kedvvel, feje lesütve,
A süvegje félreütve.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„El kell a legénynek menni,
Útra kelni e tanyákról,
E lányokkal játszóástól,
Szépekkel ficánkolástól;
Hej, ha egyszer elszakadtam,
Innen végképp elmaradtam,
Nem örülnek majd a hölgyek,
Fürtös fejek nem nevetnek.”

Szári szűzek sírni fognak,
Szigeti szépek, ím, zokognak:
„Mért is még el, Lemminkejnen,
Hősök hőse, mért hagysz itten,
Tán nagyon sok szent leány volt?
Vagy menyecskében hiány volt?”

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Nem mék szent leányok mián,
Sem pedig menyecskék híján:
Megyek biz én Lemminkejnen,
Hősök hőse válok innen
Nagy epedés mert utolért,
Epedés enországiért,
Én országom epreiért,
Én hegyeim málnáiért!”

Ott a léha Lemminkejnen
Hajóját előbbre hajtja:
Jött a szél, az fújja szépen,
Jött a hab, viszi ölében
A kék tenger mezejére,
Végzetetlen víz terére;
Maradt parton a sok árva,
Vízmosta kövön kesergő,
Szár szűzei sírdogálva,
Édes-kedvesek pityergőn.
Zokognak sziget szűzei,
Földfok minden lánya sí-rí,
Míg az árboc odalátszik,
A vashorgú kékbe játszik;
Nem sírnak az árbocfáért,
Nem a vashorgúra vágnak.
Az árboc alattit bánják,
A zsinégfogót kívánják.

Sírt maga is Lemminkejnen,
Sírva búsult mindvégiglen,
Sziget széle míg csak látszott,
Szigeti hegyhát kékbe játszott:
Nem siratta sziget szélét,
Nem sziget hegyére vágyott,
Sziget szüzecskéit szánta,
Hegy libácskáit kívánta.

AZ ELPUSZTÍTOTT OTTHON

Ott a léha Lemminkejnen
Háza tájékira érve,
Ráismer a földre, partra,
Szigetségre, víz-szorosra,
Ráismer a régi révre,
Hajdani élte színhelyére,
Halmok hátán a fenyőkre,
A szömörkés dombtetőkre,
Csak nem ismer házhelyére,
Falai talapterére;
Már a ház helyét azolta
Zsenge zelnicés befolyta,
Házhalmát fenyő borítja,
Kúti ösvényét boróka.

Szólt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Ott a liget, ahol jártam,
A kövek, hol henteregettem,
Pástok, ahol játszadoztam,
A lankák hol bújócskáztam;
Mi hordta el hű tanyámat,
Ki dülta fel szép szobámat?
Házam porrá hamvasztották,
Szelek az üszköt széjjelszórták.”
Adja, ím, fejét sírásnak,
Sír egész nap, sír még másnap,
Nem a házat siratozza
Nem a tárat áhítozza,
Bánja házbeli barátját,
Éléstári édes társát.

Egy madarat láta lengőt,
Sasmadarat fönn kerengőt,
Tudakolni kezdi tőle:
„Ó, te sasfi, ég madara,
Nem tudnád-e megmondani,
Hol van az én volt anyuskám,
Az én ékes karon-hordóm,
Én gyönyörű tejjel-tartóm?”

Nem tud semmiről a sasfi,
Mord madár még nem is sejti:
A sas gondolja kimúltnak,
S a holló hiszi halottnak,
Szablya által elvesztettnek,
Csatabárdal tönkretettnek.

Szolt a léha Lemminkejnen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Ó, én ékes karon-hordóm,
Én gyönyörű tejjel-tartóm!
Már megholtál, én nevelőm,
Elhunytál, én enyhe szülöm.”

Nézelődik, forgolódik,
Egy kis nyom elé adódik,
Gyenge gyűrődés a gyeppen,
Hangafüben, holmi hézag;
Indul az úttal ismerkedni,
A csapat szemügyre venni;
Erdőbe az út vezette,
A csapa csak vitte, vitte.

Mén egy mérföldet, egy másat,
Befut földet jókorásat
Burkos ballang belsejéig,
Szörnyű erdő szögletéig;
Meglát, ím, egy titkos fürdőt,
Pici putrit ottan rejlőt
Két kőszikla közt középen,
Három szál fenyő tövében,
Ott találja édesanyját,
Hatalmas öreg szülését.

Ott a léha Lemminkejnen
Megörül felette szörnyen;
Fölemeli szóra száját,
Megeresztli mondókáját:
„Ó, én édes-kedves szülöm,
Aj, anyáskám, fölnevelőm!
Hát még élsz, anyám, idefenn,
Imitten vagy, én öregem,
Holott hittelek már holtnak,
Váltig véltelek már voltnak,
Szablya által elvesztettek,
Dárdaéllel átdöföttek.”

Mondja Lemminkejnen anyja:
„Bizony élek mindamellet,
Bárha menekülnöm kellett,
Itt keresnem búvóhelyet
Burkos ballang belsejében,
Szörnyű erdő szögletiben;
Pohjola hadat vezetett,
Sunyi serge ütközetet,
Te szegény fejed bajára,
Terád boldogtalan árva,
Házunk porrá hamvasztotta,
Telkeink tűzzel-vassal dúlta.”

Szólt a léha Lemminkeinen:
„Ó, anyácskám, karon-hordóm,
Ne törődjél semmivel se,
Semmivel se, ennyivel se!
Házat újat építhetünk,
Még különbet készíthetünk,
Pohjolát meg harcba hívjuk,
Lempó nemzetét kiirtjuk.”

Ottan Lemminkeinen anyja
Maga szóval ígyen mondja:
„Sokat forgódtál, fiókám,
Nagy ideig éltél, Kaukóm,
Idegen országok határán,
Szótalan kis földszeleten.”

Szólt a léha Lemminkeinen,
A szép Messzikedvű mondja:
„Jó volt éldegélnem ottan,
Időm édesen mulattam;
Azért lőn sanyarú dolgom,
Azért ottlétem zordon:
Féltek, hogy a kis libákkal,
Gonoszul talállok bánni:
Én a lányokat gyűlöltem,
Asszony szültét elkerültem,
Mint a farkas a disznócsürhét,
Sólyom a falusi csirkét.”

KULLERVÓ, KALERVÓ MAGZAT

Nevelt egy szülő csibéket,
Egész hattyúkondát költött,
Csibéit a gyepre csapta,
Hattyúit a vízre vitte,
Jött a karvaly, el is kapta,
Szárnyas madár szétzavarta:
Egyet Karjalába hurcolt,
Egyet messzi földre vonszolt,
Harmadikat otthon hagyta.

Akit hurcolt messzi földre,
Kereskedő lett belőle,
Akit vonszolt Karjalába,
Kalervó lett nagykorába,
Akit otthon elfeledett,
Abból Untamó eredett,
Atyja éltét háborító,
Anyja búját bokrosító.

Untamó hálóját bocsátja,
Kalervó halastavába:
A hálót Kalervó látja,
Gyűjti a halat hátizsákba;
Untamó, a heves ember
Nosza lobban nagy haragra,
Ujjából hadat ereget,
Tenyere közül sereget,
Halbelekért kezd kocódást,
Sügérikraért civódást.

Untamó fenyegetőzik
Kalervóra, testvérjéré:
Kiirtja Kalervó népét,
Öregit-apraját levágja,
Hadát kergeti halálba,
Lakait borítja lángba.

Rendel sok hőst kardövezve,
Férfiat kezükbe fegyver,
Indul nagy csatába, íme,
Önnön öccse ellenibe.

Kalervónak szép kis menyé
Ablakában ottan üle,
Kitekinte ablakából,
Mondja most, kiszól szavából:
„Az ott sűrű füst lehet-e,
Avagy felhő tán, fekete,
Ama szántóföldek szélén,
Az új utca felső végén?”

Nem volt bizony gőz, gomolygó,
Sűrű füst sem volt, kavargó,
Untamónak volt a népe,
Nagy csatára érkezőbe.

Jöttek Untamó hadai,
Kard övezte férfiai,
Kiirtják Kalervó népét,
Megölik minden nemzetségét
Házát tűzlángra borítják,
Tiszta simára tarolják.

Egy Kalervó lány van élve,
Méhebeli nagy terhével,
Untamó azt megkíméli,
Elviszik velők vitézi,
Pici putri porlójának,
Padlata sikálójának.

Telt az idő egy keveset,
Kis fiúgyerek született
A szerencsétlen szülőtől,
Mi néven nevezzék őt el?
Anyja hívta Kullervónak,
Untamó a bajvívónak.

Betették piciny pulyácskát,
Gyömöszölték gyöngé árvát
Pólyába, hogy ott pihenjen,
Bölcsőbe, hogy ringjon-rengjen.
Bölcsőben a kisdéd rengett,
Kisdéd rengett, haja lengett,
Rengett egy nap, rengett másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Hát a fiú fickándozik,
Fickándozik, nyújtózkodik,
Pólyaövét összetépve,
Jut takarója fölébe,
Eltöri a hársfa pólyát,
Szétszaggatja ringyét-rongyát.

Jó lesz ebből, úgy ítélték,
Hasznos válik, arra vélték;
Ugyan várták Untamóék,
Ez fog ebből cseperedni,
Eszesedni, emberedni,
Merőn megférriasodni,
Száz pénzt fog ez egy rab érni,
Ezerrel is fogják mérni.

Két vagy három hónap telve,
A harmadik óra kelve,
A térdnyi magas fiúcska
Maga gondolkozni kezde:
„Növekedjem csak nagyobbra,
Testesedjem tagjaimba,
Bosszút állok vert atyámért,
Megfizetek bús anyámért.”

Ezt meghallja Untamói,
Maga szóval így szólal:
„Ebből vész hadamra jó fel,
Ebből még Kalervó nő fel.”
Mind a férfiak tűnődnek,
Vén asszonyok tépelődnek,
A fiút el hogy veszejtsék,
Halálra hova helyezzék.

Hát egy mérőbe veszesztik,
Hordóba ihol rekesztik,
Aztán elviszik a vízre,
Habok hátára teszik le.

Nézésire mennek aztán
Két vagy három éjjel múltán,
A fiú hogy vízbe fúlt-e,
A hordóban hogy már holt-e?

Nem fúlt a fiú a vízbe,
A hordóba nem volt veszve,
Hordóból kijött a legény,
Ült a hullámok tetején,
Réz horognyél van kezibe,
Rajta csüng selyemzsinege,
A tenger halát halássza,
Tenger mélyít méricskéli.

Untamó tűnődni kezde:
„A fiút el hogy szerezzük,
Őtet el miképp vesszessük,
Halálra hogyan helyezzük?”

Széjjelszalaszt számos szolgát,
Nyírfát gyűjteni keményet,
Száz ágú-bogú fenyőket,
Sok jóféle kátrányos fát,
Egy fiút fölégettetni,
Kullervót kivégeztetni.

Szedegettek, gyűjtögettek
Nyírfát jobbnál jobb keményet,
Száz ágú-bogú fenyőket,
Ezer szánnal nyírfa héját;
Fából gyújtanak egy fáklyát,
A máglyarakásra dobják,
A fiút belétrasztják,
Égő tűz közé hajtják.

Égett egy nap, másnap égett,
Harmadnap is egyre égett,
Akkor mennek látására:
Poronty a porban térden állva,
Könyökig paskol a parázsba,
Szénvonó vagyon kezébe,
A tüzet élesztgeti véle,
A szemet szedi eléje,
Nem vezett el egy szál szőre,
Haja meg sincs pörkölődve.

Untamó ugyan acsarog:
„A fiút el hogy szerezzük,
Őtet el miképp vesszesszük,
Halálra hogyan szerezzük?”
Fiút fára felakasztják,
Tölgyfaágon lógáztatják.

Két éjszaka, három telve,
Éppen annyi napra kelve,
Untó gondolja magába:
„Ideje menni látására,
Kullervó hogy elpatkolt-e,
Bitófán a fiú holt-e?”

Szolgát küldé látására,
Hírül hozza rabszolgája:
„Kullervó még el nem patkolt,
Bitófán a fiú nem holt,
A fiú a fát megírja,
Kezében kicsinyke kopja,
Képpel a fa teleírva,
Betűvel tele a tölgyfa,
Ottan ember, ottan szablya,
Ottan lándzsák jobbra-balra.”

Mit tehetett Untamójnen
A vásott fiúcska ellen.
Belefáradt végezetre
Az öléses ötletekbe,
Kullervót nevelni kell hát,
Fiául fogadni rabját.

Kullervó kicsit hogy zsendült,
Arasz termetűvé lendült,
A fiút dologra fogják,
Menten munkára szorítják.

Untamó itt elgondolja:
„Nem tudom, hová helyezzem;
Milyen munkára menesszem!
Küldjem erdőt irtania?”
Küldi erdőt irtania.

Kullervó, Kalervó magzat,
Maga mondja, fölfeleli:
„Akkor lesz belőlem ember,
Ha fejszét kapok kezembe,
Öt férfival én kiállok,
Hat hóssal birokra szálllok.”

Megy kovácsnak műhelyébe,
Mondja mostan, fölfeleli:
„Hej, vasverő, jó barátom,
Kalapálj favágó bárdot,
Kalapálj a hóshöz fejszét.
Munkáshoz szabott szekercét;
Megyek erdőirtogatni,
Szálás nyárfát pusztogatni.”

A kovács kalapál kellőn,
Sebtiben a fejsze meglőn;
Kész a hóshöz szabott fejsze,
A munkáshoz mért szekerce.

Kullervó, Kalervó magzat,
Élezé a fejszét erre,
Nappal élezé a fejszét,
Nyelit este készítette.

Indul, irtásra tökéelve,
Ballang földi fölvidékre,
Szép sudárfák sűrűjébe,
Szörnyű erdőnek ölébe.

Vág a fához fejszéjével,
Hozzásújt a sima éllel,
Legjobb szálfát egy ütéssel,
Satnyákat lesújt egy féllel.

Öt szálfát elejt így aztán,
Összevissza nyolcat is tán,
Azzal ő szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Manó műveljen ily munkát,
Ördög irtson több ily szálfát!”

Felkap egy fató csúcsára,
Harsány hangon ott hujázva,
Ott füttyölve, ott üvöltve,
Mondja mostan, szót így ejte:
„Omoljon le mind ez irtás,
Amennyire hangom elhat,
Amennyire füttyöm futhat!”

„Soha vessző ne viruljon,
Soha fűszál ne fakadjon,
Míg világ világul lészen,
Hold aranylik fenn az égen
Kalervó fiú vetésén,
Igaz ember új törésén.”

Untamojnen, heves ember,
Megszemlélni mégien mostan
Kalervófi irtásföldjét,
Az új szolga törte mezsgyét,
Hát az irtásra nem ismer,
Ilyent nem tör ifjú ember.

Untamojnen elgondolja:
„Nem való ez ily dologra,
Szálfák szépét, im, lerontja.
Legjobb erdőm letarolja;
Nem tudom, hová helyezzem,
Milyen munkára menesszem,
Küldjem-é kerítés-kötni?”
Küldi hát kerítés-kötni.

Kullervó, Kalervó magzat
Kezdi a kerítést kötni,
Égig érő nagy fenyőket
Azon mód kerítéssé köt,
Szál szömörkefákat szépen
Karónak leszúr egészben,
Vesszőkül közé kanyarít
Berkenyefák hosszabbjait,
Zárt kerítést így megépít,
Kaputlan karámot készít.

Fölemeli száját szóra,
Mondja mostan, így szól:
„Aki nem madár, repülő,
Két szárnyon magasba tűnő,
Ne kelhessen által, élvén,
Kalervó fiú sövényén.”

Untamó, ím, odaére,
Maga megszemlélni méne
Kalervó fiú karámját,
Hadi rabszolga munkáját:
Van kerítés, nincsen rése,
Nincs nyílása, úttörése,
Földfenéig van leverve,
Fel a felhőig emelve.

Szóval mondja, fölfeleli:
„Sehogy sem való ez erre,
Ajtótlan kerítést épít,
Kaputlan karámot készít,
Nem jut át ezen de senki,
Résén által sem be, sem ki;
Nem tudom, hová helyezzem,
Milyen munkára menesszem,
Küldjem gabna cséplésire?”
Küldi gabna cséplésire.

Kullervó, Kalervó magzat
Csépelgeti hát a gabnát,
Porrá csépli rozsnak halmát,
Polyvává töri a szalmát,
Ím, gabna porrá zúzva,
Ím, a szalma puszta polyva.

Untamojnen gyúl haragra:
„Nem lesz ebből munkás szolga,
Fogjam bármilyen dologra,
Dolgát együgyűn lerontja;
Orosz földre szállítatom,
Vagy Karjalában eladom
Ilmarinen vasverőnek,
Kovácpöröly-püfölőnek.”

Kalervó fiát eladta,
Karjalában díját kapta
Ilmarinen vasverőtől,
Kovácsok közt kitűnőtől.

KULLERVÓ ÁTKA

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcás Ukkó magzat,
Szőke hajjal ékeskedő,
Bőrcipővel büszkélkedő,
Mindjárt a kovácsi lakba
Esti dolgát tudakolja,
Gazdájától esti gondját,
Asszonyától napi munkát.

Ilmari kovácsné asszony,
Ottan eltűnődik azon,
Rabját mily robotra fogja,
A megvettét mily dologra,
Pásztornak a szolgát adja,
Nagy nyáj mellé megfogadja?

Ez a fondorlatos asszony,
Rosszmájú kovácsné asszony
Kenyeret süt a rablegénynek,
Degesz pompost a szegénynek,
Árpát lenn, búzát fölébe,
Követ köt a közepébe.

Keni a pompost tiszta vajjal,
Héját helyrehozza zsírral,
Szánja szolgájának étkül,
A pásztornak eleségül;
Szolgáját maga tanítja,
Szavát szabja, fölfeleli:
„Ne egyél ám addig ebből,
Míg a nyájad meg nem erdől.”

Avval Ilmarinné asszony,
A gondos kovácsné asszony
Hajtja óljából a marhát,
Legelni bocsátja barmát,
Farka bojtjához mint bojtárt,
Rabját ragasztja mint hajcsárt.

Kullervó, Kalervó magzat,
Tesz a tarsolyba eledelt,
Hajtja láb mentin a kondát,
Maga megy, lohol mezőn át,
Szóval mondja elmentiben,
Kesergi előkeltiben:

„Ó, én bú gyötörte gyermek,
Én gyermek, kit bú gyötör meg,
Most jutottam jóról balra,
Juttam hitvány hivatalba,

Ökrök farkára figyelek,
Borjúk bőrére ügyelek,
Mindenik mocsáron gázlok,
Csupasz földön csúszok-mászok.”

Akkor Ilmarinné asszony,
Míg a bojtár búgta versét,
Kullervó az ő keservét,
Vajastálba maga túrkált,
Árpazsemlén maga dúskált,
Friss cipóban maga fúrkált,
Pépet főzött pusztá vízzel,
Nyers káposztát Kullervónak,
A zsírt róla eb lenyalta,
Kormos kutya dézsmálgatta.

Berekben madárka dalol,
Kis madár a cserje alól:
„Ideje, ím, a rabnak enni,
Apátlannak estelizni.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Néz a napra, vet, ím, hosszat,
Maga szóval így szólal:
„Ideje már a jóllakásnak
Ideje az ebédelésnek,
Eleség-előszedésnek!”

Hajtja barmát pihenőre,
Nyáját nyújtózni mezőre,
Maga ül egy kis hoporcsra,
Zöldellő kis gyephalomra,
Veszi válláról a tarsolyt,
Tarsolyból kenyeret markolt,
Megnézeli, megforgatja,
Ő szavát, ím, így szólja:

„Sok cipó csinos felülről,
Simábbnál simább kívülről,
De belülről csak faporka,
Haj alatt csak kéregkorpa.”

Tokjából a kést kirántja,
Kenyerét, hogy széjjelvágja,
Hát ím, kése köhöz koppan,
Sziklának szalad legottan,
Kicsorbul a késnek éle,
Kettéválik vaspengéje.

Kullervó, Kalervó magzat,
Nézi, nézi kedves kését,
Maga elfakada sírva,
Mondja mostan, fölfeleli:
„Csak e vas volt testvér velem,

Ez a kés szerető felem,
Atyám adta jószágocskám,
Szülém szerzette vagyunkám,
Azt is eltörém a sziklán,
Kemény kövön kicsorbítám,
Gonosz gazdámnak kenyerén,
Gonosz asszonynak sütetén;
Hogy fizetem meg vígasságát,
Bósz banyának aljasságát?”

Varjú vákog a berekben,
Varjú vákog, holló károg:
„Ó, aranycsatos, te árva,
Magános Kalervó magzat,
Mért oly bús a kedved folyton,
Szíved mért oly szörnyű zordon?
Vágj egy vesszőt a berekben,
Nyírfát erdőszövegetben,
Küldd a trágyás lábút lápra,
Űzd a barmot ingoványra,
Felit farkas fogainak,
Felit mackó markainak.”

„Hívd az ordasokat egybe,
Mind a mackót egy seregbe,
Ordasokból alkoss Aprót,
Büvöld Böccévé a mackót,
Hajtsd hazafelé a falkát,
Udvarra tereld a Tarkát!
Így fizeted vissza vígasságát,
Bósz boszorkány bosszantását.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Maga szóval, így szólal:
„Várj csak, várj csak, Hísz szajhája
Apám késiért én sírtam,
Majd sírsz te is még egyébért,
Sírsz a sok fejős tehénért!”

Vág egy vesszőt a sűrűből,
Nyájcsapót gyalogfenyűből,
Kergeti a kondát érre,
Űzi ökrit ágas térre,
Felit farkasnak falászni,
Mást mackónak markolászni,
Farkasból tehént varázsol,
A mackóból marhát másol,
Egyikéből Aprót bájol,
Bimbót búvól másikából.

A nap így nyugatnak hajlik,
Enyészet felé hanyatlik,
Fenyőfák tövére távoz,
Fejőkor felé leáldoz;
Szegény boldogtalan bojtár,
Kullervó, Kalervó magzat,
Hajt a medvékkel hazáig,
Farkasnyájjal udvaráig.

Tehéncsontból kürtöt készít,
Furulyát ökörszaruból,
Szegefű lába lett a sípja,
Kürtje meg a Cifra sarka,
Szólaltatja kürtje száját,
Fújja, fújja furulyáját,
Házi halmon három ízben,
Hatszor is az aklok közben.

Ilmarinné úrasszonyság,
Vasverőné nyalka némbér,
Várton-várja tejnek jöttét,
Elheveri ott az estét;
Hát a lápról kürtszót hallott,
Mezőről muzsikahangot,
Szóla szóval illeténnel:
„Kürt szól, jön a nyáj tanyára;
Hol szedett a szolga szarvat,
Hol kapott a béres kürtöt,
Hogy, ím, jődögél füttyülve
Akkorákat fúj a kürtbe,
Fülem majd hogy megrepeszti,
Fejemet halálra gyötri.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Lápon lelt szarut a szolga,
Füttyülőjét fertőn fogta,
Nyájad, ím az utcán vagyon
Az akoldúlón a barom:
Ideje indítani füstjét,
A fejséhez fognod tüstént!”

Ilmarinné asszony arra
Fejni a napát noszolja:
„Eredj, aggnő, fejd meg őket,
Hozd helyre az éhezőket,
Magam rá sem érnék mástól,
A nagy tésztadagasztástól.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Gazdaasszony, aki gondos,
Háziasszony, aki szorgos
Maga feji meg a marhát,
Maga hozza helyre barmát.”

Ilmarinné asszony ottan
Maga gerjeszt füstöt nyomban,
A füst mellől fejni feljő,
Mostan megnézi a marhát,
Szemléli az álmos csordát,
Szóval mondja, fölfeleli:
„No a nyáj az ékesforma,
Sima szőrű minden barma,
Bundája hiúznak bőre,
Ballangbéli juh pihéje,
Tögyüket a tej dagasztja
Csöcsüket majd hogy szétszakasztja.”

Leguggol, hogy fejni fogjon,
Húzza, hogy a tej csorogjon,
Húzza egyszer, húzza újfönn,
Harmadszor is húzná rögtön;
Hát a farkas rája robban,
Mackó markolássza nyomban,
Farkas falja két orcáját,
Medve tépi térde táját,
Harap lába ikrájába,
Lábszárcsontját, sarkát rontják.

Kullervó, Kalervó magzat,
Így áll bosszút csúfságáért,
Gonosz nőnek így fizet bért.

Ilmarinné gyöngy menyecske,
Maga ímhol sírni kezde,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Rosszul tetted, rongyos bojtár,
Házamba hogy medvét hoztál,
Farkast én nagy udvarimba!”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval erre fölfelelé:
„Rosszul tettem, rongyos bojtár,
Te sem jobban, rongy menyecske,
Ugye kőkenyeret süttél,
Sziklából kalácsot küldtél
Késem megszegem a sziklán,
Kemény kövön kicsorbítám,
Atyám késit, egyetlenjét,
Rokonságom bírta pengét.”

Ilmarinné asszony ottan,
A neves kovácsnak nője
Ím, aláhanyatlik holtan,
Maga háza udvarára,
Kicsiny telke tájékára.

KULLERVÓ MEGTALÁLJA SZÜLEIT

Kullervó, Kalervó magzat,
Az a kék kapcsás Ukkófi,
Szőke hajjal ékeskedő,
Maga útra elkészüle
Ilmarinen vasverőtől,
Mielőtt nejének holta
Gazdája fülébe jutna,
Gazdája haragra gyúlna,
Viadalra felvonulna.

Kullervó csak megy, mendegél,
Csak előbbre lép, lépdegél,
Egy nap erdők vadonjában,
Hísznek puszta pagonyjában,
Estét érve, éjre térve,
Telepszik egy kis tetőre.

Ottan ül, ím, az atyátlan,
Ott petyeg a pártfogótlan:
„Mi volt az én megteremtőm,
Koldusnak mi volt kiköltőm,
Bujdosásra mindörökre,
Holtig az ég alá kilökve!”

„Más emberek hazamennek,
Maguk szállásán pihennek;
Erdőben van nékem almom,
Tisztásokon telkem, házam,
Tűzhelyem a szélben tartom,
Akkor fürdök, ha megázom.”

„De azért én mostanában
Mégsem szánom el magamat
Láp fölébe hídlásműnek,
Pocséta fölé bürünek;
Nem lelem mocsárban sírom,
Míg a két kezemet bírom,
Míg öt ujjamat viselem,
A tíz körmömet emelem.”

Most valami jut eszibe,
Egy gondolat vág fejibe,
Megyen Untamó-faluba,
Bosszút áll a vert atyjáért,
Vert atyjáért, bús anyjáért,
Maga minden bántalmáért.

Szóval mondja, fölfeleli:
„Várj csak, várj csak, Untamói,
Hadd csak, én hadam halála!
Ha feltámadok csatára,
Szobád porrá nem teszem-e,
Házad széjjel nem szedem-e.”

Jön egy agg nő szembe véle,
Kék köntösű berki néne,
Ő szavát, ím, ígyen szabja:
„Hova kullogsz, Kullervói,
Merre mégy, Kalervó magzat?”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Valami jutott eszembe,
Egy gondolat jár fejembe,
Utazok biz én amoda,
Megyek Untamó-faluba,
Megbosszulom hadam végét,
Atyám kékjét, szülöm vérét,
Házok hamvvá tüzelem fel,
Pozdorjává pörköölöm fel!”

Az aggnő szavát, ím, szabja,
Maga mondja, fölfeleli:
„Nincs a te nemed kiirtva,
Kalervó még nincs a sírba:
Életben van még atyuskád,
Ép a földön még anyuskád.”

„Ó, én édes-kedves néném,
Mondd meg, édes asszonynéném,
Hol találom fel atyámat,
Szép dajkámat, jó anyámat?”

„Ott vagyon a te atyuskád,
Szép dajkálód, jó anyuskád,
Lappországnak széles szélén,
Halas tengerszem szegélyén.”

„Mégy egész nap, aztán másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Így északnyugatnak menve,
Hegy találkozik ott szembe,
Te csak menj a hegy alatt el,
Bal kézről a hegyet hadd el,
Víz találkozik ott osztán
Jobb kezed felől folyosván,
Menj le a folyóvíz mellett,
Három zúgó ahol törtet;
Érsz egy földnyelv hajlatához,
Jutsz egy hosszú fok csúcsához,

Ház van a földnyelv hajlatában,
Rossz fürdő a fok csúcsában,
Ottan él a te atyuskád,
Ott szép dajkád, jó anyuskád,
Húgaid is ottan lesznek,
Két gyönyörű leánygyermek.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Hát megindul, megy-mendegél,
Megy egész nap, aztán másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Így északnyugatnak menve,
Ér egy földnyelv hajlatához,
Jut egy hosszú fok csúcsához,
Ház van a földnyelv hajlatában,
Rossz fürdő a fok csúcsában.

Legott lép be a lakásba,
Nem ismernek rá a házba:
„Honnét vendég, vízen-túli,
Az utas hová való fi?”

„Hát fiad nem ismered meg,
Nem ismersz-e gyermekednek,
Akit Untamó-vitézek
Honukba velük vivének,
Valék, mint atyám arasza,
Anyám orsójának hossza.”

Anyja mondja, ím, előre,
Fölfeleli agg szülője:
„Ó, szegény szülöttem, drágám,
Ó, aranycsatos kis árvám!
Hogy te látó szemmel járod
Ezt a kerek, nagy világot,
S én sirattalak, mint holtat,
Már réges-régen kimúltat.”

„Két fiacskám vala nékem,
Két gyönyörű lánygyerekem,
Közülük szegény szívemtől
Elszakadt a vénebb kettő,
Fiam egy nagy ütközetbe,
Lányom Isten tudja merre,
Lám, fiamat újra látom,
Soha többet én leányom.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Maga kérdezi előre:
„Lányod milyen tájon tűnt el,
Húgocskám hová is ment el?”

Anyja ő szavát, ím, szabja,
Maga mondja, fölfeleli:
„Szegény lányom arra tűnt el,
Kis húgocskád arra ment el:
Eprészve az erdőt járta
A hegy alját áfonyázva,
Ott veszett el én kis árvám,
Szörnyethalt szegény madárkám,
Híre sincsen elhaltának,
Neve nincsen elmúltának.”

„A leányt pedig ki szánja?
Ki más, hogyha nem szüléje,
Legelőbb keresi anyja,
Az keresi, az siratja;
Hát én gyászos útra keltem,
Kislányom, hogy megkeressem,
Erdőkön, mint mackó futtam,
Mint vidra, a berket bujtam.”

„Bújtam egy nap, aztán másnap,
Harmadnap is ráadásnak,
Harmadik nap lementében,
Jókora halomra hágtam
Egy magas tetőn megálltam,
Lányomat kiáltám ottan,
Az eltüntet áhítottam:
Hol vagy édes kedves lányom,
Gyere már haza, virágom!”

„Lányomat, ím, így kiáltám,
Az eltüntet így kívánnám:
Hegyek-völgyek válaszoltak,
A tisztások, íme, szóltak:
Mit hívod hajadon lányod,
Mit hívod, mit is kívánod?!
Nem lesz annak visszatérte,
Sohasem kerül az élve,
Anyja ősi örökébe,
Az atyai régi révbe!”

KULLERVÓ ÉS HÚGA

Kullervó, Kalervó magzat,
Az a kék kapcás Ukkófi
Ottan éldegélt továbbra
Apja, anyja oltalmába;
Nem kapott nagy értelemre,
Nem volt benne férfielme.

A fiú dolognak álla,
Nekifekszik, hogy halásszon,
Nagy hálóval csónakázzon,
Fahorgait széjjelzúzta,
Eltépte borókaívét,
Nyírfa csónakát szanaszét.

Megy Kalervó, megnézi,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem lesz csónakos belőled,
Menj gyalomra turbukolni,
Turbuklónak jobb fogsz lenni!”

Kullervó, Kalervó magzat
Ím, gyalommal turbukol,
Gyalmot kóccá burbukolja,
A halakat enyvvé gyúrja.

Megy Kalervó, megnézi,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem lesz turbukló belőled,
Gyalmom kóccá burbukolád;
Menj inkább adót bevinni,
Földnek terhét megfizetni,
Útra termettél te nyilván,
Ösvényen ügyesebb lesz tán.”

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcás Ukkó gyermek,
Sárga hajjal fényeskedő,
Bőrcipővel ékeskedő
Mégyen az adót bevinni,
Földnek magját megfizetni.

Adó terhét hogy letette,
Föld magjait megfizette,
Legott szökken szán farába,
Kapaszkodik kosarába,
Hajt hazafelé javába,
Utaz önnön otthonába.

Hajt szaporán, csak úgy csattog,
Méri útját, amint hajt ott,
Vejnöle téres tisztásain,
Rég megművelt irtásain.

Egy leány akad eléje,
Aranyhajú hajt feléje,
Észak tisztásai hátán,
Lappországnak tér határán.

Kullervó, Kalervó magzat
Meglassítja lovacskáját,
Igazítja szépen száját,
Egyengeti mondókáját:
„Szállj, szűzecske, szánkasomba,
Takarómba gyöngyömadta,
Adok almát, enned abba,
Diót rágicsálnod rajta.”

Szól viszontag a szűzecske,
A cinmellű ráfelelve:
„Hideg a takaró alja,
Zordon élet van a kasba.”

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcás Ukkó gyermek,
Kapja szűzét szán farába,
Rántja rögtön kosarába,
Bundája fölé keríti,
Takaró alá teríti.

A kisasszony ottan mondja,
A cinmellű rámordulva:
„Engedj engemet szabadon,
Hadd menjen a kis hajadon,
Vagy kirúgom kasod alját,
Szétszedem léceid sorját.”

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcás Ukkó gyermek
Kinyitá a pénzesládát,
Felpattintja cifra hátát,
Megmutatja mind ezüstjét,
Vég posztóit teríti szét,
Sok kapcát, aranyos szélűt,
Övet, szép ezüstszegélyűt.

A posztó bolonddá tette,
Ezüst csalta, csábította,
Arany eltántorította.

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcás Ukkó gyermek
Ott a lánnyal legyeskedik,
Édeskedik, kedveskedik,
Fél keze a lónak fékén,
Másik a menyasszony mellén.
Ott a lánnyal jócskán játszik,
A cinkeblűvel cicázik,
Rézrojtos takarón fekve,
Babos bundákon heverve.

Már adott az Isten reggelt,
Másnapot az Isten rendelt,
Akkor a kisasszony mondja,
Kérdezgeti, szóba hozza:
„Hát te milyen nemzetségből,
Milyen hadból vagy vitézlő,
Nyilván nagy nemből eredtél,
Főrendű apától lettél!”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem eredtem nagyobb nemből
Sem nagyobból, sem kisebből,
Vagyok csak középső fajta,
Kalervónak satnya sarja;
Ámde mondd el tencsaládod,
Vitéz hadból származásod,
Ugye nagy nemből eredtél,
Főrendű apától lettél?”

A kisasszony fölfeleli,
Ő szavát, ím, így emeli:
„Nem eredtem nagyobb nemből,
Sem nagyobból, sem kisebből,
Vagyok csak középső fajta,
Kalervó alacsony sarja.”

„Egyszer még kicsinykoromban,
Még édesanyámnál voltam,
Eprészgettem kinn az erdőn,
Szedtem földön a számócát,
Hegy lejtőjén a bogycskát,
Málnát szedtem fenn a lejtőn,
Haza utat nem találtam;
Az út erdőbe vezetett,
Az ösvény sűrűbe veszett.”

„Ha elér halálom, hitványt,
Végem, boldogtalan kislányt,
Egy esztendővel azután
Már harmadik nyárra jutván,
Mint fűszál kinyíltam volna,

Mint virág virultam volna,
Mint földi finom számóca,
Piros áfonyabogyócska,
S nem lenne ily szörnyű végem,
Nem ért volna ilyen szégyen!”

Alig ezt hogy elmondotta,
Alig egyszer elzokogta,
Kiszökkent a szánból sebtén,
Futott a folyóhoz menten,
Víznek vészes forgójába,
Zúgó-búgó csorgójába;
Ottan vesztét elvégezé,
Ott halálát megszerezé.

Kullervó, Kalervó magzat,
Szánkójából talpra szökken,
Késsel lójármát nyiszálja,
Vassal járomszíját vágja,
Azzal felpattan lovára,
Jó hókája oldalára,
Nyargal az úton előre,
Valamelyest vágat véle,
Atyja udvarára ére,
Önnön ősi házhelyére.

Udvarra kinéze anyja:
„Ó, anyám, én gondviselőm,
Én nyomorult fölnevelőm,
Mért nem hagytál, engem szülvén
Ott a fürdő fojtó füstjén,
Mért a zárt reá nem toltad,
Fiad füstbe nem fojtottad,
Vásznon vízbe nem vetetted
Mennyezetéről le nem lökted.”

Szólal anyja jó előre,
Tudakolja agg szülője:
„Mi bajod, fiacskám, néked,
Milyen bú találá téged,
Mintha Tuonelából jönnél,
Manalából menekülnél?”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Megvan immár a nagy ínség,
A szörnyű szerencsétlenség,
Hajadon húgommal háltam,
Szülém szültjét meggyaláztam.”

„Adót vittem, onnan jöttem,
Földnek bérít megfizettem,
Egy leány jött vélem szembe,
Avval estem szerelembe,
A leány az én húgom volt,
Anyám szülte hajadon volt.”

„Az a vesztit elvégezé,
Ő halálát megszerezé
Víznek vészes forgójában,
Buzgó-forró csurgójában;
Magam ésszel föl sem érem,
Hol fog vesztet rám szakadni,
Mi fog hitványt meghalatni,
Üvöltő toportyán torka,
Morgó medve szája, marka,
Hasa tenger cethalának,
Foga tengeri csukának?”

Anyja szóval fölfeleli:
„Ne legyen, fiacskám, vesztet
Üvöltő toportyán torka,
Morgó medve szája, marka,
S ne juss cethalnak hasába,
Félelmes csuka fogára!
Ott van Szuomi nagy szigete,
Szavó széles szögelete,
Bűnös embert rejtegetni,
Rossz tetteit eltemetni.”

Kullervó, Kalervó magzat
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nincs kedvem, hogy bujdokoljak,
Én gonosz, kereket oldjak,
Megyek sír szája elibe,
Halál háza közelibe,
Nagy viadalmak helyére,
Férfiak ölöterére:
Még Untónak épp a bőre,
A gazember nincs ledöntve,
Atyám kékje megbosszulva,
Megtorolva szülöm vére,
Megfizetve minden sérve,
Magam bántalminak bére.”

KULLERVÓ BOSSZÚJA ÉS HALÁLA

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcás Ukkó gyermek
Fölkerekedik csatára,
Készül bosszújاراتára;
Köszörüli kardját kisé,
Oszť lándzsáját élesíté.

Anyja szóval ígyen szólal:
„Ne készülj, szegény fiacskám,
Ne készülj kemény csatába,
Kardok küszködése közé!
Aki hadra kel hiába,
Szántszándékkal száll csatába,
Azt a harcmezőn megölik,
Ütközetben agyonütik.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval mondja fölfeleli:
„Akkor nem mocsárba fúlok,
Sem mezőre nem borúlok,
Hollók hálóvölgyeibe,
Varjak szántóföldjeire,
Ha csatahelyen ledűlök,
Vívótérsegre terűlök;
Meghalni a harcban édes,
Kardok küzdelmiben ékes,
Gyöngy betegség a csatai,
Gyorsan elmegy a csatafi,
Korhatatlan indul messze,
Sorvadatlan omlik össze.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Indul immár otthonából,
Apjának, ím, szól szavából:
„Isten hozzád, jó atyuskám,
Még siratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
A népedből elszakadtam,
Nemzetségből kimaradtam?”

Atyja szóval ígyen szólal:
„Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapunk majd fiút különbet,
Tenáladnál jobbat, szebbet,
Nálad sokkal eszeesebbet.”

Öccsének ím mondja mostan:
„Isten hozzád, édes öcsém,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetségből kimaradtam?”

Öccse szóval így szólal:
„Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is hogy véged,
Kapkod bátyát majd különbet,
Tenáladnál jobbat, szebbet,
Kétszerte is ékeesebbet.”

Húgának, ím, mondja mostan:
„Isten hozzád, én húgocskám,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetségből kimaradtam?”

Húga szóval így szólal:
„Nem siratlak biz én téged,
Ha meghallom is, hogy véged,
Kapkod bátyát én különbet,
Tenáladnál jobbat, szebbet,
Nálad sokkal eszeesebbet.”

Anyjának, ím, mondja mostan:
„Én anyuskám, édes szülőm,
Én szépséges fölnevelőm,
Én aranyos gondviselőm,
Megsiratsz-e engem majdan,
Ha majd hallod, hogy meghaltam,
Nemzetségből kimaradtam?”

Szól viszontag ő szülője:
Maga mondja, fölfeleli:
„Nem érted anyádnak lelkét,
Nem sejtéd szülőd szerelmét;
Megsiratlak, elhiheted,
Ha majd hallom holt híredet,
Nemzetségből elmaradtál;
Sírom házamat özönbe,
Hídlásdeszkáim habokba,
Minden úton görnyedezve,
Az aklokban kuporogva,
Sírom a havat síkosra,
A síkosat pusztá földre,
Pusztá földet virítóra,
Virítót csupa fakóra.”

„Mit nem sírhatok el nyilván,
Emberek közepett sírván:
Füldőmben sírom el titkon,
Vízáradásokba ontom,
Füldőm padját elborítom.”

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcsás Ukkó gyermek
Megy a hadba muzsikálva,
A hadba hejehujázva;
Zeng az éren, zeng a téren,
Kurjongat a tisztásokon,
Visít fennen a fenyéren,
Csak úgy csattog az avaron.

Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:
„Már atyád halottaiban,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Ott azonnal fölfeleli:
„Hogyha meghalt, hát csak haljon,
Van nekünk heréltünk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék.”

Megy a lápon csengve-bongva,
Gyújtoványon nagy zajongva;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:
„Már öcséd hallottaiban,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat.”

Kullervó, Kalervó magzat
Ott azonnal fölfeleli:
„Hogyha meghalt, hát csak haljon,
Van minekünk ménünk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék.”

Megy a lápon csengve-bongva,
Gyújtoványon nagy zajongva;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:
„Már húgod halottaiban,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temetik el a holtat.”

Kullervó, Kalervó magzat
Ott azonnal fölfeleli:
„Hogyha meghalt, hát csak haljon,
Van minekünk kancánk otthon,
A földbe hogy eltehessék,
Halál halmába temessék.”

Harsog a harasztón által,
A réten riogva járdal;
Meghúzzák a hírharangot,
Hall hazulról ilyen hangot:
„Meghalt jó anyád, nevelőd,
Kimúlt kedves gondviselőd,
Menj el megnézni mint voltat,
Hogy temeti más a holtat.”

Kullervó, Kalervó magzat,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ó, én árva boldogtalan,
Hogy anyám is már odavan,
Meghalt mennyezet-mívelőm,
Elhunyt hű paplanhímezőm,
Hosszú végvásnak szövője,
Öreg orsók pergetője;
Ott se voltam, mikor elvált,
Jelen, mikor lelke elszállt,
Nagy hideg vala-e holta,
Vagy kenyérnek szűkös volta.”

„Mossák meg a holtat szépen,
Német szappannak vizében,
Takarják selyembe testét,
Gyöngé gyolcsba göngyölgessék,
Azután a földbe rejtsék,
Halál halmába temessék,
Vigyék verssel, siratóval,
Bocsássák le énekszóval,
És nem térek addig vissza,
Míg Untamó nincs bosszulva,
A garázda el nincs ejtve,
A rosszmájú agyonverve.”

Megy a harcba muzsikálva,
Örvendezve Untolába,
Szól szavából mondja fennen:
„Ó, Ukkó, te fölső Isten,
Csak egy kardot adj elébem,
Szablyát szépet szállíts nékem,
Egy táborral szembeszállót,
Száz számnak is ellenállót!”

Kap kardot, kívánta fajtát,
Legislegjobbszerű szablyát,
Egész népet maga ver szét,
Elpusztítja Untó sergét,
Mindent porrá perzsel ott föl,
Pusztá pozdorjává pörköl,
Kályhakő marad meg bévül,
Burkos berkenyefák kívül.

Kullervó, Kalervó magzat,
Hazafelé fordul immár,
Holt anyjának házhelyére,
Szülőinek szérűjére;
Üres a ház, hogy odajön,
Kietlen, mikor beköszön,
Nem jön senki átölelni,
Kezét nem kínálja senki.

Nyúl a tűzhelyre kezével:
Tűzhelyen a szén kiégve;
Nyúl a kályhához kezével,
A kályha köve kihűlve.

Ottan elfakada sírva,
Sír egész nap, másnap újra,
Maga szóval így szólal:
„Ó, én édes enyhe dajkám,
Mit hagytál te itten énrám,
Ezen a kerek világon?”

Anyja fölserken a sírba,
Föld alól felel, ím, vissza:
„Hisz megvan kutyám, a Kormos,
Barangolnod ballangföldön;
Vidd el véled vén kutyámat,
Ballangföldre menj el rögtön,
Térj, az erdön végigvágva,
Eleségért ott esedezz,
Zsákmányolni ott igyekezz!”

Kullervó, Kalervó magzat
Veszi véle vén kutyáját,
Indul megtenni a pályát,
Rándul fel a rengetegbe;
Jár az úton egy darabot,
Valamelyest ballaghatott,
Hát ím, a szigethez ére,
Talál tettének helyére,
Hol a szűzet fertőztette,
Anyja szültét szeplőztette.

A gyönyörű gyöp zokogott,
A kedves avar kesergett,
Az új széna szánakozott,
Hangafűvirág dohogott
A leánynak ott megestén,
Anyja szülte szégyenültén,
Új szénának nem hajt ága,
Nem nő hangafű virága,
Nem terem meg ama tájban
Abban a gonosz határban.

Kullervó, Kalervó magzat
Éles kardját kiragadja,
Nézegeti, megforgatja,
Kérdezgeti, szólongatja;
Kardnak, ím, a kedvit kérdi,
Van-e vajon kedve néki
Bűnös húsból eddegélni,
Vétkes vérből iddogálni?

Kap a kard a gazda kedvén,
Ért biz az a hősnek nyelvén,
Válaszolva ilyen szóval:
„Hogyne volna enni kedvem,
Bűnös húsból egyet ennem,
Iddogálnom vétkes vérből;
Eszem húst, mit bűn nem ért is,
Iszom vétkezetlen vért is.”

Kullervó, Kalervó magzat,
A kék kapcsás Űk ivadék,
Markolatát szúrja földbe,
Végét, ím, a gyepebe döfte,
Hegyit mellének szögezte,
Hegyére magát vetette,
Maga vesztit megkereste,
Ő halálát megszerezte.

Így volt, ím, az ifjú veszte,
Vitéz Kullervó eleste,
Végtére a hősnek holta,
Kemény küzdőnek kimúlta.

AZ ARANY MENYASSZONY

A vasverő Ilmarinen
Napokig nejét siratja,
Sír éjente álomtalan,
Sír naponta étlen-szomjan,
Korán kezdi a kesergést,
Pitymallatkor a pityergést,
Fiatal hölgye hogy már halva,
Szépét rejti sírnak halma;
Nem is fordul már kezire
Kalapácsa réz nyele se,
Nem hallani műhely zaját
Egész álló hónapon át.

Sír két-három hónapig is,
A negyedik hóban osztán,
Tengerről aranyat gyűjtött,
Hoz a hullámról ezüstöt,
Az aranyat tűzbe dönti,
Ezüstöt kohóba önti,
Küld rabokat, fűjtatniok,
Szolganépet nyomkodniuk,
Fűjtat rablegénye fűjva,
Szolganép zihálva nyomja
Kemény kézzel, kesztyűtlennel,
Kalaptól fedetlen fejjel:
Ilmari kovács azonban
Kohót kúrkál egyhuzomban,
Az aranyos képet képzi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Nem jól fűjtatják a szolgák,
Rablegények nem jól nyomják;
Ilmari kovács rühellé,
Maga áll a fúvó mellé;
Fűjtat egyszer, fűjtat másszor,
Hát ím, harmad fűjtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítőhely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tűz tanyájáról mi tódul.

Anyajuh kel a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul,
Arany a szőre, réz a része,
Ezüstszín a többi szőre;
Mindenki megörül ezen,
Nem örül meg Ilmarinen.

A juhocskát tűzbe dobja,
Még aranyat önt fölbe,
Ezüstöt kever közibe,
Az aranyos képet képzi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Fújtat egyszer, fújtat másszor,
Hát ím, harmad fújtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítőhely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul.

Csikó kel ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul,
Arany a sörénye, sárga,
Ezüst feje, réz patája,
Mind örülnek rajta igen,
Nem örül meg Ilmarinen.

A csikót a tűzbe dobja,
Még aranyat önt fölbe,
Ezüstöt kever közibe,
Az aranyos képet képzi,
Az ezüst menyasszonyt nézi.

Maga áll a fúvó mellé;
Fújtat egyszer, fújtat másszor,
Hát ím, harmad fújtatáskor
Kémli a kohó fenekét,
A hevítőhely peremét,
Hogy mi kél ki a kohóbul,
Tör elé az olvasztóbul.

Lány kel ki az olvasztóbul,
Aranyfürtű a kohóbul,
Ezüst feje, arany haja,
Egész termete dalia;
Megijednek tőle igen,
Nem ijed meg Ilmarinen.

Ilmari kovács, ím, fogja,
Aranyképét kovácsolja,
Veri éjjel szemhunyatlan,
Egész nap unos-unotlan;
Lábat a leánynak épít,
Lábat épít, kezet készít,
De a láb nem áll kellőleg,
Nem áll karja ölelőleg.

Fülét formála szüzének,
Nincsen hallása fülének;
Oszť csinála csinos száját,
Csinos száját, szemit szépet,
Egy szót nem szalajt ki szája,
Szemeinek nincsen bája.

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Biz ez szép kisasszony volna,
Csak oly szótalan ne volna,
Esze volna, nyelve szólna.”

Legott a leánykát fogja,
Viszi finom ágysátorba,
Lágy fejalját tesz nekie,
Selyemágyba fekteti le.

Ilmari kovács ezután
Finom fürdőt fűt szaporán,
Szerez mosdót szappanosat,
Jó suhogós seprőt hozat,
Visz vizet is három lajjal,
Lubickol a pinty legottan,
Mosdik, ím, a sármány mostan,
Tisztul az arany salaktól.

Vedel a vasverő, vidáman,
Kénye-kedvire kimosdik,
Avval lép a lányka mellé,
Finom ágysátorba megy bé.

A vasverő Ilmarinen
Legott a legelső éjjel
Paplan után néz ám széjjel,
Takaródzó dunyhát kémel,
Hoz két-három medvebundát,
Kerít négy-öt gyapjúdunnát,
Együtt hálnia nejével,
Azzal az aranyos képpel.

Meleg volt ám egy oldala,
Melyik a dunyha felé vala;
Ki a fejérnép felé volt,
Az aranyos kép felé volt,
Az az oldala hideg lett,
Fagytól összevissza dermedt,
Majd csakhogy nem jéggé hült le,
Kemény kővé hidegült le.

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Nem jó énnékem az ilyen;
Viszem Vejnehonba lányom,
Vejnemöjnennek ajánlom,
Holtáiglan hitveséül,
Hón alatt való csibéül.”

Viszi lányát Vejnöhonba;
Menten ott megérkeztivel
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ó, te öreg Vejnemöjnen,
Egy leányt hozok, ím, néked,
Egy gyönyörű fejrénépet,
Nem jártatja ez a száját,
Nem koptatja el az állát.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Nézi a leányt legitten,
Szemet szegzi az aranyra,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Minek jössz te hozzám evvel
Az aranyos kísértettel?”

Szólt vasverő Ilmarinen:
„Nem egyébnek: jónak, szépnek,
Holtig való feleségnek,
Hón alatt való csibédnek.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Ó, vasverő, édes vérem!
Taszítsd leányod tűzbe,
Kalapálj belőle bármit.
Avagy vidd el orosz földre,
Szász földre a képet szállítsd,
Tusázzon a dús ott érte,
Haddal a hatalmas kérje;
Nem való az én hadamnak,
Nem való nékem magamnak
Aranyasszonyt nőül vennem,
Ezüstlánnyal enyelegnem.”

Ottan tiltja Vejnemöjnen,
Inti Vízvölgy vőlegénye,
Tiltja népét a növekvőt,
Inti az eljövendőt,
Az aranyak hódolástól,
Vagy ezüstért bódulástól;
Fölemeli szóra száját,
Megereszté mondókáját:

„Ne vágyjatok, ifjak, zsengek,
Ti nevendék kis leventék,
Bárha boldogságot bírtok,
Vagy sanyarú sorban sírtok,
Míg világ világul leszen
S tündököl a hold az égen,
Aranyasszonyt nőül venni,
Ezüstlánnyal enyelegni!
Az arany hoz csak hideget,
Az ezüst fagyot ereget.”

A HŐSÖK FÖLKEREKEDNEK A SZAMPÓ MEGHÓDÍTÁSÁRA

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Menjünk Pohjolába innen,
A szép szampót vegyük szerbe,
A tarka tetőst szemre!”

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nincs mód szampót szerbe venni,
Pusztaságos Pohjolából,
Ott a szampót fölvitették,
A tarka tetőst letetették
Pohjolai kőhalomra,
Ottan rejti rézhegy gyomra,
Kilenc zárnak van rá gondja,
Gyökere le van eresztve
Kilenc ölnyire a földbe.”

„Ott a szampó öröl bezzeg,
A tarka tetejű hintál.
Gyöngyélet van Pohjolában,
Pohjolában van a szampó!
Van mit vetni, van aratni,
Van tenyészet ott temérdek,
Örökös öröm az élet.”

Öreg Vejnemöjnen mondja:
„Hej vasverő, édes vérem,
Menjünk mégis Pohjolába,
Vegyük szerbe azt a szampót!
Csináljunk hajót hatalmast,
Szállítsuk a szampót arra,
Tegyük a teteje-tarkát
Pohjolai belsejéből
Kilenc zár alól kihozva.”

Szól a vasverő Ilmarinen:
„Biztosabb a földi pálya,
Manó menjen tengerekre,
Halál a nagy vízvilágba!
Ott a szél majd elrengetne,
Vihar megverne, cibálna,
Ujjamból evező válna,
Tenyeremből meg lapátfa.”

Szól az öreg Vejnemöjnen:
„Biztosabb a földi pálya,
Biztosabb is, bajosabb is,
Csakugyan csavargósabb is;
Vígabb csónakkal a vízen,
Hajóval haladni híven,
Vágni végtelen vizeket,
Hasítani a tág tereket:
Szél csicsisgatja vitorlám,
Hajómat úzi a hullám;
Ámde mégis, mindamellet,
Tengeren ha úgy rühelled,
Menjünk hát a földnek színén,
Martok mentiben döcögven!”

„Csak csinálj nekem kardot újat,
Tüzes élű kardot készíts,
Kivel a kutyákat üssem,
Észak emberit elűzzem,
Majd a szampóra találva
A hideg havas hazába,
Pusztaságos Pohjolába,
Ama zordon Szárjolába.”

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen
Vasat tűzbe dug izibe,
Acélat a szén közibe;
Rabokat rendel fűjtatni,
Szolganépséget nyomkodni.

Fűjtatják a szolgák szépen,
Nyomják a rabok serényen,
Foly az arany, mint a pempő,
Az acél, mint tészta megfő.

Itt vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Kacsint a kohófenékre,
Tűzhegy legszélső szögébe,
Látja: kard előtte készül,
Aranymarkolatú épül.

Fogja tűzből azt a formát,
Kapja, ím, a jó koholmányt
A kohóból az üllőre,
Kalapácsokra, verőkre,
Készít kedve szerint szablyát,
Kardot legislegjobb fajtát,
Befuttatja aranyfüsttel,
Ékesíti újezüsttel.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Annak látni jó legitten;
Kész a tüzes élű szablya,
Ott a jobb kezébe kapja,
Nézegeti, megforgatja,
Szóval mondja, így szabja:
„Illik-e a kard a hőshöz,
A fegyver a fellevőhöz?”

Illik ám a kard a hőshöz,
A fegyver a fellevőhöz,
Hold ragyog alá hegyéről,
Markolatán csillag ragyog.

Feni kardját, meghúzgálja,
Vashegynek hasadékába,
Maga szóval így szólal:
„Már én ezzel a vaséllal,
Hegyeket hasítok széjjel,
Kőszálakat osztok ketté.”

Itt az elmenés ideje,
Int az óra indulóra;
Egy az öreg Vejnemőjnen,
Ilmár vasverő a másik;
Mennek megnézni a ménest,
Szemlélni avarsörényest,
Övükön elsőfünek féke,
Vállukra csikóhám téve:
Ketten a lovat keresik,
Fákon át fejét figyelik,
Szorgosan szemügyre veszik,
A kék erdőt megkerülve;
Lelnek a ligetbe fényest,
Fenyők közt avarsörényest.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Ilmár vasverővel egyben
Fölkantározzák az édest,
Zablázzák az elsőévest!
Elhajtanak már kocogva
Martok mentin egymagokba,
Hát a partról jajszó jó föl,
Kesergés a kikötőből.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Biz ott egy hajó pityereg,
Egy kedves naszád kesereg.”

Komoly öreg Vejnemöjnen,
A naszádhoz érkezettel:
„Te fanaszád, mit pityeregsz,
Győzős hajó, mit keseregsz?”

A fanaszád fölfeleli,
A győzős hajó, ím, szólal:
„Vízre vágyik a dereglye
A kátrányos ászokról is,
Férjhez áll a lányok kedve
Leggazdagabb házakból is;
Azt siratom, gyászos sajka,
Azt kesergem, bús dereglye,
Aki engem vízre vinne,
Habok hátára letenne.”

„Míg ácsoltak, mind azt mondták,
Míg faragtak mind azt fűjták,
Csatacsónakká csinálnak,
Szánnak hadbeli naszádnak,
Életet hozok tetézve,
Talpamon kincset garmadában;
Nem vittek csaták tüzébe,
Zsákmányútra átalában.”

„Más dereglyék, noha gyengék,
Viaskodnak folytonosan,
Hánykolódnak háborúban;
Én finom faragott sajka,
Száz deszkájú mestermunka
Itt rohadok forgácsomon;
Fekszem váltig vágásomon.”

„Rút, förtelmes földi férgek
Íme, ívem alatt élnek,
Ég madarai legalja
Sugárfámra fészket rakja;
Ó, kétszerte jobb is, szebb is,
Lenni dombtetőn fenyőnek,
Ágamon evet futosna,
Lenn a Bodri botránkozna.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Erre szóval így szólal:
„Ne siránkozz, fadereglye,
Győzős csónak, ne csörömpölj,
Fogsz csatában forgolódni,
Háborúban hánykolódni!”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Fövényre lovát eresztí,
Kantárt fára felfüggesztí.
Gyeplőt ágra felakasztja,
Löki a hajót a habra,
A dereglyét vízre dallja.

Kérdezi a fadereglyét,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ó, te sajka, biztos ívű,
Fadereglye, horgas mívű!
Tudsz-e vinni olyan szépen,
Amily szép vagy külsőképpen?”

Válaszol a fadereglye,
A horgas hajó felelve:
„Tudok vinni olyan szépen,
Tágas is vagyok fenékben,
Elfér rajtam száz evezős,
Amúgy ülhet még ezer hős.”
Ott az öreg Vejnemöjnen
Csak dalolgat, csak dúdolgat;
Dalol előbb egy felére
Sima fejű férfiadat,
Csizmás lábú hős urakat;
Dalol még a más felére
Cin násfájú nősereget,
Gyönyörű aranygyűrűset.

Dalol végre Vejnemöjnen
Padokat teli sereggel,
Csupa ínséges öreggel,
Váltig otthon vesztegelttel.

Leül a hajó farába,
Nyírfa orrtőke csúcsára,
Hajtja híven a hajócskát,
Szól egy szócskát ilyenformát:
„Fuss, dereglye, fátlan tájon,
Vitorlás a vízvilágon,
Haladj a habon, mint hólyag,
Tündérrózsa hullámháton!”

Eveztetí ifjak népét,
Lányok addig üldögélnek;
Ifja húz, lapátja hajlik,
Mégse mén az út előbbre.

Eveztetí lányok népét,
Ifjak addig üldögélnek,
Lány evezget, ujja hajlik,
Mégse mén az út előbbre.

Eveztetí aggok népét,
Felülről az ifjak nézték;
Agg evezget, búbjá reszket,
Mégse mén az út előbbre.

Itt vasverő Ilmarinen
Maga ül az evezőhöz,
Hát fut ám a fadereglye,
Dereglye fut, halad az út,
Evezők csapása messze,
Elhangzik a horgok nessze.

Így eveznek, hab morajlik,
Padka roppan, oldal hajlik,
Berreg ám a berkenyerúd,
Karikája fajt módra bűg,
Éle mint fogoly burukkol,
Hajóorr, mint hattyú dalol,
Fara károg varjú módra,
Hápog lúd gyanánt a horga.

Maga öreg Vejnemöjnen
Vezet istenigazában
A piros hajó farában,
Köpcös kormány közelében.

Hát szemben egy földfok látszik,
Hitvány házikó homálylik,
Ahti lakja, ím, a fokot,
Kaukó azt a földhajlatot.

Csónak oldalát faragott,
Új naszádnak alját rakott
Épp a hosszú éhfok szélén,
Rongy faluja lejtős részén.

Füle finom volt felette,
Még annál is jobb a szeme,
Szemét nyugotnak szegezi,
Fejét fordítja keletre,
Lát messziről szép szivárványt,
Távolaslag felhőfoszlányt.

Nem vala biz az szivárvány,
Sem picinyke felhőfoszlány,
Hajó volt közelgetőben,
Sajka ottan elmenőben,
Tágas tengernek tetején,
Végzetlen víz mezején,
Hajófarban deli hős ül,
Délceg férfievezős ül.

Földfok végiben kiálta
A dévaj a vízen által:
„Ki sajkája van a vízen,
Ki hajója hullám hátán?”

Hajós férfiak felelnek,
Asszonyok is szót emelnek:
„Ki vagy ember, erdön élő,
Fakopácsoló, vitézlő,
Hogy nem ismersz e naszádra,
Nem sejtet a Vejnő-sajkát,
Nem ismered kormányhősét,
Nem alítod evezősét!”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Már sejtet, ki ül a faron,
Evezősét is gyanitom:
Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga ül a kormány mellett,
Ilmarinen, ím, evezget;
Hová mentek, jó vitézek,
Hősök vajon merre tértek?”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Észak tájára törekszünk,
A nagy zúgókhöz igyekszünk,
A fodros fejű habokhoz,
Szampót szándékszunk szerezni,
Tarka tetőst szemre venni
Észak kőhalmának ormán,
Rézhegy belsejibe hatván.”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Ohó, öreg Vejnemöjnen:
Fogadj férfiul magamat,
Mint vitézlő harmadikat,
Ha mégyszampót elemelni,
A cifra tetőst cipelni!
Én is érek egy férfiút,
Ütközetre két tenyerem,
Vállamat is jól vezetem.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Felveszi a férfit véle,
A dévajt a dereglyére;
Az a léha Lemminkejnen
Sebbel-lobbal jó legitten,
Vészdeszkát is viszen véle
Vejnemöjnen dereglyére.

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Hisz vagyon fa csónakomba,
Dereglyémen deszka dúsan,
Még teher is túlon-túl van;
Mit hozol hát még egy deszkát,
Sajkámra fölösleges fát?”

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Támasz nem dönt fel dereglyét,
Gyámfa nem borít fel boglyát;
Észak tengerén ugyancsak
Szükség van a szélben fára,
Szél ellen a vészdeszkára.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Azért van a hadi sajka
Melle mindig megvasalva,
És acélból épült orra,
Hogy a szélvész szét ne szedje,
A vihar nyakát ne szegje.”

A NAGY CSUKA ÉS A KÜLÖNÖS HÁRFA

Komoly öreg Vejnemöjnen
Vezet immár istenesen
El a hosszú fok tövétől,
Szegényes falu szögétől;
Vezet a vízen vigadva,
Hullámháton kurjongatva.

Foknak végiben lányok
Nézelődnek hallgatóznak:
„Mily öröm a vízvidéken,
A habokon milyen dal van,
Öröm ékeőbb, mint régen,
Dal derekabb, mintsem hajdan?”

Vezet az öreg Vejnemöjnen,
Vezet egy nap belvizeken,
Másodnap mocsárvizeken,
Harmadnap zúgóvizeken,
Zátonyokon át vezetett,
Szörnyű zajlások közepett,
Nem jött a facsónak bajba,
Nem akadt fenn a táltos sajka.

Hát bizony ahogy kiére
A tengernek tér vizére,
Nem fut a naszád továbbad,
A sajka sehogy se vágtat;
Hajója keményre koppan,
A kis sajka meg se moccan.

Ilmari kovács, ím, itten,
Más a léha Lemminkejnen,
Tengerbe lapátot dugva,
Fenyőforgácsot a habba,
Huzakodnak, hogy kimentsék
Fogságából a dereglyét;
Nem akar a csónak futni,
Fanaszád előre jutni.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ó, te léha Lempi vére,
Hajolj csak le, vedd szemügyre,
Min akadt fel a dereglyénk,
Itt e tágas víztereken,
Vajon kőbe vagy fatőbe,
Vagy másmilyen bökkenőbe!”

Az a léha Lemminkejnen
Megnézi, lehajlik menten,
A naszád alá benéze,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nem akadt a csónak kőbe,
Se nem kőbe, sem fatőbe,
Csuka csontján van a csónak,
Forgóján vízikutyónak.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Akad az ember, vízen járva,
Hol fatőre, hol csukára;
Hát hogyha csukának csontján,
Víziesnek forgóján van,
Vágj karddal a vízbe bátran,
Ketté a halat hasítván!”

Ott a léha Lemminkejnen,
Az a dévaj vérmes fickó
Övéről a kardot kapja,
A csontharapót kivonja;
Csap a tengerbe a karddal,
Szélről jól közibe vagdal,
A vízbe maga beledűl,
Tenyérrel a habba terül.

Ilmari kovács, ím, arra
Üstökön a hőst ragadja,
Vízből a fiút emeli,
Maga szóval fölfeleli:
„Bárkit emberré bubálnak,
Szakállat viselni szánnak
Hegyibe a százas számnak,
Az ezerre toldománynak.”

Kikapja övéből kardját,
Hüvelyéből a szilaj szablyát,
Kólint, ím, a halra véle,
Szélről jót suhint feléje:
A kard ízzé-porrá tör szét,
A csuka reá sem eszmélt.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Nincs köztetek férfi fél se,
Nincsen hős még harmadrész se;
Lám, hogyha szorul a kapca,
Férfiészre szükség volna,
Mit sem ér az ilyen ész el,
Minden dolga szerteszéjjel.”

Maga húz, ím, kardot nyomba,
Az éles vasat kivonja,
Vágint kardjával a vízbe,
Csónakszél alá csapint be
Csukahalnak csontja közé,
Víziesnek vállán végig.

Keménybe a kard ütődött,
A kopoltyúba kötődött,
Legott öreg Vejnemőjnen
A halat előcepeli,
Vízből a csukát emeli:
Csuka kétfelé szakadt szét,
Farka a fenékre perdült,
Feje a kosárba gördült.

Kezd immár a csónak futni,
Fogságból a sajka jutni;
Komoly öreg Vejnemőjnen
Sajkát a szigethez hajtja,
A part szélihez szalajtja.

Nézegeti, megforgatja
Feje részét a csukanak,
Ő szavát, ím, így szabja:

„Aki legidősebb férfi,
A csukát föl az metéli,
A halat ízekre szabja,
Fejít szeli darabokra!”

Férfiak a sajkan fújják,
Menyecskék a padkán mondják:
„A kapónak keze kellőbb,
A fogónak ujja elsőbb.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Húzza kését hüvelyéből,
A hideg vasat helyéből,
Csukát összeaprítnia,
Halat széjjelszabdálnia,
Maga szóval így szólal:
„Aki a legifjabb lányka,
Az fogja a halat főzni
Nekünk vidám vacsorára,
Halas vidám lakomára!”

Jőnek ám a lányok főzni,
Tíz is egy a mást előzni;
Főzik a csukát puhára,
Élik vidám vacsorára.
Csontját a szigetre szórják,
Kőszirtre a halnak csontját.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Ott azokat nézegeti,
Nézegeti, megforgatja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Válna-e valami vajon,
E hatalmas hal fogából,
Csuka széles állcsontjából,
Nagy mesternek műhelyében,
Ügyes ötvös téglében,
Erős férfiú kezében?”

Ilmari kovács, ím, szólal:
„A semmiből nem lesz semmi,
Hal csontjából hasznos holmi.”

Komoly Öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Bizony ebből mégis válna
Halcsontbéli ékes hárfa,
Csak lenne reávaló szer,
Csontmuzsikát gyártó mester.”

Mivel senki sem sietett,
Nem akadt reá való szer,
Csontmuzsikát gyártó mester,
Komoly öreg Vejnemöjnen
Magát szánja mesterének,
Teszi eltökélőjének;
Csukacsontból szerze lantot,
Örökös örömet alkot.

Miből van a hárfa öble?
A nagy csuka állcsontjából;
Hát a hárfnak szegei?
Fogából a nagy csukának;
Hát a hárfnak a húrja?
Hisz heréltjének hajából.

Megvan immár a muzsika,
Ím, a hárfa megcsinálva,
A csukacsont nagy muzsika,
A halszárnyú ékes hárfa.

Odajöttek ifjú hősök,
Férfiak és jöttek nők,
Fiúk jöttek félidősök,
Apró-cseprő hajadonok,
Ifjú hölgyek, vénasszonyok,
Közepes korbeli menyecskék,
Hogy a hárfat nézegessék,
A muzsikát megfigyeljék.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Szólít ifjat, szólít aggot,
Szólít még középkorút is,
Ujjaikkal billegetni
Halcsontbeli húros hárfát,
Azt a szálkás zengő ládát.

Zeng az ifja, zengett vénje;
Középszer is zengett véle;
Zengett ifja, hajlik ujja,
Vénje próbál, reszket búbja,
Az öröm örömmé nem vált,
A zene zenéül nem szállt.

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Nem zene a ti zenétek,
Nem művészet a tiétek;
Adjátok elém a hangszert,
Hozzátok a hárfát hozzám,
Tegyem térdem tetejibe,
Úgy a tíz ujjam hegyibe!”

Hogy a hárfát megkeríté,
A muzsikát körme közé,
Illegeti muzsikáját,
Billegeti biz a hárfát,
A muzsika nem muzsikál,
Az öröm örömmé nem vál.

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Nincs ebben a zsenge népben,
Vagy a vének közt is bárki
E muzsikán muzsikálni,
Örömhangan hangicsálni;
Hátha ottan Északhonban
A muzsika szólna jobban,
Az öröm örömmé válna,
Vinném tán el Pohjolába?”

Viszi a hangszert Pohjolába,
Elszállítja Szárjolába;
Zeng Pohjola ifjúsága.
Zeng az ifja, zeng a lánya,
Zeng a házas hősök hada,
Zeng a férjes nők csapata,
Maga úrasszonya zendít,
Egyet fordít, másat ferdít,
Ujjával ugyancsak nyomja,
Tíz körmével húzza-vonja.

Zeng Pohjola ifjúsága,
Zeng népének minden ága,
Az öröm örömet nem szült,
A zene zenének nem tűnt;
Húrja húzott egyenetlen,
A lószőr tutult kegyetlen,
Nyöszörgött a hangja nyersen,
A zene recsegett szörnyen.

Egy vaksi aludt a gócon,
Vén ember a kályhapócon,
Fölserken a kályhán a vén,
Dörmög, íme, szögletibül:
„Hagyjátok el, váljatok el,
Fülem majd hogy megrepeszti,
Fejemet halálra gyötri,
Vége álmomnak sokára!”

„Finn nemzetem ha muzsikád
Az örömnek hangot nem ad,
Hát akkor a vízbe veszd el,
Hullámok közé süllyeszd el,
Vagy pediglen vidd el vissza,
Muzsikádat bízd rá bízva
Muzsikádnak mesterére,
Készítőjének kezére!”

Menten a muzsika mondja,
Hangzik ám a hárfa nyomba:
„Még én vízbe nem merülök,
Hullámokba nem kerülök,
Előbb a művésszel zengek,
Vélem bajlódottal csengek.”

El is vitték nagy vigyázva,
Szállították szép szelíden,
Maga mestere kezibe,
Teremtője térdeire.

VEJNEMÖJNEN MUZSIKÁJA

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Fő nótafa mindétiglen,
Igazítja ujját, körmét,
Mossa mind a két hüvelykjét;
Örömkőre ül legitten,
Letelepszik a dalszirten,
Ezüstös halom hegyiben,
Aranyos kis domb tetején.

Ujjával a hangszeret fogja,
Térdével a görbét tartja,
Két keze között a hárfát,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Nosza jöjjön meghallgatni,
Aki nem hallott ezelőtt
Örök dalost, örvendezőt,
Húros hárfát, zengedezőt!”

Avval öreg Vejnemőjnen
Hangicsálni kezde gyöngyen;
Ujja fürgén forgott fel s le,
Könnyedén szökött hüvelykje.

Az öröm örömmé lendült,
Vígság vígassággá pendült,
A zene zenévé zendült;
A dal immár dallá zsendült,
A csukafog fönнен zengett,
A halfarkú gyöngyen engedte,
A mén szőre csengett-bongott,
A paripaszőr ujjongott.

Zengett az agg Vejnemőjnen,
Nem volt ott a rengetegben
Állat, négy lábon szaladó,
Patán szerteszáguldozó,
Aki nem jött hallania,
Víg örömet vallania.

Mókuskák ott ágaskodnak,
Gallyról gallyra kapaszkodnak,
Hölgymenyétek ott mozognak,
Gyepük csúcsára csücsülnek,
Mezőn szarvasok szökellnek,
Hiúzok örömet ülnek.

Fölserken a lápi farkas,
Mező medvéje megébred,
Kéregfészkből kimozdul,
Felkel a fenyővacokbul;
Tesz a farkas utat hosszút,
Nagy mezőt a medve megfut,
Végre a sövényhez ül le,
Ott is a kapunak dűlve,
A sövény egy szirtre terül,
Kapu az avarra kerül;
Akkor ugrik egy fenyőre,
Felfordul egy jegenyére
A muzsikát hallania,
Víg örömet vallania.

Tapió-lak vizsga vénje,
Maga Erdőlak ura is,
Tapiónak minden népe,
Mind leánya, mind legénye,
Halad fel a hegytetőre,
A muzsikát hogy megértse;
Maga erdő asszonya is,
Tapió takaros hölgye
Kék kapcát ízibe öltve,
Piros pántlikáját kötve,
Hág egy nyírfa hajlatára,
Ül egy görbe égerfára,
Húros hárfa hallatára,
Muzsikája szép szavára.

Madár mind az égen járó,
Két szárnyon suhogva szálló,
Mint a forgatag megeredt,
Nagy sebbel-lobbal sietett
A gyönyörűt hallania,
Víg örömet vallania.

Magasból a sas leszárnyal,
Jön a héja felhőn által,
Jegesruca mély hullámról,
Hattyúk a fölengedt lápról,
Pici pintyőkék is árvák,
Csirikoló csepp madárcák,
Kis tollasok százszámra is,
Pacsirták ezernyi számmal
Ujjongnak a levegőben,
Csevetelnek válla csúcsán,
Míg atyuska vigad fönnen,
Míg muzsikál Vejnemőjnen.

Természetnek tündérei,
Levegőég szép szüzei,
Ők is az örömet vallják,
Hogy a húros hárfát hallják,
Ki az égi jármon ülve,
Menny karéján tündökölve,
Ki egy kisdéd felhő szélén,
Pompázva piros szegélyén.

Holdleány, a szép hajadon,
Napleány, nemes kisasszony,
Ím, a bordát berregteti,
A nyüstöt emelingeti,
Aranyvásznat sző, szövetet,
Ezüstöset gyárt remeket,
Piros felhő szélén ülvén,
Hosszú égkaréjnak csücskén.

Hát amikor hallják azt ott,
A remek muzsikahangot,
Kihull markukból a borda,
Vetélő kifut kezükből,
Aranyszálak elszakadnak,
Ezüstnyüstök elszaladnak.

Nem volt ottan állat olyan,
Nem volt vízen fickándo-zó,
Hat úszószárnyon haladó
Hal, a jobbak közül való,
Aki nem jött hallania,
Víg örömet vallania.

Csukák jöttek máncorogva,
Vízibek vánszorogva,
Lazac száguld zátonyárul,
Mélységből a szemling járul;
Kis vörösszem és sigérhal,
Eperlán meg más egyéb hal
Versenyt mind a nádba gyűlnek,
Mart mentin letelepülnek
Vejnö verse hallatára,
Muzsikája szép szavára.

Ahto is, habok királya,
Vízi bátya, fűszakállú,
Víz tetejére húzódván,
Meglapul egy tündérrózsán,
Az örömet úgy hallgatja,
Ő szavát, ím, ígyen szabja:
„Sosem hallottam hasonlót
Ezen a kerek világon
Vejnemöjnen vigalmához,
A nagy nótafa dalához.”

Kacsatündér, két-egy-testvér,
Marti nádlakó leányok
Hajukat hogy ott kefélték,
Fejüket hogy fésülgették
Fésűjök ezüstfejével,
Aranyozott szőrkefével:
Hát különös hangot hallnak,
Muzsikáját ékes dalnak
Fésűjük a vízbe veszett,
Ecsetjük a habba esett,
Fejük marad fésületlen,
Hajuk félig készületlen.

Maga víznek úrasszonya,
Nádas mellű vízi banya
Emelkedik, ím, a vízből,
Kecmereg egy vízi kőre
Azt a hangot hallania,
Vejnemöjnen vígasságát,
Ottan mélyen elaludott,
Hasra fekve szunnyadozott
Az iratos kő tetején,
Pockos sziklának peremén.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Zengett egy nap, másnap újfenn,
Nem volt ott vitézlő egy se,
Nem volt férfi még oly büszke,
Nem volt férfi, sem menyecske,
Sem egy hajfonatos hetyke,
Hogy sírva ne fakasztaná,
Szívét meg ne olvasztaná;
Sírtak ifjak, sírtak vének,
Sírtak nőtelen legények,
Sírtak mind a házas hősök,
Fiúk is feleidősök,
Fiúk, szűzek, minden népség,
Apró-cseprő lánycelédség,
Oly csodálatos az ének,
Dala oly varázs a vénnek.

Vejnemöjnennek magának
Könnyei kicsordulának,
Perdül gyöngye két szemének,
Vízcseppjei gördülének,
Áfonyánál izmosabbak,
Borsószemnél vaskosabbak,
Fajdtojánál domborúbbak.

Kicsordul szeméből könnye,
Ő szép orcáira folyván,
Ő szépséges orcáirul
Magas mellére pereg le,
Magas melléről megintlen
Lába elé a földre térül.

Vízcseppjei gördülének,
Kéklő tenger széleiglen,
Kéklő tenger széleitől
Végzetlen víz ölébe,
Fekete iszap fölébe.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Van-e itt az ifjú népben,
Ifjú népben, itt e szépben,
Ebben a hatalmas hadban,
Egy őstől való csapatban
Könnyemnek kihalászója
Végzetlen víz ölébül.”

Ifjak ott, im, így szólnak,
Viszont vénnek válaszolnak:
„Nincsen itt az ifjú népben,
Ifjú népben, itt e szépben,
Ebben a hatalmas hadban,
Könnyednek kihalászója,
Végzetlen víz ölébül.”

Szól az öreg Vejnemőjnen:
„Könnyemet ki megszerezi,
Vízcseppjeim visszaveszi
Végzetlen víz ölébül,
Tollas bundám bírja bérül.”

Odajött a kékes kácsa,
Öreg Vejnemőjnen mondja:
„Te kék kácsa, víz közepett
Száddal bukdácsolsz eleget,
Vágod váltig a vizeket;
Eredj, hozd fel könnyeimet
Végzetlen víz ölébül,
Kapsz jutalmat jót, jeleset;
Tollas bundám bírod bérül.”

Ment a kácsa kihalászni
Vejnemőjnen könnycseppjeit
Végzetlen víz ölibül,
Fekete iszap közibül;
Tengerből a könnyet hozza
Vejnőnek kezébe vissza,

Már a könnyek mássá lőnek,
Gyönyörűségessé nőttek;
Drágagyönggyé dalmahodtak,
Kékes kővé finomodtak,
Kincsévé király uraknak,
Örömévé a nagyoknak.

A SZAMPÓ ELRABLÁSA

Komoly öreg Vejnemöjnen,
A vasverő Ilmár véle,
Meg a léha Lempi vére,
A szépséges Messzikedvű,
Megy a tágas tengereken,
Tornyos hullámok tetején
A hideg havas határba,
Pusztaságos Pohjolába,
Férfiakat vesztő helyre,
Hősök-elsüllyesztő helyre.

Ki áll vajon evezősnek?
Ilmár vasverő az egyik,
Le a legfelső lapáthoz,
Más a léha Lemminkejnen,
Lát a legalsó lapáthoz.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga ül a kormány mellé,
Hajt előre, húzva hosszan,
Hajt a hullámokon által,
Kemény zajlások közepett,
Tarjagos habok tetején
Észak régi réveibe,
Ismert ászokfái fele.

Azután oda betérve,
Útjuk végéhez elérve,
Partra vontatják a sajkát,
A kátrányos keblűt kapják
Acél ászokfák fölébe,
A rézzel ragyogós révbe.

Onnan a szobába jönnek,
Nagyhamar be is köszönnék;
Kérdi Észak úrasszonya,
Vendégeket vallat vala:
„Ti urak, mit újságoltok,
Hősök, mily híreket hoztok?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Arra fölfeleli menten:
„Urak szampót újságolnak,
A tarka tetőst a hősök;
Jöttünk szampót széjjelszedni
Tarka tetőst szemre venni.”

Maga Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Fajdot egyet nem osztunk szét,
Három hősnek egy evetkét,
Hadd búgjon a szampó szépen,
Hadd zúgjon a tarka tetős
Észak kőhalma tetején,
Itt a rézhegy rejtekében
Magamnak is méltó hasznom
A nagy szampót kormányoznom.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Az osztályt ha megtagadod,
A fél szampót át nem adod,
Az egészet elfoglaljuk,
Helyéről hajónkra hordjuk.”

Louhi, Észak úrasszonya
Ezen roppant felfortyana,
Összehívja Észak népét,
Kardos ifjú nemzedékét,
Fegyverfogó férfait
Vejnemőjnen feje ellen.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Hárfájához nyúl legitten,
Muzsikálni kezde legott,
Szép hegedűszóba fogott;
Nosza mind fülelni fognak,
Az örömmön álmélkodnak,
Mind a férfiak vidáman,
Mind a nők nevető szájjal,
Hősök szeme könnyel telve,
Fiúk földön térdepelve.

Így a népet elfárasztja,
A sereget elbágyasztja,
Aki hallja, mind elalszik,
Aki látja, lehanyatlik,
Szunnyad immár ifja, véne
Vejnemőjnen énekére.

Bölcs varázsló Vejnemőjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Bocsát álmodt hosszan nyúlót,
Nyugodalmat el nem múlót,
Észak minden nemzetére,
A falusi nép fejére.

Indul szampót elemelni,
Tarka tetőst kiszemelni
Észak kőhalma csúcsáról,
A rézhegység röjtökéből,
A kilenc lakat mögéből.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Dalol vala, dúdol vala
A rézhegynek ajtajiba,
Kővárnak közelletibe;
Mozdul, ím, a vár kapuja,
Vas sarka, ím, enged vala.

Ilmár kovács ezenben
Mint vitézlő másodember
Lakatokat hájjal megken,
Jól megszíroz minden sarkot,
Hogy az ajtó ne üvöltsön,
A sarok ne sírjon-ríjon,
Lakatot lepattint ujjal,
Reteszt föltaszít horoggal,
Zajtalan a zár, ím, fordul,
A nagy ajtó nem csikordul.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Ó, te léha Lempi vére,
Bizodalmas nagy barátom,
Menj a szampót megszerezni,
Tarka tetőst széjjelszedni.”

Az a léha Lemminkejnen,
Mármint a szép Messzikedvű,
Könnyen kész, ha kéretlen is,
Fürge földicséretlen is,
Megyen szampót szerbe venni,
Kérkedik előkeltiben:
„Ami embert én kiteszek,
Ami hőst én, Ukkó gyerek,
Annyit térüljön a szampó,
Táguljon a tarka tetős,
Jobb lábam lökése által,
Cipőm sarka mozdulatával.”

Térítgeti Lemminkejnen,
Térítgeti, fordítgatja,
Fogta, ím, a szampót ölre,
Földön térdével döfölte.

Biz a szampó meg se mozdul:
Tarka tetős fel nem fordul:
Gyökere le volt eresztve
Kilenc ölnyire a földbe.

Pohjolának pompás ökre
Termett vala temérdekre,
Oldala erősre, épre,
Szarva egy öl hosszú annak,
Orra másfél olyan vastag.

Fogja ezt az ökröt fűről,
Ekét szántói gyepűről,
Szántja szampónak gyökerit,
Tarka tetősnek kötelit;
Már a szampó meg is mozdul,
A tarka tetős, ím, fordul.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Ilmár kovács egyetemben,
Meg a léha Lemminkejnen
Lekísérik a nagy szampót
Északhoni kőhalomról,
A rézhegynek röjtökéből;
Csónakjukba elhurcolják,
Hajójukra felrakodják.
Szállítják a szampót szálra,
A tarka tetőst naszádra,
Viszik a dereglyét vízre,
Százbordás hajót a habra;
Vízre csobban, ím, a csolnak,
Oldalaslag mén a habnak.

Ilmari kovács, ím, kérdi,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hova szállítsuk a szampót,
Mely vidékre vigyük vajon
E gonosz hírű határból,
Pusztaságos Pohjolából?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Maga mondja, fölfeleli:
„Odaszállítsuk a szampót,
Tereljük a tarka tetőst
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára,
Áldásképpen ottan álljon,
Örökös tanyát találjon.”

VESZEDELMEK A TENGEREN

Itt az öreg Vejnemöjnen
Pohjolából indul egyben,
Vidám kedvvel indul vissza,
Önhonába vigadozva.
Maga szóval így beszéle:
„Ringasd, szél, a bárkát szépen,
Vidd el, víz, a kis ladikot,
Légy lapátjaim segédje,
A kamósok könnyebbsége
Végzetlen víz mezein,
Tágas tengerek tetein!”

„Engedd, a fabárka fusson,
A vashorgú vígan jusson
Át a szörnyű zajlók helyén,
Tarjagos habok tetején!”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Hajt előre, csak úgy harsog,
Ilmár vasverő pediglen,
Meg a léha Lemminkejnen,
Ezek ketten ott eveznek,
Ott eveznek, igyekeznek
Sima tenger sík mezején,
Hatalmas habok tetején.

Hajt az öreg Vejnemöjnen,
Hajt a kékes tenger színen,
Hajt egész nap, másnap újra,
Hát bizony csak harmadnapra
Faggatózik Lemminkejnen:
„Mért nem dallasz, Vejnemöjnen,
Mért nem búgsz, te boldogfalvi,
Hogy, ím, szampót szépet nyertél,
Igaz ösvényt megösmertél?”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Biz ott fölfeleli bölcsen:
„Kora lenne még a nóta,
Az öröm idétlen volna;
Akkor lesz az ének illő,
Vígasságnak kora kellő,
Ennen ajtaink ha lássuk
És halljuk csikordulásuk.”

Szolt a léha Lemminkejnen:
„A faron magam ha ülnék,
Ahogy bírnám, énekelnék,
Fújnám, ahogy tőlem telnék,
Többet máskor sem sütök ki,
Tán még ennyi sem fog telni:
Ha nem állasz tüstént szónak,
Én csapok fel dalmondónak.”

Ott a léha Lemminkejnen,
A szépséges Messzikedvű
Száját, íme, illegeti,
Hangját hozzáegyengeti;
Maga kezdi el a dúdot,
A gyatra, ím, dalra gyújtott
Hangjával, a haragossal,
Torkával a darabossal.

Dúdol léha Lemminkejnen,
Tutul már a Messzikedvű,
Mozog szája, reng szakállá,
Ide-oda rándul álla;
Elhangzik az ének messze,
Vízen túl a nóta nessze,
Hat faluhatáron áthat,
Hét tengernél is továbbad.

Daru ült, ím, a fatőkén,
Vizenyős hoporcsnak végén,
Körmei hegyét ott kémli,
Lábait csereberéli,
Megijed biz ő pogányul,
Lemminkejnennek dalátul.

A daru egy furcsát füttyent,
Rikolt rútul a megszeppent,
Fogja, tüstént tovaszárnyal,
Pohjoláig röpül által;
Odaérkeztivel aztán,
Pohjai mocsárhoz jutván,
Még ott is kiáltoz szörnyen,
Ordítoz erős-kegyetlen,
Fölveri az alvó Pohját,
Fölkelti gonosz hatalmát.

Ébred Észak úrasszonya,
Hosszú álmából ocsúdva,
Fürkészi a falkaföldet,
Az életestárhoz törtet;
Megszemléli mind a marhát,
Körülkémleli a gabnát,
Nem hibázik ám a falka,
Nincs az élet megrabolva.

Most a kőmalomhoz jára,
A rézhegynek ajtajára,
Mondja itt megérkeztivel:
„Ó, életemnek gyászórája!
Itt idegen ember jára,
Mind a zár ki van feszítve,
Vár kapui megrendítve,
Sarokvasak összetörve;
Tán a szampót is kiszedték,
Szőrin-szálán elemelték?”

Kiszedték bizony a szampót,
Elvitték a tarka tetőst,
Északhoni kőhalomról
A rézhegynek röjtökéből,
A kilenc lakat mögéből,
A tizedik titkos zárból.

Louhi, Észak úrasszonya
Nagy haragra föllobbana,
Véli: megdől már hatalma,
Összeomlik uradalma,
Ködleányhoz, ím, esedez:
„Ködkisasszony, párás tündér,
Ó, szitálj szitádba párát,
Burhanyót bocsáss reájok,
Ködtakarót küldj az égből,
Gőzlepedőt levegődből
Tágas tenger tetejére,
Végzetetlen víz színére
Akadjon fenn Vejnemöjnen,
Uvantói megrekedjen!”

„Ez ha mind elégtelen még,
Örök-Turszó, Űk ivadék,
Üsd föl a tengerből fejedet,
Hozd a hab fölé süveged,
Sújtsd le a Kalev-sereget,
Uvantó urait ejtsd el
A mélységes mély habokba,
Hozd a szampót Északhonba,
Csónakostul, csorbítatlan!”

„Ez ha mind elégtelen még,
Ó, Ukkó, te fölső Isten,
Ezüstös király egyetlen!
Kerekíts vihart kegyetlent,
Idők nagy erejét keltsd föl,
Csapja szembe csónakukat,
Akadjon fenn Vejnemöjnen,
Uvantói megrekedjen.”

Ködkisasszony, páratündér
Tengerre ködöt lehel ki,
Gózzal a levegőt tölti,
Öreg Vejnemőjnent ottan
Három éjjel egyhuzamban
A kék tenger hátán hagyja,
Nem engedi jutni partra.

Három éjjel ott heverve
A kékellő tenger hátán,
Szól az öreg Vejnemőjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Nincs oly férfi, bár az alja,
Nincsen olyan álmos dalja,
Hogy azt köddel süllyesszék el,
Lebírják borús idővel.”

Kardját, ím, a vízbe vágja,
Szablyával a tengert szántja,
Zúdul a kard elől az édes,
Szablyazengéstől a mézes,
A köd égnek emelkedik,
A gőz felszáll fellegekig,
Párától a tenger tisztul,
Tenger habja borulattul,
Tenger tágra terpeszkedik,
Világ nagyra nevedik.

Telt az idő egy darabot,
Egy picinyke pillanatot,
Hát ím, szörnyű zaj szülemlett
A piros hajócska mellett,
A hullám magasra fröccsen,
Vejnö bárkájával szemben.

Ilmár vasverő biz itten
Visszahőköl nagy ijedten,
Orcáin aláfut vére,
Pirosságát veszti képe;
Eltakarja képét gyöngyen,
Szemeit még annál szebben.

Maga öreg Vejnemőjnen
Néz mellé a víz színére,
Pillant a naszádtól félre,
Csekélyke csodát vesz észre:
Örök-Turszó, Ük ivadék
A piros hajócska mellett
Tengerből fejét felüté,
Süvegét a hullám fölé.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Fülön markolja legitten,
Fölkapja fülénél fogva,
Kérdezgeti, tudakolja,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Örök-Turszó, Ük ivadék!
Mért keltél a tengerből ki,
Habból mért emelkedtél ki
Embereknek útját állnod,
Kiváltképp Kalev fiának?”

Örök-Turszó, Ük ivadék,
Biz ezen nem örvendezék,
Nem is igen ijedezett,
Felelni sem igyekezett.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Újra mégis megkísérti,
Harmadszor keményen kérdi:
„Örök-Turszó, Ük ivadék!
Mért keltél a tengerből ki,
Habból mért emelkedtél ki?”

Örök-Turszó, Ük ivadék
Hát immáron harmadszorra
Feelve szavát, ím, szabja:
„Tengerből kiemelkedtem,
Hab közül bizony kikeltem,
Mivel az volt nékem gondom:
Kalev népét mind elrontom,
Szampót Északhonba hordom;
Vessél vízbe vissza engem,
Hadd meg szánalmasnak lelkem,
Soha fel nem fogok szállni,
Embereknek útját állni.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Veti a szegényt a vízbe,
Maga szóval, így szólal:
„Örök-Turszó, Ük ivadék!
A tengerből sohse kelj ki,
Hab közül ne emelkedj ki,
Embereknek útját állnod
Mai naptól mindétiglen!”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Lendíti ladikját innen;
Telt az idő egy darabot,
Picinyke kis pillanatot,
Hát Ukkó, a fölső Isten,
Időjárás ura ott fenn,
Szólít ám szeleket fújni,
Vad vészeket dúlni-fúlni.

Szelek fújni elkezdenek,
Dúlni-fúlni a vad vészek!
Rettentően rengett nyugot,
Enyészet ijesztőn zúgott,
Dél derekasan dühöngött,
Kelet ocsmányul üvöltött,
Kukszél jajgatott kutyául,
Fekete iszapot visznek
Tetejébe tiszta víznek.

Fújt a szél ott folyton-folyvást,
Hullám tépte a vitorlást,
Vitte a csukacsont hárfát,
Halszárnybeli hegedűt
Vellamó hada elébe,
Ahtolának örömébe.

A vasverő Ilmarinen
Keserűli ezt felette,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ó, életem gyászos perce!
Mért mentem ki tengerekre,
Végzetetlen vízterekre?
Lát is már hajam szeleket,
Üstököm vihart eleget,
Szakállam gonosz napokat,
Gyéren is volt része hajdan
Szélben, mint ez, oly szilajban,
Ilyen szörnyű zajlásokban,
Fodros fejű hullámokban.”

Komoly öreg Vejnemöjnen
Viszont így vélekedik:
„Nem szokás zokogni sajván,
Dohogni dereglyedeszkán;
Sírás nem ment meg a bajtól,
Bógés bútól, búbánattól.”

Arra még szavát emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Tiltsd el, víz, te fajzatodat,
Maraszd, hullám, magzatodat,
Hűtsd le, Ahto, habok hevét,
Vellamó, a víz erejét,
Párkánydeszkám ne paskolja,
Ne csapjon be csónakomba!”

Az a léha Lemminkejnen,
Maga, ím, a deszkát hozza,
Tutaj szélit tatarozza,
Vendégpárkányt illeszt hozzá,
Egész ölmagasra toldá,
Hogy a hullám el ne érje,
Ne paskoljon peremére.

Volt ám deszka bőven már most,
A ladiknak széle számos,
Szilaj szélnek szuttyongatni,
Heves habnak háborgatni
Szörnyű zajlásokon szállva,
Halmos hullámokon hálva.

KÜZDELEM A SZAMPÓÉRT

Louhi, Észak úrasszonya,
Északhont gyűlésbe hívja,
Serge rögtön íjat öltön,
Katonaság kardot kössön,
Bárkát épít Pohjolának,
Csatacsónakot csináltat.

Bárka népét besorozza,
Hadfiait helyrehozza,
Mint a kacska kicsikéit,
Réce rendez csibéit,
Kardforgató száz leventét,
Íjhordozó hősök ezrét.

Ott vitorlafákat állít,
Fölszereli árbocfáit;
Vitorlát a fára húzza,
Vásznait az árbocrúdra,
Mint felleget, hosszú, lomhát,
Égen függő felleg foltját;
Avval indul a hajócskán,
Indul is, halad is jócskán,
Szampót visszavívni vágyón
Vejnemöjnen csónakából.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Kék tengeren járta közben
Maga szólal ő szavából,
Beszél bárkája farából:
„Ó, te léha Lempi vére,
Emelkedj az árbocvégre,
Kapj föl a vitorlafára,
Ügyeld az időt előttem,
Nézd meg az eget mögöttem,
Tiszta-é az égnek alja,
Tiszta, vagy be van borulva!”

Lemminkejnen, léha lurkó,
Ez a dévaj vérmes fickó,
Könnyen kész, ha kéretlen is,
Fürge földicséretlen is,
Emelkedik árbocvégre,
Felkap a vitorlanyélre.

Néz keletre, néz nyugotra,
Néz, ím, délre, északféltre,
Néz Pohjola partján végig,
Avval ő szavát, ím, szabja:
„Tiszta, ím, a táj előttem,
Borongós az ég mögöttem:
Kis felhő van észak ormán,
Nyugot felől felhőfoszlány.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Bizony füllentettél újfenn;
Nem felhő az észak ormán,
Vitorlášhajó az ottan:
Nézd meg újra pontosabban!”

Nézi újra, nézi nagyban,
Mondja szóval illeténnel:
„Sziget látszik messze távol,
Derengeni déli tájról,
Nyárjas, telve sólyomhaddal,
Nyíres, cifra nöstény fajddal.”

Szólt az öreg Vejnemöjnen:
„Bizony füllentettél újfenn;
Nem sólyommadár az egy se,
Cifra nöstény fajt még úgy se,
Észak népe jó fel ottan;
Nézd meg harmadszorra jobban!”

Léha Lemminkejnen arra
Nézi újfenn harmadszorra,
Mondja szóval, illeténnel,
Beszél, íme, ily beszéddel:
„Bizony észak bárkája ez,
A százhorgú vígan evez,
Száz ember evezőknél ül,
Ezer más van ott a nélkül.”

Itt az öreg Vejnemöjnen
Látja, baj lesz ebből menten,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Húzd, vasverő Ilmarinen,
Húzd meg, léha Lemminkejnen,
Minden ember jól meghúzza,
Hadd menjen a sajka futva,
Haladjon hajócskánk útja!”

Evez Ilmár vasverdeső,
Evez léha Lemminkejnen,
Evez mindenféle nemzet,
Lendül a lapát, az edzett,
A berkenyehorgok búgnak,
Reszket a fenyőfa csónak;
Orra fúj, mint főka borja,
Fara zúg, mint zúgó sodra.

Versenyt a vitézek vonják,
Veszködve a hősök, húzzák;
Mégsem fogy az út azonban,
A fabárka el nem illan
A vitorlás nagy naszádtól,
Észak ama csónakjától.

Itt az öreg Vejnemöjnen
Érzi: végső vésze várja,
Gonosz nap szakad le rája;
Tanakodik, tépelődik,
Mit csináljon, cselekedjen,
Maga szóval így szólal:
„Tudok én erre fortélyt illőt,
Találok csinálmányt kellőt.”

Kiveszen kovát egy aprót,
Picike parányi taplót,
A tenger vizébe rejti,
Bal válla fölött elejti,
Szóla szóval illeténnel,
Ím, beszéle ily beszéddel:
„Ebből zátony kerekedjék,
Sziget titkos nevedjék,
Észak bárkája úgy érje;
A százhorgú törjön széjjel
Tengervésznek torlatában,
Habok háborgó hadában!”

Abból zátony kerekedett,
Tenger hátán szirt született,
Hosszabb vége napkeltére,
Haránt vége északféltre.

Jön Észak hajója zúgva,
Habok hátát hasogatva,
Ér a szirthez egyszeriben,
Zátonyra szorul mereven;
Szétrepül a fadereglye,
A százíves összetörve,
Tengerbe zuhan az árboc,
Vitorlának vége már most.

Louhi, Észak úrasszonya,
Ott a vízbe lábol vala,
Fut a bárkát fölemelni,
A dereglyét talpra tenni;
Biz a bárka meg se billen,
A hajócska rendületlen,
Minden íve összetörve,
Minden horga széjjelszórva.

Tanakodik, tépelődik:
„Már most milyen módhoz nyúljak?”

Változik legott egyébre,
Bújik bátran más bőrébe;
Öt kaszát előszed ottan,
Hat kapát ütött-kopottat,
Képzi őket karmainak,

Módolja, ím, markainak;
Tört hajója fél feléből,
Alsó része abból épül,
Deszkáiból szárnyat szaggat,
A kormánylapátból farkat,
Szárnya alá százan gyűlnek,
Farka végén ezren ülnek,
Száz férfiú, szablyaöltő,
Ezer ember, íjjal küzdő.

Terpeszkedik fel is szárnyal,
Mint sas kél az égen által;
Lengve száll a levegőbe
Vejnemőjnen üldözője,
Fél szárnya a felhőt verte,
Fele a vizet septe.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Elfordítja délről fejét,
Napnyugotnak szegzi szemét,
Néz maga mögé kicsinyég;
Jön ám Észak vénasszonya,
Csapkod a madár, a csoda,
Sólyom volna vállát nézve,
Griffmadár a termetére.

Utolérte Vejnemőjnt,
Fel az árboccsúcsra röppent,
Csapott a vitorlanyélre,
Bárka fejjel feldúlóban
Sajka oldalra esőben.

Maga öreg Vejnemőjnen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hej, te Észak úrasszonya!
Szampót szétosztani szállsz-e
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára?”

Mondja Észak úrasszonya:
„Nem jövök szampón osztakozni
Olyanokkal, mint te, gazfi!”
Maga szampója után nyúl,
Vejnemőjnen csónakából.

Ott a léha Lemminkejnen
Övéről a kardot kapja,
Acélát, az élest vonja,
Bal feléről felragadja,
Karvaly körmét kaszabolja,
Úszólábát sarabolja.

Vág a léha Lemminkejnen,
Vág vasával, szól szavával:
„Földre hősök, földre szablyák,
Földre mind, ti álmos dalják,
Százanként a szárnya szélén,
Tízenként a körme élin!”

Mondja Észak vénasszonya,
Rúd végiről válaszolva:
„Ó, te léha Lempi vére,
Szegény Kaukó, gyászvitéz te!
Rászedtél szülőanyádat,
Megcsúfoltad agg dajkádat:
Mondtad, el nem mégy csatába,
Hat-hét évnek évadába
Sem aranyra sóhajtozva,
Sem ezüstre óhajtozva.”

Komoly öreg Vejnemöjnen,
A főtáltos mindétiglen
Ideje van immár, véli,
A perc eljött, úgy ítéli;
Vonja vízből a lapátot,
Hab közül a tölgy sziácsot,
Avval kólint a csodára,
Sasnak körmeit levágja;
Többi körme el van törve,
Maradt egy kisujja körme.

Fiai szárnyáról lehullnak,
Hősök tengerbe borulnak,
Szárnyairól száz emberke,
Farkáról a hősök ezre;
Maga, ím, a sas lepottyant,
Bókonyfákon nagyot koppant,
Mint fajtjérce fáról földre,
Fenyőágról az evetke.

Ott a szampót kapja még el
Ujjával a nevendékkal,
Szampót vízbe rántja véle,
Dönti, lám, a tarka tetőst
Piros bárka peremérül
Kékes tenger közepébe;
Ott a szampó szétzúzódik,
Tarka tetős darablódik.

Szállnak, ím, a törmelékek,
Szampóbéli roppant fészek
A csendes vizek ölibe,
Fekete iszap fölibe,
Váltak víznek jószágivá,
Ahto népe kincseivé;

Attól fogva mindétiglen,
Míg aranyos hold süt ott fenn,
El nem fogy a víz vagyona,
Vízi Ahto kincse soha.

Megmaradtak töredéki,
Apróbbacska része néki
Ott a kékes tenger hátán,
A térséges tenger árján.

Szél ezeket elringatja,
Tenger sodra táncoltatja,
Ott a kékes tenger hátán,
A térséges tenger árján,
Szél a föld felé löködi,
Hullám part felé tereli.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Látja, hogy zúdít a zajlat,
Földre hogy hajít a habzat,
Hullám partra hogy rakosgat
Régiszampó-részecskéket,
Tarkatetős-töredéket.

Megörül ezen fölötte,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ebből minden mag ereje,
Örök boldogság eleje,
Ebből szántásunk, vetésünk,
Növekvésünk minden nemben,
Ebből holdunk fényesebben,
Süt szerencsénk napja szebben
Szumó tér hegyén-völgyén,
A fölséges Szumó földjén!”

Louhi, Észak úrasszonya,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Tudok én erre kellő dolgot,
Tudok dolgot, mondok módot
Szántásodra, vetésedre,
Falkádra, növekvésedre,
Te ragyogó holdjaidra,
Tündöklő napos napodra:
Holdat kő közé gurítom,
Napot szirt mögé szorítom,
Fagyot futtatok fullasztót,
Hideget hozok halasztót
Szántásidra, vetésidre,
Állataidra, életidre
Vasas jégesőket vágok,
Acélból valókat rázok
Irtásfölded föbbjeire,
Szántásaid szebbjeire.”

„Küldök medvét a mezőről,
Gyér fogút a tűlevélről,
Paripáid elpusztítsa,
Kedves kancáid kiirtsa,
Falkáidat földhöz verje,
Teheneid leterítse;
Kórral kínozom tönkre néped,
Megölöm minden nemzetséged,
Hogy sohase fogja senki
E világon emlegetni.”

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval fölfeleli:
„Engem ugyan lapp le nem dall,
Turjabéli földbe nem pall;
Te meg, Észak úrasszonya,
Rekeszd kő közé a rosszat,
Nyomd szirt közé a gonoszat,
Kórságot a hegybe hozzad,
Ne a holdat holdotiglan,
Napvilágot voltodiglan!”

„Futtass bár fagyot, fullasztót,
Hozz hideget bár, halasztót
Tennem termő földjeidre,
Magad vette gabnaszemre;
Vasas jégesőket vágjál,
Acélból valókat rázzál
Ten ekéid törte rögre,
Északhoni szántóföldre.”

„Küldd a medvét a mezőről,
Vadmacskát berek öléből,
Vájt markút az erdőszélről,
Gyér fogút a tűlevélről
Észak utcája terére,
Észak falkaja fejére!”

Ottan Észak úrasszonya
Szóval mondja, fölfeleli:
„Már megdőlt hatalmam nékem,
Alászállott én értékem,
A tengerbe tűnt vagyonom,
Szampóm széttört a habokon.”

Sírva indul otthonába,
Panaszkodva Pohjolába,
Nemigen volt valamije
Szampójából hazafele,
Csak kevéskét vihetett el
Ujjával, a névtelennel,
Pohjolába hozá tetőjét,

Szárjolába emelőjét;
Innen Északon az ínség
Lappok közt kenyértelenség.

Komoly öreg Vejnemöjnen
Kimenve a földre itten,
Lel a szampórészecskékre,
Tarkatetős-törmelékre
Tenger mellett, part mentiben,
A finom fehér fővenyen.

Vitte a szampórészecskéket,
Tarkatetős-törmeléket,
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára,
Ott nőjenek, zsendüljenek,
Ott érjenek, lendüljenek,
Sörré, árpából valóvá,
Rozsbeli remek cipóvá.

LOUHI BETEGSÉGEKET BOCSÁT KALEVALÁRA

Louhi, Észak úrasszonya
Füleibe hír hatola,
Vejnöle hogy vígan vagyon,
Kalevala díszlik nagyon
Régi szampórészecskéken,
Tarkatetős-törmeléken.

Ezt irigyli szörnyűképpen,
Mind azt forgatja fejében,
Milyen vésszel vesse végít,
Mely halállal verje végig
Vejnö honja népességét,
Kaleviek nemzetségét.

Ukkót így imádja ottan,
A mennydörgőt kéri mostan:
„Ó, Ukkó, te fölső Isten!
Küldd Kaleva népeire,
Te vasból való jegeid,
Acélas hegyű szegeid,
Vagy pusztítsd betegségekkel,
A gonosz hadat veszejtsd el,
Férfiait szérűk zöldjén.
Asszonyait aklok földjén!”

Tuonelában volt egy vak lány,
Loviatár, vén boszorkány,
Tuoni legrosszabb lánya,
Mana-tündérek silánya,
Minden rosszaság eleje,
Ezer romlásnak veleje;
Kormos képe irtóztató,
Bőre színe borzongtató.

Tuoni lánya, ez a kormos,
A hunyt szemű álomházi
Ágyát, ím, az útra vette,
Álmát rossz helyt készítette;
Háttal fordult a szeleknek,
Oldalkost a förmetegnek,
Farral a hideg fúvatnak,
Szembe a pirosuló napnak.

Jött szörnyű szél, kavargó,
Napkeletről egy zimankó,
Együgyűt teherbe fűvára,
Dagasztotta domborúvá,
Fátlan gyújtóvány tövében,
Merő dombtalan mezőben.

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának súlyos teljét,
Kilenc álló hónap hosszát,
A tizedik hó feléig.

Keres hát fiadzófldet,
Helyet, hol hasa ürülhet,
Csörgedező csermelyeken,
Ingó-bingó vízereken,
Vad zugónak csorgójában,
Víznek vészes forgójában,
Úgyse szüli meg szülöttjét,
Nem könnyíti kín a keblét.

Tuoni kormos képű lánya,
Gonosz szűz Mana lakába,
Észak ajtaihoz ére,
Homályhoni fürdőtérre.

Louhi, Észak úrasszonya,
Észak gyér fogú banyája
Titkon fürdőjébe rejti,
Álúton a gőzsobába,
Ne sejtse a falu népe,
Ne jusson a hír fülébe.

Ott ez a cudar cemende,
Tuoni hunyt szemű leánya
Méhét már kiürítette,
Vad fiait rakja rendre.

Kilenc kölykét így veté el
Egyetlenegy nyári éjjel,
Egyetlenegy vessző vertén,
Egyetlenegy fürdő fültén.

Nevezgeti magzatait,
Rendezgeti fajzatait:
Egyikből szerez szegezést,
Másikból csinál csikarást,
Egyikből kanyarít köszvényt,
Másikból gabalyít görvélyt,
Kelést egyikből dagasztott,
Rühöt másikból ragasztott,
Egyikből fenét fakasztott,
Másikból dögöt szalasztott.

Egy maradt neve nem adva,
Legutolján lett vakarcsa,
Ezt azonnal elkergette,
Varázslónak vízbe vette,
Nyirkos völgybe megtevőnek,
Mindenhol irigykedőnek.

Louhi, Észak úrasszonya,
Rendeli a többbit oda,
Párás földnyelv párkányára,
Enyhe félsziget fokára;
Uszítja dühös dőgeit,
Küld különös kórságokat
Vejnö népét elveszteni,
Kalev hadját meghalatni.

Sínylik Vejnöle vidéke,
Kornyadoz Kalevnak népe,
Nevük is nevezhetetlen
Különös betegségekben;
Alattok a padló korhad,
A lepedő rájok rothad.

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Főfő táltos mindétiglen,
Megy menteni a fejeket,
Leszedni a lelkek láncát,
Megyén Tuonival csatázni,
Betegséggel harcra szállni.

Készít fürdőt jó meleget,
Vesszőlésre fűt köveket
Inos-finos apró fával,
Hasábfával, vízhordtával;
Viszi a vizet takarva,
Titokban a vesszőt hordja,
Gőzli vesszejét, a jelest,
Enyhíti a százlevelest.

Csap legottan fürdőt fényest,
Forral, mint a méz, oly édest
A forró kövek fölibe
Égő sziklák tetejibe,
Szóval mondja illeténnel,
Ím, beszéle ily beszéddel:

„Jer ide, Istenem, fürödni,
Ég öregje, melegedni,
Egészséget izmosítani,
Békességet biztosítani!
Oltsd el ezt a szörnyű szikrát,
Bontsd fel ezt a szörnyű rontást,
Jó fürdőt e földre juttass,
Rossz fürdőket messze futtass!”

„Mind ami vizet locsolok
E forró kövek fölibe,
Változzon át mézzé tüstént,
Édes ízzé föccsenjen szét;
Mint folyó, a méz buzogjon,
Édes íz, mint tó, zuhogjon,
Köves kályhánk oldalain,
Mohos gőzfürdők falain!”

„Tuoni lánya, kór tündére,
Ki felültél kór kövére,
Három víznek egybefolytán,
Három érnek elosztán
Ott őrlöd a kórköveket,
Kórhegyeket hengergeted!
Jövel, gyűjtsd a kórt rakásra
Kék malomkő mély hasába,
Vagy vezesd a vízbe őket,
Tenger mélységébe lökjed,
Széltől el nem érhetőbe,
Naptól át nem süthetőbe!”

„Kórleány, kegyes kisasszony,
Sebleány, jeles úrasszony,
Te is jöjj el, véle kelj fel,
Egészséget izmosítani,
Békességet biztosítani!
Tedd, a kór hogy ne kínozzon,
Tedd, a seb hogy ne sajogjon,
A beteg hogy bírja fektét,
Nyavalyás nyugton várja keltét,
Törődött az óra teltét,
Sérült mozgathassa testét.”

„Kösd a kórt a káforkába,
Rejtsd a bajt a rézvékába,
Vidd a kórokat odáig,
Szállítsd el a bajt egy szálig
Kórságdombnak közepére,
Kórsághegy meredekére;
Főzd meg mind a kórt legottan
Pirinyó kis katlanokban,
Egy ujjal beérhetőken,
Egy hüvelykkel mérhetőbben.”

Ott az öreg Vejnemőjnen,
Főfő táltos mindétiglen
Sérvekre vaját kenetet,
Mind megönti a sebeket
Kilencféle kantaírral,
Nyolcféle búbajos zsírral,
Mondja szóval illeténnel,
Ím, beszéle ily beszéddel:

„Ó, Ukkó, te fölső Isten,
Öregember fönn a mennyben,
Keletről a felhőt gerjeszd,
Északról is indíts terhest,
Nyugatról borúdat küldd el,
Essél mézzel, essél vízzel
Kenőcsül a kóros helyre,
Öntésül a sajgó sebre!”

„Tedd éjszaka éppé, jóvá,
Nappal frissé, virítóvá,
Egy fikarcnyit, hogy ne fájjon,
Még gyöngécskén se gyötörje,
Míg világ világul leszen,
Hold aranylik fenn az égen!”

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Örök táltos mindétiglen,
Csúffá tette a csinálmányt,
Rontásokkal rendre elbánt,
Téteményeket tovatolt,
Gonosz bűbájt megorvosolt,
Népét megmenté haláltól,
Kalev nemzetét a kártól.

MEDVETOR

Szállt a monda Pohjolába,
Híre a hideg hazába
Vejnöle vidámultának,
Kalevhon kiláboltának
A rejteki rontásokból,
A különös kórságokból.

Louhi, Pohja úrasszonya,
Észak gyér fogú banyája,
Fölforr ennek hallatára,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Tudok erre több dolgot is,
Mondok erre más módot is:
Madvét mozdítok mezőről,
Vájt markút vadon közéből
Vejnöle minden csordáira,
Kalevala kondáira.”

Mozdít medvét a mezőről,
Loncsost, lakta vad vidékről
Vejnö irtási hegyébe,
Kalev kondái közébe.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Maga szóval így szólal:
„Ilmár, vasverdeső vérem,
Új lándzsát kalapálj nékem,
Háromélű dárdát építs,
Réznyelét is egybe készíts!
Nagy homlokút kell keríteni,
Pénzes bőrűt leteríteni,
Nyájaimat ne nyivassza,
Marháim ne törje, marja.”

Vasverő a lándzsát verte,
Sem hosszú, sem rövidre,
Szabja kellő közepesre:
Farkas álldogál a tollán,
Éle tájékán toportyán,
Illesztékén szarvas szökdell.

Hó esett le éppen újra,
Finom porhó csak picurka,
Úgy őszi anyajuh formán,
Téli nyúl színéhez fogván;
Szólt az öreg Vejnemöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Megyek, ember, erdőt nézlő,
Külső dolgokban vitézlő;

Fogadj, erdő, emberedül,
Tapió, vitéz feledül,
Segíts vallanom szerencsét,
Elejtenem erdő gyöngyét!”

„Én aranyos édes Otszóm,
Mézes markú szép kis mackóm!
Feküdj a hoporcs fölébe,
A gyönyörű szirt gyöpére,
Feletted a fenyvek zúgnak,
A szömörkék súgnak-búgnak;
Ottan, Otszó, henteregjél,
Mézes markú, hemperegjél,
Mint fészken a fajdmadárka,
Pipe költése korába!”

Ott az öreg Vejnemőjnen,
Hallja, hogy ugat kutyája,
Csahol ám a Bodri szája
Kis szeműnek telke táján,
Lapos orrúnak lapályán;
Szóval mondja, fölfeleli:
„Azt hívém, kakukkszó csendül,
Gyöngymadaram füttye zendül,
Pedig nem kakukkszó vala,
Nem a gyöngymadárka dala,
Kutyám szólt, a legkedvesebb,
Vadam volt, a legjelesebb,
Otszó háza ajtajába,
Ékes ember udvarába.”

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Ott elejti Otszót könnyen,
Feldönti a finom fekhelyt,
Fenékből a fényes almot.

Nézi, nézi kedves kincset,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Én aranyos édes Otszóm,
Mézes markú szép kis mackóm!
Ne vedd rossz néven a véged,
Nem én vágtalak le téged,
Magad estél görbe fáról,
Buktál le a tós sudárról,
Gallygatyád így elszakajtád,
Töleveles kacabajkád;
Őszidött csúszós a pálya,
Nagy a felhős nap homálya.”

„Indulj innen, híres-neves,
Erdő dísze, ellépegess,
E falatnyi fészecskébül
Híres házfödelünk alá,

Tekintetes tetőnk alá;
Nem sért ám ott senki téged,
Ott virágízen lakoznak,
Ott friss mézet falatoznak
Az új vendég örömére,
Érkező utas díszére.”

Ott az öreg Vejnemőjnen,
Fő nótafa mindvégiglen,
Megy az irtáson ujjongva,
Tisztásokon csengve-bongva
Vendégével, híresével,
Nyaláb szőrös-bőrösével;
Házáig hatol a zengés,
Fedele alá a csengés.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Immár udvarába ére,
Kikiálta háza népe,
Mondotta a nemzet szépe:
„Üdvöz légyen, Otszó, jöttöd,
Mézes markú, megjelented
Mind e megmosott tereken,
E gyönyörű házhelyeken!”

„Ne törődjél avval, Otszó,
Ne is legyen érte zokszó,
Ha eljön a bunda sora,
Szöröd-szemlélésnek kora;
Bundád el nem rontják-bontják,
Nem szemlélik szőrös szoknyád
Gézengúzokra gúnyául
Rongyosok fölé ruhául.”

Ott az öreg Vejnemőjnen
Otszó bundáját leveszi,
Csűrhiú szögébe teszi,
Húst készít a katlanokba,
Aranyozott cinüstökbe,
Rézfenekű fazekakba.

Tűzön már fazekak fornak,
Tetézve telis-telien
Húsfalatokkal felesen,
Közé sót kanyarítottak,
Messze földről melyet hoztak,
Felső-dvinai vizekről,
Só-szoroson átevezve,
Vitorlášhajón vezetve.

Mikor az étel meg volt főve,
Tűzhelyről az üst levéve,
A zsákmány fiát vezérlik,

Hosszú asztal mellékére
Kis aranyos kupicákból
Mézharidot hörpölgetni,
Sörítőkát szürcsölgetni.

Fenyő volt az asztal fája,
Rézből öntve minden tála,
Újezüstből a kanalak,
Mind a kések színaranyak;
Telis-tele mind a csésze,
Tálakat tetős-tetézték
Erdőnek kegyadományi,
Szép szálfásnak hagyományi.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Domb öregje, aranymellű,
Tapiói házigazda,
Mézes asszony Erdőhonba,
Erdei nyájas gazdasszonyka,
Tapió vére, tiszta ember,
Tellervó, Tapió szúze,
Meg Tapió-nemzet több más,
Jöszte ökröd lagzijába,
Hosszú gyapjasod torába!
Van itt most falat, de mennyi,
Van itt innya, van mit ennyi,
Marad másnak is mit adni.”

Itt az öreg Vejnemöjnen
Énekszóra gyűjta menten
Dicső estéje díszére,
Múló napja örömére.

Szólt az öreg Vejnemöjnen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Most világíts, fáklyatartó,
Hadd lásson az énekmondó,
Itt van, ím, az énekóra,
Áll is szám az énekszóra.”

Ott énekre, dalra gyűjta,
Egész este vígan fűjta,
Szól, a dalnak végét vetve,
Maga mondja végezetre:
„Bár napestig lenne dalszó,
Öröm éjten-éjjel hangzó,
Itt a mi hazánknak földjén,
Szuomi tér hegyen-völgyén,
A növekvő nemzedékben,
Feltörekvő zsenge népben!”

HARC A VILÁGOSSÁGÉRT

Komoly öreg Vejnemöjnen
Váltig vonja hegedűjét,
Váltig vonja, dallal toldja,
A nélkül is vígan vonja.

Hatol hangja hold lakáig,
Kedve a napnak ablakáig,
Házából a hold kiszálla,
Hág egy nyírfa hajlatára,
Várából a nap elékel,
Egy jegenyecsúcsra lépdél,
Hárfahangot hallania,
Víg örömet vallania.

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohjai fogatlan banya,
Megerszerzi a napot onnat,
Kézre kapja, ím, a holdat,
Holdat nyírfa hajlatáról,
A napot fenyő csúcsáról;
Hordja őket önhonába,
Pusztaságos Pohjolába.
Rejti holdunk ragyogását
Rótt elejű szirt ölibe,
Napunk tündöklő világát
Acélhegybe búvóli be.

Immár éj van egyfolytában,
Holdatlan homály van,
Kormos éj Kalevalában,
Minden vejnöhoni házban.

Hideg csapkod csemetékre,
Idegen a nyájnak élte,
Égi szárnyasnak szokatlan,
Embernek unalmas ottan,
Ahol napfény nem ragyoghat
S nem látni a kedves holdat.

Hal ösmeri odva öblét,
Sas az égi szárnyas röptét,
Szél naszádok napi útját:
Emberfiak sose tudják,
Mikor van a nap eleje,
Érkezik az éj ideje.

Tanácskoznak ott az ifjak,
Korosak is gondolkoznak,
Hold híján velük mi leszen,
Nap híján a nép hogy éljen
E siralmas hon határán,
Pohjolai puszta hátán.

Tanácskoznak ott a lányok,
Szépecskék szerit találnak,
Kovácsműhelyt fölkeresik,
Szóval mondják illeténnel:
„Föl, kovács a falmellékről,
Vasverő, a góc mögéből,
Holdat újat kalapálni,
Új napkerekét csinálni!
Rossz, ha ül homály a holdon,
Nap ha nem süt, kedvünk zordon.”

Kovács kél a falmellékről,
Vasverő a góc mögéből,
Holdat újat kalapálni,
Új napkerekét csinálni;
Holdat színaranyból készít,
Napot újezüstből épít.

Jött az öreg Vejnemöjnen,
Megáll ott az ajtószádán,
Szóval mondja fölfeleli:
„Aj, vasverő, édes vérem!
Mit kalapálsz, veregetsz itt,
Mit kopogtatsz itt napestig?”

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Holdat alkotok aranyost,
Ezüstből napot faragok
Oda fel az ég ölébe,
Hat tarka tetős fölébe.”

Ott az öreg Vejnemöjnen,
Maga szóval így szólal:
„Hej, vasverő Ilmarinen,
Munkád most mily értéktelen!
Nem fog sütni aranyholdad,
Ezüstnap sose ragyoghat.”

Kovács képezgeti holdját,
Kalapál kerek napocskát,
Emelgeti nagy tüzesen,
Viszi őket nagy ügyesen,
Szömörke csúcsára holdját,
Napját nagy fenyő fölébe;
Hull vivőjük veritéke,
Izzad a hozónak képe
A derekas dolgot téve,
Az erős emelgetésbe.

Így a holdat fölemeli
A napocskát elhelyezi,
Holdat a szömörkecsúcsra,
Napot a jegenyedúkra;
De csak nem világít holdja,
Bizony nem süt a napocska.

Ott az öreg Vejnemöjnen
Maga szóval így szólal:
„Ideje, hogy az örvöt vessük,
Férfijellel kérdezzessük,
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szűnt a hold előlünk?”

Maga öreg Vejnemöjnen
Főfő táltos mindétiglen,
Égerből szilánkot szel le,
Szabatos sziaácsot szerze,
Fog az örv-elindításhoz,
Örvöt ujjával irányoz,
Mondja szóval illeténnel,
Beszél, íme, ily beszéddel:

„Mondd el, örv, a dolgot rendben
Bár a kérdő kedve ellen,
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szűnt a hold előlünk?”

Hoz az örv igaz híreket,
A férfijel visszafelel.
Mondja, hogy a nap jutott volt,
Hogy odaveszett a szép hold
Északhoni kőhalomra,
Rézhegységnek rejti gyomra.

Komoly öreg Vejnemöjnen,
Erre szóval így szólal:
„Ha én most elmék Pohjolába,
Észak ifjai nyomába,
Fel fog holdunk fénye tűnni,
Ékes napunk fel fog sütni.”

Avval indul, megy javába
Pusztaságos Pohjolába,
Utaz egy nap, másnap újra,
Hát ím, harmadnapra jutva
Pohja kapuja felöltlik,
Köves domb feléje ködlik.

Előbb hujjantva kiáltja
Pohjola folyóján által:
„Hozzatok hamar hajócskát,
Hadd rússzanok a folyón át!”

Hogy hujája nem hallatszott,
S hajót senki nem szalasztott,
Összegyűjt, ím, egy halom fát,
Szömörkének száraz lombját,
Mart mellékin tüzet gerjeszt,
Füstfelleget sűrűn terjeszt;
Tüze nagyfel száll az égbe,
Vastag füst a levegőbe.

Louhi, Észak úrasszonya,
Éppen ablakához érve,
Néz a vízszoros hegyére,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Mit égetnek ott a máglyán,
A sziget szorosa szádján?
Hadi máglyának kicsinylem,
Gyalomgyújtatnak öreglem.”

Maga Pohjolai magzat
Uccu, udvarra kiugrat
Körülnézni, megfigyelni,
Tüzetesen szemrevenni:
„Túlhan a folyó mögében
Délceg ember van menőben.”
Komoly öreg Vejnemöjnen
Már hujázik másodízben:
„Hozd a sajkat, Észak ifja,
Vejnemöjnen várta sajkat!”

Így vág vissza Észak ifja,
Maga mondja, válaszolja:
„Nincs itt sajka, néked tetsző,
Jössz, ha ujjad lesz evedző,
Kezed körme kormánylapát,
Pohjolai nagy vízen át!”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Tanakodik, tépelődik:
„Sose volt az férfi eddig,
Ki útjából visszaverdik.”
Mint csukahal megy a tóba,
Mint szemling a sík folyóba,
Átúszik az öblön egyben,
Szorosokon száguld sebten,
Lába lép, a másik mostan,
Pohjolai partra dobban.

Észak ifja mind azt mondja,
Rárivall a rongyos banda:
„Jer csak Észak udvarára!”
Megyen Észak udvarára.

Észak ifja mind uszítja,
Rárivall a rongyos banda:
„Lépj a pohjolai lakba!”
Megy a pohjolai lakba;
Lábbal a bürüt tapodja,
Kézzel a kilincset fogja,
Avval a szobába robban,
A tető alá betoppan.

Ott férfiak mézet isznak,
Édes ízet kortyolgatnak,
Mind a férfi kardövezten,
Hősök harci fegyverzetben,
Vejnemőjnen feje ellen,
Szuvantói végvesztére.
Kérdik ott az érkezőtől,
Szólnak szóval illeténnel:
„Mi a hitvány hősnek híre,
Úszott úrnak újdonsága?”

Komoly öreg Vejnemőjnen,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hold felől van hír, különös,
Nap felől csoda, örökös;
Hova tűnt a nap mitőlünk,
Merre szűnt a hold előlünk?”

Észak ifja mind azt mondja,
Visszavág a rongyos banda:
„Töletek a nap odatűnt,
Nap odatűnt, hold odaszűnt
Rótt elejű szirt ölébe,
Vassziklának röjtökébe;
Kerítetlen ki se kerül,
Mentetlen ki nem menekül.”

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval fölfeleli:
„Hogy a kőből hold ki nem kél,
Sziklából a nap ki nem száll,
Keljünk hát birokra kézzel,
Szabdalkozzunk szablyaéllal.”

Kardot ránt, vasát kivonja,
Hüvelyből hevesét húzza,
Kinek hold süt pengevasán,
Nap tündököl markolatán.

Ott a szablyát összemérik,
Ott a kardot megkísértik:
Hát kicsinység hosszabb fajta
Öreg Vejnemőjnen kardja,
Egyetlenegy árpaszemmel,
Szálasabb egy szalmaízzel.

Most az udvarra kimennek,
A térségre, mell a mellnek;
Ott az öreg Vejnemőjnen
Vág egy verset, vasa villan,
Vágja egyszer, vágja ismét,
Aprítja, mint répa rendjét,
Metéli, mint lenmag tokját,
Észak ifjai kobakját.

Avval öreg Vejnemőjnen
Megy a holdnak látására,
Napnak elbocsátására
Rótt elejű szirt öléből,
Acélhegynek belsejéből,
Vassziklának rejtekéből.

Lép az úton egy darabot,
Valamelyest ballaghatott,
Bukkan, ím, egy zöld szigetre,
Szigeten egy nyírfa, büszke,
Nyírfa alján bérc, iromba,
Bérc alatt pediglen szikla,
Szemben ajtó kilencszámra,
Százával az ajtók zára.

Kézzel ajtókat nyitogat,
Szó-erővel sarkaikat;
Nem nyílik az ajtó kézzel,
Sarka nem gondol igékkal.

Ott az öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Asszony a férfi fegyvertelen,
Bárd híján biz embertelen.”
Hazafelé indul egybe,
Feje lesütve, rossz a kedve,
Hogy a holdat mégse hozza,
Napot nem vihette vissza.

Szólt a léha Lemminkejnen:
„Haj, te öreg Vejnemőjnen!
Mért nem vittél véled engem
Réülőnek egyetemben,
Lakat mind lepottyant volna,
Hátsó zár lepattant volna,
A hold már ragyogna régen,
A nap fenn sütné az égen.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Maga szóval így szólal:
„Nem tör le a zár ígétől,
Lakat nem lazul regétől,
Sem marékkal megfogástól,
Kézzel közbekapkodástól!”

Megy kovácsa műhelyébe,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Ó, vasverő Ilmarinen!
Kalapálj kampót három ággal,
Csinálj csákányt egy tucatnyit,
Kulcsot jókora nyalábbal,
Holdat kő közül kihoznom,
Napot szirtből szabadítom.”

A vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen,
Kalapál a kérő kedvén,
Csákányt egy tucatnyit vervén,
Kulcsot jókora nyalábbal.

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohja gyér fogú banyája
Szerez szárnyat, tollat rája,
Fel is röppen könnyűdösen;
Keringőzik háza körül,
Azután amodább kerül,
Észak tengerén is végig,
Ilmár kovács műhelyéig.

Ablakát kovács kinyitja,
Talán szél jön, azt gyanítja;
Nem volt biz az szél fuvallta,
Szürke szárnyú héja volt a.

Ilmarinen vasverdeső
Szóval mondja, fölfeleli:
„Mit vagy itt, ó, vad, kereső,
Ablakom alatt megülő?”

Megered a héja nyelve,
Szól a sólyom, fölfelelve:
„Ó, vasverő Ilmarinen,
Főkovács örökétiglen!
Hisz tudósnak te igen nagy,
Vasverőnek oly jeles vagy!”

Szól vasverő Ilmarinen,
Maga mondja, fölfeleli:
„Nem valami csodadolog,
Ha kovácsnak gondos vagyok,
Hisz a menny kovácsa voltam,
Ég födelit én ormoltam.”

Megered a héja nyelve,
Szól a sólyom fölfelelve:
„Mit készít a vasverdeső,
A kovács kinek kalapál?”

A vasverő Ilmarinen
Szóval megfelel imígyen:
„Biz én nyakláncot csinállok
Északhoni vén banyának,
Evvel kötjük majd a vént le,
Hórihorgas hegy tövébe.”

Louhi, Észak úrasszonya,
Pohja gyér fogú banyája,
Érzi, végveszélye várja,
Ínségnap szakad le rája,
Felrepül hát egyszeribe,
Pohjolába ér ízibe.

Holdat a kőből kiereszti,
Napot bérc mögül kimentí,
Maga változik egyébbé,
Átbukdácsol gilicévé,
Libben-lebben, átalröppen
Ilmár kovács műhelyéhez,
Ajtajára, mint madárka,
Gilice a küszöbre szálla.

A vasverő Ilmarinen
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hogy repülsz, madár, imide,
Jössz küszöbömre, gilice?”

Válaszol a vad az ajtón,
Küszöbön gilice fölszól:
„Azt keresem küszöbödön,
Hírrel, jóval kedvesködöm,
Kikelt már a hold a kőből,
A nap feljött szirt mögéből.”

A vasverő Ilmarinen
Maga megszemplélni megyen,
Áll a műhely ajtajába,
Néz merőn a menny boltjára,
Nézi, hát a hold homálylik,
Látja, lám a nap világít.

Megyen Vejnemöjnen elé,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Hé, te öreg Vejnemöjnen,
Fő nótafa mindétiglen!
Jer a holdat észrevenni,
Napvilágot nézegetni,
Helyükön vannak már, az égin,
Szállásukon, ím, a régin.”

Komoly öreg Vejnemőjnen
Az udvaron termett egyben,
Fejit nagy hamar felütve
A menny boltjára tekintve:
Hát a hold felkelt, a nap megtért,
Megint megtalálta mennyét.

Itt az öreg Vejnemőjnen
Maga szólni kezde fönnen,
Mondja szóval illeténnel,
Beszél, íme, ily beszéddel:
„Üdvözlég, ó, hold, hogy fénylesz,
Orcád megmutatod, ékes,
Dicső nap hogy felderültél,
Világunk, az égre ültél!”

„Kedves hold, kikeltél kőből,
Szép napunk a szirt mögéből,
Mint arany kakukk kikeltél.
Ezüst gilice szökellettél
Régi pályád útjaira.”

„Kelj föl ismét reggelenként
Mai naptól fogva mindig;
Köszönts békességgel bennünk,
Vezesd a vadat elejbünk,
Zsákmányt ujjaink ügyébe,
Áldást horgaink hegyére!”

„Járj utadon épségesen,
Pályádon át szépségesen,
Ívedet gyönyörűen fusc be,
Estve az örömbe juss be.”

MARJATTA FIAT SZÜL. VEJNEMÖJNEN BÚCSÚJA

Marjatta, magasztos magzat
Soká otthon volt növekvő
Úri atyja udvariban,
Édesanyja hajlékiban;
Elkoptatott fél küszöböt
Csillogó szép szoknyaival,
Feléig az ajtófélfát
Remek ruhaujjaival,
A bürün a pallódeszkát
Bőrcipője sarkaival.

Marjatta, magasztos magzat,
A kicsinyke kisleányka
Él szüntelen szűziesen,
Mindvégiglen szeplőtelen,
Kél a kondát pásztornálni,
Báránnyokkal vándorolni.

Juha fenn a dombot járja,
Hegytetőt a birkanyája,
Irtáson a lányka lépdél,
Égerfák közt könnyedén kel
A kedves kakukkot hallva,
Ezüstöt, felé szavalva.

Marjatta, magasztos magzat,
Sok ideig pásztorkodik;
Bajos biz a pásztor dolga,
Legkivált a lánygyereké:
Fű között a féreg bujkál,
Gyakran gyík feléje fúkál.

Nem is féreg bújt biz ottan,
Nem gyíkocska fújt biz ottan,
Dombról egy eperje szálla,
Mezőről egy áfonyácska:
„Jer, kisasszony, csípj el korán,
Pirospozsgás, szedj szaporán,
Cinmellű, szakíts le menten,
Rézöves, szemelj ki engem,
Mielőtt a csiga megnyal,
A fekete féreg felfal!”

Marjatta, magasztos rajvég,
Megy az epret észrevenni,
Hát a dombon egy számócát,
Réten lát piros bogycskát;
Földről enni ám nagyocska,
Fán elérni alacsonyka.

Fog a réten egy hasábfát,
Leveri az áfonyácskát;
Ím, a földről az eperszál
Szép cipője bőrére száll,
Szép cipője bőrén tova
Tiszta térdére hatola,
Tiszta térdéről pediglen
Fényes szoknyájára szökken.

Onnan övcsatjára tére,
Övcsatjáról kebelére,
Kebeléről állára kel,
Álláról az ajkára lel,
Szájába suhan be ottan,
Ínyéről hasába ére.

Marjatta, magasztos rajvég,
Meggyűl ettől, megtel ettől,
Vastagra is válik tőle,
Kövérsegre kap belőle.
Kezd szalag híjához szokni,
Öv-levetve lomposkodni,
Titkon fürdőházba futkos,
Homályos helyekre bujdos.

Gondolkodik folyvást anyja,
Ő szüléje fontolgatja:
„Mi van a mi Marjattánkkal,
Kedves házi tyúkocskánkkal,
Hogy szalag híjához szokik,
Öv-levetve lomposkodik,
Titkon fürdőházba futkos,
Homályos helyekre bujdos?”

Egy poronty lám azt petyegi,
Pici gyermek kifecsegi:
„Az van a mi Marjattánkkal,
Mi szegényke árvácskánkkal,
Hogy pásztorul hosszan elvult,
Nyáj körül sokat csatangolt.”

Hordja méhe magzatterhét,
Nagy hasának súlyos teljét
Hat hónapig, nyolcig hordja,
Kilenc álló hóig hordja,
Régi nős szám rendjén végig,
A tizedik hó feléig.

Ebben a tizedik hóban
Baj éri a lányt valóban,
Megkeményszik méhe szörnyen,
Kínozza erős-kegyetlen.

Kéri anyjától a fürdőt:
„Ó, anyáskám, édes dajkám!
Igazítsd az enyhelyecskét,
Csepp szobáskát, melegcskét,
Pici lánykapihenőnek,
Vackul a vajúdo nőnek!”

Anyja nem szánja leszólni,
Önszüleje válaszolni:
„Ó, te hitvány! Hísz rimája!
Kivel háltál, ki fiával,
Férfiúval nőtlennel-e?
Avagy házasemberrel-e?”

Marjatta, magasztos magzat,
Erre szóval fölfeleli:
„Nem háltam se nőtlennel,
Sem pediglen nős emberrel;
A szírtén számócat szedtem,
Piros áfonyára leltem,
Bogyót kaptam kedvemtelőt,
Másodízben nyelven-nyelőt,
Az nekem ínyemre szökkent,
Onnan a hasamba röppent;
Tőle gyűlt meg, tőle telt meg,
Tőle kaptam ezt a terhet.”

Kéri atyjától a fürdőt:
„Ó, atyuskám, édes lelkem!
Adjál egy kis enyhelyecskét,
Csepp szobáskát, melegcskét,
Hol a gyenge gyámolt leljen,
Lánynak kínja hol leteljen.”

Atyja nem szánja leszólni,
Vén nem áthat válaszolni:
„Kotródj, kurva, távolabbra,
Tágíts tűzrevaló szajha,
Menj a medve kölyukába,
Mackó sziklaszurdukába.”

Marjatta, magasztos magzat,
Viszont bölcsen válaszola:
„Nem vagyok én kurvafajta,
Se nem tűzrevaló szajha,
Nagy fiat fogok én szülni,
Nemes nemzetűt nevelni,
Hatalmasnál ki hatalmasb,
Vejnemőnél diadalmasb.”

Immár ínség száll a szűzre,
Merre menjen, hova keljen,
Fürdőt honnan esdekeljen;
Szóval mondja, fölfeleli:
„Piltti, cseppnyi csepp cselédem,
Legislegjobb szolgálánykám!
Fuss fürdőért a faluba,
Gözlőért a Sásér mellé,
Hol a gyarló gyámot leljen,
Lánynak kinja hol leteljen;
Jöjj sebesen, siess nagyon,
Rád sietvébb szükség vagyom!”

Piltti cseppnyi csepp cselédje,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Kitől kérjek fürdőt néked,
Hol keressem a segédet?”

Mondja mostan Marjattácska:
„Kérj a Ruotusz telke táján,
Gőzszobát a Sásér-szadán!”

Piltti, cseppnyi csepp cselédlány,
Szelíd szolga, szófogadó,
Mint a pára, menten kijut,
Szoknyáját szedi marokra,
Elinal, oda is ére
Ruotusz háza környékére;
Dombok dőndülnek szaladtán,
Hegyek hajlanak haladtán,
Tisztáson a tűgally szökdös,
Láp mentin a murva röpdös;
Ruotuszek lakába lépe,
Jut a házuk belsejébe.

Rusnya Ruotusz rétüngösen
Eszik-iszik főrendesen
Asztalfőn, ümögbe bújva,
Tiszta gyolcsba, újdón-újba.

Mondja Ruotusz étke mellett,
Tál tövében morran egyet:
„Hát te, hitvány, mit abajgatsz,
Nyomorult, mi végett nyargalsz?”

Piltti, cseppnyi csepp cselédlány,
Szóval mondja, fölfeleli:
„Fürdőért futok faluba,
Gözlőért a Sásér mellé,
Hol a gyarló gyámolt lelhet,
Sínylő asszony segedelmet.”

Ruotusz rusnya felesége,
Jár, keze csípőre téve,

Híderesztéken csoszogva,
Középpadlaton kocogva,
Kezdi kérdezni előre:
„A fürdőt kinek kívánod,
Kinek kéred a segédet?”

Szól Piltti, a csepp cselédlány:
„A mi Marjattánknak kérem.”

Ruotusz rusnya felesége
Maga szóval fölfeleli:
„Nincs itt fürdő más faluba,
Sásér-szadán gőzlőszoba;
Irtásföldön van a ferdő,
Lóhidas a fenyveserdőn,
Rossz ringyaja hol fiazhat,
Komisz kurva kölyket kaphat;
Lesz a lónak lélegzeti,
Magát avval gőzölheti!”

Piltti, csepp cselédleányka,
Hazaindul hamarjába,
Elinal, oda is ére,
Mondja ott, hogy visszatére:
„Nincsen a faluba fürdő,
A Sáséren szoba, gőzlő;
Ruotusz rusnya felesége
Szóval mondá, fölfelelé:
Irtásföldön van a ferdő,
Lóhidas a fenyveserdőn,
Rossz ringyaja hol fiazhat,
Komisz kurva kölyket kaphat;
Lesz a lónak lélegzeti,
Magát abba fürösztheti!
Így felelt, biz ilyen furcsán.”

Marjatta, kicsiny kisasszony,
Sírva kellett már fakadjon,
Maga szóval így szólal:
„Indulnom kell immár innen,
Mint akármi napszámosnak,
Rabszolgának, béren bírtak,
Fel az irtoványba mennem,
A fenyős fenyérre kelnem.”

Köntösét kezébe fogja,
Szoknyáját szedi marokra;
Vesz egy vesszőt védelmére,
Lomblevelest enyhelyére,
Sebbel-lobbal tovainal,
Hasa kínzó fájdalmival
A fenyvesi házikóba,
A Tapió-dombi ólba.

Odaérkeztivel aztán
Maga szóval így szólal:
„Lehelj rám, te jámbor kis ló,
Lehelj rám, te húzó csitkó,
Fújj fejemre fürdőt enyhét,
Küldd reám a gőz melegjét,
Gyarlandó míg gyámolt nyerhet,
Sínylő asszony segedelmet!”

Rálehelt a jámbor kis ló,
Ráfuvallt a húzó csitkó
Hasatájt a kinnal teltnék;
A kis ló ha egyet lehel,
Mintha csak a fürdőt fűtné,
Vesszőcskével veregetné.

Marjatta, kicsiny kisasszony,
A picinyke szent szűzecske,
Így kap fürdőt annak rendjén,
Hasi gözlőt, kénye-kedvén;
Kis fiacskát szül ott aztán,
Gyöngye gyermekét a szalmán,
A lovacska lába mellett,
Szép szőrűnek jászla mellett.

Megmossa piciny porontyát,
Köré göngyölgeti rongyát;
Térdére teszi a törpét,
Szoknyájába szedi szültét.

Titkon a kicsikét tartja,
Szépségesét dajkálgatja,
Ápolja az aranyalmát,
Ezüstből való botocskát,
Ölében őt jóllakatja,
Karon ülőt hordozgatja.

Térdére ereszti egyjét,
Csípőjére teszi cseppjét,
Fésülni fejét kívánja,
Kefélni haját simára;
Térdéről a gyermek eltűn,
Csípőről a csepp csak elszűn.

Marjatta, kicsiny kisasszony
Fájlalja felette, folyton;
Keresni, kutatni kezdi,
Keresni a kisfiúcskát,
Az aranyos ékes almát.

Csak keresi csepp cselédjét,
Csepp cselédjét, csemetéjét,
Fenn a dombon, fenyveserdőn,
Fatós földön, hangatermőn,
Minden hangafüvet megnéz,
Minden berket végigfűrkész,
Borókák gyökerit vágja,
Fák hajtásit huzigálja,

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél, botolgatva,
Hát egy csillag ott jó szembe,
A csillaghoz így esenge:
„Ó, te csillag, istenadta!
Fiacskámat ha láttad volna,
Szólj, hova lett kisfiacskám,
Kisfiacskám, aranyalmám?”

Biz a csillag felel csúful:
„Ha tudnám, sem adnám tudtul;
Hiszen ő teremtet engem,
Ily sanyarú sorban tengnem,
A hidegben csillámpolnom,
Sötétségben pislákolnom.”

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél botologva,
Hát a hold jön ottan szembe,
Hát a holdhoz így esenge:
„Ó, holdacska, istenadta!
Fiacskám, ha láttad volna,
Mondd meg, hol van kisfiacskám,
Kisfiacskám, aranyalmám?”

Hát a hold is felel rútul:
„Ha tudnám, sem adnám tudtul
Hiszen ő teremtet engem,
Ily sanyarú sorban tengnem,
Éjjel fent ülnöm magamba,
Henyélnem pedig naponta.”

Lép, lépdegél gondolkodva,
Megy, mendegél botologva;
Hát a nap jön ottan szembe,
Hát a naphoz így esenge:
„Ó, napocska, istenadta,
Fiacskám, ha láttad volna,
Mondd meg, hol van kisfiacskám,
Kisfiacskám, aranyalmám?”

A napocska felel bölcsen:
„Jól tudom, fiacskád hol van,
Hiszen ő teremtet engem,
Ily szerencsés sorban lennem,
Új arannyal csengnem-pengnem,
Ezüsttel örökké zengnem.”

„Hát tudom, fiad odavan,
Jaj, fiacskád boldogtalan!
Odavan piciny fiacskád,
Kis fiacskád, aranyalmád,
Övig áll mocsár vizében,
Hónaljig homokmezőben.”

Marjatta kicsiny kisasszony,
Keresi fiát mocsáron;
Megleli fiát mocsáron,
Haza is viszi vidámon.

A mi Marjattánknak ekképp
Női gyermeke gyönyörűszép;
Nevit néki nem tud senki,
Nincs mi néven emlegetni,
Virágnak nevezi anyja,
Más nép mihasznának mondja,
Keresnek keresztelőjét,
Néznek vízzel öntözőjét;
Egy vén jó keresztelőnek,
Virokánnász vízöntőnek.

Szavát az öreg emeli,
Maga mondja, fölfeleli:
„Nem keresztelek ily átkost,
Nem öntök meg hitványságost,
Vigyük elsőbb vizsgálatra,
Vizsgálatra, bírálatra.”

Ki legyen hát vizsgálója,
Vizsgálója, bírálója?
Komoly öreg Vejnemőjnen,
Főtáltos örökétiglen,
Azt híják el vizsgálónak,
Vizsgálónak, bírálónak.

Komoly öreg Vejnemőjnen
Ottan, íme, így ítéle:
„Mivel lápon lett a gyermek,
A földön bogyóból termett,
Rejtsék a fiút a földbe,
Epres domboldalba ölve,
Vagy vigyék a vizenyőre,
Üssék fával agyba-főbe!”

Szól a félhónapos gyermek,
A kéthetűs rájaförmed:
„Ó, vénember, gyámoltalan,
Gyámoltalan, dologtalan,
Bizony balgán bíraskodtál,
Igaz törvényt megmásoltál!
Hisz nagyobb okért is téged,
Sokkal durvább dolgok végett
Nem vitték a vizenyőre,
Nem is vágtak fával főbe.”

Fut a vén, keresztel frissen,
Megönti a fiút menten
Karjala felett királynak,
Minden országok urának.

Erre felforr Vejnemöjnen,
Fölforr, szégyenkezik szörnyen,
Útra indul, ím, ízibe,
Megy a tenger mellékire,
Ottan elkezd énekelni,
Egy utolsót kezd regélni,
Regél rézhajócskát legott,
Lenge szárnyú ércladikot,
Maga ül a kormány mellé,
Megy a tenger síkján el-bé;
Mondja mostan elmentiben,
Beszél, ím, előkeltiben:

„Várjatok csak, lesz még idő,
Egy nap elmegy, másik feljő,
Szükség lesz majd énrám újra;
Várnak vissza, hívnak vissza
Új szampónak mesteréül,
Új dalmondásnak szeréül,
Új holdnak kerítőjéül,
Új napnak derítőjéül,
Hold és nap ha újra elszűn,
Világból az öröm eltűn.”

Ott az öreg Vejnemöjnen
Elevez dörögve innen
A rézből remekelt sajkán,
Ércből épült kis tutajkán,
A legfelső földanyáig,
A legalsó éghatárig.
Csónakostul ott megáll,
Dereglyéstül ott leszáll,
Hárfáját, ím, hátrahagyta,
Szép zenéjét finn fiakra,
Örök örömét népére,
Nagy dalait nemzetére.

LÍRAI ÉNEKEK

DALOK, BALLADÁK

IDEJE VOLNA ÉNEKELNI

Mostan kedvem kerekedik,
Elmém azon töprenkedik,
Hogy, ím, dalra kéne kelni,
Ideje volna énekelni;
Szavaim számban olvadoznak,
Beszédim bátran buzognak,
Nyelvem hegyén hajladoznak.

Édes játom, jó barátom,
Gyermekkori gyöngy korácsom!
Jer ide, énekeljünk együtt,
Kettesben a kántust kezdjük,
Dalaink javára gyűjtsunk,
Legislegsépből nyújtsunk,
Kedveseink hadd hogy hallják,
Tudni vágyók hadd tanulják
A törekvő zsenge népben,
A növekvő nemzedékben,
Mind a szót, amit szereztünk;
Mind a verset, amit vettünk
Öreg Vejnő vert övéről,
Ilmár tűzhelye tövéről,
Kaukomieli kardhegyéről,
Joukahajnen jó ivéről,
Pohja földje legvégiről,
Kalevala térségéről.

Míg atyám ezeket fújta,
Fejszenyél-faragva, -fúrva,
Anyám meg oktatott erre,
Ujján orsóját pörgetve,
Én poronty a pallón ültem,
Körülötte forgolódtam,
Térde előtt rosszalkodtam.

Varázsszó vagyon még vígan,
Büvmondást is tanulgattam,
Téptem őket út mentiben,
Szakítottam hangás helyen,
Bojtárkodva ahogy hajtám,
Fiúcska, fűvellő falkám
A méztermő dombok mentén,
Az aranyos halmok hátán,
Barna Bojtosunk nyomában,
Mi cifra Cibók üszönkkel.

Dalt nékem a fagy is mondott,
Éneket az eső ontott,
Más dalaim szél terelé,
Tenger habja hozta elé,
A madár is szókat szerzett,
Fák teteje varázsverset.

Göngyölítem egy gumóba,
Csavarítám egy csomóba;
Gumót szán mögibe dobtam,
A csomót kasomba csuktam,
Szánkón hazaszállítottam,
A pajta elé kasomban;
El is tettem csűr héjába,
Rejtettem a rézvékába.

Dalaim rég a fagyon állnak,
Hú lakói hús homálynak;
Hagyjam-e hidegben nótám,
Kihúzzam-e fagyról kótám;
Hozzam-e a házba végre,
Ládikámat lócavégre,
Híres ház fedele alá,
Tisztos lak teteje alá,
Föltárjam-e dalos táskám,
Kinyissam-e versesládám,
Fölfejtsem-e gumóm bokrát,
Megoldjam-e csomóm csokrát?

Így mondhatok aztán jó dalt,
Gyönyörűket fújhatok majd,
Ránk, hogy vidám este jöjjön,
Nagy napunknak dísze nőjön,
Holnap is hogy kedvünk teljen,
Új napunk hogy korán keljen!

AJNÓ-ÉNEK

Tiszta kis szűz Ajnó maga,
Vesszővágni a berekbe,
Kiment gallyért a ligetbe,
Vág egy vesszőt atyjának itt,
Anyjának is egyet szakít,
Harmadikul egyet ahhoz
Pirospozsgás bátyjának hoz.

Ahogy immár hazamenet
Az égerfaerdőn siet,
Hát Oszmói jön a völgyből,
Kalevfi az irtásföldről,

Lát egy lányt, ím, a ligetben,
Szép szegélyűt a fűnőttén,
Szóval mondja, így en ejti:

„Senki másnak, kis hajadon,
Csak énnékem, kis hajadon,
Viselj gyöngyöket nyakadon,
Tűzz kebledre kis keresztet,
Fond be fürtjeid fejeden,
Köss hajadba selyemszálat!”

Szóval, ím, a lányka mondja:
„Sem neked, se másnak nem fog
Keblemen kereszt fityegni,
Selyemszál fejemet fedni.”

Kebléről keresztjét kapja,
Gyűrűit ujjáról lecsapja,
Gyöngyöket letép nyakából,
Piros pántlikát hajából,
Hagyja földön, föld javának,
Ligetben, liget javának,
Mén hazáig nagy zokogva,
Sírva-ríva udvarukba.

Ablak alatt ül, ím, atyja,
Fejszenyelét cifrázgatja:
„Mit sírdogálsz, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?”

„Van okom sírás-rívásra,
Bajom bőven búsulásra,
Azt siratom, én atyuskám,
Azt siratom, az a bajom,
Keblemről a kereszt lepattant,
Övemről az ék lecsattant,
Keblemről ezüstkeresztem,
Remek rézrojtok övemről.”

Bátyja, ím, a kapualjba
Ló járomfáját faragja:
„Mit sírdogálsz, húgom árva,
Húgom árva, gyenge lányka?”

„Van okom sírás-rívásra,
Bajom bőven búsulásra,
Azt siratom, édes bátyám,
Azt siratom, az a bajom:
Ujjamról a gyűrű lepattant,
Nyakamról a gyöngy lepottyant,
Ujjamról aranygyűrűim,
Ezüstgyöngyeim nyakamból.”

Hídlás szélin húgocskája
Aranyos övét csinálja:
„Mit sírsz, néném, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?”

„Van oka biz a sírónak,
Baja könnyezni bírónak,
Azt siratom, gyászos húgom,
Azt siratom, az a bajom:
Aranyék a homlokomrul,
Ezüst eltűnt én hajambul,
Képemről a kék selyemszál,
Piros pántlikám fejemről.”

Kamra lépcsőjén szüleje
A tejet fölözgette le:
„Mit sírsz, lánykám, te kis árva,
Te kis árva, gyenge lányka?”

„Ó, anyám én, gondviselőm,
Én szoptató, édes szülőm,
Bizony annak zordon oka
Búbánatnak fölös soka,
Azt siratom gyászos szülőm,
Az a bajom, én nevelőm:
Seprűért a sűrűn voltam,
Vesszővéégért a bozótban,
Lépdeltem is, visszajövet;
Hát Oszmói szól a völgyből,
Kalevfi az irtásföldről.
Senki másnak, bús hajadon,
Csak énnekem, bús hajadon,
Viselj gyöngyöket nyakadon,
Tűzz kebledre kis keresztet,
Fond be fürtjeid fejedén,
Köss hajadra selyemszálat!”

„Keblemről a keresztet kaptam,
Gyöngyöket nyakambul ottan,
Képemről a kék szalagot,
Piros pántlikát fejemről,
Hagytam földön, föld javának,
Ligetben, liget javának.”

Anyja szóval fölfeleli,
Vénség mondja magzatának:
„Ne pityeregj, lányom lelkem,
Ne szepegj, én ifjan szültöm!
Élj egy évig tiszta vajon,
Úgy lesz termeted telibbé,
Még egy évig sertéssültön,
Formád úgy leszen delibbé,

Harmadévig élj kalácson,
Attól megszépülsz, kicsikém.”

„Menj a csűrbe, domb hátára,
Térj be ama legjobb tárba,
Ott a szekrény szekrény hátán,
Ott láda hever a ládán,
Ott a legjobb ládát nyisd föl,
Födelét, a cifrát üsd föl,
Benne hat aranyos öv van,
Hét kék színű szoknya ottan,
Hold tündére fonta, szötte,
Naptündér keze kötötte.”

„Kösd képédre azt a selymet,
Aranyat homlokodra felszedd,
Nyakadba gyönyörű gyöngyöd,
Kebledre aranyköröszöd,
Vedd föl gyenge gyolcsingedet,
Posztóruhád, az ékeset,
Selyemöveddel szorítsd át,
Húzz föl szép selyemharisnyát,
Hegyibe csinos bőrös csizmát,
Fond be finoman hajadat,
Fűzz belé selyemfonalat,
Ujjodra aranygyűrűket,
Kezedre aranykösöntyűt!”

„Így jössz onnan be a házba,
Térsz a tárból a szobába,
Mint rokonságod reménye,
Az egész had szeme fénye,
Mint virágszál mégy az utcán,
Málna módra sétálgatván,
Formásabban, hogysem voltál,
Sokkal szebben a szokottnál.”

Szóval így szolt szüléje,
Lánya lelkire beszélve:
Nem fogadott szót a leány.
Nem indult el anyja szaván.

Sírva mén az udvarra ki,
Házuk táján zokogva rí,
Fölemeli szóra száját,
Megeresztli mondókáját:
„Mi kedve, ki boldog, annak
Gondolatja gondtalannak?
Az kedve, ki boldog, annak
Gondolatja gondtalannak:
Víz sohasem pihenőben,
Hab, kit visznek tekenőben.”

„S mi kedve a búra váltanak,
Gondolata jegesrucának,
Az kedve az árva lánynak,
Gondolata jegesrucának:
Hókéreg a tetőélen,
Víz a kútnak mélységében.”

Sír napestig, másnap újra,
Anyja szóval előfogja:
„Ne sírj, lányom, édes Ajnóm,
Hiszen a kérőd nagy nembeli,
Háza nagy ház, főemberi,
Ablakában fogsz csücsülni,
Lócáin locsogva ülni.”

Felel rája leánykája:
„Ó, anyám, én hű dajkálom,
Van nekem mit sírdogálnom,
Siratom szép hajamnak végét,
Hajadon fejem sűrű ékét,
Finom fürtim veszteségét,
Kiskorunkban, hogy befődik
Zsengéjökben hogy bekötik.”

„Azt siratom síromiglan,
Víg napomnak vége mostan,
Oda a szép hold édessége,
Világ minden ékessége,
Ha ilyen ifjan el kell mennem,
Fiatalon elfelednem
Bátyámnak szíjőhelyeit,
Atyám ablaka eleit.”

„Azt siratom, gyászos gyermek,
Azt panaszlom, míg lehelek:
Általadtál veszni tértet,
Önnön lányod elígérted,
Szántad vénnek védelmére,
Ősz öregnek örömére,
Tántorgónak támaszául,
Gyarlandónak gyámolául:
Szántál volna bárhová is,
Mélységes habok alá is,
Pisztrángoknak pajtásául,
Víz halai közé társul.”

Megy a dombra, hol a tár van,
Megy, míg ott nincs benn a tárban:
Nytja ki a legjobb ládát,
Fölpattintja cifra hátát,
Lel övet hatot, aranyost,
Hét kék színű szoknyát, habost.
Szedi őket szép magára,

Ölti őket derekára;
Tűz aranyat homlokára,
Fűz ezüstöket hajába,
Kék selymet szeme fölébe,
Piros pántlikát fejére.

Avval indul, messzi elmén,
Mezőn által, mező mentén,
Bolyog sáron, bolyog berken,
Bolyog burkos rengetegben.
Bolyongtában dalba fogott,
Menet közben így zokogott:
„Ideje is lesz immáron,
E világtól végképp válnom,
Ideje Manához mennem,
Tuonelába törekednem;
Siratni se fog atyuskám,
Zokon sem veszi anyuskám,
Húgom arca nem lesz nedves,
Bátyám szeme könnyel teljes,
Ha én immár vízbe veszek,
Halas tenger holtja leszek,
Mély habok alá borulok,
A fekete sárba fúlok.”

Ment egész nap, másnap újfent,
Harmadnap mikor továbbment,
Már a tenger tűnt eléje,
Nádas part, ím, szembe véle;
Itt szakadt az éj reája,
Betakarta est homálya.

Ottan sír a lányka estve,
Ott van éjten-éjjel nyögve,
Mosókövön, mart mentiben,
Szeles öböl legvégiben.

Reggel még úgy hajnaltájba,
Néz a félsziget fokára,
Hát a fokon lány van három,
Fürdenek a tengerháton,
Negyedikül Ajnó szökik,
A virágszál mint ötödik.

Veti üngét fűzbokorra,
Szoknyáit egy szép topolyra,
Botosát a pusztá földre,
Kis cipőjét vízi kőre,
Gyöngyét part homokja közé,
Gyűrűit a murva közé.

Benn a vízben cifra kő áll,
Arany módra fényes kőszál,
Kezd a kő felé kiúszni,
Szeretne a szirtre kúszni.

Ideérkeztivel aztán
Fel igyekezett, ím, ülni,
Ama cifrás vízi kőre,
Ama fényes szirttetőre;
Ihol a kő a vízbe dül be,
Szirt a mélységbe merül be,
Kövel együtt a hajadon
Szűz Ajnó a szirtoldalon.

Ilyen volt a kislány holta,
Így szállt el a szép tyúkocska...

Ki mond vajon hírt felőle,
Üzenetet ki visz tőle
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába?

Nyúlfi indul, sebtén halad,
Tapsifüles szökve szalad,
A leány neves lakába,
Ékes úri udvarába.

Mond a nyúlfi hírjelentvén:
„Kidőlt már a szép hajadon,
A cin-ékú oda vagyon,
Az ezüstcsatosnak vége,
A rézövű révbe tért be,
Habos tengerbe lőn hullta,
Mély özön alá borulta,
Pisztrángoknak pajtásául,
Víz halai mellé társul.”

Anyja bezzeg sírva fakad,
Könnye, mint a zápor szakad,
Végezetre így szól
Szegény feje nagy jajszóval:
„Ne szorítsd szegény szülője
Soha világéletiben
Leányod erőn-erővel,
Szülötted szigorú szívvel
Nemszeretem házasságra,
Amint én, szegény szülője,
Szorítottam magzatomat,
Gyöngén tartott kis tyúkomat!”

Sír a szüle, perdül könnye,
Pergő könnyeinek árja
Kék szeméből leözönlik
Búbánatos orcájára.

Perdül könnye, perdül párja,
Pereg könnyeinek árja
Búbánatos orcájáról,
Deli keble két dombjára.

Perdül könnye, perdül párja,
Pereg könnyeinek árja
Rokolyája szép aljárul
Földre lábai elé hull,
Hull a földre, föld javára,
Hull a vízbe, víz javára.

Könnyei hogy földre jutnak,
Mint folyók a földön futnak,
Folyó három nőtt, ím, ebből
Az ő sírdogálta könnyből.
A három folyó hegyibe
Zúgó három lett ízibe,
Minden zúgónak zajára
Kerekedett szirtek háрма,
Mind a három szirt peremin
Aranyos kis domb terem, ím,
Minden dombnak teteiben
Három nyírfá egyszeriben,
Minden nyírfá legcsúcsára
Aranyos kakukkok háрма.

Szólni kezd a kakukksereg,
Egyik szólott: szeret, szeret!
Másik szólott: kérő, kérő!
Harmadik szólt: öröm, öröm!

Amely mondja: szeret szeret!
Három hónapig csevegett
A szerelmet nem talátnak,
A tengerben alvó lánynak.

Amely mondja: kérő, kérő!
Hat hónapig szólt eképp ő
A jókedve tűnt kérőnek.
Az epedve ülő vőnek.

Amelyik szólt: öröm, öröm!
Így kakukkolt örökösen
Az öröme szűnt szülőnek,
Sírni soha nem szűnőnek.

Mond a szüle nemsokára
Kakukkszava hallatára:
„Valahol egy gyászos anya,
Csak kakukksót ne hallana:
Kakukkmadár, ha kakukkol,
Megdöbben a szívem attól,
Elfakad a szemem sírva,

Könny árad az orcáimra,
Borsószemnél nagyobb cseppek,
Öreg babnál öregebbek,
Életem könnyökszáma gyérül,
Termetem arasz-száma vénül,
Török testem mind apróra
Kikeleti kakukkszóra!”

BOLDOGTALAN MENYASSZONY

Lám milyen a kedve soknak,
Kedve más menyasszonyoknak,
Más bizony nem ismer bút-bajt,
Szomorú szívet nem hordoz,
Komornál komorabb gondot.

Mi kedve, ki boldog, annak,
Gondolatja gondtalannak,
Mint a nap tavasz-reggelen,
Hát nekem a kedvem milyen,
Az én keblem, a kietlen?

Mint tónak alacsony partja,
Mint felhő sötét szegélye,
Mint ősznek sötétlő éje,
Avagy annál is feketébb,
Kietlenebb őszi éjnél.

Bizony nékem búsnak immár,
Bús leánynak egyre kinn jár
Elmém ott az avarfűben,
Szomorún megszáll a réten,
Kedvem kátránnyal felérő,
Szívem, mint a szén, fehérítő.

Jobb lett volna biz énnékem,
Jobb lett volna sosem élnem,
Nem születnem, föl se nőnöm,
Nagy leánnyá nevelődnöm,
Ily rettentő rossz napokra,
Örömtelen állapotra.

Haltam volna hatodnapra,
Nyolcadnapra veszttem volna:
Nemigen sok kellett volna.
Darab gyolcs, tán egy arasznyi,
Egy picinyke pici mezsgye,
Anyámnak egyetlen könnye.

MÁS FÖLDRE JUTÉK, BOGYÓCSKA

Virág voltam lánykoromban,
Hangafű hajadontomban,
Zsenge sarjú serdültömben,
Ifjú hajtás zsendültömben,
Szó közben: „a mézbogyócska”,
„Az aranyos” - sutkolózva,
Atyám udvarul „a réce”,
Anyám padlóin „pipécske”.

Mint virág valék az utcán,
Mezőkön, mint málna nyitván,
Porozva homokos parton,
Lengve a virágos dombon,
Minden völgyön danolásztam,
Minden halmon hangicsáltam,
Játékom a berket, tisztást,
Kedvem fölverte az irtást.

Más földre juték, bogyócska,
Zelnice más vidék vizére,
Áfonyát csak átok ére,
Szamócát szidalmak bére,
Minden ág-bog megátkozott,
Minden egér megjátszódott,
Minden nyírfa rám rivallott,
Minden nyárfa énrám vallott.

EMLÉK

Hajdan még hajadontomban,
Szűz koromban oda voltam
Eprészgetni künn az erdőn,
Málnaszedni fenn a lejtőn.

Hallom, Holdtündér szövöget,
Naptündérke fon, kötöget
Kék színű csalitnak szélén,
Gyönyörű liget szegélyén.

Közelítek hozzá bátran,
Elejökbe odaálltam,
Könyörgésre szót emelek,
Ilyeténképp esdekelek:

„Adj, Holdtündér, aranyadból,
Naptündér, ezüst javadból,
Ennek a szegény leánynak,
Könyörgő kisasszonykának.”

Hold tündére hát aranyat,
Naptündér adott ezüstöt;
Aranyat homlokomra tűztem,
Ezüstöt hajamba fűztem.

Mentem, mint virág hazáig,
Nagy vígan atyám lakáig,
Kék színű csalitnak szélén,
Gyönyörű liget szegélyén.

BÚ VESZI EL HANGOS FÜTTYÉT

Kakukkolt a kakukk nékem,
Örömmadár egykor régen,
Hűn kakukkolt reggel, estve,
Déltájban is dallott közbe;
Mi veszi el most hangos füttyét,
Szép szava merre szűnt el innét?

Bú veszi el hangos füttyét,
Gond szegi szegénynek kedvét,
Azért hallgat, nem kakukkol,
Nem nótázik napszállatkor,
Én esteli örömömre,
Virradati víg kedvemre.

Azt se tudom már jelennen,
Hogy-mint élnem, hova lennem.

Volna még anyám csak élvén,
Rám vigyázva, én szülécském,
Megmondaná mostan nékem,
Hol találom menedékem,
Búbánat, hogy meg ne törjön,
Szívem gondja ne gyötörjön.
Ilyen rossz napokra kelve,
Én kegyetlen bús kedvembe!

A FELESÉGÉT GYÁSZOLÓ

Jaj már énnekem, szegénynek,
Mit míveljek, hogy-mint éljek;
Ülök éjjel, vagy ledülök,
Éjem hosszú, órák balga,
Bajom él, hatalmam halva.

Estéim csupa siralom,
Reggeleim szívfájdalom,
Éjszakám csak annál hosszabb;
Fölserkentem annál rosszabb.

Nem az estét siratozom,
Nem a reggelt fájlalom én:
Fáj szívem szerelmesemért,
Fáj, kesereg kedvesemért,
Búsul a bogárszeműért.

Nékem gyászosnak gyakorta
Álmaimban éjfél tájban
Két karom a semmit fogja.
A káprázatot karolom,
Akármelyik oldalamon...

Fáj szívem szerelmesemért
Búsul a bogárszeműért.

A TÜZET MIVEL APASSZAM

Ó, tüzecke, istenadta,
Nap fiacskája, piroska!
Mi tett olyan rosszra téged,
Képemet hogy így elégeds,
Oldalaim fölhevítsed?

Már e tüzet miként apasszam;
Ezt a lángot hogy' lohaszszam,
Bontsam fel a tűznek báját,
Vegyem el a láng varázsát,
Hosszasan hogy ne lobogjon,
Sokáig, hogy ne sajogjon?

Jövel lányka, Turja-tájról,
Nézz be, szűz, a lapp határról,
Kapcád dérbe, csizmád jégbe,
Zúzmarában szoknyád széle,
Kezedben az üst, fagy ülte,
Jégmerő kanál az üstbe.

Hints hideg vizet hegyibe,
Szórj szaporán szajt fölibe,
Az elégetett helyeknek,
Tűz ütötte rossz sebeknek!

Ez ha mind elégtelen még,
Jöjj, fiúcska, Pohjolából,
Hosszú ember éjhonából,
Erdei fenyőt felérő,
Mocsári jegenyét mérő,

Fagykesztyű kezedre húzva,
Fagycsizma te lábaidba,
Fagysüveg fejedbe ütve,
Fagyöv öltve te övedre!

Hozz hűvöset Északról,
Jeget a hideg határból!
Van Északon hűvösség is,
A hideg határban jég is,
Fagy folyókon, jég a tóban,
Minden sarkon illangó van,
Fagyos nyúlfiak futosnak,
Jegesmedvék játszadoznak
Havas halmok tetejében,
Havas hegységek tövében,
Fagyos hattyúhad sikamlík,
Jegesrécehad iramlík
A havas folyók vizében,
Jeges zúgok színültében.

Fagyot húzótalpon vontass,
Jeget szánon száguldoztass
Vad oromnak tetejéről,
Hórihorgas hegy tövéről!
Hűvös hóval úgy csitítsad,
Hideg jéggel csillapítsad,
A tűz ütötte nagy sebeket,
A pirostól pörkölteket!

A ZÚGÓI HAJÓS DALA

Zúgó szúze, habzás hölgye,
Tajtékkőre telepedj le,
Tajtékszirtre üledj le,
Ültesd a habot öledbe,
Kösd a gömbölyűt kezedre,
Markoddal maraszd a morgót,
Mellünket hogy el ne rontsa,
Fejünket ne föcskendezze!

Kőszál a folyó közepén,
Szirt a zaj tetős-tetején
Hajoljon le homlokával,
Térüljön tovább fokával
A piros dereglye futtán,
Kátrányos hajócska útján!

Köves Kimmó, Kammó vére!
Nosza forgasd meg furodat,
Nyiss az öreg árral utat
A zúgó köve közepén,
Szörnyű szikla oldalában,
Haladjon hajóm hibátlan,
Naszádom ne essék kárban!

Eleget ha ez sem érne,
Víz gazdája, lenn az árba!
Másítsd a követ mohára,
Hajóm csuka hólyagára,
Zajlásokon míg lemegyen,
Halad halmos habfejeken!

Zúgótól szép kisasszony,
Folyószéli szűz hajadon!
Nosza fonj finom fonalat
Guzsalyod finom szöszéből,
Vond a víz fölé fonalad,
A hullámra húzd a kéklőt,
Azon át a sajka járjon,
A kátrányos keblű szálljon,
Közepes hajós is keljen,
Járatlan is utat leljen!

Melatár, kegyes menyecske!
Fogdsza a legkedvesb lapátod,
Vedd a kormányzást kezédbe,
A varázsvizen leszállnod,
Irigyem lássa meg lakából,
Varázsló az ablakából!

LAKODALMAS ÉNEKEK

A VŐ FOGADTATÁSA

Miről ismerem meg őtet,
Annyi nép között a vőmet?
Kiösmerszik vőm a nép közt,
Mint zelnice más egyéb közt,
Tölgyfa törpe tősarjak közt,
Hold az égi csillagok közt.

Hadd vizsgálom végig vőmet,
Befér-e a házba vőcském,
Ajtót míg ki nem emeljük,
Ajtófélfát szét nem szedjük,
Szemöldökfát míg föllebbre,
Küszöböt nem kötünk lejjebbre.

Szemöldökfa följebb szökjön,
Süveget fejről le se véve,
Csökjön a küszöb lejjebbre,
Cipősarkot rá se téve,
Ajtófélfá elháruljon,
Ajtó önként feltáruljon,
Vőm uramnak házba értén,
Derék férfiú betértén!

Üdvöz légy te, üdvöz lépted,
E kis házba költözésed,
Ez alacsony alkotmányba,
Mi szegény fenyőszobánkba!

Lánycselédem, én rabocskám,
Gyere ide gyertyalánggal,
Világíts viaszvilággal,
Szemre vennem vőm uramat,
Néznem a vőlegény szemibe,
Kék-e vagy piros-e színe,
Vagy vászonfehérségű-e?

No már látom vőm szemeit:
Nem pirosló, se nem kéklő,
Sem mint vászon oly fehérő,
Fehér, mint a tengerhabzás,
Mint tengeri fű, oly barnás,
Mint tengeri nád, oly formás.

Ti deli falus legények,
Vöm uram nosza vigyétek
Föl a legnagyobb ülésre,
Legfelső helyen a székre,
Háttal a hupikék falnak,
Veres asztalunknak fejjel,
Homlokkal a hívott hadnak,
Mellel a mulató népnek!

A MENYASSZONY ÁTADÁSA

Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Haja félig van befonva,
Más fele fonatlanul van.

Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várd ki végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Ruhaujja félig kötve,
Más felit csak most kötik be.

Vőlegény fiam, szerettem,
Vártál eddig, várjál végig;
Még virágod készületlen,
Örök társad öltözetlen,
Fél kezére kesztyű húzva,
Fele felhúzatlanul van.

Vőlegény fiain, szerettem,
Sokat vártál csüggedetlen,
Kész, ím, várva várt virágod,
Fel van öltözködve párod.

HOZ A FEJKÖTŐ MAJD GONDOT

Voltál itthon szép virágszál,
Udvarunk öröme voltál,
Atyád holdacskának hívott,
Anyád napfénynek nevezett,
Bátyád víz ragyogásának,
Húgod kék karazsiásnak.

Elmégy másik házba, íme,
Idegen anya kezire;
Nem anyád lesz az idegen,
Más nő nem szülődnek mása:
Idegen ritkán szid szelíden,
Ritkán igaz oktatása.

Amíg kontytalan libegtél,
Addig gondtalan libegtél;
Míg vászon nélkül forogtál,
Fölös bú nélkül forogtál.
Hoz a fejkötő majd gondot,
A gyolcskendő komor kedvet,
Fölös bánatokat kontyod.

BÚVAL INDULOK

Azt gondoltam, azt reméltem,
Mostanáig mind azt véltem,
Hisz te lány, kisasszony sem vagy,
Míg öregednek kezin vagy,
Te atyuskádnak terein;
Kisasszony csak eztán lennél,
Amikor majd férjhez mennél,
Fél lábad küszöbön állva,
Fél a kérőnek kasába,
Homlokoddal hosszabbodnál,
Füleddel föllebb hatolnál.

Élten-éltig ezt reméltem,
Amíg nőltem, így szemléltem;
Mint nyár jöttét, úgy tekintém,
Betelik reménykedésem,
Közelít elkövetkezésem,
Fél lábam küszöbön állva,
Fél a kérőnek kasába.
Tudni most csak azt szeretném,
Mitől változott meg elmém...

Nem megyek örömmel innen,
Nem válok el vidám szívvel
Ettől az aranyos háztól,
Ez ifjúkori tanyától,
Nagyranőttöm szép lakától,
Atyám szabta élettájtól.

Búval indulok el innen,
Válok elkeseredetten,
Mint egy őszi éj ölibe,
Tavaszi jégtábla fölibe,
A jégen topást se tudván,
Lábnyomot a síkos utcán.

VIGASZTALÓ

Mit van, ó, kisasszony, sírnod,
Oly borzasztón búslakodnod;
Bízd a gondokat a lóra,
Búdat a sötét heréltre,
Búgást annak nagy fejére.

Nem mocsárra fogsz te menni,
Patakpartra sem víz senki,
Visznek e viruló tájról,
Visznek még virulóbb tájra.

Szemed oldaladra vetve,
Pillantásod jobb feledre:
Vőlegényed véled vagyon,
Erős ember oldaladon,
Jó az ember, jó a ló is,
Minden házába való is,
Hat arany kakukkmadara
Leng az igán erre-arra.
Ne törődjél semmivel se;
Dehogy tesznek rosszabb sorba,
Inkább tesznek külön karba:
Szántó ember oldalára,
Kémlőnek köpönyegébe,
Kenyérszerzőnek kezébe,
Halfogának hónaljába,
Szarvasűzőnek ölébe,
Medvegyőző fürdőjébe.

Nemes vőlegényt szereztél,
Hóst, nyalkábbat mindeneknél,
Nincs annál egy íj se veszteg,
Nem függnek szögön a tegzek.

Urad nagy sereget sürget,
Hősöd nyájakat nevelget,
Erdein e vőlegénynek
Patán járó van temérdek,
Hegyhátain lábas jószág,
Asztag mindenik mezőben,
Gabnatermő égererdők,
Zabtermő köves terek is,
Búzatermő árterek is.

TE VÖLEGÉNY, ÁLDJ SZERENCSEÁT!

Te völegény, áldj szerencsét,
Jót szereztél, jót találtál,
Atyjának is hálát adjál,
Anyjának is annál inkább.

Tiszta lány a te kegyesed,
Szeplőtelen szűz jegyesed,
Hófehér van hatalmadban,
Ékes alak oltalmadban,
Friss leányka oldaladon,
Pirospozsgás szép hajadon,
Friss lány csép mellé a csűrbe,
Szénapüfölésben fürge,
Finom szálfonásban dolgos,
A szövőszék mellett szorgos.

Búg bordája olyan hangon,
Mint kakukk kiált a halmon,
Csürlője csak úgy cikázván,
Mint a hölgymenyét rakásfán,
Vetélője úgy forogván,
Mint toboz a mókus torkán.

Völegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba,
Másodnapra úgy igyekezz,
Szövőszékhez nődet ültess,
Bezzeg berreg majd a borda,
Csattog-pattog a szövőszék,
Falut fölvet a nagy zörgés,
Messze szól a bordacsörgés,
A falusi nők tűnődnek:
„Ki szó vajon vásznat ottan?”
Illik így felelned nyomban:
„Az én édesem szövöget,
Szépen csörgeti a csörlőt.”

Völegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba,
Most, amikor el kell menned,
Hogyha majd megindulsz innet,
Ifjú lányka oldaladon,
Csípőd mellett szép csibelle,
Ne dönts ez a kis verebet,
Föl ne fordítsd kenderikéd,
Ne borítsd karám szögibe,
Ne vigyed fatő fölibe,
Ne lökjed kövek közibe!

Vőlegény, fiatal férfi,
Szép dalia embersorba,
Ne küldd ám kis asszonykádát
Settenkedni a sarokba,
Súgni-búgni zugolyokba!
Eddig apjánál se jára
Settenkedni a sarokba,
Az ablakba csücsült otthon,
Padközepén hintált folyton,
Apjának öröme este,
Reggel anyjának szerette.

„Vőlegény öcsém, szerettem,
Sose hajtsd e kis csibellét,
Szép zsibánkat, ezt a zsenget
Keserviben könnyhullásra!
Rossz kedv ha reája szállna,
Keserv a kis asszonykára,
Fogd a Sárgát rúd elibe,
Vidd a lányt szülőlakába,
Édesanyja hajlokába.”

A MENYASSZONY BÚCSÚÉNEKE

Kora még másnak elmenése,
Még korább az én menésem,
Fáj pediglen el-kimennem,
Terhes gond lesz válnom innen,
E híres-neves határtól,
E szépséges szép tanyáról,
Ahol nőttem ilyen épre,
Ismeredtem ilyen szépre.

Mint fizessem meg menőben,
Azt a jó tejet anyámnak,
Azt a jó szívét atyámnak,
Én bátyámnak édes voltát,
Kis húgomnak kedves voltát?

Köszönöm, anyám, tenéked,
Ifjontomban hogy neveltél,
Kiskoromban dédelgettél,
Saját emlődből éltettél.
Köszönöm, atyám, tenéked,
Vélem való vesződséged,
Ételemet, italomat,
Legislegjobb falatomat.

Most köszönet még tinéktek,
Kis bátyámnak, lányöcsémnek,
Köszöntöm egész családom,
Valamennyi lánybarátom.

Elmegyek, el biz immár innen,
Másik elmenővel egyben,
Őszi éjszaka ölibe,
Tavaszi jégtábla fölibe,
Nyomom sem marad a jégen,
A csuszamón lábam lépte,
Köntösöm jegye a kérgen,
Szélinek szele a hóban.

Visszajövéen egyszer aztán,
Újra otthonomba jutván,
Szülém szóm se hallja meg majd,
Atyám sírásomra sem hajt.
Egyszer aztán visszatérve
E nagy udvarház terére,
Meg sem ismer engem itten,
Más egyéb, mint ezek ketten:
A gyepün az alsó vessző,
A szántón cölöp, a felső,
Kit ültettem kiskoromba,
Metszettem, mint hajadonka.

Köszöntelek immár kunyhó,
Kunyhó, deszkafödeleddel,
Köszöntelek immár, pitvar,
Pitvar, deszkahídjaiddal!
Köszöntelek immár, udvar,
Udvar, berkenyéddel együtt!
Legyetek köszöntve mind ők,
Epreikkel rétek, erdők,
Útszélek virághímükkel,
Mezők hangafüveikkel,
Tavak száz szigetjeikkel,
E mély öblök szemlingjükkel,
Jó halmok jegenyéikkel,
Ballangzugok nyíresükkel!

MUTASD MEG A NYESTET MÁRMOST!

Völegény öcsém, szerettem,
Bontsd fel mind a piros burkot,
Lebbentsd föl a selyemfátylat!

Mutasd meg a nyestet mármost,
Öt évig kit kéregettél,
Nyolc kis évig nézegettél.
Hát hozod-e, kit kívántál,
Kívántál kakukkot hozva,
A földről fehérét fogni,
Vizekről virítót venni.

„Már azt látom, meg se kérdem,
Tudakolatlan is értem,
Jössz bizony kakukkot hozva,
A kis kék kacsát karolva,
A leggyöngébb vesszővéget
Gyöngyvesszők sűrű sorából,
Legüdébb ükörkelombot
Az üde ükörkefáról.”

JÓ DOLGA VAN ITT A LÁNYNAK

Jó dolga van itt a lánynak,
Gyöngyélete tyúkocskának,
Nem siet malom kövéhez,
Mozsárral is könnyen végez,
Búzánkat a víz megőrli,
Rozsunkat a zúgó főzi,
Edényünket hullám mossa,
Tenger habja tisztogatja.

Ó, fölséges egy falucska,
Világszerte szép zugocska!
Lenn a pázsit, fenn a földek,
Közte a falu középén,
Remek part falunk tövében,
Kedves víz a partvidéken,
Úszni van hol a kacsának,
Húzni a vízi madárnak.

KÖSZÖNŐÉNEK

Gyéren jön a testvér össze,
Egy anya szülötti egybe,
Mi szegény hazánk határán,
Pohjolai pusztá hátán,
Ne indítsunk hát egy nótát,
Ne tegyük hát a dalnak dolgát?
Költő dolga, hogy daloljon,
Kakukké, hogy kakukkoljon.

Lapp legények is dalolnak,
Szénakapcsók is szólnak.
Vizes kancsóból vedelve,
A kéregkenyérből szelve;
Hát én hogyan gyűjtanék rá,
Mi fiaink hogyan fűjnek
Ily gabnás itóka mellett,
Szürcsölgetve árpanedvet?

Lapp legények is dalolnak,
Szénakapcsók is szólnak,
Kormos rőzsetűznél ülve,
Szurtos almon elterülve;
Hát én hogyan gyűjtanék rá,
Mi fiaink hogyan fűjnek,
Híres házfödél alatt, ím,
Tetszetős tető alatt, ím?

Jó bizony itt a férfiaknak,
Asszonyok is vígan laknak
Sörös féltonna fenekén,
A mézeskádak mezein,
Szemlinges szorosok szélén,
Lazacos hálóhely vidékén,
Nem fogy étünk, bár fogyasszuk,
Itókánk se szűn, bár isszuk.
Jó bizony itt a férfiaknak,
Asszonyok is vígan laknak,
Itt nem búval falatozunk,
Nem mogorván mulatozunk,
Itt bú nélkül essük étünk,
Itten gondtalanul élünk,
Valamíg e gazda itt él,
E gazdasszony köztünk jár-kél.

Hálát előbb kinek mondjak,
Gazdának vagy gazdasszonynak?
Egykor előbben a vendég
A gazdának mondott mindég,
Ki a lápról szállást szerzett,
Lakot a rengetegből rendelt,
Szál fenyőket hordott tőstül,
Lebotolt lucfákat tetőstül,
Helyre jóra szállította,
Erős lábra állította,
Hatalmas hadának házul,
Családi csinos tanyául.

Biz ennek a jó gazdának,
Kunyhókészítése közben
Haja hány zimankót látott,
Üstöke cudar világot;
Sokszor biz e jó gazdának
Kesztyűje kő közé repüle,
Kalapja tülevél fölibe,
Kapcája mocsárba mélyedt.

Biz e jó gazda gyakorta,
Kora reggelre virradva,
Mások még mind mélyen alván,
Falú népe mit sem hallván,
A rőzsetűz mellől felkelt,
A tűgally-tanyáról serkent,
Fejít tűgally fészülgette,
Szép szemeit harmat este.

A jó gazda innen fogva
Lát is vendéget e lakba,
Lóca dalosokkal rakva,
Éneklők az ablakokba,
Hídlás deszkáin dúdolók,
A cserény mögött regölők,
Fal mellékin vesztegelők,
Gyepű szélén lépdegélők.

A gazdának már köszöntem,
Most a nyájas gazdaasszonynak
Köszönöm a víg vacsorát,
Hosszú asztal éteksort.

Sütött sok kenyeret dombost,
Derekas tésztát dagasztott.
Kenyerit kedvesen kínálta,
Vendégeit vígan várta
Teméntelen disznóhúsrá,
Jó tejes kalácsra, dúsra,
Kicsorbult a késünk éle,
Bicskánk pengéje potyogott,
A lazacfejeket lakván,
Csukának fejít faragván.

Sokszor biz a jó gazdasszony
Ez az elmés háziasszony
Kakasnál is kelt korábbam,
Tyúkfinál előbb felérzett,
Míg e hérész körül forgott,
Míg elvégzett minden dolgot.

Ez a gondos gazdaasszony
Érti ám a sörnek dolgát,
Készített is jó itókát,
Szaladból, az erjedőből,
Malátából, mézizűből,
Nem is fával forgatá meg
Nem rúddal kavargatá meg,
Hanem markával hadará,
Kis kacsójával kavará
A füsttelen fürdő földjén,
Simára sikálta padokon.

Asszonyunknak hálát mondtam,
Násznagyunknak mondok mostan!
Hát a násznőt honnan hoztuk.
A szerencsét hol szereztük?

Földön felnőtt egy számóca,
Mezőn egy piros bogyócska,
Szántón egy kis fűszál szépen,
Aranyos virág a réten:
„Onnan hoztuk, ím, a násznőt,
Ott szereztük a szerencsést.”

A násznőnek formás szája
Finom finn vetélő párja:
Ragyogás a násznő szeme,
Mint csillag az égnek ívén,
Szép a násznő szemöldöke,
Mint a hold a tenger színén.

A násznőben nincsen hiba,
Nyakán színarany karika,
Fején színarany szalagok,
Kezén új aranypercek,
Aranygyűrűk ujjaiba,
Szempillája szőrén gyöngy-ék.

Véltem, holdnak villanása
Aranycsatja csillanása;
Hittem, napnak tündöklése,
Úgy tündökölt ünge széle;
Hittem, hajó himbálása,
Fején süvegje úgy himbála.

A násznőnek hálát mondtam,
Násznépünket nézem mostan,
E nász népe vajon szép-e,
Vajon vállas-e a vénje,
Hát az ifja ildomos-e,
Az egész csapat csinos-e?

Már a népet megtekintém,
De hiszen előre sejtém:
Sose láttak itt idáig,
Nem is látnak jó sokáig
Sem csapatot ily csinosat,
Sem násznépet ilyen szépet,
Ilyen vállas öregeket,
Ilyen okos ifjú serget.

Zubbony az egész seregen,
Mint hóharmat rengetegen,
Alól, mint hasadó hajnal,
Felül, mint derengő nappal.

PÁSZTORIGÉK

NYÁRTÜNDÉR, TE ÁLDOTT ASSZONY

Nyártündér, te áldott asszony,
Déltündér, teremő aggnő,
Hajítsd rá remek rokolyád,
Borítsd bár előkötődet
Én nyájamra lepedőnek,
Kicsinyeimre fedezőnek,
Zordon szél ne fújjon rája,
Zordon eső meg ne vágja!

Védd meg nyájam ártalomtól,
Óvd meg kárvezető nyomtól,
Lengedező lápterektől,
Mozgó fertők mellékétől,
Bajba hogy ne keveredjen,
Veszendőbe ne eredjen,
Lába ne süllyedjen lápba,
Ne csuszamjon ingoványba!

Hozd a kürtöt más vidékről,
Az ég kellő közepéről,
Fújj a kürtbe, a jelesbe,
Harsogj a híres-nevesbe,
Fújd a halmokat hímessé,
Szántók szélit szép színessé,
Irtás szélit ékesítsd,
Liget szélit édesítsd meg,
Mocsár mentit mézzel hintsd.

Úgy etesd meg nyájaimat,
Lakasd jól én állatimat,
Etesd mézízű falattal,
Itasd mézízű itallal,
Etesd meg aranyos fűvel,
Szénával, ezüst színűvel,
Üdítő vízű erekből,
Gyönyörű hoporcs gyöpéből,
Ingó irtások fűvéből!

Aranyos kutacskát készíts
Kétfelől a falka földjén,
Hadd igyék a falka vizet,
Szürcsölje az édes ízet
Dagadozó tőgyeibe,
Duzzadozó emleibe,
Hogy erei járdaljanak,
Tejforrások forrongjanak,

Tejet mindig jót adjanak,
Fejésre megáradjanak,
Haragvóm feje felett is,
Ártom ujjai között is.

FIGYELJ FOLYTON FALKÁIMRA

Tellervó, Tapió szüze,
Erdő lánya, sugár-büszke,
Finom ingű, szép szegélyű,
Szőke hajjal ékeskedő,
Ki vagy falkámra figyelő,
Garmadámra gondviselő
Nyájas erdőországában,
Ügyelő Tapiolában.

Figyelj folyton falkáimra,
Vedd gyümölcsöm gondjaidba.
Kis kacsóiddal igazítsd,
Ügyes ujjaddal utasítsd,
Keféld, mint hiúz-ször, olyra,
Fésüld halszárnyú finomra,
Mint tengeri állat szőre,
Erdőbeli juh pihéje!

Estét érve, éjre térve,
Sötétség sűrűsödtevel,
A kondát hazakísérd el
A jó gazdasszony elébe,
Hátán hintázó patakcsa,
Keresztcsontján tejtavacska!

Nap ha indul alkonyodul,
Estvéli madár dalolni,
Magad mondd takarmányomnak,
Szólj a szarvasmarha-sornak:
„Haza mind, kajla szarvú pára,
Tejadók, nosza tanyára,
Jó tinéktek otthon ülni,
Finom földön elfeküdni,
A fejiérnég tüzet térszen,
Mézesfű-növő mezőkön,
Bogyócska belepte földön.”

Nürikki, Tapió magzat,
Kék köntösű berki magzat!
Nagy szömörkefákat tőstül,
Burkos fenyveket tetőstül
Tégy fertők fölébe hídnak,
Veszedelmes földre foltnak,
Láp fölibe, sár fölibe,
Lengő limbusok fölibe!

Hadd a görbe szarvút, menjen,
Hasadt körműt, lépegessen,
Minden füstre megjöhessen,
Ártalmatlan, bántalmatlan,
Pocsolyába pusztulatlan,
Fertővízbe fordulatlan.

Szót ha nem fogad a pára,
Ha nem jön meg éjszakára,
Berkenyeszűz, kis hajadon,
Borókaszűz, szép kisasszony,
Nyessél nyírfát a berekből,
Vegyél vesszőt a ligetből,
Hajtsd a kondát ház terére,
Fürdőfűtés idejére;
Magam nyája udvaromba,
Erdő nyája Erdőhonba!

INTELEM A MEDVÉNEK

Nagy homlokú, erdő gyöngye,
Mézes markú, hajlott hátú,
Tegyünk szíves sort legitten,
Határbékét kössünk ketten,
Hasadt körműt nem bántanod,
Nem támadnod tejadómat
Szép tavaszidő szakában,
Teremtőnek hév nyarában.

Kolomp kondulását hallva,
Avagy kürt szavát rivallva,
Fogj a földre lefeküdni,
Dülj a pázsitra pihenni,
Dugd füled az avarfübe,
Fúrd fejed hoporcs közibe;
Vagy a rengetegbe rándulj,
Mohatanyád hűvösibe,
Más halomra menj ízibe,
Tűnj a többi domb hegyibe,
Hogy ne halld a nyáj harangját,
Se a kondás szava hangját.

Hadd a páráimat bizton,
Hasadt körműimet nyugton,
Engedd át a barmot szépen,
Hadd, hogy módra lépdegéljen
Át mocsáron, át lapályon,
Ballangi mezőn át szálljon,
Hogy valaha rajt ne üssél,
Undokul belé ne kössél!

Haragod ha fölgerjedne,
Fogad hogyha ingerelne,
Harasztba hajítsd haragod,
Rosszindulatod fenyőkbe,
Hasogasd a rothadt fákat,
Korhadtnyírfatóket vágjad,
Vízi tüskök hátán fürkálj,
Szamócás tetőkön túrkálj!

Táplálék híját ha érzed,
Ehetnéked van tenéked,
Erdőben a gombát szaggasd,
A hangyabolyokat bolygasd,
Piros barcsakánt gyökerit,
A mézételt, erdőbelit,
Én falkafüvellőm nélkül,
Én lelkes legelőm nélkül.

Ezzel, ha be nem elégli,
Ó, Ukkó, aranyos felség,
Faragj berkenyefa pántot,
Busa orruk azzal pántold;
Berkenye ha meg nem bírja,
Rézből öntsd a pántot újra,
A réznek ha nincs ereje,
Vaspántot csinálj neki!

Vasat is ha széjjelszedne,
Ha mégis hiába menne,
Húzz aranyos rudat nekik,
Állcsontjuktól állcsontjukig,
Végeit merőn megormold,
Szögeit keményen kampold,
Álnok álla ne mozogjon,
Förtelmes foga ne fogjon,
Ha csak nem feszítik vassal,
Nem tépik acélkapoccsal,
Meg sem sebzik éles késsel,
Fejszével nem fejtik széjjel!

VADÁSZIGÉK

ÜDVÖZÖLLEK, HALMOK, SZIRTEK

Üdvözöllek, halmok, szirtek,
Üdvözöllek, hangos fenyvek,
Üdvözöllek, szürke nyárjas,
Üdvöz légyen üdvözlőtök!

Engedj, erdő, szívelj, szálfás,
Térülj, egyetlen Tapió!
Vágásba vezesd az embert,
Ama dombikóra rendeld,
Hol zsákmánya jut kezére,
Cserkészből munkája bére.

Mielikki, te erdők anyja,
Tiszta, jó és ékesforma!
Indítsad el azt a kedvest,
A gyönyörűt nosza kergesd
Úzó embernek elébe,
Az esengőnek kezébe!

Fogd aranyos kulcsaidat
Gombodról a karikáról,
Tapió csűrét kinyissad,
Erdő várát megmozdítsad
Én napomra, vadüzömré,
Zsákmányüldöző időmre!

HOLDKÉPP FÉNYLETT FENYVEK ÁGA

Deres bajszerű erdővéne,
Tűgally-sipkás, mohabundás!
Vond be az erdőt tiszta gyolccsal,
Posztóval borítsd a berket,
Mind a nyárfákat nemezzel,
Égerfákat ékes mezzel!

Takard fenyveid ezüsttel,
Luciáid arannyal lepd el,
Rézövekkel agg fenyőket,
Szömörkét ezüstövekkel,
Nyírfákat arany virággal,
Aranycsengőkkel fatőket!

Cselekedjél úgy, mint hajdan,
Te boldogabb napjaidban:
Holdképp fénylett fenyvek ága,
Lucfatető nap módjára,
Erdőd mézzel illatozzék,
Berked édes márcsal teljék.

ERDŐK ASSZONYA

Erdők asszonya, mi végre
Bújtál hétköznapi bőrbe,
Fekszel sárba, mőlő mezben,
Fekete a képed szörnyen,
Tekinteted kellemetlen?

Azelőtt, hogy erdön jártam,
Várat az erdön hármát láttam,
Egyet fábul, egyet csontbul,
Egy kővárat harmadikul,
Aranyos ablak hat volt éppen
Minden várnak szögletében.

Betekinték mindeniken,
Ahogy álltam fal töviben;
Tapióék gazdaura,
Tapióék gazdasszonya,
Tellervó, Tapió szúze,
Más Tapió-nép is közte
Mind aranyban egymást üzte,
Csetlett-botlott új ezüstbe.

Erdő kegyes asszonyának
Két kezén aranyperece,
Ujjain aranygyűrűi,
Drága gyöngyei nyakában,
Arany fűrtjei hajában.

Ó, erdőnek jó asszonya,
Vadaskerti kedves banya!
Vesd le szénaszál saruid,
Rázd le irtásjáró cipőd,
Hányd le csúnya cséplőcsuhád!

Tedd le hétköznapi üngöd,
Végy reád szerencseruhát,
Ölts ajándékosztó üngöt,
Én napomra, cserkészemre,
Én vadüldöző időmre!

ERDŐ TÜNDÉRE

Erdő tündére,
szíves szűz,
Tulikki, Tapió lánya!
Hajtsd az élest lankásidra!
Legtágasabb tisztásidra!
Futni hogy tán berzenkedne,
Vagy vágtatni rest lehetne,
Vegyél vesszőt a berekből,
Azzal horpaszát csikoljad;
Hadd szaladjon szép sebesen,
Hamarosan hadd siessen,
Üző embernek elibe,
Folyton járónak helyibe!
Ösvényre ha ér az élés,
Tereld azt a hóshöz szépen,
Tedd elé a két tenyered
Kétfelől kerítésképpen,
Hogy az élés el ne szökjön,
Útmellékre ne szegődjön.
Ha netán az élés szökne,
Út mellékire szegődne,
Fogd fölön s emeld az útra,
Hozd ösvényre szarván fogva!
Tőke van útjain keresztbe,
Szén van olykor ottan oldalt,
Kerítés jön szembe véle,
Fektesd a kerítést félre,
Vesszőköznél minden ötnél,
Egyszer minden hét cölöpnél!

CSAPÁT TÖRTEM ÚJ DANÁKRA

Már be kell a szót rekesszem,
Nyelvemet lekötni kell,
Verselésnek végit vetni,
Csendítésből csendesedni.
Lám, a ló is fúj egy hosszút,
Huzamosb utat ha megfut;
Lám, kicsorbul a kaszaél,
Nyáron át ha szénát metél;
Meghalkul a víznek útja
Folyótorkolathoz jutva.
Csak a dal ne bágyadna el,
Finom vers ne fáradna el,
Estén át ha örvendezett,
Naphosszat ha zengedezett?

Így hallám, hogy szóval mondják:
„Zúgó is, bár dúsabb fajta,
Vizét fogytig le nem hajtja,
Dalos, noha nem az alja,
Mind, amit tud el nem dallja.”

Hát elhagyom, végít vetem,
Megszakítom, megszüntetem,
Gomolyagba kötöm kottám,
Csomót csűr híjába dugom,
Csontkamra mögé lecsukom.

De mit ér, ha dalolok is,
Ha megannyit dúdolok is,
Megzengek is minden völgyet,
Dalom minden fenyvest fölvet?
Rég hogy nem él anyám lelkem,
Nincs kedvesem, ki figyeljen,
Szeretőm, ki rám ügyeljen;
Csak szömörkefák figyelnek,
Fenyőágak rám ügyelnek,
Nyírfák gallyai kegyelnek,
Burkos berkenyék becsülnek.

Elszakadtam rég szülőmtől,
Kiskoromi nevelőmtől,
Mint pacsirta, odaszállva,
Mint rigó a kőrákásra,
Ismeretlen asszony telkén,
Mostohának kénye-kedvén.

Az kiüzött boldogtalant,
Hajtott gyenge gyámoltalant
Szobájából ki a szélbe,
Hajlékából északfelre,
Ott szél cibálta szegénykét,
Csípett árva kis legénykét.

Mint pacsirta elbolyogtam,
Földön vézna vánszorogtam,
Ínség-verte vándoroltam,
Minden széllel ösmerkedtem,
Forgolódtam fürgetegben,
Fázlódtam hidegben, nagyban,
Felordítottam a fagyban.

Jut is nékem most akárhány,
Ki haragos hangon fogad,
Szilaj hangon rám riogat;
Ki a nyelvem hurrogja le,
Ki a hangom harsogja le,
Recsegőnek szidja nótám,
Fecsegőnek mondja kótám,

Dalom durván dúdolónak,
Versem félrefordulónak.

Ne bánjátok, jámbor népek,
Rossz neven ne is vegyétek,
Gyermekül a dal ha gyengén,
Kicsinyül ha fűvöm ferdén!
Nem tanultam én ezt mástól,
Nem jártam tudósok telkén,
Nem is kaptam szókat máshol,
Bűvigéket messze távol.

Mások művelőbe mentek,
Én hazulról el nem voltam;
Tanulgatni otthon kellett,
Rúd alatt az éléstárban,
Azt is apró kis koromba,
Rétümögbe rosszalkodva.

Ámde mégis, mindhiába,
Csapát törtem új danákra,
Csapát törtem, gallyat szeltem,
Ágat nyestem, utat leltem.

Innen megy az út ezentúl,
Az új ösvény innen indul,
Dicsőbb dalok szerzőinek,
Különb ének költőinek
A törekvő zsenge népben,
A növekvő nemzedékben.

SZÓMAGYARÁZATOK

aggaszt - főz, párol
aggat - alkalmatlankodik, lábatlankodik
alít - vél, sejt, gondol, gyanít, állít, hinni mer
aljaz - almoz, hint, szór
ajtószáda - ajtónyílás
arányoz - irányoz
ászokfa - hordó görgetésére vagy csónak csúsztatására párosával lefektetett gerenda

bánya - fürdő
barcsakánt - medvetalpfü
barkóca - berkenye; almaszerű, fanyar gyümölcsöt termő fa
bátor - noha, ámbár
bókonyfa - hajóborda
borda - szövőborda
bot - bojt
botos - kapca, csizma, nemezcsizma
böccebörjű - kisbörjű, szopós börjű
bubál - ráadásul vesz, kötött létszámon fölül fölvesz
bugabárány - szopós bárány, fejletlen szarvú birka
burbukol - gyömöszöl, gyúr
burhanyó - bárányfelhő
burkos - sűrű lombú, homályos, sötét, kérges
buzgó - hőforrás, gejzír
bűrű - híd, palló

cemende - ringyó, szajha
cölönk - hajótőke
cseke - gázló
csép - cséphadaró
csibelle - csibe
csikot - csiklandoz
csitkó - csikó
csökik - kisebbedik, kicsi marad
csüllőszirt - sirályok lakta szirt
csűr híja - csűrpadlás
csűrhiú - csűrpadlás
csürlő - gömbölyítő szerkezet, mellyel a fonalat a csévére föltekерik; csörlő

dallószék - dalolóhely
dalmahodik - domborodik, gömbölyödik

ecsel - kefél
egyarányos - a föld színén levő
éj ivadján - késő éjjel
élés - háziállat, szarvasmarha; gabona
éléskező - gabonatermő
életestár - magtár, éléstár, éléskamra
erdől - erdőt jár
esennen - kérve, könyörögve, esedezve

falkatér - legelő, rét
laporka - fűrészipor, forgács
fehértuha - fehérnemű, alsónemű
fejőkor - fejési idő
fene - fekély
fenyér - fűvel gyéren benőtt terület
fertő - mocsár
fodorhab - a fodorfá (iharfa) rostjai, e rostok tekervényes, habszerű menetét jól mutató faragott oszlop, gerenda
fogott - kezdett
furu - fűró
füremedve - fürgén

galajföld - galajjal (virágos réti növény) benőtt kaszáló, legelő
góc - kemence, tűzhely
göncölt - görcsös, göcsörtös
görvély - a nyaki mirigyek tuberkulotikus betegsége
gőzbánya - gőzfürdő
gyalom - kerítőháló
gyomború - bődönszerű edény
győzős - erős, tartós
gyújtovány - leégett erdő, irtáshely

hangás - hanga; örökzöld törpe cserje
héj - padlás
hérés - ajándékgyűjtés lakodalomra; vendégség az ifjú párnál lakodalom után; lakoma
Hetevény - Fiastyúk (csillagkép)
hímszálaz - fonalat válogat
Hisz(i) - ördög
hiú - padlás
hivó - vőfély
hoporcs - göröngy, vakondtúrás, halom, füves domb
horhás - horhos, vízmosás, mélyút
hőslenni - leányt kérni
hőslő - lánykérő

idő - vihar, zivatar
igés - javasember, táltos
illang - szökő, szökevény, menekülő, csúszkáló
ippaszkodik - nekiveselkedik
iratos - festett, cifra
irongál - összevissza mászkál
írott - festett

ját - barát, pajtás
joh - nemes belsőrés, gyomor, máj, szív, zsiger

káforka - kis kancsó
kajdász - kiabál
kajmó - kanyarulat, hajlat
kaleva - hős
kalevala - hősök földje
kályhapóc - kályha mellé készített ülőhely, fekvőhely, padka

kamós - evezős
kantair - patikai gyógyszer, javasasszony által főzött gyógyszer
kantele - öthúrú zeneszerszám
kapuszáda - kapunyílás
karazsia - posztó
kastos - lucskos, csatakos
kék - véraláfutás
késálkodórét - játszótér
konya - kajla, hajlott, ferde
korács - kortárs, pajtás
kóta - kotta
köp - köpés, köpet
környül - körös-körül
kötést tesz - megállapodik, szerződik
kukszél - délnyugati szél

lafál - lefetyel, kortyol
laj - lajt, vödör
lende - ivadék, rokon, atyafi
létlen - nem létező, nem élő
limbus - zsombék, ingovány

Mana - alvilág
máncorog - vánszorog
morc - méhsör, hígított mézből készített szeszes ital
mart - part, meredek vízpart
mélő mez - hétköznapi ruha
menyülte - asszonnyá válása
mind - mindig, egyre csak

nagyfel - magasra
nevendék(ujj) - gyűrűsujj
névtelen(ujj) - gyűrűsujj

ormó - orom, bakhát

öbölszáda - öböl bejárata, öbölnyílás
őreg - nagy
örv - vaskarika, melyet jövődülésre, igézésre használtak

pástos - sűrű fűvel benőtt; pázsitos
pompos - cipó
porka - porhó, frissen esett hó

rajvég - legkisebb gyerek
ravasz - róka
rétümög - pendely, ingujj
rétüngösen - ingujjban
réülő - révülő, táltos
réült - révült
ruszsan - röppen, siklik, ott terem.

saskó - sasocska, kis sas
serge - sereg, serege
sigér - sügér
sűvasszony - sógorasszony

száda - kapu, nyílás
szaj - jég
szál - keskeny hajó, csónak
szalad - habos sör
szampó - mindent őrölő csodamalom
szegezés - derékfájás, nyilallás
szemenszedett - válogatott
szemling - pisztrángféle hal
szer - milyenség, minőség, szertartás, sorrend, szerződés, ígéret
szerbe vesz - számba vesz
szeri - mód, megoldás
szíács - szíjács, faforgács
szinte - szintén
szömörke - szömörce; cserzőanyagot szolgáltató cserje; ecetfa
Szuomi-jó - Finnország
szűrkankó - posztóból készült, térdig érő kabát

tajtékfő - hullámtaraj
talaptér - alapzat, talapzat
támadat - napkelet
telepe - terebélyes
tér - tágas
topás - lépés, topogás
turbuk - háromrétű állítóháló
tündevény - tündöklő

ükörkefa - piros bogyót termő cserje

vakszem - halánték
vándol - vándorol
vaskó - vasacska, nyersvas
vedel - lubickol
vejsze - vesszőből font halfogó eszköz, labirintusszerű halcsapda, varsa
viaszvilág - viaszgyertya
vízikutató - ragadozó hal
völgyelet - csendes folyású víz, enyhe lejtésű patakmeder

zelnice - bogyótermést adó cserje; meggy
zúgó - zuhatag, vízesés
zurboló - rúd, dorong, mellyel a halat kizavarják búvóhelyéről

zsiba - liba